

**L'Ateneu de la
Vall de Llémena:
30 anys**

Miquel Bohigas Costabella

30
l'ateneu
1991-2021

**L'Ateneu de la
Vall de Llémèna:
30 anys**

Miquel Bohigas Costabella

Agraïments

El meu agraïment a totes les persones que m'han ajudat a escriure aquest llibre. A en Cesc Compte i en Jordi Rubió, que em van engrescar de fer-ho; a en Carles Sapena per la seva aportació; a en Paco Millán, l'Antonio Ruíz i en Joan Brunet pels seus suggeriments, i a tots els vells camarades de l'Ateneu pel seu suport; a l'Albert Pujadas, que em va cedir els documents relatius a l'Ateneu del seu arxiu personal; a la Marisa Serret i la Roser Font de la Biblioteca per la seva bona disposició i a la Sònia Guerrero de la Mancomunitat, per la seva col·laboració. A en Xavi per la bona feina de maquetació i a la meva filla Laura, que va corregir el text; i a l'Esperança, és clar, que m'ha fet costat en aquest periple.

Un record molt entranyable pels amics que vaig conèixer gràcies a l'Ateneu i que en ens han deixat en el curs d'aquests anys: en Joan Canadell, la Mei Teixidor, l'Antonio Navas i en Josep Tur. Sense ells l'Ateneu no hauria estat el mateix.

L'edició d'aquesta obra ha estat duta a terme per:

1ª edició: Desembre de 2021

Dipòsit legal: GI 1433-2021

ISBN: 978-84-09-35770-3

© Autor: Miquel Bohigas Costabella

© Fotografia de la portada: Miquel Bohigas Costabella

© Correcció i maquetació: Laura Bohigas Vendrell i Xavier Vegas Vidal

Studio Quinze

Impressió i enquadernació: Fullcolor Printcolor S.L.

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, inclosos la reprografia i el tractament informàtic, com també la distribució d'exemplars mitjançant lloguer i préstec, queden rigorosament prohibides sense l'autorització escrita dels editors i queden sotmeses a les sancions establertes per la llei.

Índex

Presentació	9
Pròleg	11
Introducció	15
La Vall de Llémèna	23
Els ateneus catalans	29
Federació d'Ateneus de Catalunya	32
Premis Ateneus de la FAC	35
Xarxa d'Ateneus i Casals dels Països Catalans	36
Els primers anys de l'Ateneu	39
Antecedents	39
Orígens i formalització	44
Crítica social i defensa del territori	49
L'Aulina, símbol de l'Ateneu	63
La Llemenenca	67
L'Ecomuseu, oportunitat perduda	77
Què és un ecomuseu?	77
Els ecomuseus a Catalunya	80
L'Ecomuseu de la Vall de Llémèna	81
Etapa de transició	107
Conveni amb DINAMIS	111

La represa	117
Cicles temàtics	120
L'Ateneu amb La Marató de TV3	124
La Llavor de la Vall de Llémèna	127
Trobada d'Entitats Culturals del Gironès	128
Premis Ateneu de Treballs de recerca de Segon de Batxillerat	129
L'Ateneu, font d'iniciatives	133
Els Aplecs i els Festivals de la Carbonera	133
El Casal d'estiu	146
El Club de Lectura	153
D'excursió amb l'Ateneu	159
Exposicions	164
L'Ateneu i els llibres	170
Més enllà de l'Ateneu	175
La Festa Remença	175
Projecte BiblioArt	182
Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants	193
Annex I	243
Les Juntes Directives de l'Ateneu	243
Annex II	251
Treballs de recerca sobre la Vall de Llémèna	251
Annex III	253
Cicles temàtics	253
Annex IV	261
Enllaços vinculats amb l'Ateneu	261

Annex V	263
Els Festivals de la Carbonera, dia a dia	263
Annex VI	267
Els llibres del Club de Lectura	267
Annex VII	275
Panells de l'exposició «El món de la carbonera»	275
Annex VIII	279
Actes de les Festes Remences	279
Annex IX	289
Relació de quaderns i artistes del Projecte Biblioart	289
Apèndix documental	291
Bibliografia	303

Presentació

De la mateixa manera que per obtenir un bon vi cal el compromís del viticultor, la implicació de l'enòleg i la participació dels veremadors, per formar part d'una comunitat, per sentir-se-hi integrat, no n'hi ha prou de viure-hi o d'estar-hi empadronat. Cal compromís, implicació i participació.

Formar part de la família de l'Ateneu ha estat i és una bona manera de col·laborar amb la vida social i cultural de la Vall. Per això, a l'Ateneu de la Vall de Llémèna hi trobem gent compromesa, com la que forma part de la Junta; gent implicada, que fa propostes i que ajuda a tirar-les endavant; i també gent que participa i assisteix a les activitats, ja sigui el casal d'estiu, els aplecs o el club de lectura.

Des d'aquestes ratlles voldria animar a tothom que llegeixi aquest llibre a seguir donant suport a l'associacionisme de la Vall (cultural, ecològic, social, esportiu), com una baula més de l'associacionisme català, que tant ha aportat al País i que encara tant i tant hi ha d'aportar.

No voldria deixar d'agrair a totes les persones que, durant 30 anys, amb més o menys vigor, han mantingut encesa la flama de l'Ateneu. Aquest llibre que teniu a les mans vol ser una abraçada sincera i un reconeixement merescut a totes aquestes persones.

Voldria, per tant, que aquest llibre dels 30 anys de l'Ateneu de la Vall de Llémèna fos tant un reconeixement per tota la feina feta fins ara com una crida a seguir participant en la vida associativa de la Vall.

Per molt anys Ateneu, i per molts anys Ateneistes!

Cesc Compte, president de l'Ateneu de la Vall de Llémèna

Pròleg

PER MOLTS ANYS!

El sociòleg nord-americà Robert D. Putnam va observar que al seu país, en un període determinat, havia decaïgut el costum social de trobar-se a la *bolera*, per unes partides, fer amistats i relacions que podien progressar en el sentit de més sociabilitat. I al mateix temps, en aquella època, augmentava l'assistència als grans esdeveniments esportius de multitud, que no donen gaire ocasió de compartir projectes per construir sociabilitat. A partir d'aquesta observació, el sociòleg va investigar el fet en profunditat i en va resultar el llibre *Bowling alone* («Jugant a bitlles tot sol»), que ha aconseguit ser fonamental per a la ciència sociològica, una obra de referència. És un estudi que tracta extensament el tema del *capital social* com a resultat de la tendència i organització que crea, facilita i desvetlla la participació comunitària. La necessitat del civisme, el valor de l'associar-se, el foment del voluntariat, la difusió de la cultura, la necessitat de la convivència, totes les formes de participació s'han de considerar i activar per no quedar-se sol a la *bolera*. I quan no llegim els grans tractats, sempre tindrem un recordatori més breu, com aquella paraula definitiva, punxant com un fibló, que va expressar el president Kennedy: «No preguntis què pot fer el país per tu; pregunta't què pots fer tu pel teu país».

Les reserves humanístiques de Catalunya són uns valors sòlids i quan hi ha l'oportunitat s'han de treure a cel obert, com aquella llàntia bíblica que «no la posen sota el mesuró, sinó sobre el portallàntia perquè il·lumini tots els qui són a la casa».

Ara celebrem els 30 anys de l'Ateneu de la Vall de Llémèna. *Ateneu* és una d'aquelles paraules que s'ha guanyat ressonàncies i supervivències. El temps i l'espai li han concedit identitat,

Pròleg

continguts, reconeixements. D'arrel clàssica, pòsit de molts segles. Heretem la intenció de fomentar la cultura, fent lloc a una activitat que es comença en honor d'Atena, deessa de la intel·ligència, les arts, la ciència i la civilització, a la Grècia dels clàssics. *Ateneu* era el nom del lloc d'aterratge d'aquell programa civilitzador.

Va ser una bona plantació, que ben aviat es va veure exitosa; sigui un bon exemple aquell *Ateneu de Roma* que va fundar l'emperador Adrià, al segle I de la nostra era, i que va continuar existint fins al segle V. D'aquell món clàssic, que ens va ensenyar la traça de la democràcia, cal recordar, recollir i saber transmetre aquell noble objectiu: «per fer més gentil la vida en el món».

A Catalunya, des de finals del segle XIX, els ateneus tenen una història llarga i fonda. És aquí on els ateneus adquireixen una particularitat catalana: tot ateneu serà un servei públic i tindrà aquella ambició educativa que fa fixar en el fet que ningú pot estimar tota la Terra si primer no estima aquell terròs que és el seu naixement o la seva estada. A principis del segle XX s'obren els ateneus obrers dedicats preferentment a la classe treballadora, una institució que va ser molt profitosa per la considerable massa social de les *colònies industrials*, de gran presència a Catalunya.

Des del 1983 existeix la Federació d'Ateneus de Catalunya, que aplega uns 80.000 socis. L'esperit que es viu a un ateneu respon al desig i a la necessitat de conviure amb la cultura de quilòmetre zero, tutejant-la, per viure-la en raïm comunitari, i no per ser tancada a la gruta de l'ermità. I d'aquí ve que —per aquesta universal obertura— a vegades algun poder ha volgut prescindir d'aquesta sociabilitat, que això és el que varen fer els guanyadors de la Guerra Civil Espanyola, l'any 1939, quan varen ordenar la clausura dels ateneus que existien a Catalunya.

Aterrem a la Vall de Llémèna, un paisatge físic que ja és capaç d'atreure totes les curiositats, estudis i justificacions de la visita: muntanyes singulars amb historials cremants, presència fluvial de gran personalitat, natura de llibre i de laboratori, amb esclats cromàtics de primavera en tres dimensions, castells emblemàtics de forta referència històrica, escenaris del capítol remença, gastronomia de recomanació càlida. I, principalment, el *capital social* de la gent que s'aplega a l'Ateneu i posa els seus sentits i el seu cor a fer perdurable, més coneguda i més estimada la riquesa de patrimoni divers que guarda aquesta vall. I a partir d'aquesta mirada, les mentalitats ja estan preparades per anar a intentar conèixer nous horitzons, d'aquells que recomana el viatge a Ítaca, «i quan creieu que arribeu, sapigueu trobar noves sendes».

L'Ateneu de la Vall de Llémèna treballa, explica, valora un territori —aquest, precisament aquest— i realitza allò de *crear consciència*, per expressar-ho en termes de la sociologia. Aquí ningú va sol, aquí es viu sentit de comunitat cultural on les sumes ascendeixen de categoria i passen a ser multiplicacions.

Per a escriure aquest pròleg de felicitació he llegit diverses vegades el capítol que el llibre dedica al món del carbó, una joia de la corona laboral de la Vall de Llémèna, amb la narració del procés de carbonització, i poder així assaborir uns verbs que varen saber crear aquells treballadors d'un altre temps. M'he situat mentalment a prop de la font del Raig: no hi havia ningú, és clar, però aquí hi ressonen —o hi habiten— unes càlides paraules del món del carbó. *Empilar* era posar els troncs al voltant de l'ull de la pila: heus aquí que pertànyer, afiliar-se a l'Ateneu és posar-se a l'ull de la pila de la participació, que haurà de ser ben encesa. *Rescaldar* era fer baixar la terra perquè el carbó quedés al descobert: ara els compromisos de tota associació rescalden les capacitats que aporta cadascú i així queden al descobert. *Esmatassar* significava deixar refredar el

Pròleg

carbó, abans de treure'l, quan tota la llenya s'ha convertit en carbó; igualment, els projectes que es van encenent sovint han de passar per la reflexió, que serà feta a la pila dels capdavanters de l'Ateneu, els que bitllen la pila.

És de desitjar que per molts anys l'Ateneu de la Vall de Llémèna vagi ascendint en el camí emprès ara fa 30 anys. Un bon replà per aturar-se, només un moment, i dibuixar el futur, que sempre recomença, que ja és obert. És la mateixa obertura de paisatge i d'esperit que s'experimenta quan —tot pujant per aquesta Vall— després d'uns camins emboscats i monòtons s'arriba a l'esplendorosa lluminositat del Pla de Sant Joan, que sempre convida a continuar fent camí, a contemplar nous horitzons.

Jordi Dalmau

Introducció

«Ara ens cauran els dies com les fulles,
daurades de records.»

Narcís Comadira

L'any 1990, un grup de llemenenques i llemenencs, de soca-rel i d'adopció, van creure que havia arribat l'hora de promoure una plataforma integradora i participativa que, conjuminant la cultura i el compromís social, permetés aprofundir en el coneixement del territori, interpretar-ne el present i afrontar el futur amb determinació. Un futur on confluïssin la protecció del patrimoni amb la defensa del medi ambient, la promoció de la cultura amb el foment de la justícia social, el conreu del debat local amb la difusió del pensament global. Un projecte associatiu que es va fer realitat amb la fundació de l'Ateneu de la Vall de Llémèna.

Enguany, l'Ateneu de la Vall de Llémèna ha volgut celebrar el seu trentè aniversari amb la publicació d'un llibre. És un bon senyal que honora l'entitat, i que ens recorda que l'Ateneu va néixer a redós d'una biblioteca. Me n'alegro en veure que, gairebé trenta anys després, encara segueixen vigents aquestes paraules:

«És veritat que cada dia escrivim menys i que la comunicació audiovisual ha agafat una importància definitiva. Però vulguem o no, l'escriptura i la lectura són encara les eines més eficaces i democràtiques que tenim la ciutadania per comunicar-nos d'una manera enraonada i pensada.»¹

1 Editorial del núm. 2 de la revista *La Llemenca*. Termidor de 1994.

Introducció

D'entrada, quan em van proposar d'escriure la crònica d'aquests primers trenta anys de l'Ateneu, vaig pensar que no era la persona més indicada per fer-ho, atès que ni soc historiador ni tinc vocació de cronista. Amb tot, després de rumiar-ho uns dies, vaig pensar que podia ser una bona manera de completar la tasca que havia començat uns anys enrere quan, en refer la pàgina web de l'Ateneu, vaig preveure un apartat de Memòria per preservar-hi els projectes que s'anaven duent a terme. A més, l'experiència em permetria reviure d'alguna manera —com així ha estat— els anys en què vaig estar-hi més implicat. I amb aquest propòsit, tot i admetre que es tracta d'una feina poc apropiada a la meva traça, he redactat aquestes pàgines.

Si abans he dit que no tenia vocació de cronista, molt menys en tinc d'auditor de comptes, malgrat que durant uns anys vaig ser tresorer de l'Ateneu. Per aquest motiu, i tocant a la part econòmica, en aquest treball no hi trobareu ni pressupostos ni estats de comptes. No m'hi he volgut embrancar per dues raons: en primer lloc, perquè no m'abellia gens de fer-ho i, en segon lloc, perquè sé que la gent de l'Ateneu no ha tingut mai la mà foradada ni mai ha estirat més el braç que la màniga. Tot el que ha entrat per un costat en forma de quotes i subvencions, ha sortit per l'altre en forma de mil i una activitats i projectes, o de millores a la rectoria de Cartellà. Aquesta em sembla que és la millor manera de gestionar els recursos d'una entitat sense ànim de lucre com l'Ateneu de la Vall de Llémena.

El primer record que tinc de l'Ateneu és d'un divendres al vespre quan, estant jo tafanejant per la biblioteca, em van convidar a participar en una tertúlia sobre el genocidi de Ruanda,

conduïda per Josep M. Amich i Raurich,² llavors rector de la parròquia de Sant Gregori. Des de llavors, vaig ser un més dels assidus tertulians de l'Ateneu. Val a dir que, des de bon principi, la meua contribució als debats es va caracteritzar per un silenciós capteniment, que contrastava amb l'eloqüència dialèctica d'altres tertulians, a qui jo escoltava amb molta atenció. Dit això, he procurat no abusar dels records personals, però tanmateix, no me n'he volgut estar de recórrer-hi quan ho he cregut convenient.

Trenta anys pot semblar un període prou llarg per estudiar, però alhora és un període massa proper per poder-lo analitzar amb el distanciament necessari. He de reconèixer que en algunes ocasions m'ha resultat torbador tractar temes protagonitzats per amics i coneguts, o en què hi he participat directament. Confio que les persones a qui he al·ludit en el llibre tindran per bé d'acceptar el protagonisme que els he adjudicat, en el benentès que els seus noms els he obtingut majoritàriament de documents publicats amb anterioritat.

Molts han estat els projectes i les propostes que ha endegat la gent de l'Ateneu en aquests trenta anys. Cal pensar que els objectius fundacionals han estat presents en tot moment en la planificació de les activitats, tot i que no sempre s'han viscut amb la mateixa intensitat. Així, les tertúlies setmanals que havien donat sentit als primers anys de l'entitat, van anar minvant fins a desaparèixer pràcticament pels volts de l'any 2003; o l'excursionisme que, malgrat els bons guiatges, mai ha acabat de reeixir del tot.

² Mn. Josep M. Amich i Raurich fou rector de Sant Gregori i Cartellà entre els anys 1990 i 1994.

Introducció

Amb els anys, l'actitud de crítica social i l'activisme dels primers temps va deixar pas a noves formes d'entendre la relació amb el veïnatge i amb els altres actors socials.

L'acolliment i la difusió de la cultura s'ha reflectit en les nombroses conferències i debats que s'han organitzat en les diferents etapes. Des dels seus inicis, l'Ateneu ha programat debats, conferències, taules rodones i col·loquis de temàtiques ben diverses, posant especial èmfasi en els temes socials i de medi ambient. També xerrades sobre temes punyents, com la que es va fer a principis de l'any 1991 sobre la guerra del Golf —llavors de trista actualitat— o com la que es va fer el 2018 sobre la crisi dels refugiats; debats de caràcter social, com el cicle «Ciutadania i Poder», programat els anys 1993 i 1994, o el cicle «Què, qui com de la crisi» (2011-2013); col·loquis sobre temes d'àmbit local, centrats en la Vall, com el cicle de «Converses Llemenenques. On som i cap a on anem?» (1995), o de temàtica global, com el cicle «Pandèmia: la humanitat en crisi?», que es va haver de fer en línia l'any 2020; també debats sobre el medi ambient o el moment polític del país, conferències de caràcter divulgatiu i cròniques de viatges, debats literaris (l'Escriptor del mes, el Club de Lectura) i presentació de llibres. Sense oblidar les conferències d'història remença i medieval que l'Ateneu ha programat a les diferents edicions de la Festa Remença.

A banda del cant coral dels primers anys, la relació de l'Ateneu amb la música ha estat esporàdica i eclèctica: des d'un primer concert didàctic d'òpera a multitudinaris concerts i balls de música tradicional, passant per concerts de jazz, reggae i rock i, fins i tot, de música d'arrel africana. Més enllà dels concerts, la rectoria de Cartellà també ha donat sopluc a més d'un grup de músics, entre ells el grup menorquí Ja t'ho diré. Tanmateix, la promoció de l'esbarjo creatiu i popular va viure el seu moment més àlgid amb l'organització dels Festivals de la Carbonera, de vida efímera, però que van tenir una gran repercussió.

La creació del Club de Lectura i la col·laboració en el Projecte BiblioArt són també uns bons exemples de l'aposta de l'Ateneu per la difusió cultural.

La defensa del patrimoni, de l'entorn i del medi ambient va mostrar la seva actitud més bel·ligerant als anys noranta, es va renovar l'entorn del projecte de l'Ecomuseu, i s'ha activat sempre que ha calgut (al·legacions contra la MAT, oposició a la variant de Bescanó per Sant Gregori, neteja del riu...), i també a través de tallers i jornades temàtiques.

La defensa dels Drets Humans i del Ciutadà i la promoció de la qualitat de la vida i del benestar social ha estat implícita en totes les activitats i projectes de l'Ateneu. Malgrat que no sempre s'hagi concretat en forma d'activitats específiques, n'hi ha uns bons exemples als articles de *La Llemenenca*.

En la redacció dels nous estatuts del 2011, es van incorporar dos nous objectius: la promoció de la formació dels infants i joves en el temps lliure, que s'ha canalitzat principalment a través del Casal d'estiu i, de manera més esporàdica, per mitjà d'excursions i jornades temàtiques; i la promoció del coneixement i l'ensenyament de la llengua catalana, que se sosté bàsicament amb la utilització del català com a llengua de comunicació en tots els àmbits.

Per a la recerca he disposat de l'arxiu de l'Ateneu, que he pogut consultar a pleret a casa mateix, cosa que en temps de pandèmia ha estat molt d'agrair. També ha estat fonamental, sobretot pel que fa als primers anys de l'Ateneu, poder tenir a mà els quatre números de *La Llemenenca*, apareguts entre 1993 i 1996 i, en especial, la comunicació que Carles Sapena, llavors secretari de l'Ateneu, va presentar l'any 1994 al 4t Congrés d'Ateneus i Associacions de Catalunya.

Introducció

A l'apartat dedicat a l'Ecomuseu, he partit de la informació publicada pel mateix Sapena en el núm. 11 dels *Plecs de la Vall de Llémèna (El patrimoni cultural de la Vall de Llémèna II)* i al report preliminar sobre l'Ecomuseu (octubre de 1994) on l'autor donava compte de la «proposta de gestió del patrimoni integral».

La informació relativa als camps de treball que l'Ateneu va organitzar els estius de 1995, 1996 i 1997 l'he obtinguda gràcies a la documentació de l'arxiu particular d'Albert Pujadas —promotor i coordinador de l'activitat—, que va tenir la gentilesa de cedir-me.

No cal dir que molta informació l'he extret de l'actual pàgina web de l'Ateneu, i del blog que la va precedir, molts dels continguts dels quals els havia incorporat jo mateix temps enrere.

La revista *7EN1* de Sant Gregori ha estat un altre mitjà recurrent a l'hora de determinar les activitats de l'Ateneu. No tant les revistes dels altres municipis de la Vall, on les activitats de l'Ateneu han passat en general desapercebudes. També m'ha facilitat molt la feina poder consultar telemàticament la premsa local gironina, en especial *El Punt-Avui* i el *Diari de Girona*, des del Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona. A la *Revista de Girona* i a la revista *Les Garrotxes*, hi he trobat articles i reportatges que m'han permès conèixer l'opinió i els punts de vista de diversos autors, referits tant a la Vall de la Llémèna en general com a l'Ateneu en particular.

Les programacions de les diferents edicions de la Festa Remença les he obtingut a partir del web de l'Ateneu i, ara sí, de les ressenyes que la Mancomunitat en publica a les revistes municipals.³

3 Seria d'agrair que la informació relativa als diferents anys de la Festa Remença quedés reflectida a la pàgina web de la Mancomunitat, on només es fa referència a les festes dels anys 2015 i 2016.

Pel que fa al Club de Lectura, m'he basat en els blogs del Club, molt ben documentats, així com en les cròniques que Marisa Serret ha publicat al blog de la Biblioteca Miquel Martí i Pol de Sant Gregori.

El Projecte BiblioArt està prou ben recollit a la pàgina web del mateix projecte, i no m'ha estat gaire difícil recordar-ne la gestació i el seu recorregut.

L'apartat gràfic l'he resolt a partir dels arxius de l'Ateneu i dels àlbums de fotografies que l'entitat té a la plataforma *Flickr*, així com d'arxius personals i publicacions locals.

Seguint la tradició d'establir una cronologia dels actes duts a terme per l'Ateneu, instaurada per Carles Sapena els primers anys de l'entitat, al final del llibre hi ha un apèndix cronològic amb totes les activitats programades per l'Ateneu al llarg d'aquests trenta anys.

«Com evident experiència mostre la debilitat de la nostra memòria, sotsmetent fàcilment a oblitó no solament los actes per longitut de temps envellits, mas encara los actes freschs de nostres dies, és stat donchs molt condecant, útil e expedient deduir en escrit les gestes e històries antigues dels hòmens forts e virtuosos, com sien spills molt clars, exemples e virtuosa doctrina de nostra vida, segons recita aquell gran orador Tuli.»⁴

Joanot Martorell, pròleg de *Tirant lo Blanc*

4 «Sabem per experiència que la memòria és feble. No només oblidem els actes succeïts fa molt de temps, sinó també els més recents. Per això és tan útil i convenient deixar escrites les gestes dels homes més virtuosos, perquè ens serveixin de miralls clars, exemples i doctrina per a la nostra vida...» en la traducció al català contemporani de Màrius Serra.

La Vall de Llémèna

«...in valle que dicunt Lemena»⁵

Malgrat aquesta referència medieval, la denominació Vall de Llémèna no ha estat sempre el concepte més emprat per referir-se a aquest territori. Sense anar més lluny, per a Josep Pla, «la petita i idíl·lica vall de Sant Aniol de Finestres» era la tercera vall de la Garrotxa, «[...] en el curs de la qual cueja un riuet de mala mort: el Llémèna.» Més endavant, un Pla més efusiu descriu la vall amb més tendresa:

«La vall és d'una gran bellesa, dintre, s'entén, el matís bucòlic i rural. La vall és petita, recollida, sinuosa, un autèntic cul-de-sac sobre l'amfiteatre que la tanca al nord. És la miniatura deliciosa d'una vall del nostre país. El seu candor té un punt de descarat.»

5 L'any 979, al testament de Mirò Bonfill, comte de Besalú i bisbe de Girona, on fa donació de l'església de Sant Aniol de Finestres a la seu gironina, ja situaven l'edifici «in valle que dicunt Lemena» (Catalunya Romànica, La Garrotxa. Sant Aniol de Finestres. Tom IV, pàg. 315). Segons el filòleg Joan Corominas, *Lemina* és un derivat del cèltic *lemo*, que vol dir om, àlber. Per tant Vall de Llémèna equivaldria a vall d'oms o vall d'àlbers. Corominas emparenta així l'origen del nom Vall de Llémèna amb el de la vall de Liébana (Cantàbria) i la ciutat de Limoges a Aquitània.

La Vall de Llémèna

Al número 1 dels *Plecs de la Vall de Llémèna* hi trobem una definició més geogràfica:

«Al nord-oest de la comarca del Gironès, abarquant anteriorment terres de la Garrotxa, el riu Llémèna llisca per una bonica vall que rep el seu mateix nom. És una vall estreta que presenta una inclinació de NW a SE, i es va eixamplant a mesura que baixem d'alçada cap al sud. S'inicia al peu de la serra de Finestres i s'allarga fins al pla de Santa Eugènia, prop de Girona, on les aigües del Llémèna es barregen amb les del Ter.»

Malgrat que l'irresolut dubte de si el curs fluvial de referència és un riu o una riera queda fora de l'abast d'aquest llibre, és bo assenyalar que als esmentats *Plecs de la Vall de Llémèna*, les autores⁶ de l'article s'hi refereixen en aquests termes:

«Diferents autors no han coincidit a determinar si el Llémèna és un riu o una riera, però, en qualsevol cas, li és propi utilitzar el nom de riu perquè, malgrat els estiatges, el seu cabal és continu tot l'any.»⁷

Tanmateix, la possible controvèrsia va quedar resolta quan es va optar per emprar el terme Vall de Llémèna, eliminant l'article que determina el gènere del corrent d'aigua.⁸

6 Rosa M. Medir i Huerta, Marta Ministral i Masgrau, Esther Rivera i Panella, i Anna Roca i Torrent.

7 L'estiu de l'any 2021 la sequera va desmentir l'afirmació, ja que al darrer tram de la riera no hi havia ni una gota d'aigua.

8 En aquestes pàgines, per no mullar-me, empraré indistintament riu i riera, tot esperant que la sang no arribi al riu, ni a la riera.

Malgrat formar una ostensible unitat territorial i poblacional, administrativament la Vall de Llémèna està formada per quatre municipis: Sant Aniol de Finestres, Sant Martí de Llémèna, Canet d'Adri i Sant Gregori. Per acabar-ho d'adobar, Sant Aniol pertany a la Garrotxa mentre que els altres tres municipis són al Gironès. A diferència del Bisbat, que a finals dels anys setanta ja havia admès l'Arxiprestat del Llémèna⁹ amb caràcter autònom, els ajuntaments no van constituir la Mancomunitat de la Vall de Llémèna fins a l'any 2009. És convenient constatar que l'any 1993, mentre els alcaldes de la Vall no veien amb bons ulls la creació de la Mancomunitat, des de l'Ateneu ja s'apuntava aquesta possibilitat.¹⁰

La política de concentracions escolars dels anys setanta, amb el consegüent tancament de les escoles rurals, fou un factor que va propiciar, sobretot entre la mainada que es va haver de desplaçar a l'escola de Sant Gregori, el ressorgiment d'una incipient identitat llemenenca, que anava més enllà del sentiment de pertinença a un nucli de població concret.

Certament, la Vall ha canviat molt des de la publicació d'aquells *Plecs* dels anys noranta, tant des del punt de vista sociològic com estructural. Els Ajuntaments han fet inventari de camins i masos, i en alguns casos han contribuït a la recuperació de la memòria gràfica;¹¹ també van acabar instituint la Mancomunitat intermunicipal, tal com s'havia postulat des de

9 A partir del 2019, es va passar a denominar Arxiprestat d'Àngels-Llémèna.

10 «Per la seva banda l'Ateneu de la Vall de Llémèna ha demanat ja diverses vegades la creació d'una mancomunitat que, de forma explícita, gestioni diversos serveis de tota la vall. Aquesta associació és partidària que els quatre Ajuntaments es posin d'acord per formar la mancomunitat.» Josep Callol, *Diari de Girona*, 11/2/1997.

11 L'any 2006, l'Ajuntament de Sant Gregori va publicar el recull de fotografies *Memòria gràfica. Sant Gregori, 1939-1979* d'Aleix Pagès i Romani.

La Vall de Llémèna

l'Ateneu. La degradant irrupció de la MAT ha transfigurat el paisatge, des de Sant Grau fins passat Montcal. La millora de les comunicacions i de les infraestructures ha propiciat el creixement urbanístic i residencial, amb el consegüent augment demogràfic i els seus efectes inherents. L'extracció industrial d'aigua «volcànica» a la capçalera de la vall s'ha consolidat, fent arribar l'aigua a tot el món, i ara, prescindint de velles disputes, els nets i netes d'aquells primers ateneistes crítics amb l'activitat extractora són convidats a visitar les instal·lacions de la planta. La nova biblioteca, el flamant institut i els espais polivalents municipals acullen la cultura i l'esbarjo, i donen cabuda a noves propostes artístiques i de lleure. La restauració d'alguns edificis històrics, les competicions esportives d'alta volada, l'auge del turisme rural i la reputació gastronòmica de la Vall han atret un gran nombre de visitants, però els embats del canvi climàtic i els efectes de la pandèmia estan causant uns estralls que encara no hem estat capaços de dimensionar. La celebració de la Festa Remença i d'altres esdeveniments han fomentat puntualment la cohesió social, alhora que la crisi econòmica global i la desafecció política la van soscavant. D'altra banda, l'enrevessada qüestió nacional ha creat moltes expectatives entre la gent de la Vall, però també ha propiciat molts desenganys.

Al capdavant, tot això ens ha portat a la situació actual, on la Vall de Llémèna ha passat de ser un territori pràcticament desconegut més enllà de Girona i rodalies, a ser una marca reconeguda a tot el país.

Paisatge transforMAT

Un dels nous visitants de la Vall pel camí Ral

«Amagada, volcànica i fèrtil. La Vall de Llémèna és un paradís de tranquil·litat. La de Llémèna és una vall de terres riques i pedres antigues que preserva la serenitat i l'estil del món d'abans. És una sorpresa trobar-la a només 10 minuts amb cotxe des de la ciutat de Girona.»¹²

D'uns anys ençà és fàcil trobar perles com aquesta, ja sigui als mitjans tradicionals en paper o a Internet. Sens dubte, la promoció turística i la facilitat per accedir-hi —sobretot des de l'habilitació de l'enllaç Girona Oest de l'autopista, que hi dona accés directe— han propiciat la descoberta de la Vall. A Internet, els blogs de senderisme detallen amb minuciositat mil i una excursions per la Vall; i als de ciclisme s'hi pot trobar infinitat de recorreguts geolocalitzats pels camins i carreteres del territori. La compravenda de finques rústiques està a l'ordre del dia, i moltes cases abandonades s'han reconstruït o s'estan refent com a segones residències. El turisme rural ha proliferat fins a convertir-se en una de les zones del país amb més equipaments d'aquest tipus, amb uns 40 establiments i amb una capacitat per a gairebé 300 persones. No cal dir que també el sector de la restauració s'ha vist afavorit per aquest redescobriment, una descoberta que ha consolidat definitivament la marca Vall de Llémèna.

Tot plegat, per bé o per mal, ha anat configurant la realitat del territori i està condicionant, també per bé o per mal, la gent que hi vivim.

12 Judit Pujadó Domènech, Revista *Descobrir*, desembre 2020.

La Vall de Llémèna

Entrant en el terreny de la utopia,¹³ tant de bo que d'aquí a uns anys, quan l'Ateneu celebri el 50è aniversari, la Vall s'hagi transformat definitivament en una vall acollidora i solidària, on tothom hi trobi el seu lloc; una vall lliure d'instal·lacions agressives amb l'entorn i respectuosa amb el medi ambient i el patrimoni; una vall amb una oferta cultural i de lleure enriquidora i diversa; una vall on els problemes es resolguin parlant, democràticament, sense privilegis ni discriminacions, on el racisme i el masclisme, per citar dues xacres socials hodiernes,¹⁴ hagin desaparegut del tot. En definitiva, tant de bo que la Vall de Llémèna conservi el seu candor descarat i deliciós que fa uns anys hi va trobar Josep Pla.

13 Com va dir el cineasta argentí Fernando Birri: «La utopia és a l'horitzó. Si faig deu passes, l'horitzó s'allunya deu passes més. Llavors, per a què serveix la utopia? Serveix per això, per caminar».

14 Hodiern-erna: propi del dia d'avui. Del llatí *hodiernus* (*hoc die*), amb el mateix significat. L'autor justifica l'ús d'aquesta paraula encorada en el passat, en recordar el seu passat esperantista, vinculant-la amb *hodiaŭ*, que en Esperanto vol dir *avui*.

Els ateneus catalans

«Al punt de sortida hi havia un pavelló amb la bandera catalana.»

Joan Brossa

Cartell de l'Ateneu Enciclopèdic Popular que, com tants d'altres, fou anorreat pel franquisme

Hom ha donat moltes definicions al concepte d'ateneu, des de la que podem trobar al DGLC de Pompeu Fabra de 1932: «Associació o club literari, científic, instructiu, esp. el que disposa d'una biblioteca, diaris, revistes, etc., al servei dels associats», a la que ofereix la Federació d'Ateneus de Catalunya: «Entenem per ateneu una associació que té com a objectiu el foment de la cultura i la millora de la qualitat de vida de les persones associades a través d'activitats socioculturals com xerrades, conferències, exposicions, tallers, esports...».

A Catalunya, el moviment associatiu va néixer a la segona meitat del segle XIX com a reacció a l'enfonsament del vell ordre i a l'aparició dels ideals lliberals, amb la voluntat de pal·liar les desigualtats socials i culturals que generava la industrialització. Durant tot el segle XIX, l'associacionisme es consolidà arreu del país, primer a les capitals comarcals i més tard a molts pobles de Catalunya. A través de les associacions, les classes populars i mitjanes van trobar un espai per instruir-se i formar-se, per accedir als corrents de modernització provinents d'Europa i també un lloc on poder conrear i desenvolupar activitats culturals de tota mena.

Amb anterioritat a la publicació de la primera Llei d'Associacions de l'any 1887, ja s'havien creat a Catalunya nombroses entitats progressistes provinents de l'obrerisme, el republicanisme i l'anarquisme, i també algunes de caràcter conservador. A començament del segle XX, els congressos de Reus (1911) i

Els ateneus catalans

Vilanova i la Geltrú (1912) van donar ales als ateneus catalans, que van experimentar una forta expansió que, malauradament, quedà estroncada amb l'esclat de la Guerra Civil Espanyola.

El pòsit democràtic inherent als ateneus i la seva assumpció de pràctiques «revolucionàries», tals com la presa col·legiada de decisions, la igualtat de drets i deures de les persones associades, la rendició de comptes o la limitació de la durada dels mandats de les direccions, havia creat un substrat social favorable a les llibertats, el civisme, la universalitat de la cultura i el progrés social. De sobte, tot aquest tronc democràtic topà frontalment amb l'embat feixista; la dictadura franquista no vacil·là en desfer tot aquest teixit associatiu construït per les classes populars des de la societat civil, i el patrimoni de moltes d'aquestes entitats fou requisat per l'estat.

L'any 1822 els veïns de La Pobla de Segur es van unir per construir un nou molí fariner en règim comunitari, al servei de la vila i lliure de les càrregues senyoriales de l'antic molí del poble. Després de nombrosos plets i litigis contra el senyor del molí, els caps de casa de la Pobla aplegats en el Comú¹⁵ van aconseguir preservar els seus drets sobre elements tan bàsics com l'aigua, la terra o poder moldre el blat per convertir-lo en farina. Uns anys més tard es constituí la societat Comú de Particulars de la Pobla de Segur,¹⁶ una entitat amb un gran pes en la vida de la vila, que ben aviat va estendre les seves activitats als àmbits culturals. El Comú, que encara avui dia té una destacada activitat cultural i social a la Pobla, es considera el primer Ateneu de Catalunya, embrió del moviment associatiu català.

Extracte del llibre *Història d'un molí. L'origen del Comú de Particulars de la Pobla de Segur (1820-1835)*, de **Pau Castell Granados**.

-
- 15 Comú, expressió que s'utilitzava a l'època per referir-se al conjunt de veïns d'una vila i als seus representats (comú i universitat), si bé en aquest cas feia referència només als veïns mancomunats.
- 16 La història del molí de la Pobla és un episodi únic de solidaritat i lluita comunitària enfront de les servituds d'arrel feudal, que «va forjar una societat destinada a mantenir unes solidaritats veïnals que començaven a trontollar marcant profundament l'esdevenidor de tot un poble». Pau Castell, *Història d'un molí*.

Federació d'Ateneus de Catalunya

Amb el retorn de la democràcia, l'associacionisme català es revifà progressivament i l'any 1983, en el marc del Tercer Congrés d'Ateneus, celebrat al Centre de Lectura de Reus, va néixer la Federació d'Ateneus de Catalunya (FAC).¹⁷

Des de llavors, la Federació treballa per potenciar, facilitar i millorar la tasca de les entitats socioculturals del país, oferint suport i assessorament en l'àmbit jurídic, comptable, formatiu, de gestió... Paral·lelament, la FAC fa de pont entre les entitats i les administracions i programa activitats de caràcter formatiu i lúdic per reforçar el treball en xarxa de totes les associacions culturals del país.

L'Ateneu de la Vall de Llémna es va associar a la Federació l'any 1994. Aquell mateix any, Carles Sapena va presentar al 4t Congrés d'Ateneus i Associacions de Catalunya el comunicat *L'Ateneu l'Aulina. Reflexions entorn de les primeres passes d'una experiència en curs (1990-1993)*. L'informe, un acurat treball sobre els quatre primers anys de l'Ateneu, va cridar l'atenció dels assistents al Congrés pels seus innovadors plantejaments d'inspiració social:

¹⁷ L'any 2019 la FAC tenia 177 entitats federades, amb 86.686 persones associades, de les quals 20 a les comarques gironines, segons l'anuari 2019 de la federació. L'any 2014, la FAC va rebre la Creu de Sant Jordi «com a referent cultural i social des d'una valuosa tradició històrica al moviment ateneístic fundat a Catalunya durant el segle XIX ha influït ben positivament en la vida col·lectiva i ha sabut adaptar-se a les noves realitats socials. Les entitats que aplega la Federació contribueixen a l'expansió de la cultura, al foment de l'associacionisme i al reequilibri del territori». L'any 2019 la FAC va rebre el Premi Nacional de Cultura.

«[...] i més incisivament, l'experiència de l'Ateneu de la Vall de Llémèna (1990-1993), en un medi en transformació urbana, remarcaven els canvis de concepció associativa davant nous costums culturals que demanaven activitats més participatives i plantejaven a les associacions un grau més elevat d'intervenció social. [...] És per aquesta raó que reflexions globals —com l'efectuada a partir de la pràctica de l'Ateneu de la Vall de Llémèna— pensaven l'ateneu com a entitat dins els moviments socials. Aquesta hipòtesi eixamplava l'horitzó dels centres associatius populars respecte al principi primigeni d'alliberament en un context postindustrial i postmodern.»¹⁸

L'11 de febrer de 1995 un grup d'ateneistes llemenencs va assistir a Lloret de Mar a les IV Jornades de Debat convocades per la FAC, on van participar en la taula d'experiències juntament amb el Centre de Llorenç del Penedès, Unió Anelles de la Flama (Valls), Ateneus en Conveni (Anoia), Federació de Casals Catalans d'Europa i Centre d'Animation Rurale (Rasteau). A la revista *Lleure i Cultura* de la FAC se'n van fer ressò amb aquestes paraules:

«Dels objectius que varen exposar els membres assistents a les Jornades, a tall de resum en destacaríem els següents: creació d'un compromís cultural en un àmbit rural, on no existia; reivindicació de la Vall de Llémèna com a consciència territorial i corporativa; sentit vivencial de crítica social mitjançant, entre d'altres accions, d'una tertúlia oberta, que fan habitualment els divendres i a la qual conviden personalitats diverses.»

18 Ramon Arnabat i Xavier Ferré, *Ateneus, cultura i llibertat*. FAC, Barcelona, 2015. Pàg. 318 i 320.

Els ateneus catalans

L'1 de juliol de 2007 l'Ateneu va acollir la Festa d'Estiu de la FAC d'aquell any a la rectoria i a les antigues escoles de Cartellà, que es van convertir en un espai de trobada d'entitats culturals de tot el país. La tria de l'Ateneu de la Vall de Llémèna va permetre replantejar el format de la festa per fer-la més participativa i interactiva, amb l'objectiu de fomentar que les entitats es relacionessin i es coneguessin entre elles. En aquella ocasió, després de compartir experiències, totes les persones assistents van gaudir de l'entorn i van poder visitar el castell de Cartellà.

L'any 2011, Josep Tur, com a vocal de relacions de l'Ateneu amb la Federació, va assistir a la Jornada de la FAC que va tenir lloc a Olot. A la reunió es va parlar de la necessitat de les entitats associades d'actualitzar els estatuts respectius, per adequar-los a les normatives sobre protecció de dades, gestió de fitxers de persones associades, elaboració de missatges de correu electrònic i relació amb l'SGAE. Arran d'aquesta informació l'Ateneu procedí a actualitzar els estatuts redactats l'any 1991, per adaptar-los a les normatives vigents. Els estatuts revisats van ser validats posteriorment per la FAC, per poder-los presentar a l'Assemblea General que finalment els va ratificar el maig del 2011.

El 2016, l'Ateneu de la Vall de Llémèna participà en la constitució de la Delegació de la FAC a Girona, però sense integrar-se a la junta.

Premis Ateneus de la FAC

Des de 1989 la FAC atorga cada any els Premis Ateneus, «amb l'objectiu de reconèixer la creativitat, l'originalitat, la qualitat i l'esforç que fan les diferents associacions culturals, les persones i les empreses del país per promoure la cultura i l'associacionisme cultural.»

L'Ateneu de la Vall de Llémèna s'ha presentat a aquest Premis en quatre ocasions, i en dues ha resultat guardonat:

- L'any 2011 va rebre el Primer Premi a l'Activitat Sociocultural per la Festa Remença.
- L'any 2015 va merèixer el Primer Premi a la Creativitat pel Projecte BiblioArt.

- L'any 2018, l'Ateneu hi va presentar el projecte Caps de Setmana Temàtics en la categoria Foment de la Participació. Malgrat que la proposta no fou guardonada, els representants de l'Ateneu que van assistir al lliurament de premis, en Cesc Compte i en Jordi Rubió, van poder constatar una vegada més la bona salut i la notorietat de l'associacionisme català, amb una xarxa social i cultural envejable. Formar-ne part hauria d'esperonar l'entitat i als seus membres a persistir en la tasca d'endegar nous projectes participatius.
- L'any 2020 els Premis Ateneus van incloure excepcionalment una nova modalitat, pensada per premiar l'adaptació a la nova situació de pandèmia dels Ateneus: «La pandèmia no ens atura». L'Ateneu de la Vall de Llémèna hi va presentar el Club de Lectura, que s'havia adaptat a la nova situació fent les trobades en línia.

Xarxa d'Ateneus i Casals dels Països Catalans

La Xarxa d'Ateneus i Casals dels Països Catalans aplega agrupacions de l'esquerra anticapitalista, amb un funcionament assembleari basat en l'autogestió. Forma part d'aquesta xarxa El Casal Independentista i Popular Gironí-Ateneu 24 de juny, que en diverses ocasions ha dut a terme les seves activitats a la rectoria de Cartellà. L'any 2014 organitzà la taula rodona «Ateneus i casals, nous reptes i perspectives de futur», en la que hi participà Joan Brunet en representació de l'Ateneu de la Vall de Llémèna.

L A C O L U M N A

Ateneus

NARCÍS-JORDI ARAGÓ

Atena, la patrona d'Atenes, era per als grecs la deessa de la intel·ligència, les arts, la ciència i la civilització. Ateneu es va dir, en temps dels romans, la institució creada per Adrià per a la promoció de les lletres, lloc de reunió d'oradors i poetes. A imatge i semblança seva van néixer l'*Athenée de Paris*, l'*Athenaeum* de Londres, l'*Ateneo* de Madrid, l'*Ateneu Català* de Barcelona —reconvertit després en Ateneu Barcelonès—, l'*Ateneu Català de la Classe Obrera* i els que van proliferar a moltes localitats del país. A Girona, a més de l'*Ateneu Obrer* promogut per la Grober, hi hagué la societat *Athenea* creada per Rafael Masó i l'*Ateneu* presidit per Carles Rahola.

Els vents de la dictadura van matar o van esmorteir greument els ateneus. Els aires democràtics en van revifar alguns, però sense gaire empenya. Devia semblar, d'entrada, que la democràcia mateixa, a més de necessària, era suficient. A mesura que la pràctica de la democràcia formal ha provocat el desencís, la inhibició i l'apatia de molts, s'ha vist la necessitat d'inventar nous mecanismes mobilitzadors de les inquietuds cíviques i de crear nous òrgans expressius de la varietat d'opcions existents i representatius de la pluralitat social. I aleshores han tornat els ateneus. A Girona, l'antiga Associació d'Alumnes de Català s'ha convertit, sense canviar de sigla, en l'*Ateneu d'Acció Cultural*. A Sant Gregori, he tingut ocasió de veure com es viu la participació popular en els debats de l'*Ateneu de la Vall del Llèmena*, integrat per persones heterogènies, diverses en la ideologia i en la procedència, però unides pel desig de revitalitzar aquella àrea geogràfica en els àmbits de la cultura, l'esbarjo, el patrimoni, la qualitat de vida i els drets humans.

Només amb tres anys d'existència, però en la línia de la millor tradició heretada, l'*Ateneu de la Vall del Llèmena* i la seva revista *La llemeneca* ens retornen a les formes d'expressió més típiques d'una ciutadania oberta i combativa, i ens mostren què ha de ser i què pot fer un ateneu veritable en una època de política aigualida i de democràcia devaluada.

Ateneus¹⁹

Narcís-Jordi Aragó

«Atena, la patrona d'Atenes, era per als grecs la deessa de la intel·ligència, les arts, la ciència i la civilització. Ateneu es va dir, en temps dels romans, la institució creada per Adrià per a la promoció de les lletres, lloc de reunió d'oradors i poetes. A imatge i semblança seva van néixer l'*Athenée de Paris*, l'*Athenaeum* de Londres, l'*Ateneo* de Madrid, l'*Ateneu Català* de Barcelona —reconvertit després en Ateneu Barcelonès—, l'*Ateneu Català de la Classe Obrera* i els que van proliferar a moltes localitats del país. A Girona, a més de l'*Ateneu Obrer* promogut per la Grober, hi hagué la societat *Athenea* creada per Rafael Masó i l'*Ateneu* presidit per Carles Rahola.

Els vents de la dictadura van matar o esmorteir greument els ateneus. Els aires democràtics en van revifar alguns, però sense gaire empenya. Devia semblar, d'entrada, que la democràcia mateixa, a més de necessària, era suficient. A mesura que la pràctica de la democràcia formal ha provocat el desencís, la inhibició i l'apatia de molts s'ha vist la necessitat d'inventar nous mecanismes movilitzadors de les inquietuds cíviques i de crear nous òrgans expressius de la varietat d'opcions existents i representatius de la pluralitat social. I aleshores han tornat els ateneus. A Girona, l'antiga Associació d'Alumnes de Català s'ha convertit, sense canviar la sigla, en l'*Ateneu d'Acció Cultural*. A Sant Gregori he tingut ocasió de veure com es viu la participació popular en els

19 Narcís Jordi Aragó, «Ateneus», *El Punt*, 17/1/1994. Article reproduït a *Cultura i lleure*, revista de la FAC, núm. 22 març 1994.

Els ateneus catalans

debats de l'Ateneu de la Vall de Llémèna, integrat per persones heterogènies, diverses en la ideologia i en la procedència, però unides pel desig de revitalitzar aquella àrea geogràfica en els àmbits de la cultura, l'esbarjo, el patrimoni, la qualitat de vida i els drets humans.

Només amb tres anys d'existència, però en la línia de la millor tradició heretada, l'Ateneu de la Vall de Llémèna i la seva revista *La Llemenca* ens retornen a les formes d'expressió més típiques d'una ciutadania oberta i combativa, i ens mostren què ha de ser i què pot fer un ateneu veritable en una època de política aigualida i de democràcia devaluada.»

Els primers anys de l'Ateneu

«Tot és llavor: l'estrella de l'aurora,
l'or del ponent, el so d'una campana,
tot és llavor que brostarà potser.»

Joan Vinyoli

Antecedents

A finals del segle XX, cinc-cents anys després de les revoltes remences que havien sacsejat el país, amb una realitat radicalment diferent, però amb els peus també ben assentats al territori, uns veïns i veïnes de la Vall de procedència diversa, però amb inquietuds coincidents, es van confabular per tirar endavant un projecte engrescador i inèdit a la contrada: l'Ateneu de la Vall de Llémèna.

Ja l'any 1986, el Dr. Josep Calzada i Oliveres feia una crida al jovent amb afanys culturals de Sant Gregori, perquè s'animés a constituir una agrupació per promoure actes culturals que animessin la vida del poble i fomentessin el coneixement de la geografia, la història i tot el que conforma la identitat del poble.²⁰

²⁰ Josep Calzada, *Sant Gregori, fulls d'història de la parròquia i del poble*, Ajuntament de Sant Gregori, 1986. Ignoro si aquest suggeriment va tenir cap ascendent en la creació de l'Ateneu, però en tot cas m'ha semblat oportú fer-ne esment, donada la relació amical i sovintejada entre l'autor del suggeriment i Carles Sapena, que cinc anys després seria el primer secretari de l'Ateneu. Vegeu «Un itinerari inèdit del romànic llemenenc» de Carles Sapena als *Plecs de la Vall de Llémèna*, núm. 10.

Els primers anys de l'Ateneu

Certament, fins llavors a la Vall hi havia hagut molt poca tradició associativa. Més enllà dels grups vinculats a les parròquies, de les agrupacions esportives i de caçadors, la sociabilitat quedava limitada a l'Associació de Mares i Pares d'Alumnes de l'escola pública de Sant Gregori, l'única escola de la Vall d'ençà d'uns anys. Carles Sapena ho resumia així:

«La dèbil demografia dels pobles de la vall, la dispersió de l'hàbitat rural i l'ocupació agro-pecuària han estat decisius per explicar l'escassa tradició associativa. Els interessos consuetudinaris per a associar-se han estat els propis de la feina, la propietat, l'afició i la devoció.»²¹

El desembre de 1988, en el núm. 1 de la revista *7EN1*, el mateix Sapena, aleshores membre del consell de redacció de la revista, ja donava a entendre la seva mirada àmplia, que s'estenia a tota la Vall:

«Sant Gregori ha d'ésser conscient de l'exigència concreta com a eix vertebrador d'un territori ben definit: la Vall de Llémèna. Per això la revista ha de ser una proposta oberta i generosa de comunicació local d'abast intermunicipal. La revista de Sant Gregori ha de ser una plataforma possible per als municipis de Canet d'Adri, Sant Martí de Llémèna i Sant Aniol de Finestres.»

Una concepció que també avalava el llavors alcalde de Sant Gregori, Joaquim Vidal, en el pòrtic de presentació de la revista:

21 Carles Sapena, «L'Ateneu l'Aulina. Reflexió entorn de les primeres passes d'una experiència en curs (1990-1993)». Comunicació al 4t Congrés d'Ateneus i Associacions de Catalunya - 1994. *La Llemenca*, núm. 2. Termidor de 1994.

«Però les pretensions de la revista van una mica més enllà, voldríem que es convertís en un bon mitjà divulgador de la realitat de la Vall de Llémèna.»

L'any següent, després d'haver inaugurat la Biblioteca Pública de Sant Gregori, el bibliotecari Jordi Artigal feia aquesta reflexió:

«Està a les nostres mans fer possible la Nova Biblioteca com a espai cultural per a tots, on la lliure informació sigui una màxima i [...] per fer del Centre de Lectura una cosa viva, volem organitzar diferents actes culturals: conferències, col·loquis...»²²

Aquest oferiment de la Biblioteca aviat va despertar l'interès d'una colla de pares i mares vinculats a l'escola municipal i a la llar d'infants de Sant Gregori, que van entreveure la possibilitat de compartir llurs inquietuds socials i culturals. Tal com estaven les coses, sota el soplug del Centre de Lectura i amb l'activa complicitat del bibliotecari, ben aviat van començar les tertúlies setmanals a la Biblioteca, on es va gestar l'embrió del futur Ateneu. Sapena explicava així el procés de concreció:

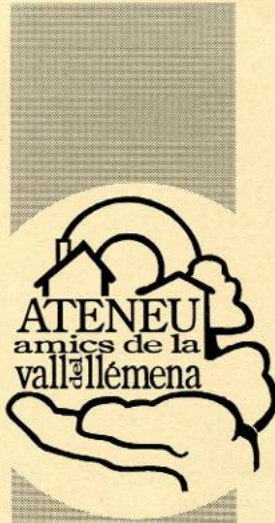
²² Jordi Artigal, «Una biblioteca a l'època del vídeo-clip?» Revista *7EN1*, núm. 2. Sant Gregori, maig 1989

«Sense antecedent possible en el camp cívico-cultural, la relació personal directa que propiciaven la llar d'infants, l'escola i el centre de lectura a uns joves pares amb ganes d'arrelar i en disposició de bastir el compromís ciutadà propi de la seva edat i condició portà espontàniament a començar a parlar de la possibilitat de constituir una associació orientada al treball comunitari. [...] El projecte es va madurant fins que es materialitza per primer cop el 30 de novembre de 1990, quan es convoca una assemblea popular al Centre Social de Sant Gregori per debatre la qüestió.»²³

L'assemblea estava convocada per una Comissió Promotora formada per Jordi Artigal, Narcís Canadell, Loli Jiménez, Salvador Oliva, Paqui Piedra, Toni Ruíz, Toni Rusalleda, Carles Sapena, Remei Teixidor i Anna Vaquer, persones vinculades a l'escola o a la llar d'infants. En el cartell de la convocatòria es podia llegir el breu i senzill ideari de l'entitat, que més endavant quedaria inclòs als seus estatuts:

1. Acolliment i difusió de la cultura.
2. Promoció de l'esbarjo creatiu i popular.
3. Defensa del nostre patrimoni natural, de l'entorn i el medi ambient.
4. Defensa dels Drets Humans i del Ciutadà.
5. Promoció de la qualitat de la vida i del benestar social.

²³ Carles Sapena, «L'Ateneu l'Aulina. Reflexió entorn de les primeres passes d'una experiència en curs (1990-1993)».

Centre Cívic
St. Gregori

2/4 de 10
del vespre

Divendres

30

Novembre 1990

ATENEU D'AMICS DE LA VALL DEL LLÉMENA

Durant els darrers anys, els habitants de la Vall del Llémèna hem vist com canviaven els nostres pobles i les nostres realitats quotidianes: noves activitats, noves formes de vida, nova gent i també nous recursos, noves relacions i necessitats han anat creant expectatives i possibilitats renovades de desenvolupament en tots els ordres.

Tot això ha propiciat la trobada i la participació de gent diversa a través de l'escola, el lleure i la vida diària fins que s'ha plantejat la conveniència d'establir algun lligam entre les persones de la Vall que, d'alguna manera, ens sentim integrats en el nostre entorn territorial, social i cultural, i procurem estimar-lo i millorar-lo.

En aquest sentit, pensem que la creació d'un Ateneu d'Amics amb aquestes inquietuds, pot ajudar a dinamitzar i organitzar una mica més aquests lligams de veïnatge i, en definitiva, a fer més coses envers objectius comunitaris.

Una entitat que possibiliti la trobada i la tertúlia, l'esbarjo i la sana i constructiva preocupació per temes d'interès comú: un espai obert d'activitat lúdica, recreativa i cultural que propiciï la relació i la coneixença entre els homes i dones, la gent gran, els nens i joves del nostre poble, i que ens ajudi a aprendre a exercir la tolerància, el respecte mutu, la participació cívica, la convivència: que ens permeti, també, frenar i controlar una mica aquest ritme de la vida quotidiana que tan poc temps ens deixa per fer altres coses interessants i enriquidores...

Vet aquí el breu i senzill ideari que inspira l'entitat que proposem:

1. Acolliment i difusió de la cultura.
2. Promoció de l'esbarjo creatiu i popular
3. Defensa del nostre patrimoni natural, de l'entorn i el medi ambient.
4. Defensa dels Drets Humans i del Ciutadà.
5. Promoció de la qualitat de la vida i del benestar social.

Tot això ho sotmetem a la vostra consideració per tal d'obrir un diàleg i una entesa, de cares a la formació de l'Ateneu d'Amics de la Vall del Llémèna: des de Sant Gregori a Sant Aniol de Finestres, passant per Canet d'Adri, Sant Martí i Sant Esteve de Llémèna, tots integrants de la mateixa subcomarca natural.

Si hi esteu interessats, la Comissió Promotora us invita a veure'ns i parlar-ne, tots plegats, el proper divendres 30 de novembre, a 2/4 de 10 del vespre, al Centre Cívic de Sant Gregori.

La Comissió Promotora:

Jordi Artigal (Ginestar)	Narcís Canadell (Sant Gregori)	Loli Jiménez (Canet d'Adri)	Salvador Oliva (Sant Gregori)
Paqui Piedra (Ginestar)	Toni Ruiz (Sant Martí)	Toni Rusalleda (Sant Gregori)	
Carles Sapena (Sant Gregori)	Remei Teixidor (Sant Gregori)	Anna Vaquer (Sant Martí)	

Cartell de l'assemblea convocada per la Comissió Promotora

Orígens i formalització

D'aquella primera assemblea en va sortir una Junta Gestora formada per la gent que havia participat en les trobades setmanals de cada divendres. Amb la voluntat de tramitar la inscripció de l'entitat en el registre d'associacions, el 14 de desembre de 1990 es va signar l'Acta Fundacional de l'Ateneu de la Vall de Llémna.

Van signar l'acta i, per tant, van ser fundadors i fundadores de l'Ateneu: Joan Beltràn Payarols, Josep Caballé Llobet, Pere Llauger Dalmau, Joan Canadell Plana, Francesc Millán Fuertes, Remei Teixidor Carreras, Jordi Artigal Valls, Carles Sapena i Aznar, Anna Vaquer i Alañà, Antonio Ruiz López i Dolores Jiménez Moráguéz.

Tot seguit els fundadors van escollir amb caràcter provisional la primera Junta Directiva, encapçalada per Joan Canadell.

De seguida van posar fil a l'agulla creant quatre grups de treball, amb els respectius plans teòrics de funcionament: organització, difusió i defensa del patrimoni cultural i natural. Els membres d'aquests grups de treball eren: Pilar Pujol, Pep Caballé i Toni Ruiz (Organització); Joan Beltràn, Anna Vaquer, Toni Ruscalleda i Pep Caballé (Difusió); Carles Sapena, Antònia Sabrià, Jordi Artigal i Pere Llauger (Defensa del Patrimoni Cultural); Loli Jiménez, Joan Canadell, Santiago Gòmez i Toni Ruiz (Defensa del Patrimoni Natural).

Per salvaguardar el patrimoni cultural de la Vall es van establir uns objectius molt ambiciosos, com catalogar tots els vestigis arquitectònics i arqueològics²⁴ i aturar el procés de degradació i de ruïna de les edificacions d'interès historicoartístic; sensibilitzar

Acta fundacional de l'Ateneu. Vegeu l'Apèndix documental, pàgina 292

24 De la catalogació i inventari del patrimoni històric i arqueològic de la Vall, en va tenir cura Carles Sapena en el treball monogràfic «El patrimoni cultural de la Vall de Llémna», als núm. 10 i 11 dels *Plecs de la Vall de Llémna*.

l'opinió ciutadana sobre aquest tema i reclamar la intervenció de les institucions públiques per assegurar la consolidació, agençament, conservació i protecció del patrimoni cultural de la Vall. Un dels altres objectius era crear un Museu de la Vall del Llémèna, per la qual cosa calia donar suport i promoure treballs de recerca en humanitats, ciències socials i medi ambient, així com formar un arxiu d'imatges i un fons documental.

L'Ateneu a la Fira de l'Intercanvi

El 23 de desembre de 1990, l'Ateneu es va presentar en públic a la Fira de l'Intercanvi de Sant Gregori; l'Ateneu hi va intercanviar idees, unes idees que sorgien del debat, de les tertúlies de cada divendres al vespre a la Biblioteca:

«La tertúlia és això, reviure, comentar, parlar, intercanviar, retornar-nos el sentit viu d'una cultura de transmissió oral que ens faci sentir persones tan arrelades a la terra, al país i al paisatge com oberts al món. Fer una tertúlia vol dir viure un espai relaxat i allunyat de la televisió, un trencar els hàbits per retrobar-nos de nou i descobrir records i potser volar...»²⁵

Una de les primeres tasques de la junta provisional va ser la redacció dels Estatuts de l'Ateneu de la Vall del Llémèna que, un cop enllestits, es van inscriure al Registre d'Associacions de Girona de la Generalitat de Catalunya, Secció 1a., número 1.858, en data 22 de febrer de 1991.²⁶ L'Ateneu també va regularitzar

²⁵ Paraules extretes de la Redacció del núm 4. de *La Llemenca*, quan les tertúlies es feien a l'antiga Biblioteca de Sant Gregori.

²⁶ Els estatuts es van redactar a partir dels models de l'Ateneu de Folgueroles i de l'ADAC de Girona. Tot i que l'entitat va ser registrada com a Ateneu de la Vall del Llémèna, a efectes pràctics sempre s'ha denominat Ateneu de la Vall de Llémèna. Toni Ruiz, en qualitat de secretari de la Junta Directiva provisional, i que més endavant esdevindria president de l'entitat, va ser l'encarregat de trametre la documentació a la Generalitat per legalitzar l'Ateneu.

Els primers anys de l'Ateneu

el seu funcionament davant de la Hisenda Pública amb l'adquisició del corresponent Codi d'Identificació Fiscal, amb el número G-17167602. Ambdues legalitzacions es van comunicar als Ajuntaments de la Vall, per a la seva constància i a efectes del registre municipal d'associacions. Uns mesos més tard, l'abril de l'any 1991, des de la revista *7EN1*, l'Ateneu exposava els seus ideals fundacionals i els projectes de futur.

La primera Assemblea General es va celebrar el 14 de desembre de 1991, en la qual fou escollida la primera Junta Directiva i es van ratificar els estatuts de l'entitat. Posteriorment, l'Assemblea General s'ha convocat de forma regular cada any.

En aquella primera etapa, l'elecció de la junta va ser només un requisit formal i els membres que en formaven part, més enllà dels rols de caràcter més administratiu i protocol·laris, compartien les decisions de forma oberta amb la resta de persones sòcies a les tertúlies dels divendres.²⁷

²⁷ Val a dir que durant les primeres etapes de l'Ateneu, els estatuts van ser un requisit formal i necessari, però no sempre es van seguir al peu de la lletra: l'Assemblea General no sempre es va convocar durant el primer trimestre i les actes corresponents no figuren a l'arxiu de l'entitat, la qual cosa permet suposar que no es va creure necessari redactar-les. Tampoc hi ha constància escrita dels continguts de les tertúlies. Tanmateix, els resums de les activitats, recollits primer a la revista *7EN1* i després a *La Llemenca*, així com els cartells i les comunicacions a les persones associades, supleixen en part aquesta mancança.

L'Ateneu de la Vall de Llémena: 30 anys

Una tertúlia a la Biblioteca

Els primers anys de l'Ateneu

Aquest tarannà obert i assembleari quedà palès en la circular informativa del 5 de novembre de 1994 on, entre altres coses, es comunicava el relleu a la presidència de Joan Canadell, que passava a mans de Paco Millán:

«L'Ateneu ha funcionat des del primer dia a partir del model d'assemblea cívica permanent, que això és la tertúlia del divendres[...] De president de ben segur que n'hi ha d'haver de cara a les servituds burocràtiques externes però no per a liderar o governar un col·lectiu madur de ciutadans responsables.»

Aquesta circumstància també va cridar l'atenció dels redactors de la revista *Lleure i Cultura* de la FAC, arran de la participació dels ateneïstes a les IV Jornades de Debat de Lloret de Mar del 1995: «I per fi, és convenient destacar el seu model de gestió, totalment assembleari, si bé per motius jurídics hi ha una persona que consta com a President».

Malgrat que a les tertúlies tothom hi va ser sempre ben rebut, amb el temps s'anà conformant un nucli reduït, format pels tertulians i tertulianes més habituals, que al capdavant actuava com a junta de govern, ja que eren qui havia de dur a terme les propostes, després d'haver-les debatut i consensuat. Així fou com en aquest període es van organitzar nombrosos debats i conferències, excursions, concerts de cant coral i, fins i tot, alguna sessió esparsa de jazz.

La primera activitat que va organitzar l'Ateneu fora de la Biblioteca fou un concert de la Coral Oidà a l'església de Sant Gregori. Fou l'inici d'una tradició que de l'any 1990 al 98, pels volts de Nadal, va portar diverses corals a les esglésies de la Vall. Una activitat que enllaçava volgudament amb els primers

ateneus que havien introduït els ideals de la Il·lustració a través del cant coral, àmpliament difós per Anselm Clavé.

El periodista i escriptor Julio Manegat,²⁸ descrivia d'aquesta manera la vitalitat d'aquells primers anys de l'Ateneu:

«l una cosa que considero de màxima importància i exemplaritat: el naixement, fa poc més de dos anys, de l'Ateneu de la Vall del Llémèna, que avui presideix Joan Canadell i que va néixer per desenvolupar una tasca de difusió cultural i promoció territorial de la vall. De manera que l'Ateneu, integrat ja en la Federació d'Ateneus de Catalunya, impulsa essencialment aquest sentit cultural unitari a què al·ludia. I en aquest punt se succeeixen conferències, debats sobre temes que van dels afers locals als internacionals, una viva tertúlia setmanal i la presència d'escriptors catalans destacats com l'escriptor del mes i que pronuncien conferències a la biblioteca de Sant Gregori: Gabriel Janer, Guillem Viladot, Joaquim Carbó, Maria Mercè Roca... Crec que és just ressaltar que la creació de l'Ateneu, amb les activitats que impulsa és un dels més fermes pilars d'aquesta vitalitat de la cultura.»

Crítica social i defensa del territori

Per garantir la continuïtat d'aquestes activitats era necessari el suport de l'Administració local, però sense interferències que afectessin la seva llibertat d'organització i d'actuació. En aquest

28 Julio Manegat: «Cultura en una vall». *Diari de Girona*, 21/2/1993. Julio Manegat fou periodista i escriptor, finalista en dues ocasions del Premio Planeta. Durant uns anys residí a can Pujadiques de Sant Gregori.

Els primers anys de l'Ateneu

sentit, durant els primers anys de l'entitat, la relació de l'Ateneu amb els Ajuntaments de la Vall va tenir els seus alts i baixos. Per raons de proximitat, la relació més sovintejada va ser amb l'Ajuntament de Sant Gregori, una relació que es limitava al protocol formal, a les sol·licituds d'ús dels locals per fer-hi activitats i a rebre la subvenció anual assignada a entitats del municipi.

L'Ateneu, compromès amb la vida local i atent al desenvolupament del territori, va fer propostes concretes als Ajuntaments de la Vall, com la de coordinar-se i unificar criteris per planejar el futur de la Vall; o com les peticions perquè s'adherissin al Fons Català de Cooperació al Desenvolupament i destinessin el 0,7% de llur pressupost a projectes d'ajut als països més pobres.²⁹

Algunes de les propostes es van dirigir només a l'Ajuntament de Sant Gregori, tot i que s'haurien pogut estendre a la resta de consistoris, com la necessitat d'una ordenança per a la protecció del medi ambient i la creació del Consell Municipal

Cartells d'algunes de les activitats programades

29 El Fons Català de Cooperació al Desenvolupament és una organització formada per ajuntaments catalans i altres organitzacions municipalistes (diputacions, consells comarcals i mancomunitats), que destinen una part del seu pressupost a finançar accions de Cooperació al Desenvolupament i de Solidaritat amb els pobles dels països més desfavorits. L'any 1992, l'Ateneu, conjuntament amb el MIJAC, van fer una primera sol·licitud als Ajuntaments de la Vall perquè s'adherissin al FCCD. Només l'Ajuntament de Canet d'Adri hi va respondre afirmativament amb una aportació de 20.000 ptes. Posteriorment, l'any 1994 es tornà a instar als Ajuntaments a associar-se al Fons.

A l'Assemblea General de 21/10/1994 es va acordar que l'Ateneu destinés el 0,7% del seu pressupost a programes de desenvolupament dels països més pobres i que s'adherís al Fons, per la qual cosa sol·licità al FCCD que els informés de la documentació necessària per fer-ho, però no hi ha constància que l'adhesió s'acabés formalitzant.

Actualment, dels quatre Ajuntaments, només el de Sant Gregori és soci de l'esmentat FCCD des de l'any 1995.

CONCERT de NADAL

CORAL OIDA

28 de Desembre de 1990
Església parroquial de Sant Gregori
a les 9 h. del vespre

Organitza: **ATENEU**
Vall del Llèmena

L'ÒPERA
CONCERT COMENTAT

Dissabte, 23 de febrer de 1991
a les 9 del vespre
al Centre Cívic de Sant Gregori

TESSOR
Ónim Mas
LLETRA
Bel Girona
MUSICA
Cristina Morala
CONJUNT
Joan Dur

ATENEU
Vall del Llèmena

l'aulina

Conferència - col·loqui

**La Vall de Llèmena:
una visió territorial**

a càrrec de
Jordi Fernández i Grabolosa
geògraf

Projecció de diapositives
a càrrec de
Juan Benabí i Salvador Oliva

el divendres, 13 de març de 1992 a les 20 de 10 del vespre
a la Biblioteca de Sant Gregori

l'aulina
ATENEU
de la Vall de Llèmena

Sessió de jazz

**Selva
Jazz
Band**

Dissabte, 23 d'abril de 1994
a 20 d'11 a Can Ribes
de Sant Gregori

VII Setmana Cultural

AJUNTAMENT DE SANT GREGORI

Pérez de Cuellar allarga el compàs d'espera

Tothom dona la guerra al Pèrsic com un

La guerra pot esclatar en qualsevol moment

La guerra del Canària ha començat

parlem-ne

Debat

Convidats: **Josep Manyer i Farré**
Catedràtic de francès i Arabista
Josep Manel Delàs i Ugarte
President de Justícia i Pau
Tinent Coronel a la Reserva

el proper divendres dia 25 de gener de 1991
a les 9 del vespre al Centre Cívic de Sant Gregori (Vall del Llèmena)

Organitza: **Ateneu Vall del Llèmena**

ATENEU
Vall del Llèmena

presenta

LA REPÚBLICA CATALANA

Valors i actituds, 60 anys després

xerrada - col·loqui a càrrec de
Pere Cornellà **Josep Rahola**

Professors de l'Escola Universitària
de Mestre de Ginestà
President del Cercle d'Estudis:
Història i Societat

En-omador
per Esquerra Republicana

el dijous, 9 de maig de 1991
a les 8 del vespre
a la Biblioteca de Sant Gregori

Els primers anys de l'Ateneu

de Medi Ambient o, fins i tot, la instal·lació de contenidors de recollida selectiva.³⁰

Però les desavinences no van trigar gaire a començar. L'any 1991, amb motiu de les eleccions municipals, l'Ateneu havia preparat una taula rodona amb els candidats a les eleccions municipals dels pobles de la Vall. El debat «*Quina Vall del Llémema volem?*» no es va arribar a fer per desistiment de la majoria de candidats.

D'altra banda, l'episodi viscut arran de la petició de crear un Consell Municipal del Nomenclàtor a Sant Gregori, no deixava de ser, en el fons, una mostra de disputa dialèctica entre el poder local i la societat civil. En un breu article de *La Llemenca*, l'ateneista Florenci Teixidor ho resumia així:

«[...] Però sí que em plantejo el fet de sotmetre a decisió popular el nom dels nous espais públics del nostre poble: carrers, places i passeigs. Aquest no ha estat el cas de la plaça nova que du el nom del gran poeta Miquel Martí i Pol que, essent demòcrata, és de segur també partidari del consens i defensor de les llibertats. En canvi, aquí al poble, els defensors de la «plaça de la llibertat» podem gaudir —en solitari o en companyia, tant se val— de la llibertat d'anar al passeig.»

30 Sol·licitud presentada a l'Ajuntament de Sant Gregori el 24/10/1992. Passats gairebé trenta anys de la proposta, podem constatar que, actualment, els Ajuntaments de Sant Gregori, Canet d'Adri i Sant Martí tenen una regidoria de medi ambient i que l'any 2007 els quatre Ajuntaments van redactar les respectives Agendes 21 locals. Pel que fa a la recollida selectiva, tots els municipis tenen instal·lats punts de recollida selectiva i en el cas de Sant Gregori i Sant Martí disposen a més d'una deixalleria pública.

La llibertat a què al·ludia en Florenci cal interpretar-la com la voluntat d'actuar amb independència i d'opinar lliurement i amb sentit crític, lluny d'assentiments forçats i de submissions indestructibles. A l'informe sobre els primers anys de l'Ateneu, Carles Sapena descriu així la idiosincràcia dels ateneistes:

«L'univers sociològic dels ateneistes és heterogeni i no respon a cap unitat ideològica. L'Ateneu com a entitat ha cuidat prou bé internament i externa de servir aquesta realitat plural allunyant-la de susceptibilitats i infundis.»

«Tanmateix, si prenem com a referència la tertúlia oberta que practiquen setmanalment els ateneistes, es pot fàcilment deduir, a partir de les seves actituds, opinions i temàtiques sovintejades dels debats, una generalitzada alineació amb allò que hom ha anomenat criticisme social de procedència diversa.»³¹

Aquest criticisme social es va compaginar ben aviat amb la defensa del territori. Així, l'any 1991, arran de l'atermenament del riu Ter per part de la Junta d'Aigües, l'Ateneu, després d'examinar l'expedient i de comprovar que hi havia mancances formals i estructurals, va demanar «Que s'endegui la fase d'estudi hidrològic del riu i es doti l'expedient d'una cartografia a escala adient i que l'atermenament es dugui a terme amb criteris primordialment hidrogeològics. Que s'inventariïn, aprofitant les actuacions administratives del tram, les zones humides.»³²

31 A la primera llista de persones sòcies hi hem comptabilitzat 34 membres, que al final d'aquest període ja eren uns 70.

32 Extret de la fotocòpia del document presentat a la Delegació Territorial del Govern de la Generalitat a Girona i registrat amb data 23/12/1991.

Els primers anys de l'Ateneu

Més endavant, la defensa del medi ambient es va manifestar en actuacions com la campanya «Salvem el Llémene»; la denúncia per la tala indiscriminada d'arbres a l'illa de la Pilastra; o la ferma oposició a la polèmica variant de Sant Gregori, coneguda com la variant Oest de Girona. També el trànsit a Sant Gregori va ser motiu d'un manifest redactat conjuntament amb el MIJAC³³ l'abril de 1992, en el qual, a causa d'uns accidents de trànsit al carrer Major del poble, es demanava una solució al consistori: «els carrers estan mal senyalitzats, s'hi circula massa de pressa i s'hi aparca malament.»

Consell Municipal del Nomenclàtor

L'any 1991 l'Ateneu va sol·licitar a l'Ajuntament de Sant Gregori la creació del Consell Municipal del Nomenclàtor per tal que el veïnat i les associacions del poble poguessin participar en la denominació de les vies públiques i equipaments del municipi. En aquest sentit es va proposar que la plaça de nova creació a la urbanització de Can Simón es denominés plaça de la Llibertat. Dos anys després, l'Ajuntament va decidir posar el nom de Miquel Martí i Pol a la Biblioteca i la creació d'un centre de documentació i d'estudi dedicat al poeta. L'Ateneu, davant la política de fets consumats no hi va fer cap objecció, tot i posar en dubte la idoneïtat de la decisió, atesa la nul·la vinculació del poeta amb el municipi. Pel que fa al centre d'estudis, es va elaborar un informe on, després de criticar la política municipal de cultura, es demanava que el tema fos debatut públicament i s'estudiés la seva viabilitat econòmica. Malgrat que l'any 1992 el poeta de Roda de Ter i l'alcalde de Sant Gregori havien signat

33 Moviment Infantil Juvenil d'Acció Catòlica.

l'acord per crear el Centre de documentació Miquel Martí i Pol a Sant Gregori, aquest no es va arribar a constituir formalment.³⁴

L'any 1995, després de batejar també amb el nom del poeta la plaça que uns anys abans l'Ateneu havia proposat que es denominés plaça de la Llibertat, l'Ajuntament va demanar suggeriments a l'Ateneu per posar noms a carrers del nucli urbà; l'entitat, després d'agrair amb ironia que l'Ajuntament hagués tingut en compte la seva petició de tres anys enrere, es va ratificar a demanar un òrgan de participació d'acord amb la Llei, tot esperant poder participar en el Consell Municipal de Nomenclàtor.³⁵ Val a dir que l'Ateneu va considerar que era excessiu tornar a utilitzar el nom del poeta per a un espai públic, quan ja s'havia posat el seu nom a la Biblioteca.

Salvem el Llémèna

Diari El Punt, 4/4/1993

Una situació que va fer enrarir la relació de l'Ateneu amb l'Ajuntament de Sant Aniol³⁶ foren les accions que l'Ateneu, conjuntament amb veïns de la Vall, va emprendre l'any 1993 amb el lema «Salvem el Llémèna» per protestar per la posada en marxa de la planta embotelladora d'aigua de Sant Aniol.

34 Actualment a la Biblioteca hi ha l'obra publicada del poeta Miquel Martí i Pol i la sala de lectura hi ha un retrat del poeta, obra de Mercè Huertas, així com una fotografia dedicada. L'any 2006 es va inaugurar a Roda de Ter la Fundació Miquel Martí i Pol, que té com a finalitat contribuir a la consolidació del llegat cultural, educatiu i social del poeta.

35 Actualment a l'Ajuntament de Sant Gregori hi ha una Comissió informativa de nomenclàtor, formada exclusivament per regidors de l'Ajuntament.

36 Segons la premsa, les pressions de l'Ateneu van arribar a fer dimitir l'alcalde de Sant Aniol. *El Punt*, 1/2/1994.

Els primers anys de l'Ateneu

Davant de les possibles conseqüències que l'extracció de 12 milions de litres d'aigua a l'any podria tenir respecte al medi natural de la conca, una comissió veïnal de la Vall, amb el suport de l'Ateneu, va presentar 70 al·legacions al projecte, de les quals en foren acceptades una quarantena. Per a sensibilitzar del problema i donar visibilitat a la protesta, el març i l'abril del 1993 es van organitzar dues concentracions del veïnat davant la planta.

Uns dies més tard, la Junta d'Aigües de Catalunya convocà una reunió amb representants de l'empresa, l'Ajuntament, tècnics de la Junta i membres de la coordinadora veïnal, on s'acordà demanar un estudi de les possibles afectacions sobre les aigües superficials i subterrànies de la conca. Unes setmanes més tard l'empresa va obtenir la concessió per extreure 28 milions de litres per any, sense que es tingués cap notícia de l'estudi d'impacte.³⁷

Una de les concentracions

En els darrers anys, la planta embotelladora ha passat d'extreure tretze milions de litres l'any 2003, a extreure'n més de 35 milions l'any 2018.³⁸

L'illa de la Pilastra

L'any 1995, a l'illa del Ter o de la Pilastra, als límits dels municipis de Sant Gregori, Salt i Bescanó, hi va haver una tala indiscriminada d'arbres. En assabentar-se de l'incident, diverses associacions ecologistes —Amics de les Deveses de Salt, l'Ateneu Lliure de Salt, l'Associació de Naturalistes de Girona, el Centre Excursionista Saltenc i l'Ateneu de la Vall de Llémèna— van presentar una

37 Al núm. 1 de *La Llemenca* es va publicar un article sobre el tema, amb una detallada cronografia de tot el procés.

38 Dades extretes de la pàgina web de l'empresa www.santaniol.com

denúncia per delictes ecològics contra els promotors de la tala, que va acabar amb una multa als propietaris de la finca.

Arran de la denúncia, les entitats denunciants van acordar promoure un seguit d'actuacions conjuntes per tal de refermar els lligams de cara a altres temes d'interès comú. Per això van constituir la Plataforma d'Amics del Ter,³⁹ que havia d'aplegar col·lectius de tots els pobles riberencs del Ter, des del Pasteral fins a Celrà, per treballar conjuntament per la defensa i protecció del riu.

Diari de Girona, 12/4/1995

Des de la Plataforma es va redactar un manifest en el qual, després d'enumerar els diferents incidents que havien afectat negativament el curs del riu, feien una crida a l'Administració perquè endegués un pla de protecció del riu Ter, les seves ribes i el seu entorn.⁴⁰

39 Uns anys abans, els Amics de les Deveses de Salt ja havien demanat de col·laborar amb associacions de l'altra banda del riu: «Els amics de les Deveses de Salt creiem que seria bo d'iniciar una sèrie de contactes a diferents nivells amb els veïns del nord que conduïssin a una unitat d'actuació que respectés les necessitats i disponibilitats de cada municipi, i, alhora, que aconseguís un tractament harmònic del Ter». Amics de les Deveses. *La Farga, Revista de Salt*, núm. 116, 1990.

40 L'any 2005 es va redactar el Pla Director de les Ribes Fluvials del Ter en els termes municipals de Besanó i Sant Gregori, promogut pel Consorci del Ter i els dos ajuntaments, per tal de conservar els hàbitats naturals d'interès comunitari, potenciar la diversitat de la fauna i promoure un ús sostenible i respectuós del medi natural. Uns anys més tard, l'illa de la Pilastra va entrar dins el projecte europeu LIFE Riparia Ter42, amb l'objectiu de recuperar-ne els hàbitats riberencs. Actualment és un espai públic per a la preservació del patrimoni natural, inclòs dins la Xarxa Natura 2000 (Riberes del Baix Ter) i en el Pla Especial de Protecció de les Ribes del Ter.

La variant oest de Girona

El desembre de 1992, l'Ajuntament de Sant Gregori presentava el projecte d'un pont entre Bescanó i Sant Gregori, i una variant del poble que passava pel costat de la Llémèna, la qual cosa implicava la canalització de la riera entre els ponts de l'Argelaguet i el de l'església.

Tres anys més tard, la Generalitat presentà el projecte d'una nova via, conegut com la variant Oest de Girona, que connectava la carretera N-141, a l'altura de la Pilastra, amb la carretera GI-532 de Girona a Les Planes, just on actualment hi ha la rotonda del Garrabia. El projecte també contemplava la variant de Sant Gregori proposada per l'Ajuntament.

La Plataforma Amics del Ter, formada per l'Ateneu de la Vall de Llémèna, els Amics de les Deveses de Salt i l'Associació de Naturalistes de Girona, s'oposà al projecte i va decidir presentar al·legacions en considerar que hi havia aspectes inacceptables, entre els quals la canalització de la riera, pel fort impacte ecològic que implicava. Per la seva banda, l'Ajuntament de Sant Gregori també hi presentà al·legacions, que feien referència a la variant Oest, però respectant la variant de Sant Gregori.

L'any 1995 l'Ateneu inicià una campanya informativa per explicar el projecte, i el dia 22 de juliol organitzà una passejada popular pel recorregut projectat per a les dues vies, amb explicacions i comentaris dels detalls tècnics a càrrec de l'ateneïsta Quim Esteve. El desembre de 1996 aparegué un número extraordinari de *La Llemenca*, amb un dossier monogràfic sobre el tema.

A finals d'aquell any, la Generalitat deixà el projecte en suspens i, a hores d'ara, sembla que ha quedat descartat del tot.

La Variant de Sant Gregori

MEDI AMBIENT

Aquesta *l'avençament* canvia radicalment el format assolit en els últims anys, per tal de poder servir millor els lectors. I fer-ho és més entenedor i parell gràfic que el d'història i d'evolució monogràfica. A tractar el projecte de la variant oest de Girona i la proposta variant mateixa de Sant Gregori. El contingut s'ha previst de manera que s'apliqui una màxima informació sobre les dades tècniques generals que el conformen, una informació visual adient, amb suport infogràfic, per tal de fer-lo més assequible, i un recull d'opinions de diferents ens i associacions implicades en el procés. Es tracta, doncs, d'aplegar contrastats i pluralis punts de vista que permetin formar opinió i documentar els ciutadans i ciutadanes.

La Plataforma d'Amics del Ter ha al·legat contra el traçat

Els ecologistes denuncien l'impacte de la futura variant de Sant Gregori
La Plataforma d'Amics del Ter ha al·legat contra el traçat

El projecte de la variant de Sant Gregori només està pendent de l'estudi d'impacte
L'Ateneu de la Vall de Llémena fa una campanya d'informació i oposició al traçat

Visita a la futura variant de Sant Gregori
Unes trenta vint anys

LA VARIANT DE SANT GREGORI

En aquest treball, l'Ateneu de la Vall de Llémena ha publicat una informació detallada sobre el projecte de la variant de Sant Gregori i la seva impacte ambiental. El projecte consisteix en la creació d'un nou traçat que eviti les zones més sensibles i que sigui més sostenible.

Amics del Ter estudia l'estratègia per fer al·legacions a la variant oest de Girona
L'Associació de Sant Gregori denuncia que es té un mal plantejament sobre el projecte

El Departament de Governació de la Generalitat, el Departament de Medi Ambient i el Departament de Transport i Infraestructures han acordat que la variant de Sant Gregori sigui la més adequada per a la zona. No obstant això, els Amics del Ter i els ecologistes continuen denunciant l'impacte ambiental del projecte i demanen més estudis i transparència.

Els Amics del Ter plantegen Poció nord per a la variant de Sant Gregori
S'oposen a la canalització del Llémena pel seu fort impacte ambiental

No s'exclou exposar el traçat al públic

La Generalitat afirma que la nova carretera de Sant Gregori no serà una variant

Alabern i els Amics del Ter se reuniren per parlar del projecte de la «variant oest» de Girona
La reunió va tenir lloc ahir a Barcelona

La Generalitat no farà la variant de Sant Gregori el 96 i posposa el projecte
No s'ha inclòs als pressupostos

La premsa de Girona es va fer ressò del projecte de la polèmica variant

Llibertat per a Núria Cadenes

L'any 1995, al cap d'uns mesos d'haver passat per l'Ateneu, Núria Cadenes⁴¹ va tornar a ser detinguda. En assabentar-se'n, l'Ateneu va demanar la seva llibertat immediata en sengles cartes als diaris *El Punt* i *Diari de Girona*.

«Fa uns mesos la Núria Cadenes va venir a Sant Gregori a explicar-nos la seva experiència de prop de quatre anys de presó. A tots ens va sorprendre la seva força moral, la seva honestat i el seu compromís per la defensa de les pròpies idees socials i nacionals.»

«Els membres de l'Ateneu de la Vall de Llémna creiem que amb la seva nova detenció s'intenta fer callar una veu que molesta, que no es deixa manipular i que les forces repressives del poder de l'Estat no poden tolerar. Volem la immediata llibertat de Núria Cadenes.»

Trobada d'Ateneus i moviments cívics de les terres de Girona

El 22 de setembre de 1995, després de contactar de forma esporàdica amb algunes realitats associatives de caràcter cívic i social, i en constatar les dificultats per establir les indispensables relacions, l'Ateneu va enviar una carta a una dotzena de col·lectius, invitant-los a participar en una trobada d'ateneus i moviments cívics de les terres gironines.

Cartell de la trobada dissenyat per Pep Caballé

⁴¹ Núria Cadenes és una periodista, escriptora i activista independentista catalana. L'any 1988 fou empresonada durant quatre anys acusada de pertànyer a Terra Lliure. És autora, entre altres obres, de la novel·la *Guillem* (2020) sobre l'assassinat del jove independentista valencià Guillem Agulló.

Uns dies després, es va convocar una reunió preparatòria a la Biblioteca de Sant Gregori on, a més de l'Ateneu convocant, hi van assistir l'Ateneu Popular d'Hostalric, l'Ateneu Lliure de Salt, l'Ateneu de Riudarenes i l'Ateneu d'Acció Cultural de Girona (ADAC). A la reunió es va acordar endegar el procés organitzatiu i es va fixar la data de la trobada: 25 de maig de 1996.

«Amb una certa por d'amfitrió que no sap si els convidats en sortiran satisfets, si la proposta s'ho val, els membres de l'Ateneu de la Vall de Llémèna vàrem preparar la primera trobada d'associacions cíviqes i ateneus gironins. Per nosaltres tot havia sortit amb una lògica interna clara, natural: sis anys de tertúlies setmanals, l'ànima de l'entitat, organitzant conferències, concerts, excursions, trobades amb escriptors, camps de treball, editant *La Llemenenca*, amb voluntat de practicar cultura, sempre crítics amb el poder, buscant alternatives i no defugint cap repte social contemporani. Ja des dels inicis, preocupats per estendre postures, per conèixer altres tarannàs, compartir inquietuds, ens associàrem a la Federació d'Ateneus de Catalunya i vàrem ser convidats a participar en una taula d'experiències, i coneguèrem els problemes dels 'vells' i grans ateneus d'arreu del país. La voluntat d'incidir en els nostres pobles i alhora compartir i construir una alternativa més global i, també, la necessitat de concretar tasques a realitzar davant del perill al desànim, ens portà a organitzar aquesta trobada.»⁴²

⁴² Jordi Artigal, «Crònica de la Trobada d'Ateneus i moviments cíviqs», *Revista de Girona*, núm.177, juliol-agost 1996.

Els primers anys de l'Ateneu

A la trobada hi van participar una seixantena de persones de l'Ateneu de Riudarenes, l'Ateneu Popular d'Hostalric, l'Associació de veïns de Santa Eugènia, l'Ateneu d'Acció Cultural (ADAC), el Casal popular La Maret, l'Ateneu Lliure de Salt i l'Ateneu de la Vall de Llémena, que va actuar d'amfitrió. L'Atenea de Figueres i Salvem Castell de Palamós varen excusar la seva absència.

La trobada a l'escola de Cartellà

D'entrada, per anar fent coneixença, cada grup va explicar breument la seva situació i la seva experiència. Tot seguit, en Pep Caballé, artesà infogràfic i ateneista llemenenc, parlà de les possibilitats i dels perills d'Internet, la *xarxa de xarxes* que llavors tot just es començava a implantar. Havent dinat, Martí Olivella, membre d'EcoConcern (Associació per a la Innovació Social) parlà de la necessitat de formular un nou pensament social i de l'experiència que portaven a terme amb l'Aliança per a un món responsable i solidari, amb persones de tots els continents.

Malgrat que es va acabar parlant de la necessitat de coordinar-se, d'eixamplar el ventall de grups participants i d'organitzar una segona trobada, el cert és que l'Ateneu no en va convocar cap més, si bé és cert que l'any 2014 va participar en la taula rodona «Ateneus i casals, nous reptes i perspectives de futur» que va convocar l'Ateneu 24 de juny.

L'Aulina, símbol de l'Ateneu

Evolució del logotip de l'Ateneu

L'any 1993, arran d'una esporgada del sotabosc del Mas Obert de Sant Gregori, a tocar de la carretera de la Bruguera de Cartellà, es va descobrir una aulina excepcional que, a dos pams de terra, es bifurca en dues branques, una d'elles alzina comuna (*Quercus ílex*) i l'altra alzina surera (*Quercus suber*). Aquest tret singular va propiciar que l'Ateneu adoptés l'Aulina com a nom i com a símbol de l'entitat, lligant així la simbologia amb la defensa del patrimoni natural i del medi ambient que impulsava l'Ateneu. El símbol de l'aulina ben aviat es va convertir en el logotip de l'entitat en mans d'en Pep Caballé. Durant els primers anys l'Ateneu va tenir com a nom propi l'Aulina, però amb el temps es va anar deixant d'emprar aquest terme conservant només la icona de l'aulina en el logotip.

El periodista Pius Pujades feia esment de l'Aulina amb aquestes paraules:

«L'ateneu de la Vall de Llémèna, com defineixen els seus fundadors a l'associació cultural, l'Aulina, també intenta aglutinar el paisanatge dels altres pobles per mitjà de les seves activitats. Va néixer a principi dels vuitanta i, si bé la majoria de les seixanta famílies sòcies són de Sant Gregori, també n'hi ha dels altres tres pobles.

Carles Sapena, un dels promotors, afirma que 'l'Aulina volia ser com una esponja o un nucli de referència i d'integració de tota la gent de la vall'. 'Nosaltres promovem dos àmbits d'identificació —diu—, un dels quals és territorial a través de la tertúlia setmanal i excursions per la zona en companyia d'un guia, i un altre de cultural a través de conferències sobre història, art i altres matèries'. A més, per a ell l'Aulina

‘és un canal de participació en les activitats del municipi i un canal d’expressió per a tothom’. [...] L’Aulina col·labora amb algunes activitats municipals, concretament en la revista Set-en-U i el seu suplement Els Plecs de la Vall de Llémèna, que edita l’Ajuntament de Sant Gregori, i també en l’Agenda Cultural que recull els actes que organitzen uns i altres. També col·labora amb la parròquia i altres entitats, sempre amb el desig de fomentar, segons Sapena, la idea de ‘pertinença a una realitat territorial i d’un disseny de futur, no especulatiu i allunyat d’inútils localismes i pràctiques folkloristes’. Amb tot, Carles Sapena acaba dient que ‘el debat sobre el futur de la vall encara resta per fer’.⁴³

Molts anys després, el 2015, en ocasió del procés participatiu obert pel nou Institut de Sant Gregori per donar-li un nom definitiu, l’Ateneu va proposar que es denominés «L’Aulina», que a banda de ser el símbol de l’entitat també pot tenir el significat d’*aula petita*. Aquesta proposta, però, no va ser la guanyadora i actualment l’institut s’anomena Institut Vall de Llémèna.

43 Pius Pujades, «Una vall al seu aire» *El Punt*, gener 1993. Cal esmenar a l’autor de l’article que el naixement de l’Ateneu no va ser a principis dels vuitanta, sinó una dècada més tard. L’Agenda cultural a què feia esment Pujades va ser una discreta publicació de dimensions reduïdes que van tirar endavant diverses entitats de la Vall, entre elles l’Ateneu, on s’informava de les activitats que duien a terme.

OPINIÓ

L'Aulina

JOSEP
QUINTANAS
I BOSCH

A la Vall del Llémèna, capital Sant Gregori, des de fa cinc anys funciona un ateneu que porta com a primer nom «L'Aulina» (forma que tenen els d'aquesta vall d'anomenar l'alzina) i de segon, el més geogràfic «Ateneu de la Vall del Llémèna». Cada divendres es troben a les vuit del vespre i fins a les deu discuteixen, des del respecte, la tolerància i la companyonia, els temes d'actualitat. Hi podeu trobar gent de totes les jeies, des de forasters llibertaris fins a boscatans que l'any passat feren una carbonera (amb la seva barraca i guarniments per a coneixement dels escolars i record de la història econòmica recent d'aquelles contrades), joves que han liderat l'associacionisme juvenil, vells lluitadors per la democràcia i gent que se sent còmoda entre les idees i la llibertat.

Moderant el debat i vetllant pel recte creixement de l'ateneu, han tingut el luxe de ser presidits fins ara per en Joan Canadell. És fàcil trobar en Joan. De més jove, venent les seves verdures al mercat de Girona; ara, amb setanta-cinc anys molt ben portats, us vendrà el diari a la seva botiga al peu de la carretera. Marxista des dels dotze anys, home llegit, afable i que mai té una mala paraula, és amant de la polèmica, de les coses ben fetes i de la llibertat. La seva figura de patriarca, el seny del que diu i del que fa, han portat l'ateneu a un moment dolç d'expansió i ja es treballa en la creació d'un ecomuseu que serveixi a escolars i curiosos per conèixer la vall i la naturalesa.

Divendres, s'oficialitzà el relleu a la presidència. Segons en Joan, 75 anys ja en són molts i és bo renovar-se. Però, fidel com ha estat sempre a les idees i a les coses, l'Ateneu de la Vall del Llémèna continuarà comptant amb la seva sensata i moderadora participació.

L'aulina⁴⁴

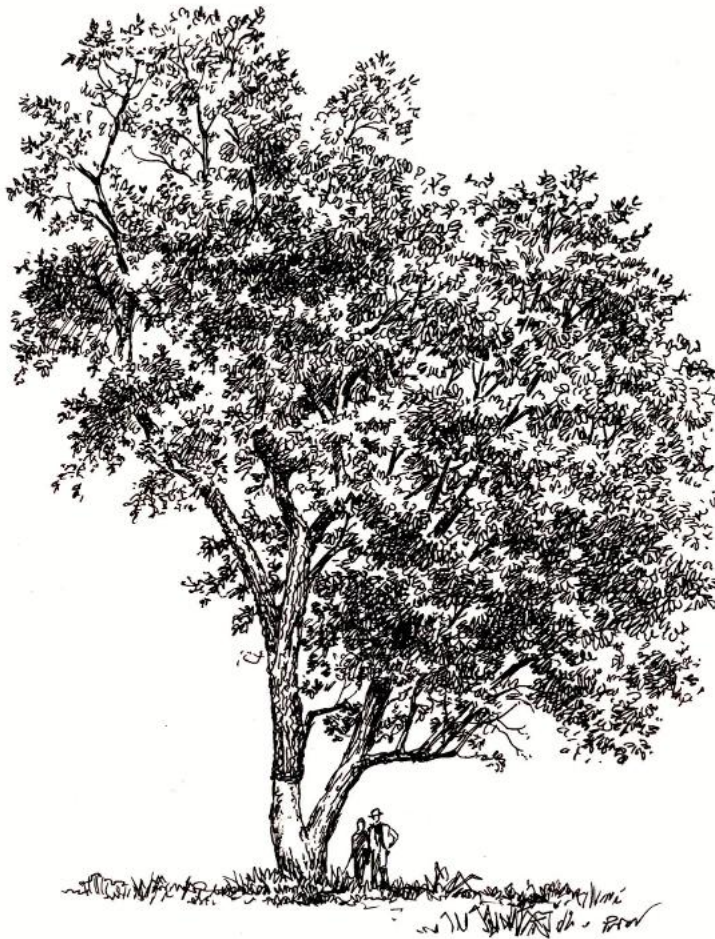
Josep Quintanas i Bosch

«A la Vall del Llémèna, capital Sant Gregori, des de fa cinc anys funciona un ateneu que porta com a primer nom 'L'Aulina' (forma que tenen els d'aquesta vall d'anomenar l'alzina) i de segon, el més geogràfic 'Ateneu de la Vall de Llémèna'. Cada divendres es troben a les vuit del vespre i fins a les deu discuteixen, des del respecte, la tolerància i la companyonia, els temes d'actualitat. Hi podeu trobar gent de totes les jeies, des de forasters llibertaris fins a boscatans que l'any passat feren una carbonera (amb la seva barraca i guarniments per a coneixement dels escolars i record de la història econòmica recent d'aquelles contrades), joves que han liderat l'associacionisme juvenil, vells lluitadors per la democràcia i gent que se sent còmoda entre les idees i la llibertat. Moderant el debat i vetllant pel recte creixement de l'ateneu, han tingut el luxe de ser presidits fins ara per en Joan Canadell. És fàcil trobar en Joan. De més jove, venent les seves verdures al mercat de Girona; ara, amb setanta-cinc anys molt ben portats, us vendrà el diari a la seva botiga al peu de la carretera. Marxista des dels dotze anys, home llegit, afable i que mai té una mala paraula, és amant de la polèmica, de les coses ben fetes i de la llibertat. La seva figura de patriarca, el seny del que diu i del que fa, han portat l'ateneu a un moment dolç d'expansió i ja es treballa en la creació d'un ecomuseu que serveixi a escolars i curiosos per conèixer la vall i la naturalesa.

44 *Diari de Girona*, 18/12/1994.

Els primers anys de l'Ateneu

Divendres, s'oficialitzà el relleu a la presidència. Segons en Joan, 75 anys ja en són molts i és bo renovar-se. Però, fidel com ha estat sempre a les idees i a les coses, l'Ateneu de la Vall del Llémèna continuarà comptant amb la seva sensata i moderada participació.»

Dibuix de Ramon Prior a La Llémèna dibuixada, 1993

La Llemenca

LA LLEMENCA

Amb la intenció de crear un espai d'opinió obert, lliure i participatiu, l'any 1993 l'Ateneu va prendre la decisió de publicar la revista *La Llemenca*, «una publicació que doni difusió a totes les idees i propostes que setmana rera setmana anem posant sobre la taula. Com que volem compartir i debatre, convidem a tots els ciutadans i ciutadanes de la vall a fer-ho amb nosaltres. [...] creiem que és necessari enfortir i vigoritzar l'expressió popular per tal que esdevingui una pràctica normalitzada poder manifestar el que pensem com a agrupació de veïns i oferir un espai per a facilitar a tothom que hi digui la seva».⁴⁵

L'acurada edició, amb disseny, maquetació i infografia d'en Pep Caballé li donava l'aire d'una revista seriosa, alhora que la imatge en portada d'un ninot descarat fent un llengot li donava un toc volgutament transgressor. A més, un inusual format apaisat la diferenciava a simple vista de les altres revistes que es publicaven a la vall.⁴⁶

El *nivôse* («desembre») de 1993 va sortir el primer número de *La Llemenca, espai d'expressió i comunicació de la Vall de Llémèna*, amb una tirada de 1.000 exemplars que es varen exhaurir ben aviat.

45 De l'Editorial del núm. 1 de *La Llemenca*.

46 Per comunicar la primera publicació, es va enviar una carta als socis. Vegeu-la sencera a la pàgina 293.

Els primers anys de l'Ateneu

«Ha estat una distribució personal, quasi de mà en mà, i que ha tingut la seva eficàcia. La parròquia, la llibreria i el poeta de vida nocturna gironina han estat els tres puntals d'un repartiment que en general ha tingut una acollida silenciosa, distant, i en algunes persones molt positiva i encoratjadora.»⁴⁷

De la revista en van sortir tres números en format apaïsat (*nivôse* de 1993, *thermidor* de 1994 i *pluviôse* de 1995)⁴⁸ i un darrer número en format de diari (*nivôse* de 1996).

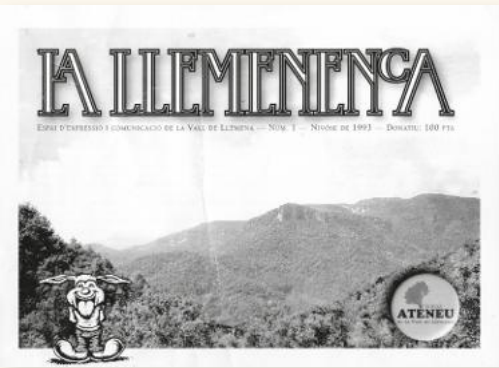
Un cop d'ull als continguts de la revista deixa clar que hi van trobar cabuda, amb mirada ampla, tota mena d'articles, en una mena de conglomerat basat en el principi de pensar global i actuar local, i emmarcat en l'ideari bàsic de l'Ateneu.

La majoria d'articles estaven escrits per ateneistes o per persones properes a l'Ateneu, tot i que no es va fer cap lleig a col·laboracions alienes a l'entitat.

Darrere de les editorials es notava la mà experta de Carles Sapena i de Jordi Artigal, que també eren autors de diversos articles, alguns d'ells fonamentals per entendre l'origen i la raó de ser de l'Ateneu, com la comunicació «Reflexió entorn de les primeres passes d'una experiència en curs (1990-1993)», que Carles Sapena havia presentat al 4t Congrés d'Ateneus i Associacions de Catalunya del 1994; o com la documentada exposició de la proposta de gestió del patrimoni integral, on el mateix autor donava llum al projecte de l'Ecomuseu de la Vall de Llémna. Per la seva banda, amb motiu de la construcció

47 De l'editorial del núm. 3 de *La Llemenca*. Juliol 1994.

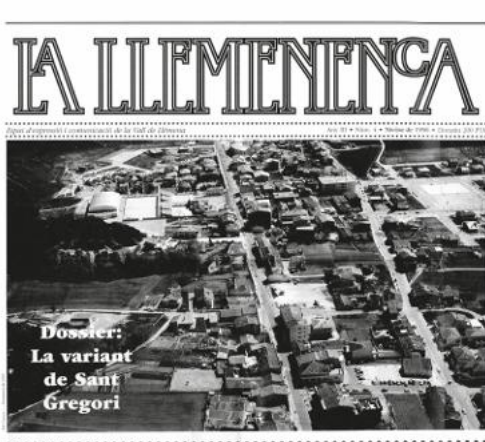
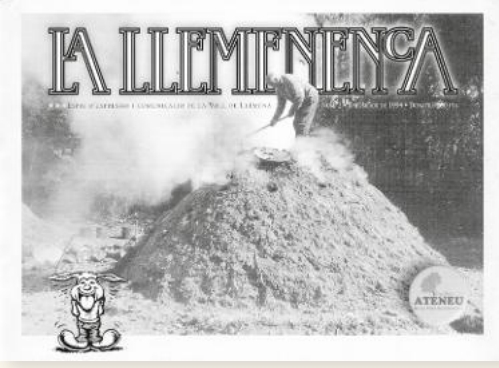
48 Els tres primers números de *La Llemenca* es poden consultar en línia a la pàgina web de l'Ateneu.

Editorial

L'Ateneu de la Vall de Llèmena és a punt de celebrar el seu trentè aniversari. En aquests trenta anys, el nostre comunicador ha treballat amb la voluntat de la comunicació de la nostra comunitat. L'Ateneu ha desenvolupat un treball constant i creatiu al voltant de la Vall. No és gens fàcil proporcionar una revista que reflecteixi el nostre món, però el nostre treball ha estat sempre una voluntat de treballar de cara a la comunitat. Després de la fundació, ha estat un treball d'organitzar i estructurar el treball de la Vall, amb un treball de col·laboració i un treball de comunicació. El nostre treball ha estat sempre una voluntat de treballar de cara a la comunitat. El nostre treball ha estat sempre una voluntat de treballar de cara a la comunitat. El nostre treball ha estat sempre una voluntat de treballar de cara a la comunitat.

LA LLEMENENCA

El poder en aquest final de segle

Els nous amos del món

Ignasi Riera

U n poble que ha estat durant molt de temps un poble de treballadors, que ha estat durant molt de temps un poble de treballadors, que ha estat durant molt de temps un poble de treballadors... El poder en aquest final de segle, els nous amos del món... Ignasi Riera

De dalt a baix, i d'esquerra a dreta:
Portades dels núm. 1, 2 i 3 de La Llemenenca.
Editorial del núm. 1 de La Llemenenca.
Portada del núm. 4 de La Llemenenca.

Els primers anys de l'Ateneu

de la planta embotelladora d'aigua de Sant Aniol, Jordi Artigal va deixar escrit el procés endegat en defensa del patrimoni natural, amb una detallada cronologia dels fets.

El contingut crític i compromís social era molt present a la revista, fos en articles d'opinió o com a referència a personatges que van fer del compromís social la seva llei de vida. Els espais d'opinió alternaven amb articles de continguts de caràcter divulgatiu, records personals de situacions viscudes o cròniques de fets recents. També hi va trobar espai la poesia i fins i tot l'adaptació d'un còmic de tema social.

En el primer número, després de l'editorial de presentació i de la programació del curs, hi trobàvem un article on Joan Canadell evocava els seus records, tot passejant vora la Llémena; Manuel Mundet, en una narració verídica de tradició familiar, ens parlava dels trabucaires de Llorà, seguit d'una proposta sobre el medi ambient de Narcís Canadell i de la recensió d'un llibre de Josep Clara. Tot seguit, Carles Sapena exposava les raons del seu ateneisme per donar pas a un calendari amb aires republicans; «Rèquiem en l'aniversari de la mort d'una jove» va ser una col·laboració del polifacètic Lluís Bosch Martí. La reflexió política de Joan Beltran donava pas a la crònica ja esmentada de Jordi Artigal sobre l'explotació industrial de les aigües del Llémena i la defensa del patrimoni natural; Xavier Rodriguez aportava un toc mitològic parlant de déus i deesses i en Pep Caballé donava sortida a un pres, a partir d'un còmic publicat a *Botifarra*. La publicació acabava amb un poema eròtic en castellà de Pep Grifoll de Biert, traduït al català per Antònia Sabrià.

L'editorial del segon número, després de fer-se ressò del processament de joves insumisos per negar-se a fer el servei militar, conclouïa que «Volem deixar clar, i ho fem públicament, que l'Ateneu de la Vall de Llémena també es declara inductor dels insumisos com a postura coherent contra el militarisme i el

poder coercitiu de l'Estat». A continuació, es tornava a fer referència al tema de la planta embotelladora de Sant Aniol i a l'èxit de la carbonera de can Reixach; des d'unes cartes llemenenques, Carles Sapena, en un exercici apòcrif, posava veu al desig de «foragitar la carlinada» i a la indignació per «la hipocresia reaccionària, la gesticulació del fals progressisme i l'animalitat manicomial del culte al diner i a l'afartament»; Joan Canadell tornava, tot passejant, per parlar-nos del camí ral, mentre que Dolors Coma es referia al molí d'en Nerós i l'ateneista Florenci a la volguda plaça de la Llibertat; l'enyorat Enric Marquès descriu un big-bang artístic de Llorà dels anys cinquanta i Margarida Gutiérrez donava notícia d'*Undaris, quaderns d'història popular de Girona i Comarques*; Joan Beltran tornava amb una nova reflexió, aquesta vegada sobre el tabaquisme; el fum del tabac donava pas a tres articles sobre el món del carbó: «Carboners de la Vall» (Joan Teixidor), «Batecs d'hivern» (Esteve Puigmal) i «*Carbonar*» (Ramon Llongariu). Seguidament, la ja esmentada reflexió de Carles Sapena entorn dels primers anys de l'Ateneu; Lluís Willaert iniciava uns itineraris llemenencs amb una ruta pel Pla de Sant Nicolau, la Roca Plana de Golany i el Pla d'en Martí. Un altre poema d'en Josep de Biert, de nou traduït al català per Antònia Sabrià, i ara traduït també a l'esperanto per qui escriu aquestes ratlles. La reproducció d'uns gràfics sobre pluviometria de Sant Martí, recollits per Jaume Soler entre 1984 i 1993, precedia la contraportada, on una foto inspirava a Pep Caballé un comentari sobre el supermercat global.

A la portada del tercer número un fotomuntatge il·lustrava la possible ubicació d'una antena de l'Ecomuseu a la cooperativa de Sant Gregori. En el marc del pensar global i actuar local, l'editorial feia referència a la proposta que l'Ateneu havia fet als Ajuntaments de la Vall perquè aportessin el 0,7% de llurs pressupostos per ajudar els països empobrits, i a la desavinença entre els joves de Cal Bolet i l'Ajuntament de Sant Gregori. Des de l'article sobre «joventut, cultura i espai local», Jordi Artigal

afirmava: «L'Ateneu no és res més que un grup de gent dels nostres pobles agrupada per conrear coses tan senzilles com són: el debat, la tertúlia, adquirir nous coneixements, intentar comprendre qui som i cap on anem, des d'un esperit obert, tolerant, participatiu, crític i responsable. Penso que això ha de servir perquè tot aquest jovent es trobi recolzat en la seva incorporació al món dels grans». Aquest suport va quedar explícit a l'article «Tocat i enfonsat» que joves del poble van escriure per explicar el seu punt de vista sobre l'afer que els va enfrontar amb l'Ajuntament, a conseqüència del nomenament del responsable del casal de Joves de Cal Bolet. Arran de la pèrdua recent de «dos amics de l'Ateneu i la seva publicació», Carles Sapena resseguia les trajectòries de Joan García Nieto i Enric Marquès, dos homes que havien fet del compromís social la seva manera de viure; a l'article «El malestar de la societat del benestar» Francesc Carbonell explorava els conceptes de pobresa, benestar, misèria, alienació, manipulació... per acabar amb una pregunta: «Tenim clar que la solució no passa per repartir la riquesa— és a dir, allò que ens sobra— sinó per repartir la pobresa?» El documentat treball de Joan Fort sobre «El testament de Pere Joan Sala» va ser possiblement la primera notícia publicada a la Vall sobre el fet remença; a «Els darrers nòmades» Josep M. Ribas explicava el seu viatge a Mongòlia i amb l'excursió a la cova de Rocafesa, Lluís Willaert va descriure un nou itinerari llemenenc; el calendari de l'any 1995 ocupava les pàgines centrals del número; en la seva col·laboració, M. Àngels Nadal ressaltava la importància de la música. Tot seguit, la proposta de gestió del patrimoni integral, on Carles Sapena desgranava el projecte de l'Ecomuseu de la Vall de Llémèna; la vida de l'Ateneu va quedar recollida a les «Notícies de l'Ateneu», on es reproduïa la carta que des de l'Ateneu es va enviar als quatre Ajuntaments de la Vall instant la seva adhesió al Fons Català de Cooperació al Desenvolupament. Una crònica esportiva esbombant que l'equip de l'Ateneu havia quedat subcampió a les «16 hores de futbol-sala», donava pas a unes

paraules d'homenatge als carboners que havien fet possible la primera carbonera de l'Ateneu i també al primer president de l'entitat, Joan Canadell, que feia poc havia passat el testimoni a Paco Millán; les notícies acabaven amb una agenda detallada de totes les activitats dutes a terme els darrers mesos. La revista continuava amb una nota de Quim Castanyer sobre les obres al castell de Cartellà, i una proposta a favor de l'agricultura biològica, escrita per en Joan, agricultor ecològic d'Adri; després, dos escrits de temàtica ben diferent: mentre a «Les orenetes» Cati Carrillo es feia ressò de l'arribada de les orenetes i de l'alliberament de la farmacèutica d'Olot M. Àngels Feliu, en Florenci i en Claudi Teixidor, a «Cunyats, sogres, nebots...?» deixaven clar que la corrupció no és cosa només d'ara. La darrera pàgina estava dedicada a la poesia, amb sengles poemes de J. Traven i de Sally Batlle; de nou, a la contraportada, Pep Caballé comentava una foto: «Què s'amaga sota les grandiloqüents frases de predicadors i polítics.[...] Què hi ha sota les faldilles d'una monja?»

Amb motiu de la publicació del núm. 4 de *La Llemenca*, Jordi Dalmau, glossava amb entusiasme la seva aparició des del Diari de Girona:

«[...] L'Ateneu publica una revista que ja és al número quatre i es titula *La Llemenca*. Entre les diverses singularitats de la revista (la primera, és a la data: *nivòse* de 1996) hi destaca una sensacional presentació de format d'una notable envergadura, i una limpidesa acuradíssima amb unes imatges que revelen la cohesió entre fons i forma; i és que hi ha, lligant-ho tot, la reconeguda professionalitat de Pep Caballé. El contingut de la revista és un autèntic aparador de la vida de la vall, d'allò que no s'esborra amb la pols del camí, com es canta a 'La vall del riu Vermell'. Es parla de les necessitats, de la protecció

del Ter, de les tertúlies del divendres, d'un carril bici a la vall, del transport públic com a servei pendent, de bibliografia, de poesia i més temes. Un article de fons d'Ignasi Ramonet és a primera plana, seguit de col·laboracions de Josep Vicente, Antònia Sabria, Joan Font, Josep M. Roura, Pitu Bosch, Salvador Oliva i Maria Martínez.

Però el tema estrella d'aquest número de *La Llemenca* és la variant de Sant Gregori, amb un extens dossier i una aportació de fotomuntatges que porten al lector a contemplar la virtual variant, molt abans de la seva polèmica construcció.

Els textos són escrits amb tot el rigor que l'ocasió requereix, per gent que s'estima aquesta terra i volen el millor per a ella. Quim Esteve, de l'Ateneu de la Vall, assenyala la possible destrucció d'una part molt valuosa del territori que, a canvi, comportaria una millora de comunicació Vilablareix-Vall de Llémena, que beneficiaria uns 4.500 vehicles cada dia. Un pont, unes rotondes, boscos tallats, talussos separadors de masies i de veïnats, tot plegat —com diu Quim Esteve— afectant més espai del que ens imaginem.

Els Amics de les Deveses de Salt exposen la seva preocupació en un to eminentment ecologista i recorden amb destresa que planificar vol dir no destruir el paisatge procurant que l'assentament humà gaudeixi dels vials ben fets. Lluís Ferrer, alcalde de Sant Gregori, i Vidal, Roura i Bossacoma, regidors, i Josep Bou, Delegat de Medi Ambient, manifesten voluntats polítiques a l'entorn de la clàusula màgica de l'impacte ambiental. El delegat territorial de Carreteres ni envia aportació ni s'excusa.

Ja no és cert —com deia la vella novel·la— que no hi ha res de nou a l'oest. Sí que hi ha: Girona limita a l'oest amb *La Llemenca*, el tornaveu d'una vall que rumia molt bé l'obra pública que, com totes aquestes, té un regust agredolç. Que no baixin la guàrdia, els activistes del Llémèna. Quan és el moment de remoure cel i terra, cal fer-ho. [...] Endavant, la Llemenca.»

Jordi Dalmau,

Diari de Girona, Dijous 14/03/1996

Els tres primers números de *La Llemenca* es poden consultar en línia a la pàgina web de l'Ateneu.

«Ningú no ens pot impedir que visquem nous espais de creativitat encara que sigui al marge i en contra del sistema, com si fóssim illes, perquè aposto a que aquestes illes seran cada vegada més grans.»

Nepo Garcia Nieto⁴⁹

49 Nepo García Nieto, paràgraf del seu treball «Un projecte de societat en clau d'utopia», citat per Carles Sapena a l'article «Les altres Ítaques», *La Llemenca*, 1995.

L'Ecomuseu, oportunitat perduda

«[...] el que importa
és saber que entre els draps de la memòria,
entre els errors i la mala sort,
ens queda alguna cosa de valor.
Potser, de molt valor. Qui sap si mai
haurem tingut res més tan valuós.»

Joan Margarit

Què és un ecomuseu?

Pels volts dels anys setanta, el món museístic estava immers en una crisi que el va portar a repensar la gestió i la relació dels museus amb la societat. Semblava que en un moment en què les condicions de vida s'estaven transformant, el museu no s'havia de considerar només com un magatzem d'obres d'art o de registres de la humanitat i del seu entorn. El museu havia de tenir un paper social més destacat i havia de ser un servei útil per a tota la col·lectivitat. En aquest context va sorgir la nova museologia, com una solució que havia de facilitar la relació entre els museus i la societat. A França, aquest tipus de museu comunitari es concretà en el que es va anomenar *ecomuseu*, una paraula inventada el 1971 pels museòlegs francesos Georges Henri Rivière⁵⁰ i el seu col·laborador Hugues de Varine, davant la necessitat de trobar un mot que conjuminés el concepte

50 George-Henri Rivière, museòleg francès considerat el pare de la nova museologia i de l'ecomuseu.

de museu amb el de territori i medi natural. Segons Varine, el paper de l'ecomuseu havia de servir per reunir la població al voltant d'un projecte, transformar els habitants en actors i usuaris de llur patrimoni, desenvolupar una base de dades de coneixements per a la comunitat, afavorir el debat, les trobades i les iniciatives i, en definitiva, participar en el desenvolupament local:

«Un museu, més enllà de definicions erudites, era i és encara, un edifici, una col·lecció i un públic. Què passa en realitat amb aquests tres elements, i sobretot, què s'esdevindrà dels museus en el futur? [...] [En un ecomuseu] l'edifici és reemplaçat pel territori ben delimitat d'una comunitat. [...] La col·lecció es compon de tot el que comporta aquest territori i del patrimoni dels seus habitants, tant immobiliari com mobiliari, tant material com immaterial. És un patrimoni viu, en canvi i en creació constant. [...] El públic és la mateixa gent del territori, tota la gent, a la qual s'hi poden afegir, de manera accessòria i secundària, visitants exteriors a la comunitat.»⁵¹

Així com els objectius d'un museu tradicional tenien a veure amb la recerca, l'educació i la difusió cultural i, en aquest sentit, s'adreçaven sobretot a científics, estudiants i a la ciutadania exemplificada en el turisme, un ecomuseu es basa en la identitat i la realitat d'un territori i se sustenta en la participació dels seus habitants per afavorir el desenvolupament de la comunitat.

⁵¹ En un text de 1979, Hugues de Varine, deixeble i col·laborador de George-Henri Rivière, estableix la diferència entre el museu tradicional i el museu comunitari. A l'article «Museologia» de l'*Encyclopædia Universalis* (en línia), consultat el 16 de març de 2021.

«El museu 'normal' és un edifici, una col·lecció i un públic. L'ecomuseu és un territori, un patrimoni, una comunitat.»

Hugues de Varine

Per això és important mantenir un equilibri entre la protecció de la identitat col·lectiva i del medi que l'acull i la necessitat de difusió del projecte; en tot cas, de sorgir un conflicte entre la preservació de la identitat cultural i el foment del turisme, sempre ha de prevaldre la primera, evitant de caure en el parany de convertir l'ecomuseu en un parc temàtic, enfocat exclusivament al turisme, amb persones autòctones al seu servei i visitants desvinculats del tot de la població.⁵²

Al cap i a la fi, tal com va dir Georges Henri Rivière *«l'èxit d'un museu no es mesura pel nombre de visitants que rep, sinó pel nombre de visitants als qui ha ensenyat alguna cosa.»*

«L'ecomuseu és una institució que posa el nas a tot arreu, sense excepcions: es preocupa tant del present com del futur i del passat; tant de la natura i del que n'ha fet l'home, com d'allò que constitueix la seva cultura. En una paraula, s'interessa per tota activitat, per tot testimoni cultural.»

André Desvallées⁵³

52 En un dels comentaris a la pàgina web d'un ecomuseu francès, un dels visitants se sentia defraudat i es queixava que la gent no duia vestits d'època, tal com reflectien els prospectes.

53 André Desvallées, museòleg francès, deixeble i col·laborador de George-Henri Rivière.

Els ecomuseus a Catalunya

L'any 1986 es va crear el Parc Natural del Delta de l'Ebre, i dos anys més tard s'hi va obrir el centre d'informació, que va rebre el nom d'ecomuseu. Tanmateix, el primer ecomuseu que es considera com a tal a Catalunya va ser l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu, creat el 1994. A partir de llavors els ecomuseus han proliferat a tot el país i actualment n'hi ha una dotzena. Sovint, però, el nom no fa la cosa, i de la mateixa manera que alguns ecomuseus es comporten com un museu tradicional, també hi ha museus que actuen segons els criteris d'un ecomuseu, tot i no portar-ne el nom. Heus aquí la llista dels ecomuseus actuals:

- 1988 - Ecomuseu del Parc Natural del Delta de l'Ebre (Terres de l'Ebre).
- 1994 - Ecomuseu de les Valls d'Àneu, Esterri d'Àneu (Pallars Sobirà).
- 1995 - Ecomuseu de la Vall d'Ora (Solsonès).
- 1996 - Ecomuseu Joanchiquet. Vilamòs (Vall d'Aran).
- 1997 - Ecomuseu-Farinera Castelló d'Empúries (Alt Empordà).
- 2004 - Ecomuseu del Molí Petit, Sant Joan de les Abadesses (Ripollès).
- 2014 - Ecomuseu Casa Sintet, Alins (Vall Ferrera-Pallars Sobirà).
- 2005 - Ecomuseu dels Pastors de la Vall d'Àssua, Llessuí (Pallars Sobirà).
- 2016 - Ecomuseu de la Vall d'en Bas Can Trona (Garrotxa).
- 2020 - Ecomuseu urbà gitano. Projecte en curs (Barcelona).
- Ecomuseu dels Ports, Horta de Sant Joan (Terra Alta).
- Ecomuseu del Moianès, Moià (Moianès).
- Ecomuseu de Sant Joan de l'Avellanet, Bagà (Berguedà).

Recentment, al Raval de Barcelona, l'associació Carabutsí ha iniciat el projecte comunitari de construcció d'un Ecomuseu Urbà Gitano des d'una perspectiva de gènere.

L'Ecomuseu de la Vall de Llémèna

*Durant un temps
l'Ecomuseu va formar
part del logo de l'Ateneu*

Una vegada assolida la consolidació de l'entitat, després d'uns primers anys enfocats primordialment a la difusió sociocultural i a la promoció i defensa del territori, l'Ateneu va creure oportú i necessari emprendre una nova etapa més compromesa i també més arriscada. Fou així com l'any 1994, després d'haver-ho anat madurant a les tertúlies setmanals, va sorgir el projecte de l'Ecomuseu de la Vall de Llémèna, una proposta d'iniciativa comunitària per gestionar el patrimoni integral de la Vall.

La idea inicial fou de Carles Sapena, coordinador dels *Plecs de la Vall de Llémèna*⁵⁴ i autor dels dos darrers números dedicats al patrimoni cultural de la Vall. A l'últim número dels *Plecs*, Sapena va introduir el concepte d'ecomuseu i en va fer la proposta de gestió i desenvolupament:

«Una proposta que permeti vehicular una possible i abastable estratègia d'actuació, que defineixi l'equipament a partir del qual es pugui vertebrar una estructura suficient i amb prou garantia per racionalitzar i dinamitzar el patrimoni: l'Ecomuseu de la Vall de Llémèna. Un centre idoni i bàsic, arrelat al territori, amb clara i activa vocació participativa, educativa, cultural i científica, que permeti a cada moment adaptar-se a les exigències de la societat local i amb l'objectiu final d'assolir la fruïció de la població i l'interès general.»

54 Els *Plecs de la Vall de Llémèna* poden considerar-se l'origen del procés de desvetllament dels valors naturals i culturals de la Vall de Llémèna i, de fet, són el punt de partida de l'Ecomuseu.

L'Ecomuseu, oportunitat perduda

Aquell mateix any Sapena,⁵⁵ després d'haver estudiat el tema a consciència, va escriure el report preliminar de la proposta, que el gener de l'any següent es va publicar íntegrament al núm. 3 de *La Llemenca*.

Un any abans, la conferència del Dr. Josep Manuel Rueda⁵⁶ «Un museu a la Vall de Llémna» i el succés de l'experiència de la carbonera de can Reixach, ja havien donat ales al col·lectiu de l'Ateneu per reflexionar sobre el tema.

D'altra banda, la publicació dels llibres *La Llémna dibuixada* de Ramon Prior i sobretot *La Vall de Llémna* de l'ateneista Albert Pujadas, va significar un bon punt de partida per donar embranzida al projecte.

A partir d'aquell moment, la gent de l'Ateneu s'abocà al projecte amb els cinc sentits i durant uns anys no es va programar gairebé cap activitat que no tingués a veure amb l'Ecomuseu, fins al punt que moltes vegades *Ateneu de la Vall de Llémna* i *Ecomuseu de la Vall de Llémna* esdevingueren sinònims.⁵⁷

Al llarg dels anys 1994 i 1995 es van succeir els contactes i les comunicacions amb polítics i gestors de l'Administració per informar-los del projecte i comprovar la seva predisposició a donar-li suport. També es van visitar diferents col·lectius locals per informar-los de la proposta d'ecomuseu i convidar-los a participar.

55 Entre els anys 1991 i 1995 Sapena va participar en diferents fòrums i seminaris sobre gestió del patrimoni cultural i etnològic, museologia, turisme rural, planificació territorial de la cultura...

56 Conferència «Un museu a la Vall de Llémna», amb Josep Manuel Rueda, director de la Gabella - Museu etnològic del Montseny (Arbúcies), 22/10/1993.

57 Vegeu la carta de presentació de l'Ecomuseu a la pàgina 294.

«La riquesa humana, natural, històrica, de la Vall de Llémèna és en molt bones mans perquè des del 1990 l'Ateneu l'Aulina hi treballa per a donar-li tots els miraments que es mereix. [...] Ara l'Ateneu l'Aulina està realitzant un projecte ambiciós en el seu gènere: un ecomuseu. [...] Els objectius ambiciosos tenen un exemple en el treball de restauració de la pròpia seu, un casalot que torna de mort a vida gràcies als ateneistes que ells mateixos són tant de pedra picada com els murs mestres de la casa. Venen de seguida l'equipament comunitari amb voluntat educativa i científica per a identificar el territori del Llémèna en perspectiva global. [...] Ecomuseu, integral, comunitari, d'identitat. Al servei de la societat de la qual ha nascut. Crea consciència, amb naturalitat, sense proclamacions de fets heroics, que no fan falta. Aquesta és història viva de la comunitat humana que li dona el respir.»

Jordi Dalmau

«L'ecomuseu de la Vall de Llémèna»,
Revista de Girona, núm. 187, 1998

Una de les primeres accions a fer era aconseguir un local per a la seu de l'Ecomuseu i per al mateix Ateneu.⁵⁸ En el projecte inicial, l'Ecomuseu de la Vall de Llémèna contemplava la possibilitat d'habilitar diverses instal·lacions de la Vall per ubicar els

58 Ja l'any 1993, l'Ateneu havia sol·licitat per escrit a l'Ajuntament de Sant Gregori, un local com a seu de l'Ateneu: «De conformitat amb allò que preveu l'article 142 de la Llei Municipal i de Règim Local de Catalunya, d'exercici del dret de petició, que la Corporació Municipal —conjuntament amb l'Ateneu de la Vall de Llémèna— estudiï les possibilitats a l'abast que ofereix el patrimoni local per tal d'habilitar, mitjançant títol constitutiu de préstec o cessió d'ús, un local alternatiu per a desenvolupar les activitats públiques reconegudes com a fins socials dels vigents Estatuts jurídics de l'Ateneu de la Vall de Llémèna.»

L'Ecomuseu, oportunitat perduda

centres d'interès: les escoles velles de Sant Aniol de Finestres es dedicarien al parc arqueològic, les de Sant Martí de Llémèna al fet remença i al llegendari, i a la rectoria de Llorà s'ubicaria l'apartat d'arquitectura popular i art sacre. També es pretenia adequar el sector de Canet d'Adri a la geologia i als aprofitaments hidràulics, recuperant algun dels molins fariners de la zona, mentre que la Cooperativa Agropecuària de Sant Gregori acolliria la història agrària i la indústria agroalimentària; en primera instància, estava previst ubicar el cap de centre al castell de Cartellà, amb diverses exposicions fixes i temporals.

Amb aquest afany, el mes d'octubre de 1994 es va convocar als alcaldes de la Vall a una presentació del projecte, reunió a la qual només va acudir l'alcalde de Sant Gregori, motiu pel qual es va fer arribar el report preliminar als altres alcaldes, convidant-los a una reunió posterior que no va arribar a celebrar-se.

Després de constatar que les intencions de la propietat del Castell de Cartellà anaven encaminades a reconstruir el castell per destinar-lo a un futur ús privat i davant la poca receptivitat dels Ajuntaments, des de l'Ateneu es van adonar ben aviat que la majoria de localitzacions assenyalades en el projecte inicial havien quedat descartades, la qual cosa provocà un cert desencís entre ateneïstes.

Amb tot, aquests contratemps no van fer defallir la gent de l'Ateneu, que el març de 1995, després de diverses gestions, va signar un acord amb la Cooperativa Agropecuària de Sant Gregori pel qual la Cooperativa cedia l'entresol del molí cooperatiu a l'Ateneu per a les seves activitats i com a estatge de l'Ecomuseu de la Vall de Llémèna. Tanmateix la idoneïtat del local no acabava de convèncer als ateneïstes, que van seguir cercant altres emplaçaments alternatius. Fruit d'aquesta recerca, l'any 1996 es va arribar a un principi d'acord amb l'Ajuntament de Sant Gregori per a la cessió d'ús d'un edifici situat a Ginestar,

propietat de l'Ajuntament.⁵⁹ Aquest conveni, però, no arribà a concretar-se perquè per les mateixes dates s'havia arribat a un acord amb el Bisbat de Girona per establir la seu de l'Ateneu (i de l'Ecomuseu) a la rectoria de Cartellà.

Una vegada instal·lats a Cartellà, els ateneïstes van seguir treballant en diferents fronts per tirar endavant l'Ecomuseu. Els anys 95, 96 i 97 es va iniciar la campanya «Senders de la Vall», amb l'organització de tres camps de treball amb joves de tot Catalunya. Els anys 98, 99 i 2000 es va col·laborar amb la UdG donant cobertura als treballs de recerca sobre la Vall de Llémèna fets per estudiants de magisteri. Amb menys fortuna, es va programar un curs de Formació de Monitors d'Educació Ambiental i Patrimonial de la Vall de Llémèna i es va estudiar la convocatòria d'una beca d'investigació sobre la Vall. En un àmbit més museístic, tal vegada la realització més destacada va ser la construcció de la maqueta de la Vall de Llémèna, obra del soci Quim Esteve, l'única peça produïda des de l'Ecomuseu que s'ha preservat fins als nostres dies. Una de les iniciatives que va despertar més interès fou la recuperació de l'ofici de carboner, amb la construcció de diverses carboneres a partir de 1994.

Sense deixar de perdre de vista el projecte de l'Ecomuseu, i d'acord amb els principis fundacionals de l'Ateneu, durant aquest període també es van programar diverses exposicions, tant de temes reivindicatius, com d'etnografia o artístics. En aquest mateix ordre de coses cal situar la cessió de la rectoria al grup Ja t'ho diré per gravar un disc, la qual cosa va repercutir en un concert del grup a benefici de l'Ecomuseu. A banda d'aquestes iniciatives, durant aquesta etapa no es va deixar

59 Amb data 2 d'abril de 1996, la Junta de l'Ateneu va enviar una carta a les persones associades amb la proposta de l'Ajuntament i els va convocar a l'Assemblea General per acabar de decidir la ubicació de la seu.

L'Ecomuseu, oportunitat perduda

d'organitzar cada any el Casal d'estiu, que al capdavant es va consolidar com l'activitat amb més acceptació de l'Ateneu.

Com a culminació de les activitats d'aquella etapa, cal fer esment als Festivals de la Carbonera dels anys 2000 i 2001.

El 27 d'abril de 2000, uns dies abans d'inaugurar el primer festival, a la rectoria de Cartellà es va celebrar un acte institucional on el Conselh Generau dera Val d'Aran, l'AUCOC-UdG, l'ADAC i la Universitat de Girona van signar un conveni per difondre la cultura aranesa a les comarques gironines. Paco Millán, president de l'Ateneu de la Vall de Llémèna, va actuar d'amfitrió de l'esdeveniment.

Extracte del diari *El Punt*, 26/04/2000

La bona acollida i la repercussió assolida pels festivals van fer creure que tindrien un llarg recorregut. Tanmateix, la joia inicial es va esvaïr ben aviat, i la relació de l'Ateneu amb la música tradicional no va acabar de reeixir.

Després dels Festivals, les gestions per tirar endavant l'Ecomuseu van arribar a un punt mort, sense perspectives de desenvolupar el projecte com estava previst, amb la complicitat dels llemenencs i llemenenques i amb el suport de les administracions locals. Comptat i debatut, el desencís pel final abrupte i imprevist dels Festivals de la Carbonera es va sumar al desànim dels ateneïstes en veure que, després d'anys de bregar per l'Ecomuseu, no havien aconseguit engrescar la gent de la Vall en el projecte. A més, les hores que es van dedicar a promoure i a desenvolupar l'Ecomuseu i els Festivals, a banda del desgast que va suposar per als ateneïstes, van anar en detriment d'altres activitats que havien quedat relegades a un segon terme.

D'altra banda, a principis de l'any 2002, un grup de joves de Sant Gregori, molt afectats per la tràgica pèrdua d'un company, havien demanat a l'Ateneu un espai per reunir-se. L'Ateneu els va cedir una habitació del primer pis, que ells mateixos van agenciar per convertir-la en el seu lloc habitual de trobada. A finals d'any, joves aficionats a l'escalada van proposar de construir un rocòdrom a Cartellà, per la qual cosa sembla que fins i tot van demanar una subvenció, però finalment van descartar la idea. Amb el temps, el cercle de joves es va anar ampliant, amb el consegüent descontrol de la situació, ja que si bé alguns participaven com a monitors i monitores al Casal d'estiu, la majoria no eren persones associades a l'Ateneu. Aquest estat de coses havia propiciat que se'n parlés sovint a les tertúlies per mirar de trobar solucions. Aviat, el consentiment inicial es començà a posar en dubte per part de membres de l'Ateneu i el descontentament arribà al límit quan es va detectar que certs joves havien fet ús d'altres equipaments sense respectar les normes de convivència de la casa. Malgrat la bona voluntat de part del jovent de fer-se'n càrrec i reconduir la situació —dos d'ells van entrar més tard a la junta—, el cert és que la relació amb el grup no va acabar de ser del tot fluida, i el que podia haver estat una oportunitat d'enriquiment mutu, a la llarga es va convertir en una mena d'estira-i-arronsa de mal resoldre. Tanmateix, en més d'una ocasió, aquest grup de joves va col·laborar amb l'Ateneu, com per exemple a la festa de la Carbonera de l'any 2003, quan van organitzar a Cartellà un concert del grup Positive.

Al mateix temps, malgrat les comptades incorporacions de nous tertulians i tertulianes, el nucli gestor de l'Ateneu seguia estant format bàsicament per les mateixes persones que havien participat en la seva creació feia més de 12 anys. El president, Paco Millàn, ja portava gairebé 10 anys al capdavant de l'Ateneu i, entre els membres de la junta, que s'havien anat rellevant entre ells, s'hi veien molt poques cares noves.

L'Ecomuseu, oportunitat perduda

Malgrat fer mans i mànigues per trobar gent nova disposada a reflotar l'entitat, el cert és que el relleu no es produïa. El sentiment de frustració d'alguns socis havia fet minvar la seva implicació en el mateix projecte de l'Ateneu, circumstància que es va veure reflectida ben aviat en la participació en les tertúlies que, de mica en mica, van anar decaient fins a deixar de tenir sentit. No va ser fins a l'assemblea de novembre de 2002 que va arribar saba nova a l'Aulina, amb la incorporació de noves persones a la junta: dues mares, en representació de la comissió de pares del Casal, dos dels músics que assajaven a la rectoria i dos representants del jovent que feia poc s'havien instal·lat a la rectoria. Una saba nova que, tanmateix, no va aconseguir revitalitzar tot el brancam de l'Ateneu.

Finalment, a l'Assemblea General del 8 de novembre de 2003, la Junta de l'Ateneu, davant la necessitat de trobar un desllorigador a l'estancament de la situació, va plantejar la disjuntiva de dissoldre l'entitat en cas de no haver-hi un relleu en la direcció de l'Ateneu. Ho van deixar ben clar a la carta de convocatòria de l'assemblea:

«El què passa és que els de la junta actual ja fa massa que hi som i els pocs que hem quedat estem a punt de llançar la tovallola. Cal un recanvi. Gent amb empena i ganes de fer coses.»

Amb aquestes paraules es donava per tancada una etapa engrescadora i frustrant alhora. Passats els anys, es fa evident que la mort prematura de l'Ecomuseu va ser una oportunitat perduda per gestionar el patrimoni integral de la Vall d'una forma endreçada, des d'un vessant participatiu i comunitari;

un projecte, d'altra banda, que mai va arribar a interessar de veritat a les administracions locals.⁶⁰

Malgrat que la nova junta encara va fer alguns intents per reconduir el projecte de l'Ecomuseu, el cert és que mai més no va tornar a aixecar el cap.⁶¹

60 En aquest sentit, resulta sorprenent que en el Pla Especial de Dinamització de l'espai Natural i Cultural de la Vall de Llémèna (PEDENC) de l'any 2007, no es fes cap referència al projecte de l'Ecomuseu, com d'altra banda tampoc no se'n fa cap a la feina feta per l'Ateneu. No són d'estranyar aquestes mancances si es té en compte que entre les publicacions de referència no es parla ni del llibre de Ramon Prior *La Llémèna dibuixada* ni del llibre d'Albert Pujadas *La Vall de Llémèna*.

61 Tot i això, en un reportatge del *Diari de Girona* de l'any 2007, es pot llegir: «Aquí, al poble de Cartellà, es pot visitar la seva església i es recomana entrar a l'ateneu social i cultural anomenat Ecomuseu de la Vall de Llémèna». D'altra banda al Registre d'Entitats de la Generalitat consta (12-08-2020) que l'adreça de l'Ateneu és: Carrer Ecomuseu, Antiga Casa Rectoral, Cartellà.

El castell de Cartellà

El castell de Cartellà

L'interès pel castell de Cartellà per part de l'Ateneu ja s'havia posat de manifest en els *Plecs de la Vall de Llémèna* on Sapena advertia, amb visió de futur, que sense la intervenció de l'Administració s'imposaria la privatització de l'ús del castell via «Relais et Chateaux». Amb la intenció de publicar-lo en un dels *Plecs de la Vall de Llémèna*, s'havia proposat també un estudi del castell als arqueòlegs Xavier Alberch i Josep Burch. Malgrat que aquest estudi no arribà a publicar-se, Sapena va insistir a reclamar la urgent rehabilitació de l'edifici, i així ho proclamava l'any 1993 al pròleg del llibre *La Llémèna dibuixada*, de Ramon Prior:

L'Ecomuseu, oportunitat perduda

«Un cas emblemàtic [per superar l'atzucac d'un paisatge nafrat per l'especulació i la precarietat més absoluta] és el castell de Cartellà que pateix una situació d'esfereïdora indiferència, malgrat les competències no exercides de tantes administracions públiques més entestades a voltes en una actuació de compromís gris i tancada, amb una idea de la Cultura més alienada en el lluïment i la imatge que a gestionar amb criteri i responsabilitat drets públics des de la participació, el debat i la programació.»

Ja feia uns anys que el propietari del castell, Luís Gonzaga de Casanova-Càrdenas, duc de Santangelo, maldava endebades per arribar a un acord amb l'Administració per restaurar el castell.⁶²

El mal estat del castell i la seva necessitat de restauració ja estava ben present en els objectius per salvar el patrimoni de la Vall, proposats per la primera junta provisional de l'Ateneu. Conscients de la situació crítica en què es trobava el castell, l'Ateneu organitzà una taula rodona amb el propietari i l'arquitecte del projecte de restauració i amb els dos arqueòlegs abans esmentats. L'opinió dels arqueòlegs era de fer un estudi arqueològic previ, mentre que la propietat era partidària d'iniciar la restauració immediatament. Després d'informar del projecte de restauració, el propietari va indicar que en un futur el castell podria servir, entre altres coses, per acollir finalitats culturals, artístiques i socials.⁶³ Uns mesos després, l'agost

62 L'any 1994 el castell de Cartellà, Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN) estava en procés de degradació des que els masovers van deixar de viure-hi a finals dels anys 80. Patrimoni Cultural de la Generalitat va rebutjar en dues ocasions, els anys 1987 i 1992, el projecte de restauració del castell.

63 Recuperant aquesta idea, l'any 2017, la VIII Festa Remença se celebrà al castell de Cartellà.

de 1994, sembla que amb un permís de paraula, però sense el permís definitiu de Patrimoni, es va començar la restauració del castell amb estudiants de la Universitat Alemanya de Heidelberg.⁶⁴ L'ateneista Quim Castanyer va deixar constància d'aquell camp de treball en un article a *La Llemenenca*:

«Aquest estiu va tenir lloc la reconquesta del castell de Cartellà. Del centre d'Europa van arribar uns creuats que ajudats sol·lícitament per nadius locals portaren a terme la presa del castell. [...] Tot i que no va fer falta cap dia de setge per reconquistar la fortalesa, sí que fou necessari molt d'esforç i bona compenetració per a netejar i reconstruir les parts malmeses del recinte militar. Els fins aleshores ocupants: teranyines, esbarzers, pols, rates, males herbes, etc., acabdillats per l'oblit i el menyspreu, feren d'aquesta part del nostre patrimoni un lloc de runes i de sostres enfonsats. Esperem que amb la feina encetada retornin l'Esperança i la vida altra vegada al castell de Cartellà.»

L'estiu següent es tornà a repetir l'experiència amb un nou camp de treball, també amb estudiants estrangers. Mesos més tard, Patrimoni va paralitzar la rehabilitació.

No va ser fins a l'any 2014, després d'haver presentat diverses revisions del projecte, que la Direcció General del Patrimoni Cultural el va aprovar i es va poder reprendre la rehabilitació, ara sota la direcció de l'arquitecte José Gaspar de Valenzuela. En el moment de redactar aquestes ratlles s'està acabant la

⁶⁴ La primera fase de restauració del castell de Cartellà es va fer l'estiu del 1994 amb la col·laboració de 55 estudiants d'un camp de treball de la Universitat alemanya de Heidelberg, que van netejar el fossar i van iniciar la consolidació de les teulades.

L'Ecomuseu, oportunitat perduda

intervenció per adequar l'edifici com a hotel rural i centre d'esdeveniments, amb la possibilitat d'habilitar un espai com a museu sobre la història del castell.

La rectoria de Cartellà

L'església i la rectoria de Cartellà (2021)

El primer d'octubre de 1996 es va signar amb el Bisbat un contracte que estipulava que el Bisbat de Girona cedia a precari a l'Ateneu Vall de Llémena l'ús i ocupació de la casa rectoral de la parròquia de Cartellà, per ser destinada a activitats socials i com a seu de l'Ateneu. La cessió establí que l'Ateneu havia de dur a terme, pel seu compte i càrrec, les obres de millora que fossin necessàries per adequar l'edifici a l'ús pactat. El termini del contracte era de vint-i-cinc anys, prorrogable automàticament any a any, sempre que cap de les dues parts no manifestés la seva voluntat de rescindir-lo, avisant amb un any d'antelació. Des de l'Ajuntament de Sant Gregori van veure amb bons

ulls el nou emplaçament, ja que d'una banda s'evitava haver de cedir el local de Ginestar i, de l'altra, consideraven que la ubicació de l'Ecomuseu a Cartellà, era una bona opció per tirar endavant el projecte.⁶⁵

Uns anys enrere la rectoria havia estat utilitzada pel MIJAC de Sant Gregori, que hi havia fet algunes millores, però d'uns anys ençà la casa havia quedat abandonada i havia entrat en un procés de deteriorament progressiu. Quan l'Ateneu hi va arribar, el primer que van haver de fer fou una neteja general de la casa, ja que amb el temps s'hi havien acumulat tot tipus de mobles i andròmines de mal aprofitar. Els treballs d'agençament que hi van esmerçar els primers divendres de cada setmana i els primers diumenges de mes van donar pas a la primera fase de l'obra civil bàsica de restauració que va consistir en la consolidació de la teulada de la casa.⁶⁶

A Cartellà, els i les ateneistes van seguir amb les tertúlies setmanals dels divendres al vespre, ara a la sala contigua a la cuina de la rectoria. Aquesta circumstància va propiciar que sovint la tertúlia es fes al voltant d'una taula ben parada, on el repàs

Estat de la rectoria de Cartellà quan l'Ateneu s'hi va traslladar (1996)

65 En aquest sentit, l'any 1998, l'alcalde de Sant Gregori havia declarat que era partidari que una entitat supramunicipal com els Consells Comarcals o la Diputació es fes càrrec de l'Ecomuseu, ja que el projecte superava l'àmbit municipal. Una visió que no compartia l'Ateneu, que volia que l'Ecomuseu fos una iniciativa de la societat civil llemenenca amb el suport de les institucions, però no al revés.

66 La consolidació de la teulada la va fer l'empresa Construccions Buixeda Armengol SL del Mas Falgués de Cartellà, sota la direcció facultativa de l'aparellador del Bisbat.

L'Ecomuseu, oportunitat perduda

als temes d'actualitat deixava pas al repàs que havien preparat solidàriament.⁶⁷

Una vegada confirmada l'opció de Cartellà, l'Ateneu, fidel als seus principis, va oferir «l'equipament a les persones, grups i associacions que necessitin un espai per desenvolupar activitats de caràcter artístic, educatiu, cultural, social o de lleure». A tal fi, el juliol de l'any 1997, l'Ateneu va publicar a la revista *7EN1* el decàleg ètic i de règim intern per a la rectoria de Cartellà, on es ratificava la rectoria com a futur Cap de Centre de l'Ecomuseu i on es detallaven les normes d'ús de la rectoria.

La necessitat de condicionar la rectoria fou un dels temes més recurrents de les tertúlies, ja que va obligar a abocar-hi molts recursos i esforços per fer-ho compatible amb els projectes en curs i amb les activitats programades. Si bé al principi les reformes es feien pensant en habilitar el recinte com a seu de l'Ecomuseu, ben aviat es van veure en la necessitat d'adaptar-lo a les necessitats del Casal d'estiu que, amb el temps, esdevingué l'activitat més reeixida de l'Ateneu.

Una de les primeres intervencions consistí a clausurar l'accés que permetia accedir directament a l'església i al campanar. Més endavant, es va buidar i netejar la cisterna amb la idea de convertir-la més tard en una sala més del soterrani, cosa que es va fer uns anys després. Una altra decisió important fou cobrir una part del soterrani, la qual cosa va permetre obrir la sala gran del primer pis. Això obligà a eliminar les escales

67 Qui ha escrit aquestes pàgines, en el seu moment també va escriure una apologia d'aquelles vesprades, en un text d'inspiració foixiana (vegeu pàgina 295). Inspirat en la descoberta d'un fòssil de sireni, Carles Sapena havia ideat un personatge mític per bastir un *entremès llemenenc*: el Sireni, l'Arnau de Cartellà, l'ermità de Sant Grau, n'Adri, la Reina de les Bruixes de Granollers de Rocacorba, el Domer de Llorà, en Neròs, moliner, el rector de Rocacorba, mossèn Vadó, en Puig de la Banya de Boc, la Melca de Sant Aniol, Santa Afra i el Sagal.

Restauració del terra del segon pis (2014)

que portaven al soterrani i al segon pis, substituint-les per una escala metàl·lica que comunicava els tres nivells. Per tal de fer les diferents zones més habitables, es van arreglar les finestres malmeses i es van fer els tancaments interns de la sala principal del primer i segon pis, on s'hi van instal·lar sengles estufes de pèl·lets, ja que la casa no tenia cap sistema de calefacció, més enllà de la llar de foc de la cuina. L'any 2014 es va haver d'aixecar el terra del segon pis per col·locar un enfustissat nou. Recentment s'han fet reformes a la cuina i als lavabos, tant del primer pis com dels soterranis. Es pot consultar el detall de les obres fetes entre els anys 2005 i 2007 a les pàgines 296-299 de l'Apèndix documental.

Cal dir que totes aquestes reformes, com totes les activitats que ha dut a terme l'Ateneu, s'han fet majoritàriament a base de subvencions oficials (Diputació de Girona, Ajuntament de Sant Gregori, Generalitat de Catalunya...), així com de les aportacions de les mateixes persones sòcies de l'Ateneu; també amb els superàvits aconseguits alguns anys amb el Casal d'estiu i, fins i tot, de forma escadussera, amb l'import dels dos premis Ateneus de la FAC. El que s'ha pogut fer, s'ha fet, i allà on no s'ha arribat, com per exemple l'agençament de la teulada, una obra d'envergadura fora de l'abast de l'entitat, ha quedat per fer.

En aquest ordre de coses cal dir que a principis de l'any 2014 l'Ajuntament de Sant Gregori, amb la col·laboració de la Diputació i del Bisbat, durant el procés de restauració de la teulada de l'església, va aprofitar per arreglar alguns desperfectes de la coberta de la rectoria, i es va arranjar el pati d'entrada i la zona d'aparcament de la rectoria.

L'any 2020, al cap de 25 anys d'haver signat el conveni amb el Bisbat de Girona, la rectoria de Cartellà passà a mans de l'Ajuntament de Sant Gregori, que l'adquirí en propietat al Bisbat de Girona.

La maqueta de la Vall de Llémèna

Al marge de les dificultats que anaren sortint, el projecte de l'Ecomuseu seguia endavant i en fou una mostra la iniciativa de construir la maqueta de la Vall. Al llarg de l'any 1995, Quim Esteve va estar construint la maqueta als baixos del que ara és Cal Bolet de Sant Gregori. Quan va estar enllestida, després de més de 1.600 hores de feina, l'any 1996, per la Festa Major de Sant Gregori, Miquel Martí i Llambrich⁶⁸ va presentar l'exposició «L'Ecomuseu i la maqueta de la Vall de Llémèna» al Centre Cívic, on es va mostrar la maqueta al públic per primera vegada.

Projecte museogràfic de la maqueta feta per Quim Esteve

Més tard es va portar la maqueta a la rectoria de Cartellà, seu de l'Ateneu, com un dels elements de referència de l'Ecomuseu. L'any 2003 va formar part de l'exposició sobre el món del carbó que es va fer a la rectoria de Cartellà, exposició que l'any següent es va portar a les escoles de Sant Martí de Llémèna i després al vestíbul de la facultat de Ciències de la UdG.

Durant uns anys la maqueta va romandre oblidada a Can Sala de Granollers de Rocacorba, on molt amablement la van guardar fins a l'any 2012. Aquell any, amb motiu de la celebració de la Festa Remença a Sant Martí, es va portar la maqueta a Llorà, com a complement de l'exposició sobre els remences de la Vall de Llémèna.

Uns mesos més tard, aquesta exposició i la maqueta es van traslladar al Centre de Visitants del Gironès, a Sarrià de Ter. Aquells dies es va proposar de protegir-la amb una cúpula transparent, proposta que l'Ajuntament de Sant Gregori va assumir. Després d'uns mesos a l'Espai la Pineda, l'any 2015 es va traslladar

68 Miquel Martí i Llambrich, museòleg i director del Museu de la Pesca, el Cau de la Costa Brava de Palamós.

definitivament a la Biblioteca Miquel Martí i Pol, on el seu autor Quim Esteve la va restaurar. Resta pendent el projecte museogràfic per dotar-la de contingut amb informació sobre la Vall.

Quim Esteve restaurant la maqueta (2015)

Camps de treball: Senders de la Vall de Llémèna

Participants en els camps de treball

Englobat en el projecte de l'Ecomuseu, l'Ateneu havia iniciat l'activitat «Senders de la Vall de Llémèna» per tal de condicionar, netejar i millorar els camins de la vall.

Amb aquell propòsit, en el marc de la campanya «Estiu'95, fem-lo nostre» de la Direcció General de Joventut de la Generalitat de Catalunya, l'Ateneu va promoure un camp de treball, amb el suport dels Ajuntaments de Canet d'Adri i Sant Gregori, i la col·laboració del MIJAC i l'agrupació fotogràfica el Zoom. El pla de treball, coordinat per l'ateneista Albert Pujadas, va consistir a condicionar i senyalitzar un carril bici entre l'illa del Ter i les gorgues de Canet d'Adri. La idea era enllaçar el nou carril bici amb el carril bici Girona-Olot, al seu pas per la Pilastra. Sortint d'aquest punt, el camí passava per les fonts de Sant Gregori (la font d'en Coromines, la font del Raig i la font Groga) i s'enfilava fins a les gorgues de la font de la Torre de Canet d'Adri, amb un recorregut aproximat de 15 quilòmetres.

L'Ecomuseu, oportunitat perduda

El camp de treball va començar el 10 d'agost, quan els 24 participants (nois i noies d'arreu de Catalunya) van ser rebuts pels joves del casal de cal Bolet. El camp va tenir una durada de 15 dies, 10 dels quals es van dedicar pròpiament al treball de camp (confecció i col·locació de rètols de senyalització, plafons informatius, taules i bancs per a la zona de les fonts) i els altres dies al coneixement de l'entorn i a l'esbarjo.

Malauradament, la bona feina feta pel jovent va ser boicotejada en diverses ocasions per alguns desaprensus que van arrancar i malmetre els senyals.

Malgrat aquest desagradable incident, l'any següent es va tornar a repetir el camp de treball, aquesta vegada per senyalitzar i agençar el tram de l'antic Camí Ral entre Ginestar i Domeny. El recorregut passava pel barri del Raval, els horts del Llémena, Sant Gregori i les cases Noves, per acabar, passada l'autopista, a Girona, concretament al mas Lleter, després de passar per can Bru, can Benet i can Peirot, en una zona llavors encara pendent d'urbanitzar de Girona. En aquesta ocasió van participar en el camp de treball 24 nois i noies d'entre 15 i 17 anys, procedents de diferents punts de Catalunya. Igual que l'any anterior, l'Ajuntament de Sant Gregori va donar suport a la iniciativa, assumint el finançament de la campanya (eines, materials...), revisant el recorregut i facilitant als joves l'accés a les instal·lacions municipals (pavelló, piscina...). El casal de Joves de Cal Bolet també es va sumar al projecte organitzant activitats per als participants i compartint amb ells bons moments de lleure. Per la seva part, l'agrupació el Zoom va preparar una gimcana fotogràfica per als joves i va fer un reportatge sobre el camp de treball.

Per tercer any consecutiu, l'any 1997 l'Ateneu va tornar a organitzar un camp de treball en què hi van participar 18 joves d'arreu del país, que es van instal·lar a la seu de l'Ateneu. Aquell any el jovent es va dedicar a condicionar les instal·lacions de la rectoria de

Cartellà, amb la intenció d'adequar-la de cares a la seva utilització com a seu de l'Ecomuseu de la Vall de Llémèna. El grup de participants també va netejar els accessos al pont d'en Carrasquet i va repassar les senyalitzacions del camp de treball de l'any anterior.

Treballs de recerca sobre la Vall de Llémèna

El mes de març de 1998, Mercè Junyent i Rosa M. Medir, professores de la UdG, anunciaven a la revista *7EN1* el propòsit de dur a terme un curs d'educació ambiental aplicat a la nostra Vall. Donant compliment a aquella proposta, aquell any la Vall de Llémèna fou objecte d'una investigació pluridisciplinària per part d'alumnes de tercer curs dels Estudis de Mestres de la Facultat de Ciències de l'Educació de la UdG. L'Ateneu —llavors capficat en el projecte de l'Ecomuseu— va donar suport a la iniciativa i diverses persones associades a l'entitat van col·laborar amb el grup d'estudiants per elaborar els seus treballs, acompanyant-lo pels llocs de la Vall objecte d'estudi, i facilitant el contacte amb la gent de la contrada.

D'una banda, l'interès del professorat de la Facultat per aplicar de manera pràctica els coneixements teòrics adquirits per l'alumnat, i de l'altra, la voluntat de l'Ateneu d'afavorir els projectes relacionats amb l'estudi de la Vall, va propiciar la col·laboració entre ambdues entitats. El 18 i 19 de juny de 1998, a la rectoria de Cartellà, es van presentar els treballs, que abastaven des de temes mediambientals fins a temes de demografia, passant per la cultura popular, el món laboral, l'agricultura i la indústria.

Sembla ser que l'any 1999 es tornà a repetir l'experiència, però malauradament no s'ha trobat cap referència documental. En canvi, sí que s'ha trobat la relació dels treballs que es van fer l'any 2000. Per consultar la llista de treballs presentats entre el 1998 i el 2000, vegeu l'Annex II.

Ja t'ho diré a Cartellà

«es capellà de Cartellà
que fa cantar tot es campanar»⁶⁹

La idea de cedir la rectoria al grup Ja t'ho diré va sorgir a través d'un ateneista amic dels músics menorquins, alguns dels quals ja residien a la Vall de Llémèna. Així ho va explicar un dels membres del grup a la revista *7EN1*: «Coneixia en Manolo de l'Ateneu, i li vaig comentar la possibilitat d'utilitzar la rectoria de Cartellà. Ho va comentar i no va haver-hi cap problema... Cartellà era a prop d'on vivim tots, tranquil·litat absoluta, poc soroll i, si un dia estàvem saturats, senzillament paràvem, sortíem a fora i el que es veu no es veu enlloc. No hi ha cap estudi que t'ho pugui donar».

Fou així com, l'any 1998, el grup format per Cris Juanico, Titi Saurina, Xarli Pons, Sente Fontestad i Fly Moll van convertir la rectoria en un estudi de gravació, on van rebre la visita de diversos músics que van col·laborar en el disc *Un ram de locura*⁷⁰ (Miquel Brugués, Quimi Portet, Esteve Zulet, Enric Canada, Francina Turon, Julio Lobos, Joan *Ninyin* Cardona, Toni Xuclà...).

En declaracions a la premsa, els menorquins van declarar que a la rectoria hi van trobar l'estabilitat emocional que buscaven i que difícilment haurien trobat en un estudi de gravació convencional: «Ens hem sentit molt a gust gravant, sense l'angoixa d'estar en un lloc claustrofòbic. Tot això es nota en el disc, on no hi ha gaires temes ràpids. La major part són lents o de mig

*Entrada al concert de
Ja t'ho diré al Pavelló
de Sant Gregori*

69 De la cançó «Tu sí que en saps» de l'àlbum *Un ram de locura* del grup Ja t'ho diré. Lletra de Sebastià Saurina i Mercè Soler.

70 El disc *Un ram de locura*, produït per Música Global, fou Millor disc de l'any 1998 de Ràdio 4.

temps. És el disc més tranquil i fresc dels que hem fet. La gran comoditat en el sistema de treball s'acaba respirant per força en el resultat final».

Una característica original del disc era la pista de CD-ROM que hi va incloure l'ateneista Pep Caballé, a partir de filmacions i de fotografies fetes durant la gravació del disc, amb un plantejament multimèdia i interactiu. En Pep explicava així com funcionava la pista:

Portada del CD Un ram de locura

«Entrant al CD-ROM entres a la realitat virtual del grup mentre enregistrava el disc. Pots seguir com era un dia normal de gravació. Et pots introduir en el seu món viatjant pels diversos racons de l'Ateneu on treballaven els músics (la sala central, la cuina, els dormitoris, les corts...), on els pots veure tocant els seus instruments o conversant durant un descans.»⁷¹

«El multimèdia ha marcat força, però sobretot no pel fet que hi ha un multimèdia dins del CD, sinó quin multimèdia hi ha! Hi ha unes hores de treball impressionants, a part d'una primera qualitat. Hem de tenir en compte que en Pep sempre anava a remolc nostre, depenia de la durada del disc en si, i es va anar adaptant. És un complement que et dóna una informació de les circumstàncies amb les quals hem elaborat el nostre CD.»⁷²

El 13 de juny de 1998, Ja t'ho diré va fer un concert al pavelló de Sant Gregori en benefici del projecte de l'Ecomuseu de la Vall

71 Declaracions de Pep Caballé al periodista Xevi Planas del diari *El Punt*, 15/10/1997.

72 Declaracions del grup a la revista *7EN1*, juliol de 1998.

L'Ecomuseu, oportunitat perduda

de Llémèna, i com agraïment per haver-los cedit la rectoria de Cartellà per gravar el disc. Els van acompanyar els grups Johnny Pappa's i Malson.

Més recentment, el grup Smoumolnö, format per tres exmembres de Ja t'ho diré (Saurina, Pons i Moll) i Jep Castilla, ha col·laborat en dues ocasions amb l'Ateneu: l'any 2014 a la Biblioteca de Sant Gregori, en un concert organitzat per l'Ateneu a benefici de la Marató de TV3 i, l'any següent, en un concert a Cartellà amb motiu de la Festa de l'Ateneu de l'1 de maig.

A banda d'haver estat el lloc de gravació del disc de Ja t'ho diré, la rectoria de Cartellà ha donat soplug a altres grups de música. Així, el 1999, Francesc Mir i Carles Cruz, músics del grup Universakaji, van signar un conveni amb l'Ateneu pel qual se'ls cedia una habitació al segon pis per fer-hi els seus assajos. Els joves van acondicionar l'habitació per a l'ús específic com a local d'assajos (aïllament acústic, instal·lació elèctrica, restauració de les parets...). Més tard, pel mateix local hi van passar altres grups com Positive i Bleed It,⁷³ que van fer concerts a Cartellà amb motiu de les festes de l'Ateneu dels anys 2003 i 2011 respectivament.

Projectes frustrats

Amb l'afany d'impulsar l'Ecomuseu, l'any 1995 es va programar un curs de Formació de Monitors d'Educació Ambiental i Patrimonial de la Vall de Llémèna, «amb el propòsit de donar els coneixements bàsics i elementals per a la correcta interpretació del patrimoni integral i la gestió mediambiental, alhora que haurà de servir per a orientar i donar pautes en la tasca

Un altre projecte frustrat: la butlleta de la loteria de Nadal de l'any 1999

⁷³ L'any 2012 el grup Bleed It va patir un robatori després que uns lladres entressin a la rectoria.

d'acompanyament d'escolars en la descoberta del medi a la Vall de Llémèna». El curs anava destinat «bàsicament als joves i estudiants de la Vall que volguessin col·laborar, des d'una opció voluntària, en les tasques de difusió i guiatge que s'havien de promoure a redós del projecte de constitució de l'Ecomuseu de la Vall de Llémèna, i a altres grups socials que es veiessin necessitats de coneixements patrimonials o mediambientals aplicats». El curs no es va poder tirar endavant.

També es va redactar les bases de la Beca d'Investigació Vall de Llémèna, «amb l'objectiu de promoure estudis de recerca en el camp de les humanitats i les ciències socials i en el de les ciències naturals i del medi ambient referits a l'àmbit territorial de la Vall de Llémèna». La idea era que la beca fos convocada amb caràcter biennal pels municipis llemenencs, que l'havien de dotar econòmicament, mentre que l'organització i coordinació tècnica aniria a càrrec de l'Ecomuseu de la Vall de Llémèna. Les bases preveien que els treballs seleccionats es publicarien a la col·lecció «Estudis i treballs» de l'Ecomuseu. La Beca no s'arribà a convocar i, en conseqüència, la col·lecció no va prosperar.

Etapa de transició

«Fiant-nos del sol,
ens hem fet ombres.»

Màrius Sampere

*Cartell de de l'Assemblea
de l'any 2002*

Davant de la perspectiva de dissoldre l'entitat plantejada per la junta, a l'Assemblea General del 28/11/2002 s'acordà la creació d'una junta gestora provisional en representació dels diferents col·lectius interessats en la continuïtat de l'Ateneu (pares i mares del Casal, grup de joves, grup Positive...). D'altra banda, atesa la coincidència d'objectius i de l'àmbit d'actuació entre l'Ateneu i La Llémèna Espai Natural, a l'assemblea, membres de les dues entitats van plantejar la proposta d'unificar-les en una de nova que aglutinés les persones sòcies d'ambdues, però la proposta no va reeixir.

Més endavant, un grup d'ateneïstes es va postular per formar una nova junta, en el benentès que es tractava d'una situació provisional, a l'espera que nous candidats es presentessin per fer-la més representativa i amb més capacitat d'actuació.

La nova junta va ser elegida a l'Assemblea General del 27 de febrer de 2004. L'Antoni Ruiz, un dels fundadors de l'Ateneu, va agafar-ne les regnes per tal d'evitar la desaparició de l'entitat. Amb la voluntat de temperar el relleu, Paco Millán, el president sortint, va continuar a la junta com a vocal, a la qual també es van afegir dos dels tertulians habituals: en Narcís Canadell i l'Antoni Castaño; l'Aniol Duch del grup de joves i en Francesc Mir, que feia uns anys havia signat un conveni per assajar a la rectoria, també van formar-ne part, juntament amb Santiago Gòmez, que procedia de La Llémèna Espai Natural, i Jordi Esteban i Núria Negre, ambdós amb inquietuds artístiques.

Etapa de transició

La nova junta, amb el suport de l'assemblea, va decidir emprendre una renovació en profunditat per assolir un funcionament organitzat i un sanejament econòmic que permetés condicionar la rectoria, sobretot pensant en el Casal d'estiu. Per dur-ho a terme es va intentar posar en marxa un nou sistema d'organització basat en les següents comissions de treball, cadascuna amb uns objectius i unes tasques definides i amb els corresponents responsables:

- Secció naturalista: defensa i preservació del patrimoni natural de la Vall de Llémèna.
- Secció d'arts visuals: promoció i difusió de les arts visuals a la Vall de Llémèna.
- Secció del Casal: organització d'un Casal d'estiu alternatiu centrat en la descoberta de l'entorn natural de la Vall i en les arts plàstiques.
- Secció de cultura i recerca: recerca, conservació i difusió del patrimoni històric, arquitectònic, cultural i de la història oral i escrita dels pobles de la Vall.
- Secció d'obres i manteniment de la seu a Cartellà: condicionament de l'edifici i de l'entorn de la rectoria.
- Secció de difusió i comunicació: difusió dels objectius i les activitats de l'Ateneu.
- Secció d'organització: difusió de la informació al conjunt de socis, coordinació de les diferents seccions, gestió legal, econòmica i administrativa i coordinació amb altres entitats.
- Secció de festes i tertúlies: dinamització de les relacions interpersonals dels socis i del públic en general, i organització d'activitats d'esbarjo lúdic i creatiu.
- Grup de joves i grup musical: creació d'un espai alternatiu i lliure de relació i comunicació entre els joves de la Vall. Promoció de les arts musicals.

Malauradament, com que no es va trobar la gent necessària per portar les seccions amb regularitat, la proposta no va prosperar: les seccions previstes no van funcionar bé i algunes ni tan sols es van poder crear.

Davant de la manca d'operativitat, la junta va prendre la decisió de contactar amb una empresa externa perquè gestionés l'Ateneu i, el maig de 2005, l'Ateneu va signar un conveni amb l'empresa DINAMIS⁷⁴ «amb l'objectiu d'aplegar esforços i experiències per omplir l'Ateneu de contingut i millorar-ne la gestió i el funcionament».

Una altra de les decisions importants fou prosseguir amb els arranjaments de la rectoria, la qual cosa requeria fer una despesa important. Per tal d'obtenir els recursos necessaris no hi va haver cap més alternativa que demanar subvencions, tant a institucions públiques com privades. La inversió total va pujar a uns 30.000 €, que es va assolir majoritàriament a partir d'ajuts de la Secretaria General de Joventut i d'aportacions pròpies.⁷⁵ Amb aquests recursos es van poder arranjamentar i ampliar diversos espais de la rectoria: l'escala metàl·lica que uneix les tres plantes, la sala central polivalent resultant de cobrir el soterrani i la cisterna, la malla protectora al teulat de la sala polivalent, els tancaments interiors de la primera i la segona planta. També es va acondicionar la cuina, es va renovar bona part de la instal·lació elèctrica i d'aigua i es van canviar les bigues en mal estat. Fins a l'estiu de 2005 les obres van dificultar la utilització de molts espais, fet que es va aprofitar per reelaborar la normativa d'ús de la rectoria, per tal de regular-ne i racionalitzar-ne l'ús.

74 DINAMIS (Desenvolupament d'Iniciatives Ambientals i Socials) es dedicava a desenvolupar projectes arrelats al territori, de planificació i gestió de l'espai urbà, i a elaborar programes d'educació ambiental.

75 És de llei destacar que durant aquest període alguns ateneistes van haver d'avançar fins a 3000 €.

Etapa de transició

Malgrat que la conflictivitat amb cert jovent persistia, el grup de joves va moure fitxa per involucrar-se amb l'Ateneu, i l'any 2005 van constituir-se com a «secció juvenil de l'Ateneu de la Vall de Llémna, a partir del grup de joves que venia funcionant informalment des de fa uns anys, centrats en la participació al Casal d'estiu, i en d'altres activitats d'excursionisme, exposicions, participació en el festival de la Carbonera, etc».⁷⁶ Aquell curs van programar diverses activitats dirigides al mateix col·lectiu jove: activitats de muntanya (excursions, escalada...), un curset de fotografia, sessions de cinema i de curts, un campionat del videojoc Pro-Evolution-Soccer⁷⁷ i un concert de reggae i percussió, amb els grups Positive i Jamboree Gang. El grup de joves va elaborar un informe, *Projecte Joves 2006*, amb la programació d'activitats per al curs següent, com un cicle de concerts i un segon concurs de PES, tot i que no tenim constància que se celebressin. El projecte incloïa també un dossier per organitzar el Casal d'estiu.

El novembre de 2005, l'Ateneu va presentar formalment al·legacions al projecte de construcció de la MAT. Tot i la documentada exposició dels motius pels quals es considerava que la línia no s'havia de fer, el cert és que no es va tenir en consideració cap dels arguments aportats i la realitat, per tots coneguda, és que la MAT, des de Sant Grau fins passat Montcal, ha deixat el paisatge de la Vall de Llémna totalment transfigurat.

76 En resposta a una carta que la junta els havia adreçat, el grup de joves es mostrava interessat a començar una nova etapa i reconeixia que era fonamental el respecte i la compenetració entre el jovent i la resta de l'Ateneu. A tal fi van nomenar tres representants per garantir el control i el bon funcionament del grup, amb la intenció d'aconseguir que tots els joves s'associessin a l'Ateneu. Per afrontar els retrets que els havien fet, també assumien que havien de controlar l'accés a les claus de la rectoria, així com respectar l'espai i el material de la casa.

77 Al concurs de PES hi van assistir unes 120 persones entre participants i espectadors.

L'1 de juliol de 2007 l'Ateneu va acollir la Festa d'Estiu de la FAC d'aquell any a la rectoria i a les antigues escoles de Cartellà, on el personal assistent, després de compartir experiències, va gaudir de l'entorn tot visitant el castell de Cartellà.

Les normes d'ús de la rectoria de l'any 2005 preveien la cessió d'espais a altres entitats, previ acord de la junta, sempre que les seves activitats fossin compatibles amb els fins socials de l'Ateneu i no alteressin el funcionament de les activitats ordinàries. Fruit d'aquesta norma, a part de DINAMIS, a la rectoria hi van treballar una curta temporada dues associacions més: el Centre per a la Sostenibilitat Territorial (CST) i l'Associació per a la Pedagogia Waldorf-Steiner.⁷⁸

Conveni amb DINAMIS

L'acord contemplava que DINAMIS es fes càrrec de les funcions administratives pròpies de la secretaria de l'Ateneu (gestió i actualització de la base de dades de socis), la gestió econòmica, supeditada al tresorer de l'entitat (gestió de subvencions, quotes de socis...), la gestió del Casal d'estiu, la dinamització i actualització de la web de l'Ateneu i a l'actuació com a punt

78 En va quedar constància en el projecte teòric d'educació ambiental de Clara Callís Lewis i Afra Costa Martín (Oci Verd - Activitats per a la divulgació ambiental) de la UdG, *Proposta de Centre d'Educació Ambiental a la Vall de Llémèna*, amb l'assessorament de DINAMIS, que situava la rectoria com a centre logístic del treball: «L'edifici de la rectoria actualment està en funcionament; hi treballen les entitats CST (Centre per la Sostenibilitat Territorial), amb l'objectiu d'observar, educar i actuar per a una nova cultura del territori; l'Associació per a la Pedagogia Waldorf-Steiner, que porta a terme activitats sota bases de la metodologia educativa Waldorf-Steiner, i DINAMIS (Desenvolupament d'Iniciatives Ambientals i Socials), que es dedica a desenvolupar projectes arrelats al territori, de planificació i gestió de l'espai urbà, i que també elabora programes d'educació ambiental».

Etapa de transició

d'informació de la Vall de Llémena. Per al desenvolupament d'activitats de l'Ateneu, DINAMIS proposava fer un pla estratègic per a la Vall, la diagnosi del sector agrari i una aula de natura. També aportava una biblioteca especialitzada en gestió d'espais naturals, educació ambiental, residus, natura i participació ciutadana. A canvi de fer aquestes tasques, l'Ateneu li cedia un espai exclusiu com a local social per desenvolupar-hi les seves activitats (una habitació del segon pis, que DINAMIS va haver d'agençar i moblar), així com el dret a compartir els espais comuns i els accessos de la rectoria.

Aquest conveni també havia de servir perquè la rectoria estigués oberta diàriament, facilitant així el desenvolupament de les activitats. Aquell mateix estiu de 2005, DINAMIS ja va tenir cura de la gestió del Casal d'estiu, «amb els necessaris ajustaments i canvis respecte a les anteriors edicions de cares a aconseguir una millora dels continguts educatius i la formació de l'equip de monitores i monitors».

Una altra de les tasques que va haver de fer DINAMIS fou la de tramitar les subvencions susceptibles de ser atorgades a l'Ateneu, encaminades bàsicament a la rehabilitació de l'edifici per a la realització del Casal en les condicions de seguretat i d'higiene marcades per la normativa. Fruit d'aquests tràmits, entre el 2004 i el 2006, es va aconseguir que la Secretaria General de Joventut atorgués 25.000 € en subvencions per remodelar l'edifici.

Durant els anys que DINAMIS va ser a Cartellà va organitzar diverses activitats, algunes organitzades amb l'Ateneu, i d'altres amb el CST o l'APWS.

Producció Agroalimentària Ecològica (PAE)

L'Ateneu i DINAMIS van promoure diverses accions per assajar d'impulsar la Producció Agroalimentària Ecològica (PAE) a la Vall de Llémèna, amb l'objectiu d'afavorir un procés de reconversió a la producció ecològica de la pagesia que s'hi mostrés interessada, així com ajudar a la creació de nous projectes d'explotacions agràries de producció ecològica, en especial de plantes aromàtiques i medicinals. A tal fi, el mes de març de 2006 es va convocar una taula rodona i un col·loqui sobre agricultura ecològica conduïda per especialistes i distribuïdors de PAE. Fruit d'aquesta iniciativa, un any després es va celebrar a Cartellà una jornada sobre plantes aromàtiques i medicinals. Segons DINAMIS, la Vall de Llémèna reunia les condicions idònies per esdevenir un referent de PAE a les comarques gironines, gràcies a la seva situació estratègica i a la seva tradició agrícola. Passats els anys, cal constatar que aquelles previsions tan optimistes van quedar molt lluny de fer-se realitat i, avui dia, a la Vall, la producció agroalimentària ecològica està encara en una fase incipient.⁷⁹

Centre per a la Sostenibilitat Territorial

El 20 d'octubre de 2006, la junta de l'Ateneu va convocar les persones associades a la Biblioteca de Sant Gregori per presentar el projecte del Centre per a la Sostenibilitat Territorial

⁷⁹ Segons el CCPAE (Consell Català de la Producció Agrària Ecològica) a la Vall de Llémèna actualment només tenen el certificat CCPAE dues empreses comercialitzadores/distribuïdores de productes ecològics, tres empreses agràries de producció, una d'elaboració de productes carnis i una d'elaboració de formatges.

Etapa de transició

de Catalunya.⁸⁰ L'objectiu fonamental del CST era «catalitzar i promoure una nova cultura del territori». En aquells moments el CST tenia dos projectes en marxa: l'Observatori de la Sostenibilitat de les Comarques Gironines i l'Escola del Territori. Per dur-los a terme, el CST comptava amb la col·laboració de diverses entitats i col·lectius.

Donades les similituds d'objectius del CST i de l'Ateneu, a l'assemblea extraordinària de l'11 de novembre de 2006 es va acordar l'adhesió formal de l'Ateneu al CST. En conseqüència, es va signar un conveni de dos anys de durada prorrogables, per al qual l'Ateneu cedia un local al CST (la biblioteca de la primera planta) com a seu del Centre per a les seves activitats regulars. El CST es comprometia a impulsar el projecte d'Aula Agrocltural de Cartellà mitjançant l'Escola del Territori i a oferir activitats gratuïtes als alumnes de l'escola de Sant Gregori. No hem pogut esbrinar el grau de compliment del conveni per part del CST, però han quedat documentades algunes de les activitats que va organitzar, com la presentació, el novembre de 2007, de l'Informe de Sostenibilitat de les Comarques Gironines,⁸¹ o un taller de l'hort (d'octubre de 2007 a juliol de 2008) i un altre per construir un forn de pa.

Forn de pa construït l'any 2008

80 El Centre per a la Sostenibilitat Territorial és una associació que promou una «nova cultura del territori» (NCT), una nova forma d'entendre i d'entendre's amb el territori. L'associació aplega entitats ambientalistes i moviments en defensa del territori, professors i investigadors universitaris, agents econòmics i professionals, i ciutadans en general. Actualment té la seu a Sant Privat d'en Bas.

81 L'Informe era una anàlisi de l'estat ambiental, social i econòmic de les set comarques gironines des d'una perspectiva general, amb l'evolució de fenòmens com la població, el creixement econòmic, l'educació, la salut, la biodiversitat, el consum, la producció de residus...

Associació per a la Pedagogia Waldorf-Steiner

L'APWS va portar a terme diverses activitats dirigides als més menuts, com la Fira de Sant Joan de l'any 2005 a les escoles de Cartellà, organitzada amb l'Ateneu i l'escola de música de Sant Gregori, amb parades de llibres, contes i joguines, tallers infantils, cant coral... o la Festa de la Llum i Fireta de Nadal.

L'APWS i DINAMIS van fer diverses propostes per a dinamitzar la secció d'educació en el lleure: «En un món tecnificat, competitiu i amb molta pressa, els nostres joves i infants tenen una autèntica necessitat d'aprendre a gaudir del propi lleure, sense haver de consumir constantment distraccions prefabricades. Entenem que cal donar un espai càlid per a la conversa, la descoberta, l'amistat... Aportant creativitat, joc, valors humans i amor a la natura, com a fonaments per a ajudar-los a construir una personalitat estable capaç de relacionar-se amb el món amb respecte i llibertat».

Amb aquest tarannà, a més del Casal d'estiu, van proposar d'organitzar un esplai per a joves i infants els dissabtes a la tarda de tot l'any, acompanyat d'una formació d'educadors en el lleure «que possibilités la realització de propostes creatives per al desenvolupament de la consciència individual, social i mediambiental».

La pedagogia Waldorf-Steiner⁸² s'acomoda als ritmes d'aprenentatge dels nens i nenes, i es basa en el cultiu de les arts com a mètode per inculcar la creativitat i afavorir el desenvolupament de les persones al llarg de la seva vida.

82 La primera escola Waldorf va ser fundada el 1919 per Rudolf Steiner per als fills dels obrers de la fàbrica de cigarretes Waldorf Astoria de Stuttgart. Basant-se en la teoria de l'antroposofia de Steiner, que ha estat qualificada de sectària, les anomenades escoles Waldorf han proliferat a tot el món.

La represa

«Creix, això sí, en la llengua de la tribu,
mot a mot, fidelíssim,
i en l'esperit de revolta que alerta
la teva gent contra la defallença,
perquè en tu s'acompleixi, poc a poc, el futur
i mai no et trobis desvalgut i sol.»

Miquel Martí i Pol

Assemblea del 6/12/2009

Després de l'etapa de transició, un grup d'ateneistes, bàsicament pares i mares de la mainada que assistia al Casal, van presentar una candidatura per formar una nova junta directiva a l'Assemblea General del 6 de desembre de 2009. En ser l'única candidatura, fou elegida per a un període de quatre anys. Tal com s'havia fet en els canvis de junta precedents per facilitar el traspàs, el president i el tresorer de la junta sortint es van incorporar a la nova junta.

Les tertúlies, que havien sigut el motor de l'entitat als primers anys de l'entitat, ja feia uns anys que havien deixat de fer-se i la presa de decisions havia quedat en mans de la junta que, des de llavors, ha fet les reunions amb periodicitat mensual. A diferència del tarannà informal de la primera època, les reunions de junta van seguir el protocol previst als estatuts: lectura i aprovació de l'acta anterior, seguiment de l'ordre del dia i elaboració de l'acta de la reunió per part del secretari.⁸³

Una de les prioritats de la nova junta va ser continuar amb el Casal d'estiu, la qual cosa va obligar a seguir millorant la infraestructura

83 Les actes d'aquest període es poden consultar a la pàgina web de l'Ateneu.

La represa

de la rectoria per tal d'adaptar-la a la normativa vigent. Tot i que s'hi van fer algunes actuacions menors (arranjament de tanca-ments i lavabos, substitució de mobiliari...), les dues principals intervencions van consistir a aixecar tot el sostre del primer pis i substituir-lo per un nou terra de fusta i pavimentar el terra de la sala polivalent. També estava previst fer una reforma integral de la cuina, però a causa del seu elevat cost les obres es van anar posposant a l'espera de tenir els recursos necessaris per fer-hi front, sense necessitat d'endeutar l'entitat. D'altra banda, davant la incertesa de saber si l'Ateneu podria continuar tenint la seu a la rectoria (l'acord de cessió per part del Bisbat vencia l'any 2021), també va fer que no es prengués cap decisió al respecte fins que no s'arribés a un nou acord amb el Bisbat.

Finalment, després de les gestions fetes amb el Bisbat i l'Ajunta-ment de Sant Gregori, l'any 2020 el Bisbat va arribar a un acord amb l'Ajuntament de Sant Gregori, pel qual aquest adquiria l'immoble,⁸⁴ que passava a ser de propietat municipal, «amb

84 El Ple de l'Ajuntament de Sant Gregori de 13/7/2020 «acordà l'adquisició de la finca de la rectoria de Cartellà, d'acord amb els següents condi-cionants: Primer. Aprovar el conveni de compravenda amb el Bisbat de Girona d'una porció (950 m²) de la finca registral 1.412 registrada pel POUM vigent com a sòl urbà i qualificada com a zona de nucli antic, codi 1a i espai lliure, codi P, pel preu de 304.095,00 € en el termini de 12 anys i de conformitat amb les clàusules que hi són estipulades, que s'acompanya com a annex. Segon. La formalització de la compravenda es durà a terme una vegada s'hagi rebut l'informe favorable previ del Departament de Governació i Relacions Institucionals de la Generalitat de Catalunya, de conformitat amb l'article 47 del Decret 336/1988, de 17 d'octubre, pel qual s'aprova el Reglament de Patrimoni dels ens locals de Catalunya. Tercer. Comprometre's a habilitar crèdit suficient en els pressupostos municipals dels anys 2021 a 2032 per tal d'efectuar els pagaments mensuals de les quotes de compravenda de la rectoria de Cartellà. Quart. Autoritzar la despesa de 304.095,00 € a pagar de manera fraccionada a partir de gener 2021. Aquest acord es pren amb el vot favorable dels vuit membres de JuntsxSantGregori, l'abstenció de la representant de la CUP-AMUNT i el vot en contra dels dos membres d'ERC-AM».

En el pressupost municipal de l'any 2021 ja es van preveure les primeres anualitats per a l'adquisició de la rectoria de Cartellà (31.845 euros/any durant 12 anys).

la principal voluntat que l'Ateneu de la Vall de Llémèna hi pugui continuar fent la seva activitat»,⁸⁵ tot i que, en tant que equipament municipal, també hauria de poder estar a disposició d'altres entitats del poble.

La contenció de la despesa dels darrers anys i la bona gestió de la tresoreria han portat a l'entitat a tenir uns recursos que, sense la responsabilitat d'haver d'executar obres d'envergadura a la rectoria (reforma de la cuina, consolidació de la teulada...) es podran destinar a altres propostes, entre les quals es troba l'edició del llibre que teniu entre mans.

No és gaire agosarat afirmar que el cos de la massa social se sustenta bàsicament en les famílies que porten les seves criatures al Casal que, més que mai, ha esdevingut el pal de paller de l'Ateneu, sobretot si es té en compte que per inscriure la mainada és condició necessària que els pares i mares siguin socis de l'Ateneu. A tal fi, a l'assemblea del 2011 en què es varen aprovar els Estatuts, es va acordar fer una quota única familiar, de manera que la condició de soci abracés com a beneficiaris les filles i els fills menors d'edat i la parella de la persona associada.

Debat sobre el dret a decidir

En aquests darrers anys l'Ateneu ha hagut de seguir mantenint un equilibri entre l'organització d'activitats i el manteniment de la seu. Aquest equilibri ha permès consolidar la participació a la Festa Remença, ha vist néixer el Club de Lectura i ha patrocinat el Projecte BiblioArt. També ha propiciat debats sobre temes candents (els refugiats, el dret a decidir...) i cicles de conferències (sobre la crisi, la pandèmia), i ha instituït les jornades temàtiques sobre aspectes mediambientals. I encara més recentment ha instaurat uns premis de recerca sobre la Vall de Llémèna.

85 Extret de l'article «Gestió enmig d'una pandèmia» del grup municipal Junts per Sant Gregori. *Butlletí d'informació municipal* núm. 68. Octubre de 2020.

La represa

En diverses ocasions es va intentar vincular el grup de joves, per la qual cosa se'ls va convidar a entrar a la junta. Fins i tot el 2012, el jovent, ja amb representació a la junta, va arribar a registrar la Secció de Joves en el Departament de Joventut de la Generalitat, a fi de poder demanar subvencions per a les seves activitats; però un any més tard la secció es va dissoldre en constatar que integrants del grup incomplien les normes d'ús de la casa. Més enllà de les excursions i de l'organització d'algun concert, o d'un concurs de botifarra (!), la seva activitat no va quallar i van deixar de programar activitats, almenys a redós de l'Ateneu. Cal posar de nou en relleu que aquesta iniciativa efímera va ser una oportunitat perduda per incorporar el jovent a l'Ateneu i, de retruc, enfortir el seu arrelament al territori.

A principis de 2018, la Junta va redistribuir les seves funcions per tal de fer més operatives les diferents seccions de l'entitat.

Cicles temàtics

Les jornades temàtiques

L'any 2010, l'Ateneu va proposar unes activitats divulgatives, formatives i lúdiques alhora, sobre diversos temes del medi natural de la Vall de Llémèna. Les activitats es desenvolupaven en dos dies: el dissabte a la tarda tenia lloc a Cartellà una conferència divulgativa amb un expert i, l'endemà al matí, una passejada per la Vall per copsar sobre el terreny tot allò que s'havia tractat el dia abans. Aquesta proposta es va anar desenvolupant amb intervals variables fins a l'any 2019.

Les jornades van tractar temes tan diversos com el vulcanisme, els fòssils, la flora i fauna de la Vall, l'aigua, l'astronomia i l'arqueologia.

Malgrat que en diverses ocasions es va intentar programar una jornada dedicada a les herbes remeieres o a les herbes per fer ratafia, el cert és que fins a la data no s'ha pogut dur a terme ni l'una ni l'altra. També van quedar per fer d'altres propostes dedicades a temes mediambientals (la contaminació dels plàstics, la sostenibilitat, les papallones, l'extracció del suro...), que s'havia previst de fer l'any 2020, però que la situació excepcional provocada per la pandèmia va impedir de portar a terme.

Per consultar totes les jornades que es van dur a terme, vegeu l'Annex III.

Què, qui, com de la crisi

Recuperant una mica la idea d'actuar com a centre de reflexió i de debat a la Vall, l'any 2011 l'Ateneu va organitzar un cicle de conferències i debats entorn de la crisi, que van tenir lloc a la Sala 1 d'Octubre⁸⁶ de la plaça del Poble de Sant Gregori.

Va encetar el cicle l'economista Santiago Niño Becerra, que va parlar de la crisi econòmica a la conferència «El crash. L'estat de la qüestió», amb la sala plena a vessar.

Conferència de Santiago Niño Becerra

86 Evidentment, l'any 2011 la sala encara no duia aquest nom.

La represa

Aquell mateix any, uns mesos més tard, l'activista Arcadi Oliveres, amb la seva bonhomia característica, va parlar de les alternatives per sortir del mal pas. «És el moment de les alternatives», portava per títol la xerrada. El debat posterior el va moderar Xavier Cusell, periodista de RNE.

A principis del 2012, Joan Manuel del Pozo, va explicar com veia «L'educació en temps de crisi». Va tancar el cicle l'any 2013 Josep Maria Terricabras, amb la conferència «La crisi de les idees», presentada per l'ateneïsta Júlia Recasens.⁸⁷

Fora del cicle, però amb la voluntat d'informar sobre un tema que acabaria essent dominant al país, el febrer de 2013, un any abans de la primera consulta sobre la independència de Catalunya, es va celebrar un debat sobre l'anomenat dret a decidir, amb el títol «Consulta Sí - Consulta NO». El debat, moderat per l'ateneïsta Enric Llauger, va comptar amb tres ponents de categoria: Joaquim Nadal Farreres, polític i historiador; Pere Pugés i Dorca, membre fundador de l'ANC i Xavier Arbós i Marín, Catedràtic de Dret Constitucional de la UB. L'acte també va tenir lloc a la sala que uns anys més tard rebria el nom de Sala 1 d'octubre, precisament a causa del referèndum d'Independència del 2017.

Conferència d'Arcadi Oliveres

Conferència de Joan Manuel del Pozo

La preocupació pel procés d'Independència viscut al país als darrers anys no ha estat aliena a les inquietuds de l'Ateneu, que en el seu moment es va adherir tant al Pacte Nacional pel Dret a Decidir (2014) com al Pacte Nacional pel Referèndum (2017), en coherència amb els objectius democràtics de l'entitat. Es pot consultar el Manifest sobre el Referèndum de l'1 d'Octubre a la pàgina 301.

Conferència de Josep M. Terricabras

⁸⁷ Els vídeos de les tres darreres conferències del cicle són accessibles des de la pàgina web de l'Ateneu.

Pandèmia: La humanitat en crisi?

L'any 2020, en plena pandèmia de la COVID-19, es va organitzar un cicle de conferències sobre el tema, a càrrec de destacats especialistes. A causa de la situació sanitària i a les restriccions vigents, les tres conferències es van haver de fer en línia.

La primera conferència, «Eines per la lluita contra la pandèmia», va anar a càrrec del Dr. Pere Joan Cardona, del Servei de Microbiologia de l'Hospital Universitari Germans Trias i Pujol de Badalona. El Dr. Joan Brunet, del Servei d'Oncologia Mèdica de l'Institut Català d'Oncologia de Girona, va moderar el debat posterior, on van participar alguns dels gairebé 30 participants connectats.

Una setmana després el Dr. Fernando Valladares, del Museo Nacional de Ciencias Naturales del CSIC de Madrid, i el Dr. Marcel Llaveró Pasquina, del Departament de Biologia Vegetal de la Universitat de Cambridge, van parlar de les bases ecològiques i econòmiques de la pandèmia en la conferència que portava per títol «La nostra relació amb la natura com a causa de la pandèmia». Va moderar el debat la Dra. Helena Guasch, del Centre d'Estudis Avançats de Blanes, CSIC.

La tercera xerrada del cicle, «Salut pública i desigualtats en la COVID-19», va anar a càrrec de la Dra. Carme Borrell, de l'Agència de Salut Pública de Barcelona. La Dra. Neus Camps, del Servei de Vigilància Epidemiològica i Resposta a Emergències de Salut Pública de Girona va moderar el col·loqui.

Malgrat que les conferències van tenir un seguiment discret (unes 30 persones de mitjana), cal posar en relleu l'alt nivell tant dels ponents com dels continguts. Vegeu-ne un resum a l'Annex III.

L'Ateneu amb La Marató de TV3

La Marató de TV3 va néixer l'any 1992 com un projecte solidari impulsat per Televisió de Catalunya i la Fundació La Marató de TV3, amb la finalitat d'obtenir recursos econòmics per a la investigació científica de malalties sense una curació definitiva. La Marató, mitjançant una combinació de sensibilització, divulgació científica, entreteniment i solidaritat, ha aconseguit involucrar gran part de la població catalana, que hi col·labora desinteressadament, tant amb aportacions personals, com organitzant activitats per recaptar fons a les poblacions del país.

L'Ateneu ha col·laborat en diverses ocasions amb La Marató. La primera participació fou a La Marató de l'any 2012, dedicada a recollir fons per combatre la pobresa. Aquell any l'Ateneu i l'associació de Dones de la Vall van organitzar la Marató de l'acudit, amb el grup de teatre els Rovellats, a l'Espai la Pineda de Sant Gregori. Donat que La Marató coincidia amb la Festa de l'Ateneu d'aquell any, l'aportació de l'Ateneu va consistir en la recaptació recollida en l'actuació a Cartellà de la Jove Big Band de Girona.

L'any 2013, la recaptació de La Marató es va dedicar a la investigació de les malalties neurodegeneratives. L'Ateneu va organitzar una marató de lectura de textos de Miquel Martí i Pol a la Biblioteca que porta el seu nom, commemorant també que feia 10 anys que el poeta havia traspassat a conseqüència d'una malaltia neurodegenerativa. Al llarg del dia 15 de desembre va passar moltíssima gent per la Biblioteca per llegir en públic un text del poeta i fer un donatiu per a La Marató. En Pep Caballé va enregistrar un vídeo on els lectors recitaven el poema *Elionor*.⁸⁸ La festa es va acabar entrada la tarda amb

Cartells de l'Ateneu amb la Marató de TV3

88 El vídeo *Elionor* es pot mirar a la pàgina web de l'Ateneu.

les actuacions dels grups Recitals a domicili, que va recitar poemes de diversos autors i Smoumolnö, que va oferir un concert acústic. En aquella ocasió es van recaptar 904,25 €.

Llista de lectors que van participar a l'acte:

Joan Brunet, Josep Roca, Quim Roca, Jaume Busquets, Joaquim Nadal, Marina Geli, Rafel Nieto, Lluís Ramió, Jordi Navarro, Pilar Avila, Antonieta Montaner, Marta Masó, Lurdes Salinas, Carme Callejón, Maria Mercè Roca, Neus Camps, Toni Codina, Narcís Bossacoma, Maria Teresa Roura, Cesc Compte, Martí Peraferrer, Agnès Ministral, M. Àngels Ministral, Teresa Labordeta, Lluisa Otero, Conxa Torrado, Jordi Noguer, Marta Martorell, Carme Gubau, Marta Riera, Maite Vila, Imma Casas, Enric Forés, Helena Guasch, Josep Vidal, Pere Casamitjana, Jesús Busquets, Carme Renedo, Marisa Serret, Susanna Fernández, Anna Roura, Josep Tur, Enric Llauger, Francesc Compte, Pilar Alburnà, Mireia Compte, Norbert Artigas, Jordi Rubió, Miquel Bohigas, Narcís Canadell, Ricard March, Veva Noguera, Marta Gasull, Berta Prat, Tuies Vidal, Aina Fuentes, Paula Badosa, Afra Peix, Maria Llauger, Anna Llorens, Albert Parareda, Teresa Labourdette, Rafael Fuentes, Gemma Viñas, Josep Anguera, Soledad Martínez, Gemma Torras i Muntsa Màrquez.⁸⁹

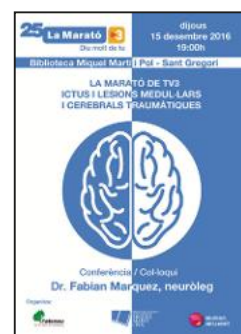
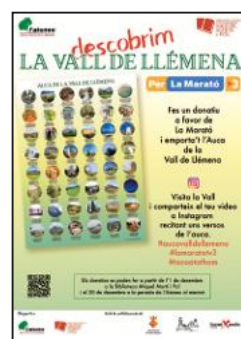
89 D'aquella Marató de lectura n'ha quedat un record a la Biblioteca Miquel Martí i Pol: un retrat del poeta fet amb les fotografies de tothom que hi va participar.

La represa

L'any 2015 l'Ateneu va organitzar un concert de jazz a la Pineda de Sant Gregori amb la Jove Big Band de Girona, amb la participació de Lindy Hop by Jazz de Girona. A la mitja part es van subhastar diverses obres d'art donades pels participants del Projecte BiblioArt. La recaptació del concert i de la subhasta, 1.232 €, es va destinar a La Marató d'aquell any, dedicada a la investigació sobre la diabetis i l'obesitat.

L'any 2020, La Marató es va dedicar a la pandèmia de la COVID-19, com no podia ser d'altra manera. Aquell any, malgrat la delicada situació, l'Ateneu de la Vall de Llèmena i la Biblioteca Miquel Martí i Pol van decidir participar en la festa organitzant una activitat. Com que resultava molt complicat fer activitats presencials que apleguessin molta gent, es pensà en una activitat virtual lligada a la Vall de Llèmena. Els participants havien d'anar a la biblioteca a fer un donatiu per a La Marató i a canvi rebien un exemplar de l'auca de la Vall de Llèmena que va fer Miquel Bohigas, editada per l'Ateneu. La participació *activa* de la gent havia de consistir en el fet que visitessin algun dels llocs que sortien a l'auca i que hi gravessin un vídeo amb el mòbil recitant els versos corresponents de l'auca, per compartir-lo a Instagram. El dia 20 de desembre, el dia de La Marató, un grup d'ateneistes van muntar una parada al mercat de Sant Gregori on es podia aconseguir l'auca de la Vall i també l'auca de Pere Joan Sala. Malgrat que la participació no va ser gaire florida, es van recaptar 589,20 € per a La Marató.

L'acció solidària de l'Ateneu no ha estat limitada a la participació en La Marató. Els primers anys ja en donà mostres amb la participació en trobades com la de l'any 1994 a Torroella de Montgrí, sobre el Fons de Cooperació, o en l'acampada d'aquell any a favor de la campanya del 0,7%; o la declaració a favor dels insubmisos el mateix any. Més endavant, l'any 2012, va col·laborar amb el gran recapte d'aliments i amb l'Associació de Dones de la Vall per commemorar el Dia Internacional de la Dona.

Cartells de l'Ateneu amb la Marató de TV3

La darrera activitat de caràcter solidari tindrà lloc, si res no ho esguerra, l'octubre de 2021; l'any 2020, un equip de nou persones van formar l'equip de l'Ateneu per participar en la 8a Oncotrail⁹⁰ que d'antuvi s'havia de celebrar aquell any, però a causa de la pandèmia del COVID-19 es va posposar fins a l'octubre del 2021. Aprofitem que la cursa pels camins de la Costa Bava i les Gavarres coincidirà amb l'entrada d'aquest llibre a impremta, per desitjar a tots els participants, i en especial a l'equip de l'Ateneu, que tinguin una molt bona sortida i una millor arribada.

La Llavor de la Vall de Llémèna

Amb la voluntat de promoure i participar en les iniciatives mediambientals que sorgien a la Vall, l'any 2012 l'Ateneu va donar suport a La Llavor de la Vall de Llémèna, un projecte que pretenia crear un banc de llavors de la Vall, un espai on guardar en condicions adequades les diferents espècies i varietats de llavors locals tradicionals. La iniciativa va partir d'un grup de famílies de la Vall que volien mantenir i preservar les llavors per tal que no es perdessin i fossin accessibles a tothom, sobretot pensant en el futur, ja que la tendència a utilitzar llavors híbrides i manipulades químicament i genètica podia fer desaparèixer moltes de les llavors tradicionals. Els membres del banc podrien agafar les llavors que necessitessin, amb el compromís de guardar-ne posteriorment de la seva pròpia collita per tal d'aportar-les novament al banc. També volien recollir les llavors que s'havien plantat a la Vall des de sempre i que, per tant, estaven ben adaptades al clima i al sòl de la zona.

90 L'Oncotrail és una cursa per equips de 100 km organitzada per la Fundació Oncolliga Girona conjuntament amb l'Agrupació Excursionista Palafrugell i el Club Atlètic Palafrugell, que té com a objectiu recaptar fons per millorar la qualitat de vida dels malalts de càncer. La cursa se celebra cada any el primer cap de setmana d'octubre.

La represa

L'Ateneu va proposar habilitar un espai a la rectoria per ubicar el banc de llavors, així com la possibilitat de difondre el projecte des de la seva pàgina web, però la col·laboració amb els promotors de la iniciativa no va prosperar.

Trobada d'Entitats Culturals del Gironès

El 9 de març de 2016 l'Ateneu de la Vall de Llémèna va participar, de la mà del seu president Joan Brunet i del secretari Jordi Rubió, a la trobada d'entitats culturals organitzada per Òmnium Cultural del Gironès i la Càtedra UNESCO de Polítiques Culturals i Cooperació, amb la intenció de valorar i analitzar el pes que tenien les accions del tercer sector en el dinamisme cultural del Gironès.

L'Ateneu va compartir idees, experiències i anhels amb entitats tan diverses en organització i objectius com Els Marrecs de Salt, l'Associació Gironina de Teatre (AGT), la Colla Gegantera La Fal·lera Gironina, l'Associació d'Immigrants Senegalesos per al Desenvolupament de Salt (SENECAT), la Coral de Cassà de la Selva i els Amics de la Sardana de Cassà de la Selva.

La trobada, on cadascú va exposar la seva feina, la seva idea de dinamisme cultural, els seus problemes en el desenvolupament de projectes i sobretot els seus desitjos de futur, va ser enriquidora i va permetre mesurar quin era el paper de l'Ateneu en el desenvolupament cultural de la comarca. El reconeixement implícit que es va fer a l'Ateneu en convocar-lo a la trobada, va refermar l'entitat per seguir essent tal com la van definir allà els seus representants: «un cistell d'idees, un paraigua de voluntats i un canal per on pugui fluir la inquietud cultural de la Vall de Llémèna».

Premis Ateneu de Treballs de recerca de Segon de Batxillerat

A principis de l'any 2018, la junta de l'Ateneu va acceptar la proposta de l'ateneista Helena Guasch de convocar anualment un premi per a treballs de recerca d'alumnes d'ESO, Batxillerat i fi de grau, que tractessin sobre temes relacionats amb la Vall de Llémèna.⁹¹

Després d'uns mesos de gestar i preparar la convocatòria, l'any següent l'Ateneu va instaurar els Premis Ateneu de Recerca de Segon de Batxillerat amb l'objectiu d'estimular la recerca sobre la Vall de Llémèna en qualsevol dels àmbits següents: ciències de la vida, sociològic, històric o econòmic. Els treballs es podien presentar a títol individual o en grup i el premi estava obert a tots els estudiants de segon de Batxillerat dels instituts de les comarques gironines.

Lliurament del diploma al guanyador de l'any 2020

A la primera convocatòria va resultar premiat el treball «Anàlisi de la gestió de l'Agrupació Esportiva Sant Gregori i oportunitats de millora» d'Àngel Marimón Cortizo, alumne de l'Institut Narcís Xifra de Girona. A causa de les restriccions per la pandèmia de COVID-19, el lliurament del diploma es va fer de forma privada i amb les preceptives mesures de seguretat.

A l'edició de l'any 2020 el guanyador va ser Ferran Noguer Auguet, també alumne de l'Institut Narcís Xifra, amb el treball «Forns de calç a la Vall del Llémèna». En aquesta ocasió el lliurament del diploma es va poder fer en públic a la sala 1 d'Octubre de Sant Gregori, on l'autor, acompanyat de la seva

⁹¹ Val la pena recordar que ja el 1995, l'Ateneu havia estudiat la possibilitat de convocar una beca per promoure estudis relacionats amb la Vall de Llémèna i que, entre els anys 1998 i 2000, alumnes de tercer curs dels Estudis de Mestres de la Facultat de Ciències de l'Educació de la UdG van portar a terme diversos estudis sobre la Vall.

tutora Isa Pont, va poder presentar el seu treball al públic que omplia la sala.⁹²

L'Ateneu i les xarxes socials

El primer contacte de l'Ateneu amb les denominades xarxes socials va ser l'any 1996 durant la Trobada d'Ateneus i moviments cívics de les terres de Girona, quan Pep Caballé va posar al dia a les persones assistents sobre una xarxa de comunicacions anomenada Internet, que posaria a l'abast dels humans unes eines que revolucionarien les comunicacions a tot el món. Uns mesos més tard el mateix Caballé va crear la primera pàgina web de l'Ateneu, que més tard va canviar de nom i que l'autor d'aquest llibre va redissenyar per començar a omplir de continguts. Passats uns anys, amb els diferents canvis de junta es va deixar perdre el domini i la informació de la web va passar a millor vida. No va ser fins al 2009 que es va encarregar al jove Miquel Millán de crear una nova pàgina. Així va néixer el blog de l'Ateneu, que es va mantenir operatiu fins al 2013, any en què en Bohigas va dissenyar una nova web a la plataforma Wix, on encara perdura. Des del 2010 les fotos de l'Ateneu es troben a la plataforma Flickr, on actualment hi ha 2.500 fotos.

El 23 d'abril de 2012, amb motiu de celebrar una festa jove a Cartellà, els joves van obrir un blog anomenat Ateneu Jove, on només van penjar l'anunci de la festa. L'any 2013 l'Ateneu va obrir un compte a Facebook, que actualment té 203 seguidors. El manteniment del compte és irregular i no sempre s'hi han publicat les activitats endegades per l'Ateneu. L'any 2014, amb motiu d'un curs bàsic d'Instagram, es va obrir un compte en

Una de les pàgines de la web de l'Ateneu

92 Els treballs de recerca premiats es poden consultar a la pàgina web de l'Ateneu (Memòria).

aquesta plataforma, però llevat de les primeres fotos del curs, no s'ha utilitzat més. El 2017 també es va obrir compte a Twitter, però fins ara no s'hi ha fet cap piulada.

El Club de Lectura va començar a publicar els seus post a un blog de la plataforma Blogspot, i a partir de l'any 2014, va seguir publicant la seva informació a la web DELECTURA, vinculada amb la web de l'Ateneu. El Club també té comptes a Facebook, Twitter i Instagram.

El Projecte BiblioArt també compta amb pàgina web pròpia, i les fotos del projecte es poden consultar a Flickr.

Els enllaços a aquestes pàgines es poden consultar a l'Annex IV.

L'Ateneu, font d'iniciatives

Els Aplecs i els Festivals de la Carbonera

«Pel maig, festes a raig.»

«Qui fa carbó, avui menja i demà no.»

*Els tres carboners:
Anicet Padrosa, Florenci
Teixidor i Lluís Ribas*

La idea de fer una carbonera per reviuire l'antic art de fer carbó a la Vall⁹³ fou de l'ateneista Florenci Teixidor, que l'abril de 1994, amb els carboners Lluís Ribas i Anicet Padrosa, van fer una carbonera al camp del Llorer de can Reixach, a prop de la font del Raig de Sant Gregori. En el llibre *El temps del carbó* es fa referència a l'esdeveniment:

«Aquest treball no hauria estat possible si, gràcies a l'Ateneu de la Vall de Llémèna i, molt en especial, a Florenci Teixidor, no haguéssim pogut tenir una llarga conversa durant una nit memorable amb en Lluís Ribas i Anicet Padrosa, dos antics carboners que, encara, gràcies a aquest Ateneu, durant la primavera de 1994 van tornar a encendre una altra pila.»

93 A la Vall de Llémèna el carboneig (obtenció de carbó vegetal) va ser una de les principals activitats dels nostres avantpassats. Fins a mitjans del segle passat, molta gent de la Vall encara eren pagesos bosquerols. Els productes de la terra, l'aviram i el bestiar els permetien sobreviure i, a vegades, obtenir uns ingressos suplementaris, però el que realment portava diners a casa era l'aprofitament del bosc. La fusta, l'escorça, les feixines, els rodells per a botes i sobretot el carbó eren la principal font d'ingressos de moltes famílies. Encara avui dia, als boscos hi podem trobar els senyals d'algunes places carboneres on els carboners empilaven els troncs d'aulina per obtenir el carbó vegetal.

L'Ateneu, font d'iniciatives

La carbonera de can Reixach

També *La Llemenca* se'n va fer ressò, amb tres articles sobre el món del carbó: «Carboners de la Vall», de Joan Teixidor; «Batecs d'hivern», d'Esteve Puigmal; «Carbonar», de Ramon Llongariu.

Per celebrar l'èxit de la primera carbonera de l'Ateneu, l'1 de maig de 1994, amb la pila encara fumejant, l'Ateneu va celebrar el seu primer aplec. Des de llavors el mes de maig va esdevenir el mes assenyalat per celebrar la festa de l'Ateneu, i no deu ser cap casualitat ja que, tal com deia el folklorista català Aureli Capmany:

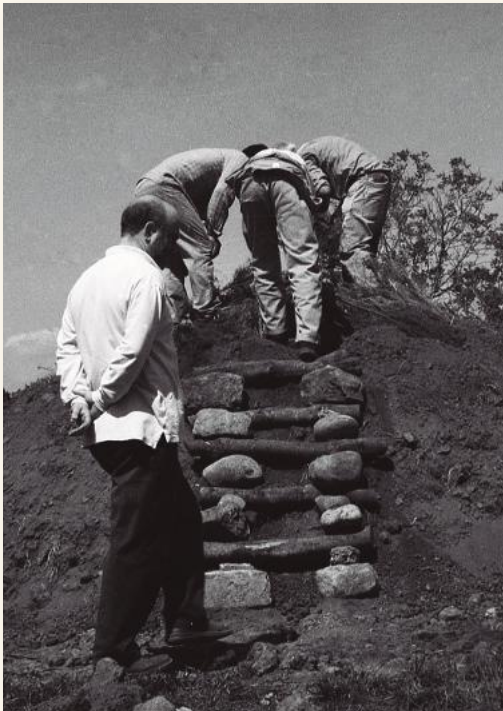
El carboner Lluís Ribas

«La paraula maig certament sona a festa, alegria, joia de viure. No fem cap descobriment en dir que les festes de maig són les més característiques i antigues, i per això són les més populars de les celebrades per la humanitat.»⁹⁴

94 Aureli Capmany, *Costums i tradicions catalanes*. Editorial Laia. Barcelona, 1982.

Preparant la pila a Cartellà

Lluís Ribas i ateneistes aixecant la carbonera de Cartellà

L'Ateneu, font d'iniciatives

A Cartellà encara hi ha la tradició de celebrar la festa del Roser el segon diumenge de maig i a Canet d'Adri també s'havia celebrat.⁹⁵ D'altra banda, a la veïna vall d'Hostoles, els carboners i bosquerols s'aplegaven a l'ermita de la Mare de Déu de les Olletes, a prop del Puigsacalm, on feien una mena de ball al so de la cançó del carboner perquè la Mare de Déu els alliberés de les males arts de les goges i d'altres éssers mítics femenins com la Molsosa, que habitaven als boscos, temptant els bosquetans amb les seves males arts. També hem llegit que durant anys a Cartellà, per la festa major, es ballava el ball d'en Serrallonga, en record d'una visita que el bandoler feu als seus parents de la contrada.⁹⁶

Amb aquests antecedents, no és gens estrany que el mes de maig fos l'escollit per celebrar la Festa de l'Ateneu i que durant alguns anys la música i les danses tradicionals en fossin les protagonistes al voltant d'una carbonera.

95 Joan Amades ho descriu així al *Costumari Català*: «Els majorals pavordes de Canet d'Adri gaudien del privilegi de poder menar el contrapàs que hom ballava al matí un cop finida la funció religiosa i abans d'anar a dinar. Pavordes i pavordeses ben endiumenjats ocupaven el cap de la dansa o presidien el bo i millor del floret del poble que s'afegia al llarg rest de dansaires. Era tema de gran satisfacció per part dels majorals treure ben just el contrapàs, puix que esguerrar-lo hauria estat un descrèdit. Si els majorals no es tenien per bons contrapassaires i dubtaven de llur èxit en el càlcul del ball, solien repartir-se i se'n posaven un al cap i l'altre a la cua i, si convenia, una de les majorales es col·locava al mig per tal d'ajudar a fer la decantada quan calia avançar o recular, puix que tot l'interès era no esguerrar el ball. Ja fa molts anys que no es balla el popular contrapàs del Roser.»

96 «Una curiositat de Cartellà», de La Busca. Revista *7EN1*, juliol 2015.

Els aplecs, any a any

El 7 de maig de 1995 es va celebrar el segon aplec amb un dinar popular al voltant d'una nova carbonera al mateix emplaçament del camp del Llorer de can Reixach.

L'any següent, al mateix lloc que als anys precedents, només es va poder fer una sùtia per obtenir l'anomenat carbó de sùtia o carbó de ferrer. Aquell any la Festa de la Carbonera es va celebrar amb una costellada i va estar amenitzada pel grup de música tradicional Escampillem. Aquesta trobada entre l'Aplec de la Carbonera i la música tradicional fou l'embrió dels futurs Festivals de la Carbonera.

L'1 de maig de 1999, la Festa ja es va celebrar a Cartellà, amb un concert-vermut a càrrec d'Escampillem, seguit del tradicional dinar popular. Havent dinat, hi va haver ball amenitzat pel mateix grup de música i tot seguit els no menys tradicionals jocs de cucanya per als infants. Al matí, a la rectoria, es va poder visitar una mostra sobre el món dels carboners i l'exposició «No a la línia de 400.000 volts».

Els tradicionals jocs de cucanya

Els anys 2000, 2001 i 2002, l'Aplec de la Carbonera es va celebrar en el marc dels Festivals de la Carbonera.

Aplec de la Carbonera 2003

L'any 2003, l'Ateneu ja no va participar en l'organització del Festival, però va seguir organitzant la Festa de la Carbonera tal com ho havia fet abans del primer festival.⁹⁷

⁹⁷ Aquell any, la Delegació del Gironès d'Òmnium Cultural va organitzar el tercer Festival de Cartellà, que posteriorment, sigui amb aquest nom o amb altres denominacions, s'ha celebrat cada any, però desvinculat de l'Ateneu.

L'Ateneu, font d'iniciatives

Aquell any, en Florenci, en Lluís i l'Anicet van aixecar, per darrera vegada, una carbonera a Cartellà.⁹⁸ La pila, feta amb unes 16 tones de llenya, es va començar el 12 d'abril i es va encendre el 27. Després de cremar uns quinze dies, es va desmuntar la pila i es va recollir el carbó. Les 16 tones de llenya havien quedat reduïdes a 4 o 5 tones de carbó.⁹⁹ Amb motiu de la celebració de la Festa de l'Ateneu, es va muntar, als soterranis de la rectoria, una exposició sobre el món del carbó.

A partir de llavors, l'Aplec de l'Ateneu, amb diversos noms i amb més o menys participació, s'ha continuat celebrant un diumenge de maig, llevat de comptades excepcions.

L'any 2010 la Festa de l'Ateneu es va compartir amb l'Ateneu de Dones Fules del Senegal, que va preparar un deliciós plat típic senegalès, *maro eteu* (arròs amb carn), per dinar. Després dels habituals jocs de cucanya i cinema infantil amb *Kirikú i les bèsties salvatges*, la festa es va acabar, ja de nit, amb una sessió de cinefòrum amb la projecció de la pel·lícula *Sacco e Vanzetti*.

L'any 2011 la Festa es va compaginar amb la celebració del 20è aniversari de l'Ateneu. Durant tot el dia es va poder veure en sessió contínua un passi de fotos dels darrers anys de l'Ateneu i dels Casals d'estiu. Després de dinar, es va fer lliurament d'un record a Dolors Jiménez, Joan Beltran, Pep Caballé, Carles Sapena, Pere Llauger, Narcís Canadell, Jordi Artigal, Anna Delgado, Antoni Ruiz, Anna Vaquer, Paco Millán, Núria Vila i a

Fotos de la Festa del 2010

98 L'octubre de 2007, els redactors del PEDENC de la Vall de Llèmena ho van resumir així: «A més, durant els dies de celebració de l'Aplec la gent gran de la Vall de Llèmena posava en funcionament una carbonera, per tal de mostrar com es feia el carbó antigament».

99 Anys més tard, uns branquillons de carbonet resultants d'aquella carbonera van servir per dissenyar un senzill obsequi per als fundadors de l'Ateneu, amb motiu de la commemoració del vintè aniversari de l'entitat.

mi mateix, tots nosaltres socis i sòcies fundadores o col·laboradores de l'Ateneu. La festa va continuar amb la presentació dels monitors i monitores de l'Associació el 42, encarregada de portar el Casal d'estiu d'aquell any, per acabar amb un concert del grup Bleed It.

L'any 2012 la jornada va començar amb una bicicletada organitzada per la secció juvenil. Després del tradicional dinar popular es va presentar el Casal d'estiu i tot seguit, mentre la mainada s'entretenia amb jocs de cucanya, els grans van celebrar l'Assemblea General a la rectoria. En acabar, la Jove Big Band de Girona va oferir un concert a les escoles de Cartellà. A partir d'aquell any, la Festa de l'Ateneu s'ha fet coincidir amb l'Assemblea General de socis i sòcies, i amb la presentació del Casal d'estiu.

La Festa del 2013 va començar el dissabte amb la celebració de l'Assemblea General i, havent sopat, davant un públic que omplia la sala polivalent de la rectoria, el grup de teatre Increixendo va fer una lectura dramatitzada de *Don Jaume el Conquistador*, una de les obres més populars de Frederic Soler (Serafí Pitarra).¹⁰⁰ L'endemà diumenge, després d'una caminada des de Sant Gregori, la gent va arribar per dinar a Cartellà. Havent dinat, algunes de les entitats associades a l'Ateneu van presentar les seves activitats. La primera en fer-ho fou La Llémèna, Espai Natural, que va exposar les accions que havia dut a terme per preservar el medi ambient i el paisatge de la Vall. A continuació, Kilàlia va presentar breument l'activitat sociocultural que porten a terme amb accions teatrals i, tot seguit, el grup de teatre Increixendo va explicar la seva trajectòria,

¹⁰⁰ L'obra es basa en la llegenda popular que diu el que va fer Jaume I quan entrà a la Ciutat de Mallorca. A partir d'aquesta llegenda, Pitarra va escriure una obra bruta, eròtica, escatològica, grollera, irreverent, obscena, estúpida, ordinària, ofensiva, escandalosa, etc.

L'Ateneu, font d'iniciatives

fent especial esment a les representacions teatrals de la Festa Remença. Una breu presentació de la pàgina web, acabada d'estrenar, va donar pas a la presentació del Casal d'aquell any per part de Lena Cubarsí, directora del Casal, i la resta de membres de l'Associació de joves el 42.

El 2014, després de les activitats pròpies de la Festa (dinar, Assemblea, presentació del Casal d'estiu), es van lliurar els premis del concurs de punts de llibre¹⁰¹ adreçat a la mainada que l'Ateneu havia organitzat pels volts de Sant Jordi. La jornada va acabar amb l'espectacle *Màgia per a maldestres*, amb la mainada de l'Ateneu que uns dies abans havien assistit al taller de màgia del mag Artur.

La Festa de l'any 2015 va començar al matí amb un curs-concurs fotogràfic d'Instagram conduït per Artur Jubany. Després del dinar es va celebrar l'Assemblea General, seguida de la presentació del Casal d'estiu. Al capvespre, al pati de la rectoria, el grup Smoumolnö va oferir un concert obert a tothom.

El 2016 la Festa no es va celebrar i el 2017, després de la preceptiva Assemblea General i de la presentació del Casal d'estiu, Sílvia Cadenet va portar *Pols màgica* a Cartellà, un espectacle per al públic infantil.

A partir de l'any 2017, la Festa de l'Ateneu no s'ha tornat a celebrar.

A dalt, el jurat del concurs de punts de llibre. A sota, La MAT vista per la mainada

¹⁰¹ Guanyadors/es: Alba Viñas (categoria de 1r a 3r) i Unai Mariscal (categoria de 4t a 6è). Finalistes: Anna M. Hinojosa, Marc Gelabert, Elisabet Pujol i Joel Tarrés.

Els Festivals de la Carbonera

Cartell del Primer Festival de la Carbonera (2000)

La proposta d'organitzar un festival de música i dansa tradicional va sorgir en una tertúlia on David Ripoll, membre d'Escampillem, va proposar de fer un festival com els que feien en altres països europeus, especialment a França i Itàlia. Ripoll havia fet coneixença amb altres seguidors de la música i la dansa tradicional i tenia contacte amb músics d'altres terres, especialment d'Occitània i les Illes. A la Universitat de Girona hi havia un grup d'estudiants de Mallorca, que Ripoll coneixia, que es van apuntar a la idea i entre tots plegats van posar fil a l'agulla per preparar el primer Festival de la Carbonera, que va tenir lloc l'any 2000.

El Festival de la Carbonera va néixer amb la idea de ser un punt de referència de la dansa i música tradicional: «Durant tres dies farem de Cartellà el lloc ideal per endinsar-nos a través de la música i la dansa en l'esperit més viu d'una cultura tradicional, jove, engrescadora i participativa», amb sons i danses de Mallorca, Euskadi, Occitània i Catalunya. El festival es va celebrar als prats de la rectoria, al voltant d'una carbonera que uns dies abans havien aixecat els carboners de l'Ateneu, i d'una escultura d'escaiola, obra de l'ateneista Antoni Castaño,¹⁰² que va fer companyia al gran nombre de participants que durant els tres dies van acampar al seu costat. Per part de l'Ateneu, la seva feina es va centrar en la logística i difusió de l'esdeveniment, mentre que la programació artística va anar a càrrec dels membres d'Escampillem i d'altres col·laboradors.

¹⁰² L'escultura d'Antoni Castaño fou glossada al programa de la Festa Major de Sant Gregori d'aquell any 2000. Uns dies després del Festival, uns desapareixius la van destruir.

L'Ateneu, font d'iniciatives

La programació del festival es va perllongar durant tres dies, 29 i 30 d'abril i 1 de maig, on els tallers d'instruments i de dansa van alternar amb els balls i concerts a càrrec dels grups participants. L'assistència als diferents actes fou considerable: segons la premsa, al concert i al ball del diumenge a la nit s'hi van aplegar unes 2.000 persones.

Després de l'èxit assolit pel festival, tant artístic com de públic, els organitzadors, amb l'eufòria del moment, van manifestar: «el festival ha estat una inversió per a les properes edicions i ens anima a continuar per crear un gran festival a Cartellà, un lloc ideal per acollir el moviment europeu de música i dansa tradicional».

L'Ateneu va organitzar el Festival amb la col·laboració d'Escampillem, Sa Sargantana (Associació d'estudiants illencs al Principat), Club Occitan de Foish (Occitània), AUCOC-UdG (Associació Universitària de Cultura Occitana, Girona), l'AUJAM Musical (Grup de joves músics de Perpinyà), Lauburu Ekartea (Associació d'estudiants bascos a la UdG), ADAC (Ateneu d'Acció Cultural, de Girona), Colla Sardanista Quatre Rius (Girona), Toc de Xarel·lo (Cassà de la Selva), Llibreria Canadell (Sant Gregori), Llibreria les Voltes (Girona), Llibreria Còmic 22 (Girona) i Llibreria Catalana (Perpinyà), i amb el suport del Consell d'Estudiants de la UdG, Govern de les Illes Balears, Generalitat de Catalunya (Departament de Cultura, Departament de Presidència, Secretaria General de Joventut), Conselh Generau dera Val d'Aran, Diputació de Girona (Ensenyament i Cultura), Consell Comarcal del Gironès, Ajuntament de Sant Gregori (Regidoria de Cultura), Transports Reixach (Sant Gregori), «La Caixa», Caixa Girona i Impremta Pagès.

LES ACTUACIONS COMENCEN DISSABTE A SANT GREGORI

El Festival La Carbonera aplega músics mallorquins, occitans, bascos i catalans

DANIEL DONAVENTURA
SANT GREGORI
Roselló, que ofricran un taller i un ball actiu-robort a tots els altres punts, després del di-

CULTURA-ESPECTACLES

de música i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in-

de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in-

de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in-

de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in-

de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in-

de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in-

de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in-

de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in-

de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in-

de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in-

de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in-

de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in-

de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in-

de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in- de missa i dansa tradicionals amb in-

Programa d'actes

DISSABTE 28 D'ABRIL

A les 15h, Benaguac
TALLERS
A les 17h, Gràcia amb Guim

DIUMENGE 29 D'ABRIL
TALLERS
A les 10h, Església darrta

DILLUNS 30 D'ABRIL
TALLERS
A les 20h, Colla de

DIAMARTS 1 DE MAIG
SARDANES
A les 11.30h, Aplec de

EL PUNT 1 DIBUIX, 28 d'abril del 2000

El Festival de la Carbonera reunirà a Mallorca, Catalunya, Euskadi i Occitània

Es fa del 28 d'abril a l'1 de maig, als terrenys de la rectoria

El festival de la Carbonera reunirà a Mallorca, Catalunya, Euskadi i Occitània

El festival de la Carbonera reunirà a Mallorca, Catalunya, Euskadi i Occitània

El festival de la Carbonera reunirà a Mallorca, Catalunya, Euskadi i Occitània

El festival de la Carbonera reunirà a Mallorca, Catalunya, Euskadi i Occitània

El festival de la Carbonera reunirà a Mallorca, Catalunya, Euskadi i Occitània

El festival de la Carbonera reunirà a Mallorca, Catalunya, Euskadi i Occitània

El festival de la Carbonera reunirà a Mallorca, Catalunya, Euskadi i Occitània

El festival de la Carbonera reunirà a Mallorca, Catalunya, Euskadi i Occitània

El festival de la Carbonera reunirà a Mallorca, Catalunya, Euskadi i Occitània

El festival de la Carbonera reunirà a Mallorca, Catalunya, Euskadi i Occitània

El festival de la Carbonera reunirà a Mallorca, Catalunya, Euskadi i Occitània

El festival de la Carbonera reunirà a Mallorca, Catalunya, Euskadi i Occitània

El Festival de la Carbonera recupera la música i els balls tradicionals en un festival

El Festival de la Carbonera recupera la música i els balls tradicionals en un festival

El Festival de la Carbonera recupera la música i els balls tradicionals en un festival

El Festival de la Carbonera recupera la música i els balls tradicionals en un festival

El Festival de la Carbonera recupera la música i els balls tradicionals en un festival

El Festival de la Carbonera recupera la música i els balls tradicionals en un festival

El Festival de la Carbonera recupera la música i els balls tradicionals en un festival

El Festival de la Carbonera recupera la música i els balls tradicionals en un festival

El Festival de la Carbonera recupera la música i els balls tradicionals en un festival

El Festival de la Carbonera recupera la música i els balls tradicionals en un festival

El Festival de la Carbonera recupera la música i els balls tradicionals en un festival

El Festival de la Carbonera recupera la música i els balls tradicionals en un festival

El Festival de la Carbonera recupera la música i els balls tradicionals en un festival

El Festival de la Carbonera recupera la música i els balls tradicionals en un festival

El Festival de la Carbonera recupera la música i els balls tradicionals en un festival

El Festival de la Carbonera recupera la música i els balls tradicionals en un festival

El Festival de la Carbonera recupera la música i els balls tradicionals en un festival

El Festival de la Carbonera recupera la música i els balls tradicionals en un festival

El Festival de la Carbonera recupera la música i els balls tradicionals en un festival

El Festival de la Carbonera recupera la música i els balls tradicionals en un festival

Neix el Festival de la Carbonera, que vol ser punt de referència de la cultura popular

Se celebrarà a Cartellà el proper cap de setmana

El festival de la Carbonera vol ser punt de referència de la cultura popular

El festival de la Carbonera vol ser punt de referència de la cultura popular

El festival de la Carbonera vol ser punt de referència de la cultura popular

El festival de la Carbonera vol ser punt de referència de la cultura popular

El festival de la Carbonera vol ser punt de referència de la cultura popular

El festival de la Carbonera vol ser punt de referència de la cultura popular

El festival de la Carbonera vol ser punt de referència de la cultura popular

El festival de la Carbonera vol ser punt de referència de la cultura popular

El festival de la Carbonera vol ser punt de referència de la cultura popular

El festival de la Carbonera vol ser punt de referència de la cultura popular

El festival de la Carbonera vol ser punt de referència de la cultura popular

El festival de la Carbonera vol ser punt de referència de la cultura popular

El festival de la Carbonera vol ser punt de referència de la cultura popular

El festival de la Carbonera vol ser punt de referència de la cultura popular

Un grup de músics que participen en el festival de la Carbonera de Cartellà.

Un grup de balladors que participen en el festival de la Carbonera de Cartellà.

Cartellà recupera la música i els balls tradicionals en un festival

El Festival de la Carbonera inclou l'actuació d'Escampillet, Música Nostra i Terret Testat

El festival de la Carbonera inclou l'actuació d'Escampillet, Música Nostra i Terret Testat

El festival de la Carbonera inclou l'actuació d'Escampillet, Música Nostra i Terret Testat

El festival de la Carbonera inclou l'actuació d'Escampillet, Música Nostra i Terret Testat

El festival de la Carbonera inclou l'actuació d'Escampillet, Música Nostra i Terret Testat

El festival de la Carbonera inclou l'actuació d'Escampillet, Música Nostra i Terret Testat

El festival de la Carbonera inclou l'actuació d'Escampillet, Música Nostra i Terret Testat

El festival de la Carbonera inclou l'actuació d'Escampillet, Música Nostra i Terret Testat

El festival de la Carbonera inclou l'actuació d'Escampillet, Música Nostra i Terret Testat

El festival de la Carbonera inclou l'actuació d'Escampillet, Música Nostra i Terret Testat

El festival de la Carbonera inclou l'actuació d'Escampillet, Música Nostra i Terret Testat

El festival de la Carbonera inclou l'actuació d'Escampillet, Música Nostra i Terret Testat

El II Festival de la Carbonera es clou amb èxit a Sant Gregori

Els organitzadors troben a faltar la implicació de la gent de la zona

El festival de la Carbonera es clou amb èxit a Sant Gregori

El festival de la Carbonera es clou amb èxit a Sant Gregori

El festival de la Carbonera es clou amb èxit a Sant Gregori

El festival de la Carbonera es clou amb èxit a Sant Gregori

El festival de la Carbonera es clou amb èxit a Sant Gregori

El festival de la Carbonera es clou amb èxit a Sant Gregori

El festival de la Carbonera es clou amb èxit a Sant Gregori

El festival de la Carbonera es clou amb èxit a Sant Gregori

El festival de la Carbonera es clou amb èxit a Sant Gregori

El festival de la Carbonera es clou amb èxit a Sant Gregori

El festival de la Carbonera es clou amb èxit a Sant Gregori

El festival de la Carbonera es clou amb èxit a Sant Gregori

Els festivals a la premsa de Girona

«L'organització del Festival de la Carbonera vol expressar el seu reconeixement tant als participants com als assistents als actes programats, per l'alt grau de civisme assolit en el decurs del cap de setmana de formació i festa, compartits a Cartellà, la qual cosa ens anima a prosseguir en la línia començada, per la rebuda entusiasta que ha merescut. També volem fer extensiu aquest sentiment als col·lectius d'estudiants, la Universitat de Girona, institucions, entitats i empreses que han confiat en nosaltres. El projecte de creació de l'Ecomuseu de la Vall de Llémna com a espai participatiu de creació i difusió artística i cultural és el nostre repte, i sabem que no estem sols per avançar en la seva realització. A tots, gràcies. Paco Millán, president de l'Ateneu de la Vall de Llémna.»

Paco Millán, *El Punt* (14/5/2000)
i *Diari de Girona* (17/5/2000)¹⁰³

¹⁰³ En acabar el Festival, Paco Millán, president de l'Ateneu, va publicar als diaris de Girona una carta d'agraïment en nom de tots els organitzadors i organitzadores.

Cartell del Segon Festival de la Carbonera (2001)

L'any 2001 l'Ateneu tornà a celebrar el Festival de la Carbonera, altre cop amb la col·laboració d'Escampillem, Sa Sargantana, AUCOC-UdG, AUJAM, Lauburu Elkartea, Toc de Xarel·lo, Llibreria Canadell, Llibreria Les Voltes, Llibreria Còmic 22, Llibreria Catalana de Perpinyà, així com de l'Agermanament Salt-Quilalí. El Festival va tenir novament el suport del Govern de les Illes Balears, de la Generalitat de Catalunya, la Diputació de Girona, el Consell Comarcal del Gironès, l'Ajuntament de Sant Gregori, el Consell d'estudiants de la UdG, Caixa de Girona i Unidiversitat Girona.

El festival va començar el 28 d'abril i es va tancar l'1 de maig, amb una afluència de públic menor que l'any anterior (en el moment de màxima afluència, el ball de nit del diumenge, hi van assistir unes 800 persones), tot i que, segons l'organització, l'èxit d'aquest tipus de festival no s'ha de mesurar pel nombre d'assistents sinó per la qualitat dels tallers i grups participants. Malgrat trobar-hi a faltar una major implicació de la gent de la zona, l'organització va valorar positivament que durant els quatre dies que va durar aquell Segon Festival de la Carbonera, unes 200 persones de fora de la Vall —allotjats en tendes als prats de la rectoria o a la casa de colònies de can Bellvitge— poguessin conviure a Cartellà i participar en les activitats del festival.

Igual que a l'edició anterior, la intenció de l'organització era entrar al circuit europeu d'aquests tipus de festival, amb molta tradició a França i a Itàlia. Al festival hi van tornar a participar grups de renom de Mallorca, Catalunya, Euskadi i Occitània amb una varietat més gran de tallers i amb la incorporació del món sardanista.

L'any 2002, les desavinences internes entre la mateixa organització i els malentesos amb l'Ateneu van portar a celebrar una Festa de la Carbonera de mínims, pràcticament sense tallers i amb una participació molt reduïda.

L'Ateneu, font d'iniciatives

Amb aquesta festa l'Ateneu va donar per acabada la seva participació en el festival de dansa i música tradicional. En efecte, a finals de l'any 2002, en una reunió es va acordar fer una carbonera l'1 de maig, però a l'hora de parlar del Festival de música tradicional, des d'Escampillem-Sargantana es va proposar la creació d'una comissió organitzadora amb la incorporació de la delegació del Gironès d'Òmnium Cultural. Per part de l'Ateneu es va decidir no participar en la comissió, ja que es va preferir dedicar els esforços i les subvencions a millorar la infraestructura de la rectoria.

El Casal d'estiu

«Feliç aquell que sap volar tocant de peus a terra i somniar amb els ulls oberts.»

Lola Anglada

La idea de fer un Casal d'estiu alternatiu al casal esportiu que l'Ajuntament de Sant Gregori ofería a la mainada, ja feia uns quants anys que rondava pel cap d'algunes ateneïstes. No va ser, però, fins al juliol de 1998 que la Pil i la Mei es van decidir a tirar-lo endavant a Cartellà,¹⁰⁴ de seguida que les circumstàncies ho van permetre: en primer lloc, la possibilitat de disposar de la rectoria de Cartellà, un indret que reunia les condicions idònies per a l'estil de casal que es volia fer, basat en l'educació en el lleure; en segon lloc, l'existència d'un grup de joves decidits a fer de monitors; en tercer lloc, la convicció que hi havia nenes i nens a la Vall de Llémèna que estarien encantats amb la proposta i, per acabar, el suport de la gent de l'Ateneu, sobretot de qui tenia criatures, que va veure amb molts bons ulls la possibilitat de poder-hi portar la seva mainada.

El primer Casal, 1998

¹⁰⁴ Als anys 80, molt abans de néixer l'Ateneu, Montserrat Quintanas, de can Cademont, ja havia organitzat algun Casal d'estiu a les escoles de Cartellà.

L'Ateneu de la Vall de Llémna: 30 anys

Fotos de diferents anys del Casal

L'Ateneu, font d'iniciatives

La Pil Amat i la Mei Teixidor formaven part del grup de joves pares i mares que uns anys enrere havien fundat l'Ateneu i que, entre les seves preocupacions, hi havia la d'oferir a l'estiu una alternativa a la mainada que no tenia cap predilecció especial per un esport en concret. Això no significava que l'esport quedés fora del Casal, ja que l'entorn de la rectoria, amb uns prats a tocar de la casa, era ideal per «organitzar-hi partits de futbol, bàdminton, *palo-mato*, jocs de pistes, etc». A més, la proximitat del bosc proporcionava un entorn ideal per acostar la mainada a la natura. Ben aviat el bosc va adquirir un protagonisme especial, i la possibilitat de construir-hi cabanyes fou una de les activitats que més van engrescar a la mainada. Una activitat que, avui dia, encara segueix essent molt valorada per la canalla.

D'altra banda, l'estructura de l'edifici també va permetre la creació de diferents àmbits per distribuir la mainada per grups d'edat:

«A baix, les antigues corts del bestiar, ara restaurades i on habitualment s'hi munten exposicions, van ser adaptades per a diversos usos: sales de tallers, sala de jocs de taula i sala de relax per fer-hi petar la xerrada o escoltar música. A dalt, disposàvem d'una sala gran que servia de sala de repàs i de menjador i d'una sala petita destinada a repàs o a reunions de petits grups, i, finalment, una cuina suficientment equipada amb una gran professional al capdavant ens va permetre oferir un servei de menjador a una quinzena de mainada, com si d'una família nombrosa es tractés.»¹⁰⁵

¹⁰⁵ Text extret de la presentació del Casal de l'Ateneu de la Vall de Llémna que la Mei Teixidor i la Pil Amat van publicar a la revista *7EN1* el mes d'octubre de 1998.

Amb els anys, a mesura que la rectoria es va anar remodelant, es van guanyar nous espais que el Casal va poder aprofitar: la sala de la cisterna, la sala gran de la primera planta, la remodelació de la cuina i dels lavabos, la nova escala... A més, el Casal també ha pogut disposar sempre de les escoles de Cartellà, que l'Ajuntament cedeix a l'Ateneu durant els dies del Casal.

Si al primer Casal s'hi van inscriure 33 criatures, al quart any, el 2001, ja van ser 64 els nens i nenes, d'entre 6 i 12 anys, que s'hi van apuntar. Davant l'acceptació creixent del Casal, l'Ateneu va haver d'establir un límit a la matrícula per no alterar-ne la qualitat. Tanmateix, això no va evitar que el nombre d'inscripcions anés augmentat any rere any: al Casal de 2003 hi van participar 76 nens i nenes de la Vall i el 2004 ja n'hi van assistir 83; el 2010 en van ser cap a 130, la majoria de la Vall, tot i que, com altres anys, també n'hi havia de Girona i d'altres poblacions veïnes.¹⁰⁶ L'any 2012, amb més de 100 inscripcions, l'Ateneu va oferir beques per poder assistir al Casal, a través dels serveis socials de la Vall.

L'any 2020 es van inscriure més de 150 nens i nenes i, malgrat la situació creada per la pandèmia de coronavirus, el Casal va reeixir complint la normativa i sense haver de lamentar cap incidència. Aquell Casal certament va ser diferent —es va allargar fins al 14 d'agost—, ja que les restriccions van condicionar algunes activitats i no van permetre celebrar la tradicional festa de cloenda.

Des del seu inici, la direcció del Casal l'han assumit professionals amb la titulació corresponent, i s'han acompanyat de joves monitors i monitores de la Vall, també amb la seva deguda

¹⁰⁶ Val a dir que l'única condició per participar en el Casal és que els pares i mares siguin socis de l'Ateneu i estiguin al corrent de pagament de la quota.

L'Ateneu, font d'iniciatives

acreditació.¹⁰⁷ Cal esmentar també la col·laboració del grup de premonitors, joves amb inquietuds per a l'educació en el lleure que hi participen com a aprenents de monitor, per ajudar al bon funcionament del Casal.

La distribució de la mainada s'ha fet gairebé sempre per grups d'edat:

- Grup de petits: P3, P4, P5.
- Grup de mitjans: 1r, 2n, 3r.
- Grup de grans: 4t, 5è, 6è.
- Grup de joves: 1r ESO, 2n ESO, 3r ESO.
- Grup de premonitors: 4t ESO i 1r Batxillerat.

Fins al 2004, el Casal va ser gestionat directament per una comissió de pares i mares, coordinats amb la directora i amb el suport dels monitors i monitores que hi participaven com a voluntaris.¹⁰⁸ A partir de 2005, la gestió del Casal s'ha anat delegant en diverses empreses. Així, entre els anys 2005 i 2007 el Casal fou gestionat per DINAMIS, segons el conveni de col·laboració signat per aquesta empresa amb l'Ateneu; del 2008 al 2010, se'n va fer càrrec la casa de colònies Can Caballé de Sils; durant els anys 2011 a 2013 el Casal el va gestionar l'agrupació de joves El 42 de Sant Gregori i, el 2014, l'empresa Clariana Esports; des del 2015 l'Agrupació Escolta Pare Claret és qui gestiona el Casal de Cartellà.

*Revista del Casal, 2003.
A la pàgina 300 es pot llegir
la descripció d'una de les
acampades des del punt
de vista del grup de joves*

¹⁰⁷ L'Ateneu està registrat al cens d'entitats de la Secretaria General de la Joventut de la Generalitat de Catalunya amb el núm. 2049 i compleix els requisits exigibles en matèria de titulació de la direcció i els monitors/es, a més de cobrir els riscos de responsabilitat civil i d'accidents d'acord amb la normativa sectorial.

¹⁰⁸ A l'arxiu de l'Ateneu hi ha els documents (compromís de voluntarietat) signats l'any 2002 pels 16 monitors i monitores del Casal d'aquell any.

A la memòria del Casal de l'any 2004, el darrer portat directament per una comissió de pares i mares, es descriu l'equip del Casal i els seus objectius generals:

«Ens organitzem a través d'una comissió de pares i mares socis de l'Ateneu, un equip de monitors/es format per 14 persones: 1 directora, 6 monitores, 4 monitors, 3 pre-monitores. La major part d'ells titulats a diferents escoles del lleure de Girona.

La filosofia del Casal de Cartellà parteix de la base que els nens i nenes estan de vacances. Aquest casal pretén ser el seu temps de lleure, tan merescut, després de tot un curs escolar. Entenem el temps de lleure com una acció educativa, amb valors i continguts, però sense currículums ni notes. Un temps de lleure basat en el joc i les activitats que fomentin la llibertat, el respecte i el desenvolupament i creixement personal dels nostres infants i joves. La vivència d'aquest temps de lleure són els fonaments de la nostra tasca educativa basada en el contacte humà i la relació amb el grup.»

L'any 2005 aquest tarannà obert, i en certa manera desimbolt, va topar amb la visió de DINAMIS quan va agafar el relleu del Casal; la nova entitat gestora va voler donar-li un caràcter més pedagògic i formatiu, també per als monitors, la majoria dels quals repetien del Casal anterior. En un primer informe de valoració, DINAMIS considerava que els monitors formaven un grup massa tancat, reticent a desfer-se de la dinàmica anterior, i poc avesat a treballar a partir de centres d'interès. En aquella primera valoració, DINAMIS trobava a faltar també una major participació dels pares i mares i considerava que el Casal tenia «una imatge general de guarderia (pels pares també). Concepció d'una dinàmica de resguard i vigilància amb elements de distracció per passar el temps».

L'Ateneu, font d'iniciatives

Amb el temps, els diferents casals s'han anat desenvolupant d'acord amb els criteris de cada entitat gestora, sempre sota la supervisió de la comissió de pares i mares, els darrers anys encapçalada per Ricard March i Pere Casamitjana que, en funció de la valoració que feien en acabar el Casal, decidien quina empresa se n'havia de fer càrrec l'any següent.

L'any 2014 es va decidir obrir una convocatòria oberta per accedir a organitzar el Casal d'aquell any; s'hi van presentar tres associacions: l'Associació el 42, que ja havia portat els darrers Casals, un grup encapçalat per Carme Hernández, una antiga monitora del Casal, i l'empresa Clariana Esports, que va ser l'única que va presentar una memòria econòmica. Després d'analitzar les tres alternatives, la comissió de pares i mares es va decantar per la proposta de Clariana Esports, amb qui es va arribar a un acord, després de concretar els aspectes organitzatius (pressupost, calendari, horaris, necessitat de cuina o càtering...) i de confirmar la continuïtat dels monitors i monitores que durant anys havien col·laborat amb el Casal. Va ser un acord de curta durada, ja que l'any següent l'empresa va desistir de continuar a Cartellà i la comissió va haver de cercar una nova entitat. Afortunadament, la bona relació de l'ateneïsta Jordi Recasens amb l'Agrupació Escolta Pare Claret de Girona va propiciar que aquest grup escolta acceptés fer-se'n càrrec, i des d'aquell any són ells qui en tenen cura. El darrer Casal, celebrat el juliol de 2021, just abans de tancar aquest llibre, hi van participar 150 nens i nenes, amb monitors i premonitors.

El Club de Lectura

«L'única droga que no et mata —encara que faci emmalaltir—, l'únic efluvi que no et fa perdre els sentits ni et fa malbé el fetge, l'únic amor que no fa fàstic és la bona literatura. Plaers solitaris, vicis compartits.»

Montserrat Roig

Què és un club de lectura? Ras i curt: una colla de gent amb gust per la lectura, una bona tria de llibres i un lloc on trobar-se per parlar-ne.

Per a l'escriptor Ramon Solsona hi ha molt bones raons per apuntar-se a un club de lectura:

«Parlo de gent inquieta i participativa. Amb els anys que fa que assisteixo a clubs de lectura com a escriptor convidat, constato que augmenta la capacitat d'anàlisi i de discussió, que es perd la por d'expressar-se en públic, que després d'un debat o d'un col·loqui els llibres tenen més llum. I que la gent s'ho passa tan bé, que els clubs de lectura són una excusa meravellosa per sortir de casa i fer noves amistats. Moltes persones —la majoria són dones, no ens enganyem— confessen que els proporcionen una activitat intel·lectual, cultural i social que trobaven a faltar.»¹⁰⁹

Ben segur que als actuals clubs de lectura encara hi podem trobar els perfils que l'escriptor noucentista Carles Soldevila¹¹⁰

¹⁰⁹ *El Punt-Avui*, 1 de setembre de 2013.

¹¹⁰ «Hi ha tres menes de lectors: els que llegeixen per pur passatemps, els que llegeixen per enriquir-se [culturalment] i els que llegeixen per poder dir que han llegit», Carles Soldevila.

esmentava al seu llibre *Què cal llegir?*, tot i que avui dia el més probable és que entre les persones que hi assisteixen predominin les que llegeixen perquè gaudeixen llegint i compartint amb altres el què han llegit, la qual cosa s'adiu amb els objectius generals del club: fomentar l'hàbit de la lectura, ampliar el coneixement a partir del debat literari i aprofundir el sentit crític envers els autors i llurs obres.

Malgrat que el fet de parlar de llibres deu ser tan vell com la mateixa literatura, a Catalunya els clubs de lectura no es van normalitzar fins a les acaballes del segle passat. Amb tot, cal dir que en els darrers anys han proliferat de forma notable: l'any 1998 es va organitzar el primer club de lectura, a la Biblioteca Francesca Bonnemaison de Barcelona, i actualment ja n'hi deu haver prop d'un miler a tot el país.¹¹¹

El Club de Lectura de l'Ateneu va néixer la tardor de l'any 2011.¹¹² La primera trobada fou, concretament, el 6 d'octubre a la Biblioteca Miquel Martí i Pol de Sant Gregori. La idea vingué de

111 Fent un capmàs, a partir de les declaracions que l'any 2015 va fer la directora del Servei de Biblioteques de la Generalitat, Carme Fenoll, al diari *Ara*: «Només en els últims tres anys s'ha passat de 544 clubs a 829. Si ara mateix hi ha 380 biblioteques públiques a tot el país, pràcticament no n'hi ha cap que no tingui el seu club de lectura. És una de les activitats estrella».

112 El 16/9/2011 la Junta va aprovar la creació del Club de Lectura de l'Ateneu a proposta de Carme Callejón. L'acta de la Junta ho recull amb aquestes paraules: «En aquest club es plantejarà llegir amb una periodicitat mensual un llibre i posteriorment es farà una trobada amb l'autor quan sigui possible o alguna altra activitat relacionada. El funcionament es troba recollit en un document a part i s'ha creat un blog propi que enllaça amb el de l'Ateneu. El club es fa amb la col·laboració de la Biblioteca Municipal de Sant Gregori. S'estableix que inicialment per a pertànyer-hi no cal ser soci però es recomanarà que es facin membres de l'Ateneu els assistents que no ho siguin. Una vegada ja funcioni es proposa promocionar el Club de Lectura mitjançant la revista *7EN1*, fent-hi un escrit en el proper número. També es procurarà obtenir finançament per a l'activitat del Club amb els ajuts que puguin provenir de l'Administració o d'altres entitats relacionades amb aquesta temàtica».

la proposta que l'ateneista Carme Callejón va fer a les persones responsables de l'Ateneu, de fer un club de lectura a Sant Gregori. La idea fou molt ben rebuda i ben aviat van posar fil a l'agulla per concretar el projecte en el Club de Lectura de l'Ateneu de la Vall de Llémèna. Al fulletó de presentació del primer curs es podia llegir:

«Un club de lectura és un espai de trobada per a la lectura i la reflexió de textos. Ens reunirem un cop al mes per debatre sobre el llibre que haurem llegit. Combinarem la lectura personal i íntima amb la possibilitat de compartir l'experiència amb altres persones. Podrem conèixer escriptors/es, editors/es o experts i participar en vetllades literàries de diferents tipus i en activitats culturals relacionades amb la lectura com projeccions de pel·lícules, xerrades, exposicions o obres de teatre.»

Membres del Club a Catalunya Ràdio

El Club de Lectura de l'Ateneu, que segueix vigent, és un espai de tertúlia al voltant dels llibres que, habitualment, té lloc a la biblioteca de Sant Gregori. Val la pena recordar que la raó d'existir de l'Ateneu foren les tertúlies que a la primera època es feien cada divendres al vespre, a la biblioteca antiga de Sant Gregori. D'alguna manera, doncs, amb les tertúlies literàries del club s'ha tancat el cercle. En donar la benvinguda al Club de Lectura, des del blog DeLectura, Carme Callejón ja expressava aquesta inclinació per la tertúlia:

«De fet prefereixo pensar més en una tertúlia, més evocadora que un club, que ens inspira un lloc tancat, selecte i restrictiu. [...] Hi ha molts matisos en una obra que a vegades se'ns escapen i la funció de la tertúlia és posar en comú les vivències, les experiències i les percepcions de tots els lectors de manera que en compartir-les les fem nostres i s'obri un ventall amplíssim de noves interpretacions.»

L'Ateneu, font d'iniciatives

Si bé normalment les reunions del club s'han fet a l'esmentada Biblioteca de Sant Gregori, quan arriba el bon temps, els mesos de juny i juliol, les tertúlies s'han traslladat a la rectoria de Cartellà on, si ha convingut, s'han fet a la fresca.

Des de bon començament, Carme Callejón n'ha estat la conductora i coordinadora. Com a la majoria de clubs de lectura, la tasca de la coordinadora consisteix bàsicament a moderar i dirigir el debat. En el cas del Club de Lectura de l'Ateneu, també ha tingut cura d'aconseguir els llibres per a tothom del grup, tasca en la qual les bibliotecàries hi han col·laborat activament. Per a Eugeni d'Ors, fundador de l'escola de Bibliotecàries de la Mancomunitat, triar els llibres per a una biblioteca havia de ser un acte pedagògic. De la mateixa manera, escollir els llibres per ser llegits en un club de lectura, també ha de tenir un punt de pedagògic. Si bé en alguns clubs la tria la fan entre tots els participants, a l'Ateneu, fruit de la confiança i de la bona entesa amb la resta de participants, la selecció de les lectures també l'assumeix la coordinadora. La tria la fa en ales de les seves preferències personals, bo i procurant respectar sempre la diversitat d'interessos del grup:

«La tria de lectures per a aquesta primera edició del club de lectura de l'Ateneu de la Vall de Llémena és la meua selecció. I amb això vull dir que tot i que he intentat seguir un criteri «objectiu», a l'hora de valorar la qualitat de les obres incloses, la meua subjectivitat hi és present. Es tracta, doncs, d'una (s)elecció totalment personal. Modificable, per tant, o ampliable, segons la voracitat lectora de cadascú.»

A diferència dels clubs de lectura especialitzats en un gènere determinat, el de l'Ateneu és de literatura universal i vol abastar la diversitat de la creació literària de tots els temps:

«Combinem autors considerats clàssics amb altres de més actuals partint sempre de la qualitat del text i intentant llegir obres de totes les literatures. Treballem l'obra, la contextualitzem, coneixem els autors, debatem tant al voltant de la qüestió estètica com també del contingut i descobrim altres escriptors i altres obres a partir de les aportacions de cadascú.»

Si bé les preferències són per a la novel·la contemporània, la literatura clàssica, tal com recomana Laura Borràs, també hi és present:

«mai no és tard per arribar als clàssics, perquè precisament pel fet de ser-ho guarden en el seu interior un secret inexhaurible.»

El club està format per un grup de persones que participen assíduament, mentre que d'altres ho fan de forma més esporàdica, i encara n'hi ha d'altres que només hi assisteixen en ocasions especials. L'assistència al club és gratuïta i, en principi, està oberta a tothom. Tanmateix és aconsellable registrar-se prèviament a la biblioteca a fi de poder controlar el nombre d'assistents. Normalment a les sessions hi solen participar unes 15 persones, tot i que en ocasions excepcionals, com en el dia que el poeta Joan Margarit va visitar el club, l'afluència pot ser molt superior.

Al llarg d'aquests anys han estat presents al club llibres d'autors i autores catalanes, espanyoles, europees, americanes i d'arreu. La lectura de novel·les sovint es complementa amb lectures de poesia i de teatre. I encara, en el darrer curs, s'ha incorporat també l'assaig. En més d'una ocasió, l'autor o autora de l'obra escollida ha compartit la tertúlia amb la resta de participants, la qual cosa, no cal dir-ho, ha permès descobrir de primera mà les vicissituds i els entrellats de l'obra. El club

L'Ateneu, font d'iniciatives

també rep sovint la visita d'editors/es, traductors/es o persones expertes en l'obra a comentar, que enriqueixen la tertúlia amb el seu punt de vista i coneixement. Val a dir que la Institució de les Lletres Catalanes, a través del programa Lletres en viu, permet subvencionar aquestes visites.

L'any 2020 els Premis Ateneus van incloure excepcionalment una nova modalitat, pensada per premiar l'adaptació a la nova situació de pandèmia dels Ateneus: «La pandèmia no ens atura». L'Ateneu de la Vall de Llémna hi va presentar el Club de Lectura, que es va haver d'adaptar a la nova situació fent les trobades en format en línia.

A l'Annex VI es pot consultar la relació dels llibres que han passat pel Club de Lectura de l'Ateneu de la Vall de Llémna, des dels seus inicis, l'any 2011, fins al moment d'escriure aquestes pàgines. Per a qui estigui interessat a ampliar la informació al respecte, als blogs del Club hi pot trobar les referències als autors i autores, i a les obres escollides, i al blog de la Biblioteca Miquel Martí i Pol la crònica de les reunions que s'hi han celebrat.

Aprofitant que el darrer curs 2020-2021 es va cloure amb la poesia de Josep Carner, tanquem el capítol amb aquests versos seus que Carme Callejón va recitar a Cartellà:

«Tinc avui un poc d'afany
que demà serà recança;
però ara com antany,
no vull res, sinó esperança.»

D'excursió amb l'Ateneu

«Avui s'escau l'aplec a l'ermitatge:
endiemenjats hi van en romiatge
pagesos i artigaires, pastors i cavallers»

Jacint Verdaguer, Canigó

A la Vall de Llémèna, com en tantes altres regions del país, sempre s'ha pujat a la muntanya, bé sigui per necessitat (bosquetans, carboners, pastors, ermitans...), bé sigui per devoció (romiatges, peregrinacions...). El fet de pujar en grup a determinades ermites en dates assenyalades ve de lluny.¹¹³ A l'ermita de Sant Grau era costum de pujar-hi a oir missa el 13 d'octubre, festa del patró. Una festa popular, l'aplec de Sant Grau, que es va recuperar als anys 70 i que encara avui dia se celebra, tot i que té lloc el 12 d'octubre, aprofitant que és festa; una festa imposada per l'estat, sigui dit de passada.

Donat el nombre d'ermites i santuaris encimbellats que hi ha a la Vall, no és descartable que en altres casos i en dates assenyalades, antigament es fessin celebracions similars.

Més enllà del seu origen devot, els diferents aplecs que se celebren actualment (Rocacorba, Santa Cecília de les Serres, Biert, Bustins, Finestres...), han esdevingut festes populars tradicionals que propicien el retrobament entre antics veïns i

113 «Però en aquest dia 13 de maig, festivitat de la Santa Creu, hi havia el costum molt antic de pujar en processó a la Capella de Sant Grau, on se celebrava la missa major a les 10 del matí.[...] Només la fe d'aquells nostres avantpassats pot explicar el fet de pujar en processó a Sant Grau. Això succeí fins al segle XVIII, o sigui, fins que una nova Pragmàtica Sanció feu que se suprimís les processons. Però el Curat setmanal i la gent continuaven pujant a Sant Grau, on es feia la missa i la benedicció del terme.» Extret del llibre de Josep Calzada i Oliveras: *Sant Gregori, fulls d'història de la parròquia i del poble*.

L'Ateneu, font d'iniciatives

nouvinguts. Uns aplecs que, d'alguna manera, els podem considerar com un antecedent de l'excursionisme popular.¹¹⁴

En el primer número de la revista *7EN1*, a la secció «Amunt i avall», Salvador Oliva, un dels promotors de l'Ateneu, va començar a publicar uns itineraris d'excursions per la Vall. L'any 1994 va agafar el relleu de la secció Jordi Carreras, veí del Pla de Riba i guia de les primeres sortides que va fer l'Ateneu. En el primer escrit, Carreras es lamentava de la poca afició a l'excursionisme que hi havia llavors a Sant Gregori.

D'altra banda, al núm. 2 de la revista *La Llemeneca*, Lluís Willaert, soci del CEC i de l'Ateneu, va començar a escriure una secció d'«Itineraris llemenencs». A la presentació d'aquests itineraris, es podia llegir:

«Amb aquest enunciat iniciem un espai dedicat a l'excursionisme i a la descoberta dels camins de la vall i les seves contrades. El seu autor, en Lluís Willaert, és un expert en aquest tipus de col·laboracions. Darrerament hem tingut ocasió de constatar-ho al núm. 792 (abril 1994) de la revista *Muntanya* que edita el centre Excursionista de Catalunya, on amb destresa ha contribuït a donar a conèixer els camins que menen al Santuari de Rocacorba. En aquesta primera entrega ens acosta a un dels encontorns més bells d'aquella serra: El Pla de Sant Nicolau i la Roca Plana de Golany.»

114 Malgrat que aquests aplecs sovint impliquin una caminada, no es poden considerar per ells mateixos com un fet excursionista, ja que el neguit per descobrir i conèixer la muntanya no n'és cap tret distintiu, més si tenim en compte que cada aplec es fa sempre invariablement al mateix lloc.

L'Ateneu de la Vall de Llémèna: 30 anys

Algunes excursions amb l'Ateneu

L'Ateneu, font d'iniciatives

Per al número següent de la revista va escriure l'itinerari per anar a la cova de Rocafesa des de Llorà. Malauradament, en deixar de publicar-se la revista, no va poder-hi publicar cap més excursió.

Tanmateix, uns anys més tard, Willaert va publicar dues guies d'excursions per la Vall, dintre de la col·lecció de guies del «Centre Excursionista de Catalunya»: la guia de Rocacorba i la de la serra de Finestres, les Medes i la Barroca.

Willaert va presentar a Cartellà la guia de Rocacorba, en el marc del segon Festival de la Carbonera de l'any 2001. Amb motiu de la presentació del llibre es va inaugurar l'estructura de ferro que emmarca la muntanya de Rocacorba i que, d'alguna manera, representa l'afany de l'entitat de posar en relleu el patrimoni natural del territori que l'acull. Hem de dir que la idea de fer aquell marc de ferro fou del soci Antonio Navas, veí del Puig d'Adri, que va tenir cura de portar el material necessari i de dirigir el muntatge. La soldadura de les peces la va fer un alumne seu de l'escola d'oficis de Girona, que va estampar la seva firma en un angle de l'armadura.

Més enllà d'aquestes referències bibliogràfiques, l'activitat excursionista ha estat més o menys present a l'Ateneu en diferents etapes esparses.

Tal com s'ha dit abans, la primera etapa (1992-1995) va tenir el guiatge de Jordi Carreras. Algunes de les sortides per la Vall de Llémèna es van fer conjuntament amb membres del GECA de Sant Esteve d'en Bas i del Centre Excursionista d'Olot, com per exemple a la Serra de les Medes, Sant Aniol d'Aguja, Sant Grau...

Entre els anys 1997 i 2008, algunes persones associades a l'Ateneu es van apuntar a les sortides que organitzava La Llémèna, Espai Natural,¹¹⁵ organització germana de l'Ateneu, nascuda l'any 1999 a Sant Martí de Llémèna.

Entre el 2002 i el 2007, una colla d'ateneistes, amb intenció de recuperar l'esperit excursionista, van fer unes quantes sortides, algunes de caràcter muntanyenc i d'altres amb un caràcter més cultural i fins i tot lúdic i turístic, com la visita cultural al monument a Walter Benjamin (Portbou), a la tomba de Machado (Cotlliure) i a Banyuls de la Marenda, poble natal de l'escultor Arístides Maillol.

El 2005, el grup de joves va fer algunes excursions (Comanegra, Puigsacalm, Rocacorba, gorgues de Biert, Sant Grau...) i van preveure algunes sortides per fer escalada (Solius, Sadernes, bloc d'Adri).

La quarta etapa, i de moment la darrera (2010-2015), va néixer a principis de 2010 en mans de Jordi Corominas i Joan Busquets, essent aquest últim el guia de moltes de les excursions que es van fer en aquest període.

En el moment d'escriure aquestes ratlles, l'activitat excursionista de l'Ateneu resta somorta, en espera de noves propostes.

¹¹⁵ La Llémèna, Espai Natural és una associació fundada el 1999 a Sant Martí de Llémèna, fruit de la inquietud d'uns veïns de la Vall per la protecció del medi ambient i el paisatge. El seu origen fou l'oposició al projecte de fer passar una línia de 400 kW per la Vall. Posteriorment, les seves activitats s'han centrat en la denúncia de la qualitat de l'aigua de la riera, la contaminació dels aquífers, la protecció de les aus i els arbres als vorals de les carreteres, així com l'organització d'excursions. Des de l'any 2006 organitzen Enrondallémèna, un festival poètico-musical, que l'any 2021 va tenir lloc a Cartellà.

Exposicions

«Enllà del vaivé mistificador de la sonoritat d'uns noms, ben lluny de la publicitat, modes i interessos, no s'esborren mai del tot els rastres de les descobertes veritables.»

Joan Brossa

Al llarg d'aquests trenta anys, l'Ateneu ha organitzat diverses exposicions de temàtiques variades: etnografia, difusió del patrimoni, creació artística, denúncia ambiental...

Les primeres exposicions

La primera va tenir lloc el juliol de 1996 al Centre Cívic de Sant Gregori, amb la presentació de l'Ecomuseu i de la maqueta de la Vall de Llémna, que es va acompanyar d'una projecció de diapositives de Joan Besalú, de temàtica llemenenca.

Ja a Cartellà, l'estiu del 1998, amb motiu dels 30 anys del mític maig del 68, als baixos de la rectoria es va exposar la mostra i instal·lació «Un poble, un crit, un adhesiu», amb adhesius de la transició espanyola, que anaven dels anys 1968 al 1978. Els adhesius pertanyien a les col·leccions particulars dels ateneistes Toni Rusalleda i Àngel Cubarsí.

La mostra estava dividida en cinc apartats que ocupaven les cinc sales dels soterranis de la rectoria,¹¹⁶ guarnides amb una escenografia que recreava l'ambient de l'època:

- Sala 1: Llibertat, Amnistia, estatut d'Autonomia.

¹¹⁶ En aquella època encara no s'havia fet el sostre de la sala 1 i la cisterna encara no s'havia habilitat com a habitació.

- Sala 2: La repressió policial.
- Sala 3: Partits polítics i sindicats.
- Sala 4: Països Catalans: llengua i llibertat.
- Sala 5: Medi ambient.

El Diari de Girona
i El Punt es van fer
ressò de la mostra

A la primera sala, convertida en un carreró fosc per reconstruir l'ambient d'opressió de l'època —batejat irònicament com *Avenida del generalísimo*—, els adhesius convivien amb les pintades reivindicatives a la paret de la cisterna: «Visca Catalunya Lliure», «Amnistia Total», «Volem l'Estatut ara», «Llibertat Patriotes Catalans», «El poble unit mai més no serà oprimit»... La segona sala estava presidida per una porra dels *grisos* que penjava d'un fil: «Prou opressió», «Prou tortures», «Perill, exèrcit»... En una taula es podien fullejar revistes de l'època, algunes de les quals ja estaven fora de circulació. A la tercera sala, la dels partits polítics i sindicats, damunt d'un gran vidre hi havia els adhesius dels partits i sindicats legalitzats, al costat dels adhesius de les organitzacions no legalitzades o ja llavors inexistents. La quarta sala es va dedicar als adhesius amb les reivindicacions independentistes: «Se'ns ha acabat la paciència, volem independència», «Ni Espanya, ni França. Països Catalans»...; i a favor del català «El bilingüisme és la mort de la nostra llengua», «Girona amb i». Entre aquests adhesius destacava un «Català a l'escola» del 1968, el primer adhesiu fet a Catalunya. Un tercer apartat mostrava els adhesius que reivindicaven la igualtat entre gèneres i la llibertat de decidir de les dones: «Masclisme, no gràcies!», «Matrimoni. No, gràcies!», «Maricon. Sí, gràcies!», «Dones en lluita per una maternitat lliurement decidida», «Anticonceptius per a no avortar; avortament lliure per a no morir». La darrera sala estava reservada al medi ambient, amb gran profusió dels adhesius contraris a l'energia nuclear: «Salvem la natura, salvem el Ter», «Aliments contaminats? No, gràcies», «Salvem la Devesa», «Amb l'energia solar apaguem la nuclear», «Nuclear. No gràcies», «Nuclears no. Ni Ascó, ni Vandellòs»... Tot plegat acompanyat de les cançons de Lluís Llach i Víctor Jara. Un vídeo de Pep Caballé complementava

L'Ateneu, font d'iniciatives

la visita amb les imatges que havien protagonitzat aquella dècada: des dels famosos com Dalí, els Beatles o Marilyn Monroe, a les manifestacions del maig del 68 o l'arribada de l'home a la Lluna.

L'exposició, com totes les que es van fer després a la rectoria, només es podia visitar els dissabtes a la tarda i els diumenges al matí.

Engrescats per l'èxit de la mostra d'adhesius, el mes de maig d'aquell mateix any, tres ateneistes es van animar per fer-hi la «Primera Mostra Internacional d'Artistes Locals (MIAL)». L'exposició constava de terracotes d'Antoni Castaño, escultures virtuals de Pep Caballé i fotomuntatges de l'autor d'aquest llibre.

El gener de l'any 1998 es va inaugurar a Cartellà l'exposició «Imatges històriques de la Vall de Llémena. El fons patrimonial fotogràfic 1914-1938». L'exposició era una mostra d'un centenar de fotografies d'interès etnogràfic llemenenc, amb la intenció de difondre les imatges i sensibilitzar l'opinió pública sobre la necessitat de protegir i conservar les fotografies domèstiques. Les imatges havien d'ajudar a entendre el present, relatant la transformació del medi —tant del paisatge urbà com natural—, els canvis en les relacions socials i la transformació de la vida quotidiana. L'exposició es va poder fer gràcies a la col·laboració de l'Arxiu d'Imatges de l'Ajuntament de Girona, i el Centre de Recursos Pedagògics del Gironès. Malgrat les gestions fetes per portar les fotografies als altres pobles de la Vall, la mostra no es va tornar a repetir.

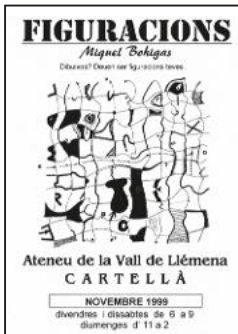
L'any 1999, quan encara no es parlava de la MAT, i en col·laboració amb el Col·lectiu Antilínia, es va fer l'exposició reivindicativa i de protesta «No a la línia d'Alta Tensió», contra el projecte d'una línia d'alta de tensió que havia de travessar la Vall. Aquesta exposició va compartir l'espai amb una mostra sobre el món dels carboners realitzada gràcies a l'esforç de Narcís Canadell.

Exposicions a cavall del canvi de segle

Amb la represa del curs 1999-2000 es va intentar de fer una programació continuada d'exposicions a la rectoria. Amb aquesta intenció es van fer una sèrie d'actuacions als soterranis de la rectoria per tal d'adaptar-los com a sala d'exposicions: il·luminació elèctrica, neteja de parets, instal·lació de suports... La proposta va tenir un inici esperançador, però al cap d'uns mesos el projecte va decaure per deixar l'espai lliure per al Casal d'estiu.

La primera exposició, «Del Vallès a la Vall de Llèmena» va tenir lloc el mes d'octubre de 1999. Es tractava d'una mostra d'aquarel·les i dibuixos d'Albert Farrés i d'escultures d'Antoni Castaño, soci de l'entitat. El novembre, vaig tenir l'oportunitat d'omplir el local amb tot de dibuixos sota el lema de «Figuracions». Durant els mesos de desembre de 1999 i gener de 2000, es va poder visitar als soterranis de Cartellà l'exposició col·lectiva «Fi de mil·lenni», on un grup d'ateneïstes va mostrar la seva visió del canvi de segle; van exposar la seva obra: Paco Millán, Miquel Millán, Anna Vaquer, Grau Caballé, Pep Caballé, Àngel Cubarsí, Antoni Castaño, Edgar Masegú, Laura Bohigas, i jo mateix... El febrer del 2000 el jove artista de Sarrià de Ter, Edgar Masegú, va portar la mostra «Fantasia», amb pintures, dibuixos i còmics, així com una instal·lació sobre el perill de la contaminació; i tancant el cicle expositiu, el juny hi va haver una exposició d'escultures i talles de fusta de Joaquim Pradas, també de Sarrià de Ter. Un any després, el mes de maig de 2001, els quadres i centres de flors seques de Remei Mulleras, veïna de Cartellà, van donar vida als murs de la rectoria.

El pintor Guillem Pascual visitant l'exposició de Manel Esteban

Encara uns anys més tard, el juny del 2003, les sales del soterrani van tornar a acollir una exposició de pintura: «Color i abstracció», amb obres de Manel Esteban, veí de Sant Medir.

El món del carbó

L'abril de 2003, en paral·lel a la darrera carbonera de l'Ateneu, es va presentar l'exposició «El món del carbó». El propòsit de l'exposició era ensenyar d'una manera didàctica i senzilla el procediment tradicional per obtenir el carbó vegetal. L'exposició constava de diferents panells informatius sobre els carboners (costums i tradicions, vocabulari, literatura), el carboneig abans i ara (arreu del món), les característiques i avantatges del carbó vegetal, i la pila i la cuita de la llenya. L'exposició es completava amb la maqueta d'una pila carbonera i la projecció de vídeos sobre el tema.

Aquella exposició no s'hagués pogut fer sense la col·laboració desinteressada d'en Lluís Ribas i en Florenci Teixidor, que durant els darrers anys, amb el seu mestratge i esforç, havien aixecat les piles que van permetre recrear el món del carbó.

L'exposició va ser una obra col·lectiva dels socis, sòcies i amitats de l'Ateneu: Pep Caballé, Narcís Canadell, Antoni Castaño, Àngel Cubarsí, M. Carme Farrés, Antonio Navas, Josep Tur, Anna Vaquer, i jo mateix, entre moltes altres persones.

Posteriorment, l'exposició sobre el món del carbó, juntament amb la maqueta de la Vall de Llémna, es va exposar el mes de juny de 2004 a les escoles de Sant Martí de Llémna, i el mes de gener de 2005 es va portar al vestíbul de la Facultat de Ciències de la UdG.

A l'Annex VII es poden consultar els continguts d'alguns dels panells que conformaven l'exposició.

Mostra d'oficis artesans

L'abril de 2006, amb motiu de la presentació de l'opuscle *Artesans de la Plaça del Sol*, es va fer a Cartellà una «Mostra d'oficis artesans», amb eines cedides pels descendents dels artesans. S'hi podien veure les eines de la modista Gerònima Casals; de l'escloper Gregori Puig, amb alguns esclops; dels carreters Narcís Esparraguera, Narcís Alcalà i Lluís Comas; dels boters Francesc Rovira i Antoni Ros; i del serraller i ferrer de cavalls Fidel Olivé. També hi havia una reconstrucció del taller del cadiraire i cisteller Gregori Sellabona, des d'on el seu fill va fer una demostració de l'ofici.

Reconstrucció del taller del cadiraire i cisteller Gregori Sellabona a la «Mostra d'oficis artesans»

Altres propostes artístiques

L'1 de maig de 2009, coincidint amb la Festa de l'Ateneu, es va inaugurar l'exposició «Les formes de l'aigua», amb fotografies del colombià Lluís Camargo. El projecte fotogràfic va néixer l'any 1998 «com una nova manera d'apropar-se al goig estètic dels rius i de l'aigua des de la fotografia». L'exposició, amb imatges del Pirineu aragonès, català i francès, així com de les glaceres de la Patagònia, es va poder visitar fins al 13 de juny. Aquell dia, l'exposició es va clausurar amb la projecció multimèdia *Selva de Florència*.

L'Ateneu, font d'iniciatives

A banda de les exposicions esmentades, la rectoria ha estat el germen d'altres propostes relacionades amb el món de l'art. L'any 1998 el grup Ja t'ho diré va convertir la rectoria en un estudi de gravació, i l'any 2002, durant uns mesos, Antoni Castaño va transformar els soterranis en un taller d'escultor, on va fer les peces per a una exposició al Centre Cultural La Mercè de Girona. I encara, a començaments de l'any 2014, un grup d'artistes pintores va demanar de poder fer servir la rectoria per a les seves activitats, però la proposta es va esvair sense acabar de concretar-se.

L'Ateneu i els llibres

«Amb els llibres per amics no et faltarà companyia.
Cada pàgina pot ser un estel que et fa de guia.»

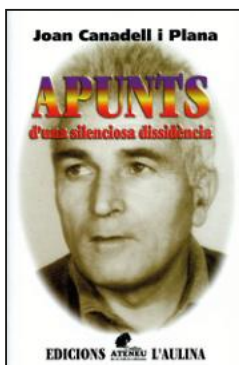
Joana Raspall

Ben segur que el naixement de l'Ateneu en un entorn de llibres va deixar una empremta innegable en l'entitat, que s'ha manifestat en múltiples ocasions en el decurs de la seva existència. Si els *Plecs de la Vall de Llémèna* van suposar un primer pas en la concreció de l'àmbit de l'Ateneu, no és menys cert que els llibres *La Llémèna dibuixada* de Ramon Prior, i sobretot *La Vall de Llémèna* d'Albert Pujadas, van donar una alenada d'esperança de cara a endegar el projecte de l'Ecomuseu.

Tot i que l'edició de llibres no ha estat un punt fort de l'entitat, sí que la relació amb aquest món s'ha mantingut al llarg dels anys, des del suport a la presentació de llibres d'autors i autores vinculades amb l'Ateneu o amb la Vall de Llémèna, a la creació del Club de Lectura, i fins i tot en la participació en el projecte Un bosc de llibres.

Al cap de pocs mesos d'haver traslladat la seu a la rectoria de Cartellà, Jordi Artigal va fer donació d'una important col·lecció de llibres a l'Ateneu, amb la intenció de crear una biblioteca de l'entitat, a disposició de les persones sòcies. Tanmateix, les limitacions horàries per accedir a la rectoria (només solia estar obert quan hi havia tertúlia o s'hi duia a terme alguna activitat) van impedir que la idea arribés a bon port. Més endavant es va habilitar com a biblioteca la sala que havia ocupat el Centre per a la Sostenibilitat Territorial, amb l'esperança de recuperar la idea inicial, però com que no es va poder ampliar l'horari d'obertura de la rectoria, el resultat fou el mateix i la idea de tenir una biblioteca operativa a Cartellà se'n anà definitivament en orris. Per tal de poder donar una sortida als llibres dipositats a la rectoria i alhora recuperar un espai per a altres funcions, en diverses ocasions es va parlar de fer-los a mans dels socis i sòcies que hi estiguessin interessats. En vistes que la proposta no va tenir l'acolliment esperat, l'any 2021 la Junta va decidir posar-los a la venda a un preu simbòlic i destinar els guanys a una causa benèfica.

Publicacions de l'Ateneu

Portada de llibre
Apunts d'una silenciosa
dissidència

Fins ara, el llibre *Apunts d'una silenciosa dissidència* havia estat l'únic editat per l'Ateneu. El text és la reproducció de les converses que Joan Canadell va mantenir amb en Jordi Artigal, autor també del pròleg i de la introducció, des d'on Artigal explica com va ser el procés:

L'Ateneu, font d'iniciatives

«A finals de la primavera de l'any 1994, ens vàrem trobar amb en Joan Canadell durant set capvespres, a la biblioteca de Sant Gregori, amb la intenció d'anar gravant les seves vivències, els seus records, la seva experiència personal. D'allò en va sortir set cassetes d'una hora de durada cadascuna. [...] Ha estat aquest mes d'abril, tres anys després, que, amb l'ajuda de l'Antònia Sabrià i en Carles Sapena, hem acabat de fer la feina. [...] L'assessorament lingüístic l'han fet la mateixa Antònia i en Toni Rusalleda. La maquetació i realització, com sempre, en Pep Caballé: tot plegat un petit treball amb el caràcter col·lectiu de les coses que es fan des de l'Ateneu.»

Artigal acaba la introducció amb un desig, que no deixa de ser una invitació a perseverar amb l'exemple:

«Seria interessant que aquest recull, a banda del possible interès per ell mateix i per la persona en qüestió, provoqués que dins l'Ateneu es comencés a fer un grup de treball d'història oral amb l'objectiu d'anar recollint les memòries i experiències de les persones que han viscut, des de perspectives diferents (professionals, socials, humanes,...) els canvis profunds d'aquest segle que estem deixant, amb afany d'aportar elements que expliquin i ajudin a interpretar la microhistòria de la Vall de Llémna.»¹¹⁷

Malgrat que la invitació d'en Jordi Artigal no va tenir l'acollida esperada, encara podem fer esment d'una altra publicació, que

¹¹⁷ La publicació d'aquest llibre fou motiu de controvèrsia per part d'alguns ateneïstes, que estaven en desacord amb algunes de les manifestacions de Canadell sobre el primer Ajuntament democràtic de Sant Gregori. Concretament, dos socis van manifestar el seu desacord en una carta a la revista *7EN1*, i un tercer soci es va donar de baixa de l'entitat.

Portada de l'opuscle
Artesans a la Plaça del Sol

malgrat no haver estat editada formalment, sí que va veure la llum en forma d'alguns exemplars fotocopiats. Es tracta de l'opuscle *Artesans a la Plaça del Sol, una aproximació al Patrimoni cultural de Sant Gregori*, obra de Narcís Canadell, Joaquim Castanyer, Joan Teixidor i Ramon Vidal.

El treball és un homenatge als artesans que havien tingut els seus tallers i obradors a les cases de la plaça del Sol de Sant Gregori i que, amb la remodelació del carrer de baix, van ser enderrocades.

La publicació de l'opuscle va coincidir amb la «Mostra d'oficis artesans» que es va fer l'abril de 2006 a la rectoria de Cartellà.

A més d'aquestes dues publicacions i de la revista *La Llemenca*, cal afegir l'edició de dues auques: *l'Auca de la mort de Pere Joan Sala* i *l'Auca de la Vall del Llémèna*; així com del llibre que teniu entre les mans.

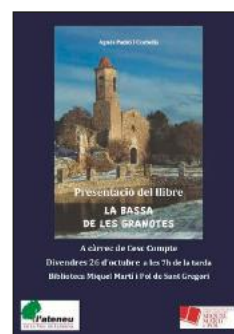
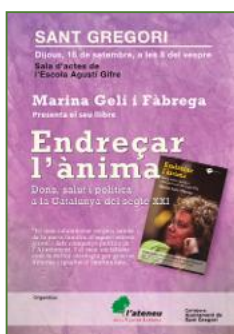
Presentació de llibres

Ultra les referències de llibres publicades a *La Llemenca*, des de l'Ateneu s'ha propiciat també la presentació de llibres de gent vinculada amb l'Ateneu o amb la Vall de Llémèna.

Així, l'any 2001, en el marc del segon Festival de la Carbonera, Lluís Willaert, soci de l'Ateneu, va presentar a Cartellà la guia de Rocacorba, de la col·lecció de guies del CEC. L'any 2009, en una iniciativa de la Biblioteca i amb el suport de l'Ateneu, Lluís Esteve Caselles va presentar el llibre *Gironins a Menorca* de Josep Pellicer. Uns anys més tard, el 2014, la llavors Consellera de Salut Marina Geli, sòcia primerenca de l'Ateneu, va presentar el seu llibre *Endreçar l'ànima* i, uns mesos més tard, es va presentar *30 dies per salvar el Llémèna*, de Xavier Cusell. El 2016 es

L'Ateneu, font d'iniciatives

va fer la presentació dels llibres de Manel Fortis i Artacho: *Rey(na)*, *Enmig d'enlloc*, *A can Pistras* i *Ànimes negres*, a la biblioteca de Sant Gregori. L'any següent, també a la Miquel Martí i Pol, i amb la col·laboració del grup de teatre Increixendo, la meva filla Laura i jo vam presentar els nostres primers llibres, *Me'n vaig a l'Est* i *Risc de Pluja*, respectivament. Finalment, l'any 2018 Cesc Compte va presentar el llibre *La bassa de les granotes*, d'Agnès Padró.

Cartells de presentació de llibres

Un bosc de llibres

«Llegim a la Llèmena. Descubrim el bosc de llibres» és un projecte de l'Ajuntament de Sant Martí de Llèmena per convertir alguns dels indrets més emblemàtics del municipi en improvisats punts de lectura, fusionant així paisatge, natura, turisme i literatura.

En el marc d'aquest projecte, el 27 de novembre de 2016 l'Ateneu va apadrinar un punt de lectura al volcà del Puig de la Banya de Boc. La caixa, penjada en el lledoner que hi ha al camí del cràter, contenia un llibre sobre el vulcanisme de la Vall, obra de l'ateneista Albert Pujadas, i diversos contes infantils i llibres de poesia relacionats amb la natura.

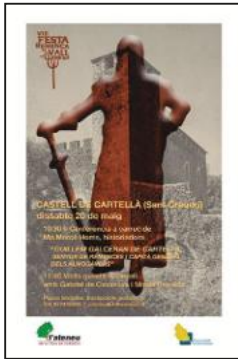
Posant els llibres al niu

Més enllà de l'Ateneu

La Festa Remença

«...son sí estrets a lurs senyors que lurs fils són homes de lurs senyors, e que no poden fer matrimonis ni dels mases partir; e si hu fan, an se reembre...»

Pere Albert, jurista, segle XIII¹¹⁸

Conferència per la VIII Festa Remença (2017)

Després de molts d'anys en què l'estudi de la qüestió remença havia quedat circumscrit a un cercle reduït d'historiadors, l'any 1985, amb motiu de la commemoració del cinquè centenari de la Sentència Arbitral de Guadalupe,¹¹⁹ es va desvetllar de sobte un inusitat interès popular per uns fets que cinc-cents anys enrere havien trasbalsat el país. Un interès que a la Garrotxa, en especial a Amer i a les valls d'en Bas i d'Hostoles, es va plasmar tant en actes de divulgació (conferències, creació del Centre d'Estudis Remences...) com en la celebració de festes populars.

118 En el tractat sobre els Usatges de Barcelona, el jurista Pere Albert es referia així als pagesos de la Catalunya vella. Citat per Paul Freedman a l'article «Catalunya nova i Catalunya vella a l'edat mitjana: dues Catalunyaes?», *Revista de Girona*, setembre-octubre 1986.

119 La importància d'aquesta sentència rau en el fet que per primera vegada a Europa uns serfs de la gleba van aconseguir la llibertat de forma col·lectiva. Malgrat que no va acabar amb el règim senyorial i que no tots els pagesos en van sortir beneficiats, la sentència va significar l'inici d'un procés de modernització de les estructures socials del camp català.

A la Vall de Llémèna, malgrat haver estat un dels centres de la revolta, la commemoració del cinc-centè aniversari de la Sentència va passar totalment desapercebuda.¹²⁰ Tot i que en el projecte inicial de l'Ecomuseu s'havia previst un centre de divulgació del fet remença a les escoles de Sant Martí de Llémèna, el cert és que la història de les revoltes remences no despertà un cert interès entre la gent de la Vall fins que l'escriptor Albert Parareda, veí de Sant Martí de Llémèna, no va publicar el llibre *Via fora, lladres*, l'any 2003. Uns anys més tard, amb l'afany d'involucrar els ajuntaments de la Vall en la divulgació del fet remença, l'ateneïsta Narcís Canadell feu de cicerone a Sònia Guerrero, AODL de l'Ajuntament de Sant Gregori, pels diferents enclavaments remences de la Vall. L'any 2007, arran de l'elaboració de l'Agenda 21 Local¹²¹ per part dels municipis de la Vall, els quatre Ajuntaments, per difondre la història dels remences i reivindicar els fets que havien tingut lloc feia cinc-cents anys, van acordar impulsar el projecte Vall de Llémèna, refugi remença. El projecte formava part del programa «Tallers per a

120 L'any 1995 al núm. 3 de la revista *La Llemenenca*, Joan Fort i Olivella publicà l'article «El testament de Pere Joan Sala. I altres documents sobre la seva família i els remences de la Vall de Llémèna». Als *Plecs de la Vall de Llémèna* no es va arribar a publicar cap número dedicat als fets remences, llevat d'unes breus referències al *Plec* núm. 10.

121 L'Agenda 21 és un pla d'acció creat per l'ONU amb l'objectiu principal d'aconseguir el desenvolupament sostenible dels pobles i ciutats de tot el món. L'origen de l'Agenda 21 cal situar-lo l'any 1992, a la Conferència de les Nacions Unides sobre el Medi Ambient i el Desenvolupament que es va celebrar a Río de Janeiro, on es va determinar que tots els governs locals havien d'establir els seus propis processos d'Agenda 21 Local als municipis respectius.

la festa»¹²² promogut pel Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya.

Dos anys més tard, una vegada constituïda la Mancomunitat de la Vall de Llèmena, es va posar fil a l'agulla i es va començar a preparar el que esdevindria la primera festa popular de tota la Vall.

*La Festa Remença de l'any
2013 a Sant Gregori*

122 «Tallers per a la festa» era un programa de la Generalitat de Catalunya dirigit i coordinat des de la Fundació Pere Tarrés. En el cas de la Festa Remença la finalitat era assumir el projecte presentat per la Mancomunitat, donar-li forma i concreció, aportar idees, recursos pràctics i eines per tal que els llemenencs i llemenenques aprenguessin i el poguessin dur a terme. Els tallers de la Festa Remença, sota la direcció artística de Josep M. Font (cap del Departament d'Animació i Expressió de la Fundació Pere Tarrés) van comptar amb un ventall d'especialistes i talleristes, integrat tant per professors de la Fundació Pere Tarrés, com per col·laboradors de diferents associacions de la Vall, que van treballar en diferents camps: taller d'història i de dramatúrgia, tallers de vestuari i maquillatge, danses tradicionals, gastronomia, escenografia...

L'Ateneu i la Festa Remença

El 2009, l'Ateneu va ser convidat a formar part d'un taller de dramaturgia que havia de ser l'encarregat de crear un relat teatral a partir dels fets més decisius d'aquell moment històric. A la primera reunió del taller, coordinada per Sònia Guerrero, de la Mancomunitat, hi van assistir Josep M. Font per part de la Fundació Pere Tarrés, Rafel Nieto del grup de teatre Increixendo, l'Oriol Costa de DINAMIS i en Narcís Canadell, en Josep Tur, l'Antoni Ruiz i l'autor d'aquestes pàgines per part de l'Ateneu.

La primera idea era fer un guió a partir del llibre de Parareda que comença, ni més ni menys, amb l'ajusticiament de Pere Joan Sala. Començar la història pel final va resultar prou difícil i, després de diverses propostes, es va optar per obrir les representacions recitant el romanç de la mort de Pere Joan Sala, original de qui escriu aquestes pàgines. El romanç donava pas a uns esquetxos que recreaven alguns dels fets més rellevants de la història: els mals usos, les reunions del sindicat remença, la revolta... Durant els quatre primers anys, el guió de l'obra, sota la direcció de Rafel Nieto, es va anar modificant i adaptant a l'espai on s'havia de representar, enriquint-lo amb noves escenes cada any. A partir del quart any, el taller de dramaturgia va donar la seva feina per acabada i va passar el relleu a Marta Parramón, que ha escrit i dirigit les peces teatrals que s'han representat des de llavors. L'any 2020 la festa no es va poder celebrar a causa de la pandèmia per la COVID-19 i, l'any següent, l'activitat de la festa es va limitar a presentar el vídeo *Traïció remença*, gravat a diferents localitzacions de la Vall. A l'Annex VIII s'inclou la relació dels actes de les Festes remences celebrades entre els anys 2010 i 2019.

L'obra de teatre a la Festa Remença del 2013

L'Ateneu de la Vall de Llémena: 30 anys

Més enllà del taller de dramaturgia, la col·laboració de l'Ateneu en la Festa Remença es va centrar en l'organització de les conferències de temàtica remença i medieval a càrrec d'historiadors i especialistes, i en l'exposició sobre el fet remença a la Vall.

D'altra banda, l'any 2019 l'Ateneu va editar *l'Auca de la mort de Pere-Joan Sala*, basada en el romanç del mateix títol escrit per l'autor d'aquestes ratlles, i amb il·lustracions del menorquí Xavi Vegas. Amb una tirada de 2.000 exemplars, l'auca s'ha anat distribuint entre els assistents a la Festa Remença i en altres actes organitzats per l'Ateneu.

Exposició «El fet remença a la Vall de Llémèna»

Arran de les converses sorgides al voltant del taller de dramaturgia de la primera Festa Remença, i d'acord amb la proposta del PEDENC de fer una exposició itinerant sobre els remences, es va decidir complementar l'escenificació amb una mostra on se situés el fet remença a la Vall.

La proposta es va concretar en una sèrie d'onze plafons que l'il·lustrador Pere Guasch, amb la coordinació de DINAMIS, va dissenyar a partir de la informació aportada durant les reunions preparatòries, i amb la supervisió de l'historiador Albert Reche.

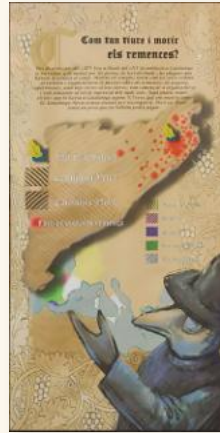
L'any 2011 es va creure interessant completar l'exposició amb un plafó més per a cada un dels municipis de la Vall, començant per Canet d'Adri, on havia de celebrar-se la segona festa remença. En aquesta ocasió el disseny dels plafons es va encarregar a Anna Bohigas, molt vinculada a l'Ateneu. L'any següent va fer el de Sant Martí de Llémèna i el 2013 els de Sant Gregori i Sant Aniol de Finestres.

L'exposició, de caràcter itinerant, es va poder veure per primera vegada durant la I Festa Remença de Sant Aniol de Finestres de l'any 2010, i després s'ha exposat en les festes successives. L'any 2012, els plafons, juntament amb la maqueta de la Vall i alguns vestits emprats en les representacions teatrals es van exposar al Centre de Visitants del Gironès, a Sarrià de Ter.

L'exposició al Centre de Visitants del Gironès

L'exposició va ser promoguda per la Mancomunitat de la Vall de Llémèna i l'Ateneu de la Vall de Llémèna i va comptar amb el suport del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya.

Premi Ateneu 2011 a l'Activitat Sociocultural

L'any 2011, l'Ateneu va presentar un dossier sobre la Festa Remença als Premis Ateneus que la Federació Catalana d'Ateneus convoca anualment.

El 21 de desembre d'aquell any, el president de l'Ateneu Joan Brunet va recollir el Primer Premi a l'Activitat Sociocultural per la Festa Remença de la Vall de Llèmena, en un acte que va tenir lloc a l'auditori CaixaFòrum de Barcelona.

Premi FAC 2011 a
l'Activitat Sociocultural

Projecte BiblioArt

«És l'activitat més profunda que hi ha, la de dibuixar. I la més exigent. És quan dibuixo que més lamento les setmanes, els anys, potser, que he malgastat. [...] Dibuixar és conèixer amb la mà.»

John Berger

L'any 2015, des de la Biblioteca Miquel Martí i Pol de Sant Gregori, i amb la col·laboració de l'Ateneu de la Vall de Llèmena, es va impulsar el Projecte BiblioArt per commemorar el centenari de la creació de la xarxa de biblioteques públiques catalanes i celebrar així l'Any de les Biblioteques.¹²³

El Projecte BiblioArt es basava en una exposició col·lectiva inusual, tant per la seva conceptualització com pel format i el suport: una col·lecció de quaderns originals, il·lustrats amb tècniques diverses (dibuix, collage...) per artistes plàstics que donaven la

¹²³ Em fa una il·lusió especial parlar d'aquest projecte, ja que vaig tenir el goig de ser-ne l'instigador i el coordinador, juntament amb la Marisa Serret de la Biblioteca.

seva visió sobre el món dels llibres i de les biblioteques, i de la creació en general. Una col·lecció inèdita de llibres d'artista que va apropar petites grans obres d'art originals al públic usuari de les biblioteques, amb la doble intenció de donar als artistes l'oportunitat de compartir i difondre la seva obra i, al públic, la possibilitat de gaudir-ne plàcidament des d'una biblioteca. Els quaderns no es podien treure de la biblioteca, ja que la idea era que els lectors els fullegessin lliurement a la sala de lectura. El projecte constava de dues exposicions de 27 i 26 quaderns originals respectivament, que van circular per separat per les biblioteques que prèviament ho havien sol·licitat. Cada exposició comptava, a més a més, amb un quadern a disposició del públic perquè pogués fer la seva aportació gràfica al projecte.

L'Any de les Biblioteques

Una de les fites de la Mancomunitat de Catalunya, nascuda l'any 1914 de la fusió de les quatre Diputacions catalanes, va ser la democratització de la cultura. Amb aquest anhel, alguns prohoms de la intel·lectualitat catalana de l'època —Prat de la Riba, Eugeni d'Ors, Pompeu Fabra, Jordi Rubió o Carles Riba, entre molts d'altres— es van proposar fer arribar la cultura a cada racó del nostre territori.

En pocs mesos de diferència van sorgir l'Institut d'Estudis Catalans, la Biblioteca de Catalunya i la Xarxa de Biblioteques Populars de la Mancomunitat. Ben aviat aquesta darrera institució va necessitar persones qualificades per gestionar les biblioteques, naixent així l'Escola Superior de Bibliotecàries, una oportunitat de primer ordre per a moltes dones, que d'aquesta manera van tenir la possibilitat d'escollir el seu propi camí professional i aconseguir un treball digne i un futur respectable.

La llavor de l'Escola ha perdurat fins als nostres dies i, fins i tot en temps difícils, sempre ha treballat per portar la cultura a

Més enllà de l'Ateneu

tots els racons de Catalunya, fent país, cohesionant la població, prenent iniciatives i adaptant-se a les necessitats de l'entorn.

L'any 1915, amb l'afany d'acostar la cultura a tota Catalunya, el president de la Mancomunitat, Prat de la Riba, havia proposat: «Que no hi hagi ni un sol Ajuntament de Catalunya que deixi de tenir, a part dels serveis de policia, la seva escola, la seva biblioteca, el seu telèfon i la seva carretera». Van haver de passar gairebé 75 anys perquè aquella proposta, deixant de banda els serveis de policia, es fes del tot realitat a Sant Gregori. En efecte, el març del 1989 es va inaugurar la Biblioteca de Sant Gregori, que l'any 1993 fou batejada amb el nom del poeta Miquel Martí i Pol. El maig de 2013, la biblioteca es va traslladar a l'actual edifici de la plaça Rafael Masó. Des dels seus inicis, la Biblioteca Miquel Martí i Pol ha treballat per satisfer les demandes de la població, en col·laboració amb entitats del territori, com l'Ateneu de la Vall de Llémena.

És en aquest sentit, i en el marc de la celebració de l'Any de les Biblioteques, que la Biblioteca i l'Ateneu van impulsar el Projecte BiblioArt, per donar visibilitat a una iniciativa cultural que, partint d'una idea manllevada remotament dels Estats Units (*Sketchbook Project*), va fer arribar el treball d'amistats i artistes a biblioteques de tot el país.

Un projecte gràfic d'amplitud de mires, obert a tothom que hi va voler participar de forma desinteressada. Un projecte eclèctic on hi van tenir cabuda tots els estils i maneres de fer. Un espai de creació lliure, en definitiva, pensat perquè els lectors i lectores de les biblioteques poguessin celebrar el centenari gaudint de creacions gràfiques originals, tranquil·lament asseguts en una butaca de la seva biblioteca preferida. Una proposta que també va posar en evidència que la imaginació i l'evolució del món bibliotecari, més enllà d'aquests 100 anys, segueix sent un fet imparable.

El recorregut

*Inauguració. Biblioteca
Miquel Martí i Pol*

El projecte va començar el primer trimestre de 2015 amb una convocatòria per artistes a través d'escoles d'arts i col·lectius diversos. Els primers 50 quaderns (Canson ArtBook One de 98 fulls de 10x15cm) es van repartir entre dibuixants, il·lustradors i il·lustradores, especialistes en disseny gràfic, urban-sketchers, pintors, pintores, escultors, escultores, arquitectes... Al cap d'unes setmanes, alguns artistes es van desapuntar de la iniciativa, ja que no es van veure en cor de completar el quadern a temps, motiu pel qual es van haver de reclutar més participants, aquesta vegada amb uns quaderns amb menys fulls, donat que s'havien de tenir acabats a finals de setembre. Mentrestant, la dissenyadora gràfica Anna Bohigas, que ja havia col·laborat anteriorment amb l'Ateneu en el disseny dels plafons de l'exposició remença, i que també és la filla petita de l'autor d'aquest llibre, va dissenyar el logotip del projecte, així com el plafó explicatiu que hauria d'acompanyar les exposicions. Es pot consultar la relació d'artistes participants a l'Annex IX.

Trobada a Cartellà

A partir del mes d'agost van començar a arribar els quaderns a la Biblioteca i el 17 d'octubre de 2015 es va convocar a tothom que participava a la seu de l'Ateneu a Cartellà, per tal d'acabar de recollir tots els quaderns i completar així l'exposició. En aquesta primera trobada, les persones participants van confeccionar de forma col·laborativa alguns quaderns desplegable, que es van afegir a les exposicions.

Com a nota curiosa, voldria deixar constància que a la trobada del 17 d'octubre va assistir-hi el pintor Joaquim Casellas, natural de Girona, però que havia fet carrera com a pintor a Nova Orleans. Casellas va fer quatre dibuixos —Les Quatre Estacions— que va acolorir la neta del seu germà Berta Llenas Casellas, participant en el projecte. El quadern amb els dibuixos també va passar a formar part de l'exposició.

Més enllà de l'Ateneu

El periple per les biblioteques de Catalunya es va iniciar el dia 6 de novembre d'aquell any a la Biblioteca Miquel Martí i Pol. A la inauguració, a més de molta de la gent participant, amistats i família, hi va assistir la regidora de Cultura de l'Ajuntament de Sant Gregori i la Sra. Carme Fenoll, cap del Servei de Biblioteques de la Generalitat de Catalunya.¹²⁴

Les exposicions del Projecte BiblioArt van passar per 45 biblioteques públiques de totes les comarques de Catalunya on, a més dels usuaris habituals de les biblioteques i públic en general, les van veure diversos grups d'alumnes de les escoles i instituts de les poblacions corresponents.

Fi de trajecte

A l'Annex IX hi ha la relació de biblioteques que van acollir el projecte.

Del 2 de novembre al 15 de desembre de 2016, el col·lectiu va participar en l'espai Artisteja de la Biblioteca Carles Rahola de Girona, amb IN MURAL, una proposta per fer un mural interior.

Projecte In Mural. Biblioteca Carles Rahola

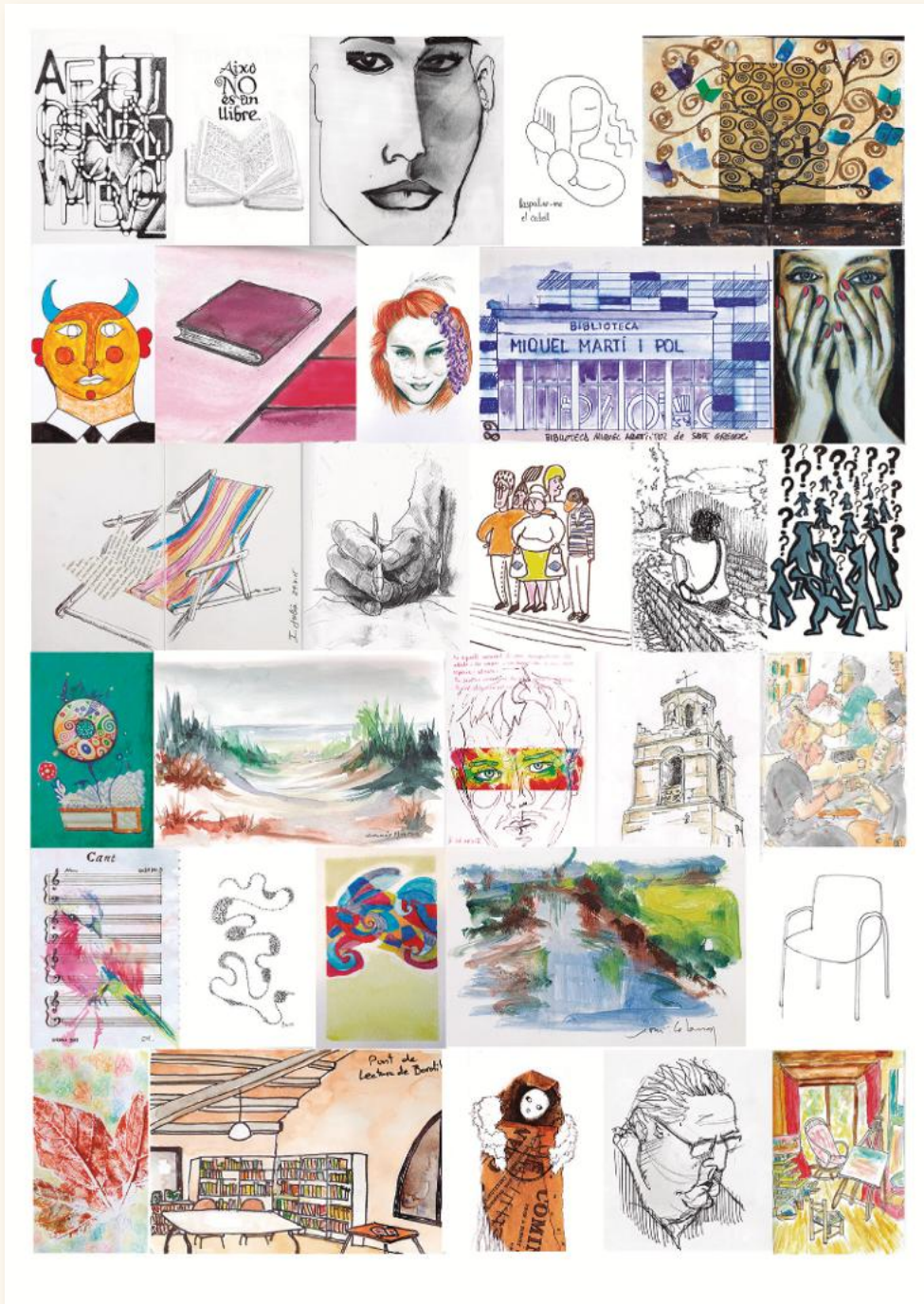
¹²⁴ El projecte es va dur a terme amb el suport de la Central de Biblioteques de la Generalitat de Catalunya, el Servei de Biblioteques de la Diputació de Girona i l'Ajuntament de Sant Gregori, i va comptar amb la col·laboració de diverses empreses: Hamelin, Metalquímia, Associació Cultural POPULART, Noguera Pastissers i Forn de pa Boix.

El 28 d'octubre, diversos membres del col·lectiu van plantar tot de siluetes al mur d'aquest espai, i a partir del 2 de novembre les siluetes foren el suport d'un mosaic de 120 peces que el públic havia d'omplir amb les seves creacions.

El 8 d'abril de 2017 el Projecte BiblioArt va celebrar el Dia Internacional de l'Art amb una trobada a la Biblioteca Octavi Viader de Sant Feliu de Guíxols.

Finalment, el 14 d'abril de 2018, gairebé 3 anys després de la seva inauguració, es va posar punt final al Projecte BiblioArt, coincidint amb la celebració del Dia Internacional de l'Art a Girona. Aquell dia, al Centre Cívic Ter de Girona, es van poder veure per darrera vegada tots els quaderns del projecte que, en finalitzar l'acte, van ser retornats als seus autors i autores. Paral·lelament, a l'auditori del Centre Cívic hi va haver una mostra de treballs de diverses persones relacionades amb el projecte.

El Projecte BiblioArt es complementava amb la seva pròpia pàgina web. Malauradament, en finalitzar el projecte, aquest domini va deixar de ser operatiu i la pàgina va ser substituïda per una altra sense domini propi, que actualment encara està vigent. D'altra banda, a la plataforma Flickr hi ha les imatges del projecte (fotos de les trobades, reproduccions dels quaderns...).

Mosaic d'il·lustracions del Projecte BiblioArt

La implicació de l'Ateneu

Des dels seus inicis, els ateneus populars i les biblioteques han estat vinculats molt estretament, compartint l'interès per difondre la cultura i millorar la formació de la població.

Cal recordar que l'Ateneu de la Vall de Llémna va néixer a redós de la Biblioteca de Sant Gregori, i les dues entitats sempre han col·laborat en tota mena de projectes culturals. És el cas del Club de Lectura de l'Ateneu o la maqueta de la Vall, que està exposada a la Biblioteca en un lloc preferent. Per aquest motiu, quan els organitzadors del Projecte BiblioArt van demanar a l'Ateneu la seva col·laboració, no van dubtar en recolzar el projecte. Val a dir que alguns membres de l'Ateneu (JUMA, Antoni Castaño, Pep Caballé i jo mateix) ens hi vam implicar molt activament des del primer moment. Amb aquesta col·laboració, l'Ateneu de la Vall de Llémna aportava el seu granet de sorra per celebrar l'Any de les Biblioteques.

Aquell mateix any, l'Ateneu va decidir presentar el projecte als premis Ateneus que convoca la Federació d'Ateneus de Catalunya. L'any 2015, el Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC) va acollir el lliurament de premis. D'entre les més de 58 propostes presentades en diferents àmbits, el Projecte BiblioArt va guanyar el 1r. Premi a la Creativitat Artística, que van recollir el president de l'Ateneu Joan Brunet i la bibliotecària Marisa Serret. El trofeu es conserva a la Biblioteca Martí i Pol de Sant Gregori.

Premi FAC 2015 a la Creativitat. Crèdit de la foto: Manel Bielsa, In memoriam

Subhasta d'obres per la Marató de TV3

Amb motiu de la celebració de la Marató de TV3 de l'any 2015, dedicada a la investigació sobre la diabetis i l'obesitat, el diumenge 13 de desembre, a l'espai La Pineda de Sant Gregori, l'Ateneu va organitzar un concert de jazz a càrrec de la Jove Big Band de Girona. Durant el concert va tenir lloc una subhasta d'obres cedides pels participants en el Projecte BiblioArt. La recaptació obtinguda en la subhasta es va destinar íntegrament a la Marató.

Relació d'artistes que van cedir obres per a la subhasta:

Roberto Plà, Fabià Sans, Berta Llenas, Anna Bohigas, Montserrat Mallorquí, Toni Xifre, Jordi Camós, Miquel Bohigas, JUMA, Lluïsa Giménez Duch, Concepció Morera, Joan Rimblas i Pere Carmaniu. Agnès Padró i Miquel S. Jassans, malgrat no participar en el Projecte BiblioArt, també van cedir sengles obres.

Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants

Carles Sapena va publicar, primer a la revista *7EN1* i després a *La Llemenca*, la relació cronològica de totes les activitats dutes a terme per l'Ateneu durant els cinc primers anys de l'entitat. Reprenent aquella idea inicial, en aquest apartat s'ha recollit la cronologia de gran part de les activitats programades per l'Ateneu al llarg d'aquestes tres dècades, així com els fets més rellevants de l'entitat. Les icones indiquen els fets que he considerat més significatius de cada temporada. En algun cas he destacat només la primera activitat d'un cicle, o l'inici d'una activitat anual.

Llegenda:

Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants

12/1988 Publicació del primer número dels *Plecs de la Vall de Llémena*, com una separata de la revista *7EN1*. El seu coordinador, Carles Sapena, explica al núm. 1 que els *Plecs* van néixer «amb la voluntat de ser un suplement d'estudis locals amb un clar objectiu: posar a l'abast dels ciutadans treballs relatius als diversos camps de la ciència i la cultura aplicats a la nostra concreta realitat territorial».

30/11/1990 Assemblea promotora de l'Ateneu.

14/12/1990 Signatura de l'Acta Fundacional de l'Ateneu.

23/12/1990 Presentació de l'Ateneu a la Fira de l'Intercanvi.

28/12/1990 Concert amb la Coral Oidà, dirigida per David Sunyer, a l'església de Sant Gregori.

25/1/1991 «La guerra del Golf. Parlem-ne»,¹²⁵ amb Josep Manyer Farré, catedràtic de francès i arabista, i Josep Manel Delàs i Ugarte, president de Justícia i Pau.

22/2/1991 Registre de l'Ateneu al Registre d'Associacions de Girona de la Generalitat de Catalunya (núm. 1858).

23/2/1991 «L'Òpera», concert comentat per Joan Duch, amb Quim Mas (tenor), Bet Girona (soprano) i Cristina Morales (pianista).

22/4/1991 «La meteorologia a l'abast», a càrrec d'Alfred Rodríguez Picó,¹²⁶ meteoròleg.

¹²⁵ La guerra del Golf va ser un conflicte bèl·lic entre Iraq i una coalició de forces de 34 estats sota un mandat de les Nacions Unides, liderades per l'exèrcit dels Estats Units. Va començar el 2 d'agost de 1990 i va acabar el 28 de febrer de 1991.

¹²⁶ Alfred Rodríguez Picó, meteoròleg autodidacta que l'any 1991 era l'home del temps a TV3.

9/5/1991 «La República catalana. Valors i actituds, 60 anys després», amb Pere Cornellà, professor de l'Escola Universitària de Mestres de Girona i president del Cercle d'estudis Històrics i Socials, i Josep Rahola, exsenador per Esquerra Republicana.

17/5/1991 «Quina Vall del Llémèna volem?», taula rodona amb els polítics de la Vall. Acte suspès.

28/6/1991 «La perestroika avui. Sis anys de canvis a l'URSS»,¹²⁷ amb Francesc Pararols, oficial aviador de la República, exiliat durant 30 anys a l'URSS, excombatent a la 2a Guerra Mundial, regidor del 1er Ajuntament democràtic de Girona, i Rosa Duran, guia turística coneixedora de l'URSS i dels països de l'Est.

26/10/1991 Petició a l'Ajuntament de Sant Gregori de posar el nom de *Plaça de la Llibertat* a la plaça de la nova urbanització del Mas Simon, i de creació del Consell Municipal de Nomenclàtor.

29/11/1991 «El paisatge de la nostra Vall», projecció de diapositives i comentaris a cura d'en Joan Besalú, fotògraf de Sant Gregori.

10/12/1991 L'escriptor del mes: Gabriel Janer Manila.

14/12/1991 Primera Assemblea General de socis.

20/12/1991 Concert a l'església de Sant Gregori amb la Coral Rossinyol de Sales de la Cellera i la Rondalla Santa Bàrbara d'Anglès. Director: Ramon Bosch Codina. Organista i sotsdirectora: Dolors Alabau Oliveras.

2/2/1992 L'Espectora del mes: M. Mercè Roca.

¹²⁷ Perestroika, nom que va rebre el procés de transformació del sistema socialista a l'URSS els anys 1985-1991.

Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants

7/2/1992 «El Maquis. Guerrillers antifranquistes urbans i rurals», projecció dels vídeos *Quico Sabaté*¹²⁸ i *El maquis a l'estat espanyol*.

13/3/1992 «La Vall de Llémèna: una visió territorial», a càrrec de Jordi Fernández i Grabolosa,¹²⁹ geògraf. Projecció de diapositives a cura de Joan Besalú i Salvador Oliva.

29/3/1992 Sortida a la Serra de les Medes. Primera excursió de l'entitat.

3/4/1992 «Dels setze jutges al nou rock en català», disc-fòrum a càrrec de Xevi Planas, periodista especialitzat en música catalana. En col·laboració amb el MIJAC de Sant Gregori.

8/4/1992 Presentació d'un escrit als Ajuntaments de la Vall instant-los a què s'adherissin al Fons Català de Cooperació al Desenvolupament. Sol·licitud presentada conjuntament amb el MIJAC.

10/4/1992 Nit de Jazz a Sant Gregori. Cool Jazz Band.

10/4/1992 Manifest amb el MIJAC per millorar la seguretat al Carrer Major de Sant Gregori.

1/5/1992 Descoberta de la Garrotxa: d'Oix a Bestracà i la Vall d'Ortmoier.

128 Al núm. 8 dels *Plecs de la Vall de Llémèna*, Josep Clara parla dels «Emboscats i maquis a la Vall de Llémèna (1939-1960)» i dedica un apartat al darrer viatge de Quico Sabaté, que possiblement va passar per la Vall.

129 Jordi Fernández i Grabolosa és autor del núm. 9 dels *Plecs de la Vall de Llémèna*: «La Vall de Llémèna, una subunitat de paisatge dividida», març 1992.

12/6/1992 «Passat i present de la bruixeria»,¹³⁰ a càrrec de Carles Vivó i Siqués,¹³¹ folklorista.

19/6/1992 «La maçoneria, mite i realitat», conferència-col·loqui a càrrec de Manel Mir, advocat.

27/9/1992 Sortida a Sant Aniol d'Aguges.

11/10/1992 Escrit del president de l'Ateneu al ponent de medi ambient de la Diputació de Girona, comunicant-li l'oportunitat d'utilitzar la publicació *La Vall de Llémèna* d'Albert Pujadas, com a eina educativa al servei de la dinamització del territori.

23/10/1992 «Fem petar la xerrada: els pagesos, ahir, avui i demà», amb Maurici Duran, publicista i divulgador agrari. Cicle «Entorn de la pagesia».

13/11/1992 «L'agricultura gironina: anàlisi estructural i repte europeu», amb Anna Roca Torrent, geògrafa, tècnica del Servei de Documentació i redactora en cap del Butlletí informatiu de la Cambra Agrària Provincial de Girona. Cicle «Entorn de la pagesia».

22/11/1992 Sortida a la serra de Sant Grau.

2/12/1992 L'escriptor del mes: Joaquim Carbó.

13/12/1992 Sortida al massís de Montgrí. Guia: Joan Ricard.

¹³⁰ A Sant Martí de Llémèna hi ha el gorg de les bruixes on, segons la llegenda, s'hi reunien les bruixes i bruixots de la contrada. A la revista *Sapiens*, núm. 228 (març de 2021) s'assenyala un judici per bruixeria contra Pere Torrent Cufí de Les Encies, que va ser jutjat a la baronia de Savassona entre el 1618 i el 1619. Va morir a la forca.

¹³¹ Carles Vivó i Siqués, artista plàstic i divulgador cultural, autor de la monografia *Llegendes i misteris de Girona*. «Quaderns de la Revista de Girona», 1989

Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants

18/12/1992 «Patrimoni, família i comunitat pagesa: una aproximació històrica», amb Pere Gifre i Ribas, historiador, professor de l'Institut Alexandre Deulofeu de Figueres i investigador de la història agrària de les comarques gironines. Cicle «Entorn de la pagesia».

19/12/1992 *El criat de dos amos* pel grup Ditirambe, a les escoles de Cartellà.

3/1/1993 Concert amb la Coral Josep Ruhí de Bescanó, a l'església de Canet d'Adri.

1/2/1993 Sortida a la Mare de Déu del Mont.

5/2/1993 «Amnistia Internacional i Drets Humans», xerrada-col·loqui a càrrec d'Antoni Ruiz, membre d'Amnistia Internacional de Girona. Projectió del vídeo *La cancion del condenado*.

28/2/1993 Sortida a la Barroca. Excursió conjunta amb el GECA de Sant Esteve d'en Bas.

7/3/1993 Sortida a la Taieda de Sant Aniol. «Risc ecològic i impacte ambiental del projecte d'explotació industrial de l'aigua al curs alt del riu Llémèna».

21/3/1993 Sortida al Puigsacalm.

26/3/1993 *Francesc, joglar de Déu*, de Roberto Rossellini. Sessió de cinema-fòrum.

3/4/1993 Concentració davant la planta embotelladora de Sant Aniol de Finestres.

21/4/1993 «Per què sóc localista?» Conferència d'Ignasi Riera.¹³²

23/4/1993 «Els càtars», conferència de Benet Vilajuana, divulgador popular, membre de l'Àmbit de Recerques del Berguedà (l'Erol) i del Cercle d'Agermanament Occitano-Català.

14/5/1993 «Islàndia. Illa remota de l'Atlàntic Nord», xerrada amb diapositives a càrrec de Bernat Quintana.

23/5/1993 Serra de les Medes. Excursió conjunta amb el GECA de Sant Esteve d'en Bas.

16/7/1993 Presentació de l'avantprojecte de reportatge fotogràfic: *El Patrimoni Natural i Cultural de la Vall de Llèmena*.

22/7/1993 Carta als diaris de Girona exigint la llibertat de Núria Cadenes.

23/7/1993 «Berlín, avui. Congrés per combatre el racisme i la xenofòbia», xerrada amb diapositives a càrrec de Francesc Carbonell, Sílvia Aznar, Pep Caballé i Anna López.

22/10/1993 «Un museu a la Vall de Llèmena», amb Josep Manuel Rueda, director de la Gabella- Museu etnològic del Montseny (Arbúcies).

31/10/1993 Sortida a la serra de Finestres.

21/11/1993 Sortida a Sant Quirze de Colera.

¹³² Escriptor i periodista. En la legislatura 1988-1992, Ignasi Riera fou diputat al Parlament de Catalunya per Iniciativa per Catalunya.

Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants

26/11/1993 Conferència «La defensa dels drets humans», amb Joan Gomis (president de Justícia i Pau). Cicle «Ciutadania i poder. Avantguardes civils i antiautoritarisme, avui».

1/12/1993 Publicació del primer número de *La Llemenca*.

17/12/1993 Xerrada «Insubmissió Civil i Militar», conferència de Jordi Muñoz (Moviment d'Objecció de Consciència). Cicle «Ciutadania i poder. Avantguardes civils i antiautoritarisme, avui».

12/12/1993 Sortida a Rocacorba.

2/1/1994 Concert amb la secció juvenil de la Coral Sant Narcís, a l'església de Sant Martí de Llèmena.

17/1/1994 «Ateneus», article de Narcís-Jordi Aragó al diari *El Punt*.

28/1/1994 Conferència «Nous Moviments Socials», amb Martí Olivella (director d'EcoConcern) i Jaume Botey (pedagog). Cicle «Ciutadania i poder. Avantguardes civils i antiautoritarisme, avui».

30/1/1994 Sortida a la Vall de Granollers de Rocacorba. Excursió conjunta amb el GECA de Sant Esteve d'en Bas i el Centre Excursionista d'Olot.

25/2/1994 Col·loqui «Diferència, Diversitat, Desigualtat», amb Francesc Carbonell (GRAMC), Jordi Pagès (professor de català) i Bully Jangana (immigrant gambià). Cicle «Ciutadania i poder. Avantguardes civils i antiautoritarisme, avui».

6/3/1994 Sortida a les coves de Sadernes.

24/3/1994 Xerrada «Parlem de l'escola», amb Jaume Cela i Juli Palou, autors del llibre *Amb veu de mestre* (premi Rosa Sensat de Pedagogia 1992).

25/3/1994 Col·loqui «Ecologisme i Economia Social», amb Joan Martínez Alier (catedràtic d'economia UAB) i Josep Planas Gamundi (exredactor de La Fullaraca). Cicle «Ciutadania i poder. Avantguardes civils i antiautoritarisme, avui».

15/4/1994 Primera carbonera a can Reixach.

23/4/1994 Sessió de jazz a Can Ribes amb la Selva Jazz Band (Setmana cultural).

25/4/1994 Carta a l'alcalde de Sant Gregori demanat la formació del Consell Municipal de Nomenclàtor.

29/4/1994 Taula rodona sobre «Mitjans de comunicació alternatius», amb Joan Artigal (revista Illacrua), Manel Mesquita (periodista) i Contrabanda (ràdio lliure de Barcelona). Cicle «Ciutadania i poder. Avantguardes civils i antiautoritarisme, avui».

1/5/1994 Primer Aplec de l'Ateneu.

27/5/1994 Conferència «Poder Local i Participació Ciutadana», amb Jaume Bosch (exalcalde de Canet d'Adri) i Jaume Soler (alcalde d'Arbúcies). Cicle «Ciutadania i poder. Avantguardes civils i antiautoritarisme, avui».

10/6/1994 «Passat i futur del Castell de Cartellà», taula rodona amb Xavier Alberch, arqueòleg, conservador del Museu de Salt; Josep Burch, arqueòleg, professor de la UdG; Pedro Jiménez, arquitecte, autor del projecte de restauració. Moderador: Luis de Casanova, Duc de Santangelo, propietari del castell.

17/6/1994 «Utopia Social», amb Eduardo Rojo, catedràtic de Dret del Treball (UdG), membre de les Fundacions Utopia i Lluís Espinal. Cicle «Ciutadania i poder. Avantguardes civils i antiautoritarisme, avui».

Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants

1/7/1994 Publicació del 2n número de *La Llemenca*. L'Ateneu es declara inductor d'insubmisos, en solidaritat amb els insubmisos jutjats el mes de maig (entre ells algun de Sant Gregori).

22/7/1994 Sopar d'estiu a l'hostal Font-Sabeu de Llorà.

23/9/1994 Presentació de la Campanya del Moviment 0,7%.¹³³ Jordi Planas, membre de la Coordinadora d'ONG de Girona.

30/9/1994 Tertúlia amb representants de la Brigada Obrera d'Ajuda a Bòsnia.

2/10/1994 Estand de l'Ateneu a la Fira d'Artesania de Sant Gregori: venda de carbó.

7/10/1994 Tertúlia amb Josep Tubau i Comerma, de la FAC.

9/10/1994 Sortida a la serra de Finestres, excursió conjunta amb el GECA de Sant Esteve d'en Bas i el Centre Excursionista d'Olot.

14/10/1994 Tertúlia amb representants de la Cooperativa Agropecuària de Sant Gregori sobre les possibilitats de cessió d'ús d'un entresolat com a centre de recepció d'itineraris de natura de la Vall.

19/10/1994 Presentació de l'avantprojecte del reportatge fotogràfic: «El Patrimoni Natural i Cultural de la Vall de Llémna».

¹³³ «Objectiu 0,7» fou una campanya impulsada per l'associació Justícia i Pau l'any 1981, amb l'objectiu de sensibilitzar la societat i els polítics de la necessitat de destinar el 0,7% del PIB als països més necessitats.

20/10/1994 Presentació restringida als alcaldes llemenencs del report preliminar sobre les possibilitats de formació de l'Ecomuseu de la Vall de Llémèna. Assistència de l'alcalde de Sant Gregori. Lliurament de dossiers per a fer-ne trasllat als alcaldes absents i compromís d'emplaçar una reunió amb totes les autoritats municipals de la Vall.

21/10/1994 Assemblea General de socis.

4/11/1994 Petició als Ajuntaments de la Vall perquè destinin el 0,7% del seu pressupost a programes de desenvolupament dels països més pobres i que s'adhereixin al FCCD.

9/11/1994 Entrevista d'una comissió integrada per ateneistes de Canet d'Adri i Sant Gregori amb l'alcalde de Canet d'Adri per exposar-li el projecte global d'Ecomuseu i les possibilitats de participació d'aquell municipi al Camp de Treball. Participació de Sapena, comissionat per l'Ateneu, en unes jornades sobre gestió d'exposicions amb l'interès de la possible aplicació al projecte d'Ecomuseu.

11/11/1994 «La fotografia i les seves possibilitats lúdico-culturals», presentació del curs de fotografia amb Ricard Pardo. Fou el tret de sortida del curset de fotografia impartit pel mateix Pardo.¹³⁴

18/11/1994 Tertúlia i presentació dels projectes d'Ecomuseu i del Camp de Treball Estiu'95 als joves de la Vall als locals parroquials.

24/11/1994 Reunió amb el diputat de Medi Ambient de la Diputació de Girona per tractar sobre la formació de l'Ecomuseu de la Vall. L'Assemblea General de la Cooperativa Agropecuària de Sant Gregori acorda formalment cedir l'ús de l'espai de l'entresol a l'Ateneu per instal·lar-hi la primera antena de l'Ecomuseu de la Vall de Llémèna.

¹³⁴ Aquest curs de fotografia fou l'embrió de l'associació Amics de la fotografia de la Vall de Llémèna Zoom.

Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants

28/11/1994 Reunió amb el gerent de la Cooperativa Agropecuària de Sant Gregori per concretar la presa de possessió del local i el règim contractual a subscriure.

2/12/1994 Tertúlia setmanal. Debat sobre les obres d'agencament de la primera antena de l'Ecomuseu i anàlisi de pressupostos.

5/12/1994 Participació d'un grup d'ateneïstes a l'acampada al Parc Central de Girona a favor que les administracions aportin el 0,7% del seu pressupost per ajudar els països pobres.

16/12/1994 Assemblea General de socis. Homenatge a Joan Canadell, primer president de l'entitat, i a Florenci Teixidor, Lluís Ribas, Nicet Padrosa i Modest Capell, artífexs de la carbonera.

18/12/1994 Article de Josep Quintanas al *Diari de Girona* sobre l'Aulina.

23/12/1994 «Un gironí a Bòsnia», a cura de Miquel Blanch, del Comboi d'Ajuda Obrera a Tuzla.

27/12/1994 Visita del diputat ponent de Medi Ambient de la Diputació de Girona al local de la Cooperativa Agropecuària de Sant Gregori per determinar *in situ* les possibilitats de l'espai cedit per ubicar-hi el centre d'interpretació de la Vall.

29/12/1994 Visita al delegat territorial del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya a Girona per exposar-li el projecte d'Ecomuseu i el procés desenvolupat fins llavors.

30/12/1994 Tertúlia. Seguiment de les gestions per a la constitució de l'Ecomuseu.

8/1/1995 Concert a l'església de Sant Esteve de Llémèna. Actuació de la Coral Xàldiga de Sant Narcís de Girona.

12/1/1995 Publicació del 3r número de *La Llemenca*.

17/1/1995 Reunió amb el Claustre de Professors de l'Escola Pública Agustí Gifre de Sant Gregori, per exposar el projecte d'Ecomuseu.

18/1/1995 Visita al Bisbe de Girona, per exposar-li el projecte d'Ecomuseu de la Vall i suggerir-li la possibilitat d'utilitzar la casa rectoral de Llorà en el context del projecte.

22/1/1995 Sortida a la cova de Boratuna, excursió conjunta amb el GECA de Sant Esteve d'en Bas i el Centre Excursionista d'Olot. Aquesta sembla que va ser la darrera excursió de l'Ateneu guiada per en Jordi Carreras.

10/2/1995 Vídeofòrum: *La Retirada 1939. Le Roussillon, frontière d'exil*. Guió de Jean Sanges, edició de la Direction des Archives Départementales des Pyrénées Orientales. Gentilesa de l'Arxiu Municipal de Palafrugell.

11/2/1995 Participació a Lloret de Mar a les IV Jornades de debat convocades per la FAC.

14/2/1995 Presentació d'un escrit al diputat de Medi Ambient de la Diputació de Girona reiterant la necessitat de convocar una reunió d'alcaldes de la Vall per vehicular el projecte d'Ecomuseu.

24/2/1995 Taula rodona: «El desenvolupament econòmic de la Vall de Llémèna», amb Anna Roca (cap del servei d'estudis de la Cambra Agrària Provincial), Marta Ministrall (cap d'estudis d'Insetur), Jordi Nadal (gerent d'explotacions agràries), Joan Carles Iglesias (delegat de la Caixa a Sant Gregori). Cicle «Converses Llemenques. On som i cap a on anem?»

Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants

1/3/1995 Signatura del contracte de cessió de l'entresolat del molí cooperatiu de la carretera de l'Església de Sant Gregori per destinar-lo a les activitats de l'Ateneu i com a estatge de l'Ecomuseu de la Vall de Llémèna.

3/3/1995 Xerrada de presentació de la campanya «Rius per viure. Què viu als nostres rius? Eines per conèixer la qualitat ambiental de les aigües continentals», a càrrec de Quim Pou, de l'Associació de Naturalistes de Girona.

17/3/1995 Taula rodona: «Els infants i els joves. Educació i cultura a la Vall de Llémèna», amb Maria Camps (directora de l'Escola Agustí Gifre), Quim Castanyer (director de l'APA de la Llar d'Infants de Sant Gregori), Lluïsa Marquès (presidenta de l'APA de l'Agustí Gifre), Pere Oliveras (regidor d'ensenyament de Sant Aniol de Finestres), Anna M. Serrat (directora de la Llar d'Infants), un representant del casal Cal Bolet i un representant de la Comissió de Festes de Llorà. Moderador: Miquel Bohigas, ateneista llemenenc i tresorer de l'APA. Cicle «Converses Llemenenques. On som i cap a on anem?»

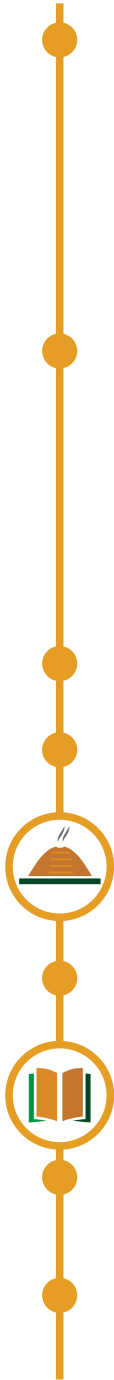
24/3/1995 Jaume Bosch, ateneista llemenenc i president de l'ADF Muntanyes de Llémèna, exposa el treball de l'associació.

25/3/1995 Inici del taller de balls de saló (8 sessions). El novembre es fa un curs de perfeccionament.

27/3/1995 L'Escriptor del mes: Antoni Serra.

3/4/95 L'Ateneu compareix com a denunciante a l'expedient relacionat amb la tala d'arbres de la Pilastra.

7/4/1995 Taula rodona: «Salut i serveis socials», amb Josep M. Corretger, farmacèutic titular de Sant Gregori; Teodor Grau, representant de l'Associació d'Usuaris de la Sanitat de les Comarques Gironines (USAGI); Sixto Marcos, metge; Anna Puig, dels Serveis Socials d'Atenció Primària; Xavier Vidal, director tècnic del Consorci Sant Gregori, i la Dra. Vila, cap del Centre d'Assistència Primària Doctor Joan Vilaplana de Taijà. Moderador: Joan Canadell, president honorari de l'Ateneu. Cicle «Converses Llemenenques. On som i cap a on anem?»

28/4/1995 Taula rodona: «Habitatge, urbanisme i medi ambient», amb Jaume Bosch (president de l'ADF Muntanyes de Llémèna), Jaume Vicens (director del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa), Ramon Fortià (màster en enginyeria ambiental), Pere Batllori (tècnic urbanista de l'Ajuntament de Sant Gregori), Quim Bover (tècnic urbanista de l'Ajuntament de Canet d'Adri). Moderador: Albert Pujadas, ateneista, professor associat de la UdG. Cicle «Converses Llemenenques. On som i cap a on anem?»

22/4/1995 a 6/5/1995 Carbonera a can Reixach.

23/4/1995 Publicació del llibre *El temps del carbó. De les Gavarres al Montseny i a la Vall de Llémèna*.

7/5/1995 Aplec de la Carbonera. Música tradicional amb el grup Escampillem.

5/5/1995 «El moviment de les dones i el canvi social», amb Victòria Sau, professora de psicologia de la Universitat de Barcelona.

1/6/1995 Publicació de *La Vall de Llémèna* d'Albert Pujadas.

9/6/1995 Col·loqui «Objecció fiscal», amb Jaume Pera del secretariat de Justícia i Pau.

16/6/1995 Xerrada-col·loqui: «Nova carretera Sant Gregori-Vilablareix», organitzat amb la Plataforma d'Amics del Ter.

Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants

21/6/1995 Sessió informativa «El projecte de pont amb Bescanó Salt i variant de Sant Gregori. Al·legacions», organitzada amb la Plataforma d'Amics del Ter.

6/7/1995 Distribució del primer número de *The Ateneum News*, butlletí de l'Ateneu.

22/7/1995 Passejada popular pel traçat previst en el projecte de variant de Sant Gregori.

22/9/1995 Diapositives de la ciutat de Boston (EUA) a cura de Pep Caballé.

5/11/1995 El *Diari de Girona* publica una informació amb aquest títol: «L'Ecomuseu de la Vall de Llémèna s'atura per 'poca receptivitat' dels ajuntaments. El col·lectiu l'Aulina fa un any que treballa en aquest projecte que afecta la zona».

1/12/1995 Tertúlia setmanal. Es ratifica l'acord d'endegar el projecte d'Ecomuseu de la Vall.

22/12/1995 «El Sàhara, 20 anys d'exili al desert», tertúlia col·loqui amb l'Associació Catalana Amics País Saharai (ACAPS).

1/1/1996 Surt el quart i darrer número de *La Llemenca*.

7/1/1996 Concert de la Coral Xàntica, a l'església de Tialà.

28/2/1996 Sol·licitud formal al Bisbat de Girona de la cessió d'ús de la rectoria de Cartellà per ubicar-hi el cap de centre de l'Ecomuseu de la Vall de Llémèna.

14/3/1996 «A l'oest, La Llemenca», article de Jordi Dalmau al *Diari de Girona*.

4/1996 Esborrany de l'Ajuntament de Sant Gregori «del conveni entre l'Ateneu i l'Ajuntament de Sant Gregori per a la cessió d'ús d'un edifici situat a Ginestar per a la instal·lació de l'Ecomuseu de la Vall de Llémèna a favor de l'Ateneu de la Vall de Llémèna i seu d'aquesta entitat».

1/5/1996 Festa de la Carbonera. Encesa de la sùtia. Concert de música tradicional amb Escampillem.

25/5/1996 Trobada d'Ateneus i moviments cívics de les terres de Girona.

20/7/1996 Exposició «L'Ecomuseu i la maqueta de la Vall de Llémèna». Presentació a càrrec de Miquel Martí i Llambich, museòleg i director del Museu de la Pesca, el Cau de la Costa Brava, de Palamós. Projectió comentada de diapositives de la Vall, a cura del seu autor Joan Besalú.

1/10/1996 Signatura del conveni pel qual el Bisbat de Girona cedeix la rectoria de Cartellà a l'Ateneu de la Vall de Llémèna per fer-hi la seu de l'Ateneu.

31/1/1997 «El dret a l'habitatge (llogar, comprar, *okupar*)», amb Josep M. Alcoberro, advocat i vocal de la Federació de Cooperatives d'Habitatges de Catalunya; Xavier Canosa, arquitecte i regidor de l'Ajuntament de Girona per IC; Francesc Ferrer, gerent del Patronat d'Habitatge de la Santa Creu i de la immobiliària Pérez Xifra, i diputat al Parlament de Catalunya per ERC, i un representant *okupa* de l'Assemblea d'Okupes de Banyoles.

18/5/1997 Aplec dels francesos de Sant Aniol d'Aguges.

7/9/1997 Excursió a les Gorgues de Carançà.

19/10/1997 Sortida a Bosqueròs, amb La Llémèna, Espai Natural.

16/11/1997 Sortida a Bustins, amb La Llémèna, Espai Natural.

Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants

23/11/1997 Sortida a la capçalera de la Vall per assajar l'aplicació didàctica basada en la publicació *La Vall de Llémèna* d'Albert Pujadas.

28/11/1997 «Els homínids d'Atapuerca», xerrada-col·loqui a càrrec d'Isabel Boj i Cullell (arqueòloga i coordinadora de la Didàctica de l'Arqueologia a l'Escola) i Robert Sala i Ramos (Dr. en Arqueologia de la Universitat Rovira i Virgili i membre de l'equip de recerca de la Sierra de Atapuerca).

21/12/1997 Sortida a La Xuriguera, amb La Llémèna, Espai Natural.

4/1/1998 Inauguració a Cartellà de l'exposició «Imatges històriques de la Vall de Llémèna. El fons patrimonial fotogràfic 1914-1938». Concert de la Coral Xàntica. Directora: Sara Pujolràs. Església de Sant Medir.

18/1/1998 Sortida a Les Encies i les Medes, amb La Llémèna, Espai Natural.

15/2/1998 Sortida a la Vall del Terri i Sant Mer, amb La Llémèna, Espai Natural.

15/3/1998 Sortida a la cova de Boratuna (Llorà), amb La Llémèna, Espai Natural.

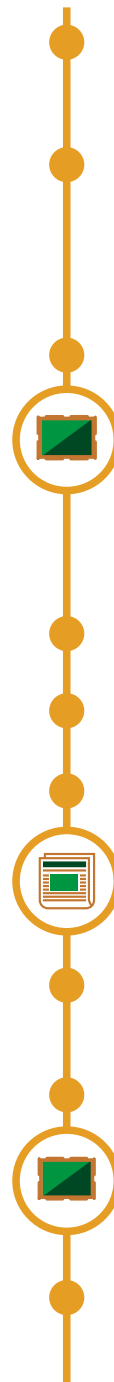
4/1998 Crònica de Jordi Dalmau a la *Revista de Girona* (núm. 187) sobre l'Ecomuseu de la Vall de Llémèna.

5/4/1998 Sortida a Palamós per fer un volt per la costa amb el *Rafael*, un vaixell històric del port de Palamós.

18/4/1998 Sortida nocturna a Sant Roc, amb La Llémèna, Espai Natural.

1/5/1998 Inauguració a Cartellà de l'exposició «Un poble, una lluita, un adhesiu» (fins al 6 de juny).

17/5/1998 Sortida a la Font del Basi (La Cellera), amb La Llémèna, Espai Natural.

13/6/1998 Concert de Ja t'ho diré, al pavelló de Sant Gregori, en suport al projecte de l'Ecomuseu de la Vall de Llémèna. També actuen els grups Johnny Pappa's i Malson. Mesos abans el grup menorquí grava el disc *Un ram de locura* a la rectoria de Cartellà, seu de l'Ateneu.

18/6/1998 Presentació dels treballs de recerca sobre la Vall de Llémèna dels alumnes de Ciències de l'Educació de la UdG.

21/6/1998 Sortida a Cala Tavallera (Cap de Creus), amb La Llémèna, Espai Natural.

1/7/1998 Inici del primer Casal d'estiu a Cartellà.

1/5/1999 VI Aplec de la Carbonera. Concert i ball de tarda amb Escampillem. Mostra sobre el món dels carboners i exposició sobre la línia elèctrica de 400 kV.

1/7/1999 Casal d'estiu a Cartellà.

23/5/1999 «Memorial d'herois i tombes. Una ruta per paisatges d'exili, 60 anys després», visita del monument a Walter Benjamin a Portbou, a la tomba de Machado a Cotlliure i a la tomba de l'escultor Arístides Maillol a Banyuls de la Marenda.

3/10/1999 Inauguració de l'exposició d'Albert Farrés i Antoni Castaño.

6/11/1999 Inauguració de l'exposició «Figuracions» de Miquel Bohigas.

3/12/1999 Cinefòrum: *Màrius i Jeanette*.

5/12/1999 Inauguració de l'exposició «Fi de mil·lenni» a Cartellà.

10/12/1999 Projectió de diapositives de Joan Barbarà: «Viatge als Estats Units 1999».

Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants

17/12/1999 Cinefòrum: *Clerks*.

31/12/1999 Festa de Cap d'Any a Cartellà.

2/1/2000 Concert de la Coral Xàntica a l'església de Cartellà.

4/2/2000 Inauguració de l'exposició «Fantasia» d'Edgar Masegú.

27/4/2000 Signatura d'un conveni entre l'ADAC, la UdG i el Conselh Generau dera Val d'Aran, en virtut del qual la cultura aranesa es difondrà per les comarques gironines. La signatura es fa a la seu de l'Ateneu, a Cartellà.

29-30/4/2000 1r Festival de la Carbonera.

1/5/2000 Aplec de la Carbonera.

2/6/2000 Inauguració de l'exposició d'escultures de Joaquim Pradas.

15/6/2000 Exposició dels treballs d'investigació de les aplicacions didàctiques d'educació ambiental de la Vall de Llémèna.

3/7/2000 Casal d'estiu a Cartellà.

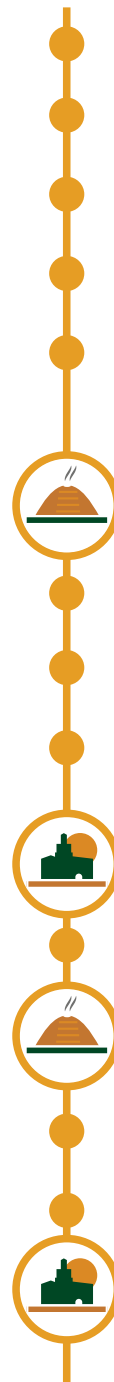
6/4/2001 Assemblea Extraordinària de socis.

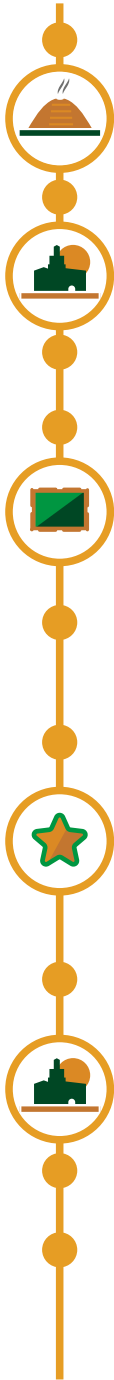
28-29-30/4/2001 2n Festival de la Carbonera. Presentació del llibre *Rocacorba* de Lluís Willaert.

1/5/2001 Aplec de la Carbonera.

15/5/2001 Exposició de Remei Mulleras a Cartellà.

2/7/2001 Casal d'estiu a Cartellà.

21/10/2001 Trobada de tardor per valorar el Casal d'estiu.

28/4/2002 Festa de la Carbonera.

1/5/2002 Aplec de la Carbonera.

1/7/2002 Casal d'estiu a Cartellà.

8/11/2002 Assemblea General Extraordinària de socis.

27/4/2003 Encesa de la carbonera a Cartellà.

1/5/2003 Inauguració de l'exposició «El món del carbó». Aplec de la Carbonera.

3/5/2003 Concert a Cartellà del grup de reggae resident Positive, organitzat pel grup de joves.

17 i 18/5/2003 3r Festival de la Carbonera a Cartellà.

28/6/2003 A Cartellà, concert de jazz a la fresca amb Trivuc: Francesc Ubanell (guitarra), Enric Canada (percussió) i Manel Vega (contrabaix).

31/6/2003 Inauguració de l'exposició de pintures de Manel Esteban «Color i abstracció».

1/7/2003 Casal d'estiu a Cartellà.

28/11/2003 Assemblea General de socis. Junta gestora.

5/12/2003 Assemblea General de socis. Junta gestora.

Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants

21/12/2003 Sortida a Sant Cebrià (Amer), amb La Llémena, Espai Natural.

16/1/2004 Assemblea General de socis. Junta provisional.

18/1/2004 Sortida al Castell d'Hostoles (Vall d'en Bas), amb La Llémena, Espai Natural.

6/2/2004 Assemblea General de socis.

22/2/2004 Sortida a Sant Martí de Llémena-Amer, amb La Llémena, Espai Natural.

27/2/2004 Assemblea General de socis. Elecció de la nova junta directiva.

21/3/2004 Sortida al Freixe, amb La Llémena, Espai Natural.

30/4/2004 Concert de música sefardita a Cartellà.

1/5/2004 Aplec de la Carbonera. Dinar popular i jocs de cucanya.

22/05/2004 Jocs per a la mainada i parada informativa, en el marc de la 1a Festa Popular Joan Amades de Sant Gregori.

23/5/2004 Sortida al Cap de Creus, amb La Llémena, Espai Natural.

5/6/2004 Exposició «El món del carbó» i maqueta de la Vall a les escoles de Sant Martí de Llémena.

18/6/2004 «Paradisos fiscals i empobriment del món. La taxa Tobin», xerrada-col·loqui a càrrec d'Anna M. Garriga, economista, coordinadora de relacions internacionals del moviment ATTAC.

1/7/2004 Casal d'estiu a Cartellà.

1/10/2004 «Latles dels ocells de la Vall de Llémèna», xerrada sobre el treball d'investigació fet pel col·lectiu BISAROCA. Biblioteca de Sant Gregori.

26/11/2004 «La importància dels rius petits: el riu Llémèna. Per una nova cultura de l'aigua», xerrada-col·loqui a càrrec de la Dra. Eugènia Martí, del Centre d'Estudis Avançats de Blanes.

19/12/2004 Festa de la llum i fireta de Nadal a Cartellà, amb el grup de joc El Fanalet.

4/1/2005 Exposició «El món del carbó» i maqueta de la Vall a la Facultat de Ciències de la UdG.

9/1/2005 Assemblea General de socis.

27/3/2005 Recollida de més de tres metres cúbics de deixalles a la riera de Llémèna. Amb La Llémèna, Espai Natural i l'AMPA de l'escola de Sant Gregori.

-/6/2005 Sortida a la Vall del Tarn i La Cobertoirada, al departament francès de l'Aveiron.

23/6/2005 Fira de Sant Joan a les escoles de Cartellà, organitzada pel Grup per a la Pedagogia Waldorf de Girona, l'Ateneu i l'Escola de Música de Sant Gregori. Parades de llibres, contes i joguines, tallers infantils. Música i cant coral, fogueres i sopar.

4/7/2005 Casal d'estiu a Cartellà.

10/10/2005 Assemblea General de socis.

24/11/2005 Presentació d'al·legacions contra la MAT.

Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants

4/3/2006 Concert dels grups Hermano Loco i The Tones, organitzat per la secció juvenil.

19/3/2006 Excursió i neteja demostrativa d'un tram del riu Llémena, amb l'AMPA de l'Escola Agustí Xifra i La Llémena, Espai Natural.

31/3/2006 «Agricultura ecològica a la Vall?», taula rodona i col·loqui amb Oriol Costa i Neus Montllor de DINAMIS; Camilo Sturm, distribuïdor de productes ecològics; APECPAE; Lluís Borrell, futur productor ecològic de la Vall, i Mayte Domènech de l'Associació de Naturalistes de Girona.

21/4/2006 Presentació del treball etnològic: *Artesans de la Plaça del Sol*, de Joaquim Castañer, Ramon Vidal, Joan Teixidor i Narcís Canadell.

23/4/2006 Mariona Font i Toti Soler presenten el disc *D'aram* a la rectoria de Cartellà. Organitzat per la secció juvenil.

29/4/2006 Inauguració a Cartellà de la Mostra d'oficis artesans.

1/5/2006 Festa de l'Ateneu.

18/6/2006 Excursió a Vallter i Gra de Fajol.

3/7/2006 Casal d'estiu a Cartellà.

30/7/2006 Festa de cloenda del Casal d'estiu.

15/8/2006 Sortida a Montoliu (departament de l'Aude) i Mirapeis (Miralpeix).

7/10/2006 Cinefòrum: *El malson de Darwin*, d'Hubert Sauper. Presentació a càrrec de Pep Caballé, documentalista.¹³⁵

¹³⁵ Les 4 sessions de Cinefòrum de l'any 2006 estan documentades al blog cartellacinema.blogspot.com [consultat el 10/04/2021].

6/10/2006 Assemblea General de socis.

14/10/2006 Cinefòrum: *Gattaca*, d'Andrew Niccol. La presenta Joan Brunet, treballador de la Unitat d'Avaluació del Risc de Càncer i Prevenció a l'ICO de l'Hospital Josep Trueta de Girona.

20/10/2006 Presentació del CST a càrrec del seu president Àlex Casademunt, a la Biblioteca de Sant Gregori.

21/10/2006 Cinefòrum: *Cuerno de cabra*, de Metodi Antonov. Presentació a càrrec de Paco Millán, cooperativista, treballador per compte propi que feia de pastor quan es va estrenar la pel·lícula.

28/10/2006 Cinefòrum: *Z*, de Costa Gavras. Presentada per Àngel Cubarsí Cubano, llavors treballador de la Nestlé i militant a Bandera Roja quan es va estrenar el film.

11/11/2006 Assemblea General de socis. L'Ateneu s'adhereix al CST.

18/5/2007 Assistència a la Fira del Caragol de Lleida.

18/6/2007 Jornada tècnica de plantes aromàtiques o medicinals.

1/7/2007 Festa d'estiu de la FAC a Cartellà.

2/7/2007 Casal d'estiu a Cartellà.

20/10/2007 Presentació a la Biblioteca de Sant Gregori del «Camino del Gaucho», un projecte d'ecoturisme entre Argentina, Uruguai i Brasil. Amb Lucía Pesci del Foro Latinoamericano de Ciencias Ambientales (FLACAM).

21/10/2007 Sortida a La Garriga de Vilanant, amb La Llémèna, Espai Natural.

17/11/2007 Taller de «Feng Shui al jardí de casa», a càrrec de Lluís Salavert.

Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants

18/11/2007 Sortida a Sant Miquel de les Formigues, amb La Llèmena, Espai Natural.

23/11/2007 Presentació de l'informe de sostenibilitat de les comarques gironines, pel centre de Sostenibilitat Territorial de Catalunya.

26/11/2007 «Educació i valors: família i escola».

30/11/2007 «Per què i com invertir en parc d'energia solar?», projecte de parc d'energia solar a la Vall de Llèmena. En col·laboració amb La Llèmena, Espai Natural.

14/12/2007 «Diners i consciència», a càrrec de Joan Melé, delegat de Triodos Bank a Catalunya.

16/12/2007 Sortida a Santa Brígida, amb La Llèmena, Espai Natural.

21/12/2007 Assemblea General.

22 i 23/12/2007 Fira de Nadal a les escoles de Cartellà. Associació Waldorf i Escola de Música.

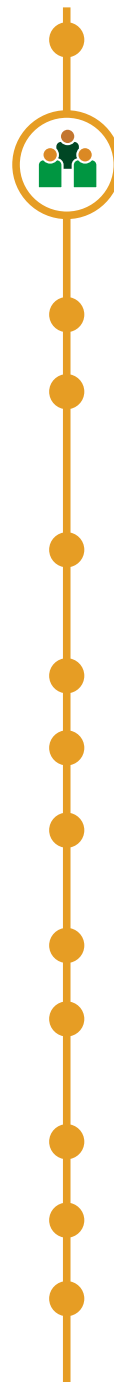
26/12/2007 «Monarquia i llibertat d'expressió. En defensa de la democràcia».

20/1/2008 Sortida a la capçalera de l'Onyar i volcà de la Crosa, amb La Llèmena, Espai Natural.

17/2/2008 Sortida a Les Medes de Sant Aniol, amb La Llèmena, Espai Natural.

16/3/2008 Sortida a Rocafesa, amb La Llèmena, Espai Natural.

26/3/2008 «Educació i valors socials: poble i societat».

20/4/2008 Neteja de la riera de Llémèna. Amb La Llémèna, Espai Natural i l'AMPA de l'escola de Sant Gregori.

9/5/2008 Assemblea General de socis.

18/5/2008 Caminada nocturna des de Sant Martí de Llémèna organitzada per La Llémèna, Espai Natural, amb Narcís Canadell i Carme Mañas.

22/6/2008 Sortida al Cap de Creus, amb La Llémèna, Espai Natural.

2/7/2008 Casal d'estiu a Cartellà.

20/9/2008 «Els menjadors escolars ecològics», seminari dirigit a AMPAS, empreses de càtering, escoles, ajuntaments i agricultors. Activitat de pagament organitzada per DINAMIS a Cartellà.

26/9/2008 Xerrada informativa a Cartellà sobre el taller «Planta't a l'hort», a càrrec d'Olga Mallufrer, educadora ambiental.

27/9/2008 Vetllada poètico-musical amb Rosa Cullell i Rusó Sala. Activitat de pagament organitzada a Cartellà pel CST.

4/10/2008 Inici del taller d'hort, a càrrec d'Olga Malofré, educadora ambiental. Taller d'octubre a juliol a l'hort de la rectoria de Cartellà. Activitat de pagament organitzada amb el CST.

4/10/2008 Taller de construcció d'un forn de pa, a càrrec d'Oriol Balliu, educador ambiental. Activitat de pagament organitzada amb el CST.

8/11/2008 «Iniciatives econòmiques territorialment sostenibles», seminari de pagament organitzat pel CST a Cartellà.

28/11/2008 Presentació a Cartellà de la revista *Garrotxes*, amb articles sobre la Garrotxa i la Vall de Llémèna.

Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants

12/12/2008 «Una energia sin futuro. Desmontando las mentiras de la energia nuclear», vídeofòrum a la Biblioteca de Sant Gregori amb La Llémèna, Espai Natural.

14/12/2008 Fira Regal a Sant Gregori organitzada amb DINAMIS (Fira d'intercanvi).

26/2/2009 Cinefòrum: *Un toque de canela* de Tassos Boulmetis.

6/3/2009 Cinefòrum: *Little Miss Sunshine* de Jonathan Dayton i Valerie Faris.

13/3/2009 Cinefòrum: *Clint Eastwood, una llegenda viva*, i *Retorn al futur*, de Robert Zemeckis.

20/3/2009 Cinefòrum: *Geigen die Wand* de Fatih Akin.

21/3/2009 Taller de Pa amb Mònica Suñer. Activitat de pagament.

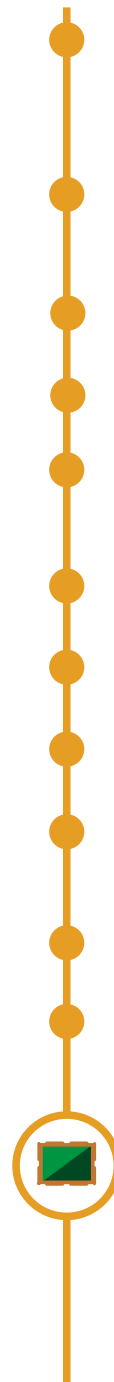
27/3/2009 Cinefòrum: *Red road* d'Andrea Arnold.

17/4/2009 Presentació del llibre *Gironins a Menorca* de Josep Pellicer, a la Biblioteca de Sant Gregori.

17/4/2009 Cinefòrum: *Religulous (A Spiritual Journey)* de Larry Charles.

18/4/2009 Conferència sobre «Energització solar» amb Hira Ratan Manec, investigador de cultures hindús i jainistes. Activitat de pagament organitzada amb DINAMIS.

1/5/2009 Festival de l'1 de maig. Exposició «Les formes de l'aigua», del fotògraf Lluís Camargo. Presentació del dossier «El rep-te de l'alimentació» (*Revista de Girona*), a càrrec de Neus Montllor, Anna Roca i Xavier Cortadelles. Dinar ecològic. Concert de A Manta, trio femení (*Deixeu parlar la Terra*). Concert de Positive (reggae llemenenc). Festival organitzat amb DINAMIS.

L'Ateneu de la Vall de Llèmena: 30 anys

15/5/2009 Cinefòrum: *Zeitgeist (The movie)* de Peter Joseph.

17/5/2009 Excursió a La Vajol, *Camí de la retirada*, amb La Llèmena, Espai Natural.

5/6/2009 Cinefòrum: *La ley de Herodes* de Luis Estrada i *Le mari de la coiffeuse* de Patrice Leconte.

20/6/2009 Taller d'inauguració del forn de pa amb Núria Negre i Mònica Suñer.

26/6/2009 Cinefòrum: *Home* de Yann Arthus-Bertrand.

13/6/2009 Clausura de l'exposició «Les formes de l'aigua», del fotògraf Lluís Camargo. Audiovisual *Selva de Florència*.

1/7/2009 Casal d'estiu a Cartellà.

24/10/2009 Reunió a Cartellà dels Amics de Nicaragua, amb Orlando Pineda.

2/11/2009 Concert de Rusó Sala i recital poètic de Ramon Bartrina, amb la col·laboració de DINAMIS.

6/11/2009 Assemblea General de socis.

7/11/2009 Primera entrada al blog de l'Ateneu <ateneudecartella.blogspot.com>.

28/11/2009 Cinefòrum. Estrena de *Ypandèmia*, de Jaume Casas i Xavier Nogué.

7/2/2010 Excursió a Rocacorba. Unes trenta persones s'apleguen a Foleià per pujar a Rocacorba i visitar el santuari i la cova.

13/2/2010 Cinefòrum: *Bachehaye aseman (Nens del cel)*, dirigida per Majid Majidi.

Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants

21/2/2010 Concert de Mayo Diao Foyre Fouladou a Cartellà.

27/2/2010 Campionat de botifarra a Cartellà, organitzat pel grup de joves.
Guanyadors: Àngel Cubarsí i Paco Millán.

7/3/2010 Excursió a Cabrera, des dels Hostalets d'en Bas.

11/4/2010 Excursió a Sant Iscle de Colltort. Pujada al castell de Colltort i visita al volcà de can Tià.

1/5/2010 Festa de l'Ateneu, en companyia de l'Ateneu de Dones Fules del Senegal. Cine infantil amb *Kirikú i las bestias salvajes*. Cinefòrum: *Sacco e Vanzetti*, de Giuliano Montaldo.

2/5/2010 Excursió a Sant Aniol d'Aguja. Des de Sadernes fins al salt del Brull passant per Talaixà (uns 30 participants).

15/5/2010 Taula rodona: «Els remences de la Vall de Llémèna», a càrrec dels historiadors Albert Reche, Joan Llinàs i Miquel Freixa. Inauguració de l'exposició sobre el Fet Remença a la Vall de Llémèna, en el marc de la I Festa Remença.

29 i 30/5/2010 Primeres jornades temàtiques: «Jornades sobre l'aigua». Pere Giró explica com fer un ariet i exposa el seu projecte de construir ariets a diverses regions de l'Àfrica. Projectió del documental *Salus Aquae* de Pep Caballé. Sortida teòricopràctica amb Helena Guasch.

13/6/2010 Excursió al Pedraforca.

28/6/2010 Inauguració del Casal d'estiu 2010 (fins al 31/7/2010).

12/9/2010 Excursió al Montgrí passant pel coll de Santa Caterina.

16/9/2010 Presentació del llibre *Endreçar l'ànima*, de la consellera de Salut Marina Geli.

2 i 3/10/2010 Jornades temàtiques: «El vulcanisme de la Vall de Llèmena», a càrrec d'Albert Pujadas (geòleg). Excursió al Puig d'Adri.

9 i 10/10/2010 Excursió a la serra del Montsant. Sortida de dos dies amb estada a Lo Refugi de Cornudella del Montsant. El diumenge excursió a la Serra Major del Montsant i visita a la Cova Santa.

25/10/2010 Publicació d'un article sobre l'Ateneu a la revista *Les Garrotxes*, núm. 6.

7/11/2010 Excursió a La Salut: «Boscos de tardor». Amb sortida a Sant Feliu de Pallerols.

12/12/2010 Excursió a Montserrat.

9/1/2011 Excursió al Comanegre.

21/1/2011 Conferència «El crash. L'estat de la qüestió», a càrrec de Santiago Niño Becerra. Cicle «Què, qui com de la crisi».

6/2/2011 Sortida a la neu. Excursió amb raquetes a Vallter.

11/2/2011 Cinefòrum a la Biblioteca Miquel Martí i Pol de Sant Gregori. *L'Orchestre*, documental de David Pérez i Pere Solés.

19 i 20/2/2011 Jornades temàtiques: «Els fòssils de la Vall», a càrrec d'Àngel Canyigueral. Pujada a Santa Lena.

25/2/2011 Cinefòrum a la Biblioteca Miquel Martí i Pol de Sant Gregori. *Salvador* de Manuel Hueriga (cicle «Salvador Puig Antich»).

Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants

4/3/2011 «Salvador Puig Antich», conferència de Pere Zanuy i Rogés, membre fundador de la Plataforma Cívica per a la revisió del procés judicial militar contra Puig Antich.

3/4/2011 Excursió a Mare de Déu del Mont. Des de Beuda.

1/5/2011 Festa de l'Ateneu. Celebració del 20è aniversari de l'Ateneu. Homenatge als fundadors i col·laboradors de l'Ateneu. Concert de Bleed It. Visita guiada per Narcís Canadell a l'exposició sobre el fet remença a la Vall.

8/5/2011 Excursió al Matagalls. Des de Sant Marçal.

27/5/2011 Assemblea General. Aprovació dels nous Estatuts de l'Ateneu de la Vall de Llèmena.

12/6/2011 Taula rodona: «Origen de la remença. Impostos als masos a l'edat mitjana i la revolta remença». Exposició sobre el Fet Remença a la Vall de Llèmena. En el marc de la II Festa Remença.

4/7/2011 Inauguració del Casal d'estiu 2011 (fins al 29/7/2011).

9/7/2011 Excursió al Balandrau.

22/8/2011 Escalada a Solius.

9/9/2011 Conferència «És el moment de les alternatives», amb Arcadi Oliveres. Moderat per Xavier Cusell, periodista de RNE. Cicle «Què, qui com de la crisi».

10/9/2011 Excursió al Puigsacalm.

2/10/2011 Excursió al Matagalls.

6/10/2011 Primera trobada del Club de Lectura.

16/10/2011 Setmana Verda. L'Ateneu organitza una visita guiada i activitats ambientals al voltant de la Font de la Torre de Canet d'Adri. Amb Cesc Compte i Helena Guasch.

7/11/2011 Inici del Club de Lectura de l'Ateneu. Tertúlia amb Blanca Busquets, autora de *La nevada del cucut*.

13/11/2011 Excursió a La Salut-Rupit.

8-10-11/12/2011 Sortida a les Muntanyes de Prades.

27/11/2011 El Club de Lectura visita la Maternitat d'Elna amb el guiatge d'Assumpta Montellà.

15/12/2011 Club de Lectura. Tertúlia amb Eduard Márquez, autor d'*El silenci dels arbres*.

21/12/2011 Primer Premi a l'Activitat Sociocultural per la Festa Remença, en el marc dels Premis Ateneus 2011.

12/1/2012 Club de Lectura. Tertúlia amb Assumpta Montellà, autora de *La maternitat d'Elna*.

17/2/2012 Conferència «L'educació en temps de crisi», a cura de Joan Manuel del Pozo. Cicle «Què, qui com de la crisi».

2/3/2012 «Els secrets de la comunicació», a càrrec de Silvia Sabrià. Organitzat per la Biblioteca Miquel Martí i Pol, amb el suport de l'Ateneu.

4/3/2012 Excursió a Xenacs.

Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants

10/3/2012 Commemoració del Dia Internacional de la Dona Treballadora. Representació de l'obra *Amb VEU de dona*, pels grups de teatre Increixendo i Els Rovellats.

9/3/2012 Commemoració del Dia Internacional de la Dona Treballadora. Xerrada-debat amb Adriana Casademont. En col·laboració amb l'Associació Dones de la Vall.

19/3/2012 Club de Lectura. Tertúlia sobre *Una terra solitària*, amb la seva autora Bel Olid.

23/4/2012 Inici del blog del grup de joves <ateneujove.blogspot.com>.

28/4/2012 Publicació al blog de l'Ateneu del Manifest de l'Assemblea de socis de la FAC de 14/4/2012.

1/5/2012 Excursió a Prat del Compte (Terra Alta).

20/5/2012 Festa de l'Ateneu. Bicicletada. Arrossada popular, presentació del Casal d'estiu, jocs de cucanya, cloenda amb la Jove Big Band de Girona a les escoles de Cartellà.

20/5/2012 L'Ateneu amb La Marató de TV3. Col·laboració amb la Marató de l'Acudit.

26/5/2012 Conferències d'història remença: La «Catalunya del segle XV: una societat en crisi», a càrrec de Joaquim Nadal i «Què implicava a les famílies ser remença», a càrrec de Rosa M. Lluch. Exposició sobre el fet remença i recuperació de la maqueta de la Vall, en el marc de la Festa Remença.

1/6/2012 Cartellà Sound Fest, amb Code (rock), DJ Moner (màquina remember, d'n'b), N&P Project (màquina, hardcore) i Osap & Friends (dubstep, raggajungle i d'n'b). Organitzat pel grup de joves.

10/6/2012 Excursió al Salt del Sallent. Des de Sant Privat d'en Bas.

8/6/2012 Exposició remença al Centre de Visitants del Gironès (fins al 5/9/2012).

2/7/2012 Inauguració del Casal 2012 (fins al 27/7/2012).

17/7/2012 Club de Lectura. Tertúlia sobre *Mil sols esplèndids* de Khaled Hosseini, amb Sàdar Malé, membre d'ASDHA (Associació per als Drets Humans a l'Afganistan) i Jordi Xuclà, diputat.

21/7/2012 Excursió a Roca Colom. Des de Vallter (15 participants).

7/9/2012 Pau Masramon i Marçal Molas, membres de l'Ateneu Naturalista de Girona, exposen els objectius del projecte Aigua és Vida. El col·lectiu La Llavor de la Vall demana acolliment a l'Ateneu.

8-9/9/2012 Excursió a Núria-Puigmal (28 participants).

28/9/2012 Club de Lectura: *Vinoteca. Maridatge de vins i poesia a Cartellà.*

21/10/2012 Excursió al Montseny. Des de prop de Santa Fe, concretament des de la font de Passavets.

11/11/2012 Escalada a Solius amb Pau Bassols.

11/11/2012 Jornades temàtiques: «Jornada boletaire», conduïda per Anna Corominas.

21/11/2012 Club de Lectura. Tertúlia amb Assumpta Montellà, autora d'«El Setè camió».

25/11/2012 Excursió a Sant Feliu de Pallarols-La Salut.

Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants

1/12/2012 Col·laboració amb la Campanya de Recapte d'Aliments.

23/12/2012 Matinal des de la Vall de Sant Daniel fins al Castell de Sant Miquel.

20/1/2013 Excursió al Santuari i Castell de Finestres.

30/1/2013 Club de Lectura. *El sistema periòdic* de Primo Levi, amb una filòloga (Coral) i un químic (Elmer).

17/2/2013 Excursió a Vallter-Pastuira. Travessa per la neu amb raquetes o grampons.

26/2/2013 Convocatòria del Concurs de Punts de Llibre, en record de dues participants habituals al Club de lectura que havien traspassat l'any 2012: Glòria Pla-Giribert i Anna Vidal.

27/3/2013 Inici de la reconstrucció del terra del segon pis de la rectoria de Cartellà.

5/4/2013 Conferència «La crisi de les idees», amb Josep Maria Terricabras, presentat per Júlia Recasens, ateneïsta. Cicle «Què, qui com de la crisi».

23/4/2013 Presentació de la nova pàgina web de l'Ateneu <ateneuvalldellemena.wix.com/ateneu>.

28/4/2013 Camí de Ronda de Pals a Sa Tuna.

4/5/2013 Conferències d'història remença: «Les negociacions per a la resolució del conflicte remença a Sant Gregori», a càrrec de l'historiador i arqueòleg, Joan Llinàs i «La cuina en temps de remença», a cura de David Lienas, cuiner. En el marc IV de la Festa Remença.

13 i 14/5/2013 Jornades temàtiques: «Les dues cares del riu Llémena». Debat amb La Llémena Espai Natural, Anton Sunyer (regidor de Medi Ambient de l'Ajuntament de Sant Gregori) i Helena Guasch (professora d'ecologia de la UdG).

25/5/2013 Lectura teatralitzada de *Don Jaume el Conquistador*, de Serafí Pitarra, per la companyia Increixendo. Assemblea General de socis.

26/5/2003 Festa de l'Ateneu. Presentació del Casal d'estiu i d'entitats associades.

1 i 2/6/2013 Jornades temàtiques: «Els nostres ocells», xerrada a càrrec d'Hubert Mas i Cesc Compte. Anellament d'ocells a Sant Gregori, a la vora de la riera.

21/6/2013 L'Ateneu estrena compte al Facebook.

25/6/2013 Club de Lectura. Tertúlia amb M. Mercè Roca, autora de *Bones intencions*.

1/7/2013 Inici del Casal 2013 (fins al 26/7/2013).

17/7/2013 Clausura del curs 2012-2013 del Club de Lectura, amb Pedro Zarraluki, autor de *Historia de silencio*.

16/10/2013 Club de Lectura. Tertúlia amb Enrique d'Hériz, autor de *Mentira*.

19/10/2013 Curs introductori al tast de cerveses, a càrrec d'Albert Barrachina.

23/11/2013 Assemblea General de socis. Renovació de la Junta Directiva.

3/12/2013 «Consulta Sí, Consulta NO», amb Joaquim Nadal, president de la Taula gironina pel Dret a Decidir; Pere Pugès i Dorca, membre fundador de l'Assemblea Nacional Catalana, i Xavier Arbós i Marín, catedràtic de Dret Constitucional de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants

15/12/2013 L'Ateneu amb La Marató de TV3. Marató de lectura de textos de Miquel Martí i Pol a la Biblioteca Miquel Martí i Pol de Sant Gregori. Concert de Smoumolo.

26/12/2013 Fi de la restauració de la maqueta de la Vall de Llémèna, obra de Quim Esteve.

14/2/2014 Participació en la taula rodona «Ateneus i casals, nous reptes i perspectives de futur», organitzada per l'Ateneu 24 de juny.

19/3/2014 Club de Lectura. Tertúlia amb Màrius Serra, autor de *Plans de futur*.

1/5/2014 Festa de l'Ateneu. Assemblea General i presentació del Casal d'estiu. Espectacle *Màgia per a maldestres* i lliurament de premis del concurs de punts de llibre.

18/5/2014 Conferències d'història remença: «Nivells de vida dels remences de la Catalunya Medieval», a càrrec de Pere Orti Gost (UdG) i «Els matrimonis remences al segle XIV: el cas de les valls de Llémèna i d'Amer», a càrrec de Lluís To Figueres (UdG). Les conferències es fan a l'església de Sant Esteve de Llémèna en el marc de la V Festa Remença.

30/5/2014 Xerrada sobre el projecte de la variant de Bescanó, organitzada per la Plataforma aTERNativa141.

18/6/2014 Club de Lectura. Tertúlia amb Josep M. Fonalleras, autor de *Climent*.

21/6/2014 Col·laboració amb Enrondallémèna.

30/6/2014 Inauguració del Casal 2014 (fins al 31/7/2014).

15/7/2014 Ressenya sobre l'Ateneu al diari *Ara*.

3/10/2014 Presentació del Club de Lectura 2014-2015.

4/10/2014 Jornades temàtiques: «Jornada d'astronomia», con-
duïda per Xavier Nieto i David Fernández.

24/10/2014 Presentació de la maqueta de la Vall de Llèmena a
la Biblioteca Miquel Martí i Pol de Sant Gregori.

16/12/2014 Presentació del llibre *30 dies per salvar el Llèmena*, de Xavier Cusell.

25/1/2015 Excursió de cala S'Alguer a Cap Roig.

8/3/2015 Excursió a Tamariu-Far de Sant Sebastià.

16/4/2015 Club de Lectura. Tertúlia amb Vicenç Pagès, autor de *Dies de frontera*.

1/5/2015 Festa de l'Ateneu. Curs bàsic d'Instagram. Presentació
del Casal d'estiu i Assemblea General. Concert de Smoumolnő
a Cartellà.

28/5/2015 Conferència d'història remença: *Els sabers de les dones medievals*,
a càrrec de Maria Teresa Vinyoles, medievalista i professora jubilada de la
Universitat de Barcelona, en el marc de la VI Festa Remença.

29/6/2015 Inici del Casal 2015 (fins al 31/7/2015).

2/10/2015 Inauguració del curs del Club de Lectura. «El plaer de
la lectura», a càrrec de Laura Borràs, directora de la Institució
de les Lletres Catalanes.

Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants

18/10/2015 Pujada a Rocacorba. Aquesta excursió tanca el darrer cicle d'excursions de l'Ateneu.

1/11/2015 a **30/11/2015** Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 51) a la Biblioteca Miquel Martí i Pol (Sant Gregori).

6/11/2015 Inauguració del Projecte BiblioArt a la Biblioteca Miquel Martí i Pol de Sant Gregori.

13/12/2015 L'Ateneu amb la Marató TV3. Subhasta d'obres d'art cedides per participants del Projecte BiblioArt. Concert de jazz amb la Jove Big Band de Girona, en el marc de la Marató de TV3.

16/12/2015 Premis Ateneus 2015. Lliurament del Premi a la Creativitat al Projecte Biblioart.

17/12/2015 Trasllat del blog <ateneudecartella.blogspot.com> a <<http://ateneuvalldellemena.wix.com/ateneu>>.

23/12/2015 Tertúlia amb Joan Benesiú, autor de *Gegants de gel*.

29/12/2015 Club de Lectura. Trobada de joves lectors bibliotubers, amb Laura Borràs (directora de la Institució de les Lletres Catalanes) i Marta Botet (bibliotuber).

7/1/2016 «La Conferència de París sobre el Canvi Climàtic i les seves implicacions», amb Manel Llaveró, veí de la Vall del Llémena que va participar en la Conferència de París, membre de l'organització PUSH Sweden i investigador de combustibles renovables a la universitat d'Uppsala.

11/1/2016 a **2/2/2016** Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Municipal (Celrà).

9/1/2016 Celebració del Premi Ateneus 2015 a la Creativitat pel Projecte BiblioArt. Homenatge a Miquel Bohigas.

4/2/2016 a 26/2/2016 Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Lluís Barceló i Bou (Palamós).

29/2/2016 a 21/3/2016 Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Fages de Climent (Figueres).

1/3/2016 a 20/3/2016 Projecte BiblioArt (Quaderns 27 a 51) a la Biblioteca Pública (Vila-seca).

9/3/2016 Participació (Joan Brunet i Jordi Rubió) a la trobada d'entitats culturals organitzada per Òmnium Cultural del Gironès i la Càtedra UNESCO de Polítiques Culturals i Cooperació.

23/3/2016 a 14/4/2016 Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Municipal (Sant Hilari Sacalm).

25/3/2016 a 24/4/2016 Projecte BiblioArt (Quaderns 27 a 51) a la Biblioteca Pública Terra Baixa (El Vendrell).

18/4/2016 a 10/5/2016 Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Lambert Mata (Ripoll).

30/4/2016 a 20/05/2016 Projecte BiblioArt (Quaderns 27 a 51) a la Biblioteca Antoni Gaudí (Riudoms).

12/5/2016 a 3/6/2016 Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Modest Salse i Camarasa (Hostalric).

25/5/2016 «La cura de la salut a l'època remença», a càrrec del Dr. Carles Vela Aulesa de la UdG. En el marc de la VII Festa Remença.

27/5/2016 a 19/6/2016 Projecte BiblioArt (Quaderns 27 a 51) a la Biblioteca Pere Anguera (Reus).

Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants

15/6/2016 Club de Lectura. Tertúlia amb Toni Sala, autor d'*Els nois*.

7/6/2016 a 29/6/2016 Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Municipal (Cassà de la Selva).

25/6/2016 a 19/7/2016 Projecte BiblioArt (Quaderns 27 a 51) a la Biblioteca Central Xavier Amorós (Reus).

27/6/2016 Inici del Casal 2016 (fins al 29/7/2016).

1/7/2016 a 26/7/2016 Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Joan Rigau i Sala (Vidreres).

23/7/2016 Club de Lectura. Fi de curs a Cartellà amb poemes de Montserrat Abelló, amb Mirna Vilobí i Xavi Murcia.

26/7/2016 a 22/8/2016 Projecte BiblioArt (Quaderns 27 a 51) a la Biblioteca Municipal (La Nou de Gaià).

27/7/2016 a 29/8/2016 Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca lu Bohigas (Salt).

30/8/2016 a 20/9/2016 Projecte BiblioArt (Quaderns 27 a 51) a la Biblioteca Pública de Torreforta (Tarragona).

1/9/2016 a 23/9/2016 Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Ramon Vidal (Besalú).

16/9/2016 *Lorca, retratos de Juventud*, recital poètic a càrrec de Joel Minguet.

26/9/2016 a 18/10/2016 Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Pere Caner (Calonge).

27/09/2016 a 23/10/2016 Projecte BiblioArt (Quaderns 27 a 51) a la Biblioteca Municipal Marta Mata (Cunit).

30/9/2016 Presentació dels llibres de Manel Fortis i Artacho: *Rey(na)*, *Enmig d'enlloc*, *A can Pistras* i *Ànimes negres*.

20/10/2016 a 11/11/2016 Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Emilia Xargay (Sarrià de Ter).

30/10/2016 a 20/11/2016 Projecte BiblioArt (Quaderns 27 a 51) a la Biblioteca Municipal Joan Manresa (La Riera de Gaià).

15/11/2016 a 12/12/2016 Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Carles Rahola (Girona).

27/11/2016 Apadrinament d'un punt de lectura a Banya de Boc, en el marc del projecte Bosc de llibres.

28/11/2016 a 28/12/2016 Projecte BiblioArt (Quaderns 27 a 51) a la Biblioteca Pública (La Selva del Camp).

2/12/2016 Presentació dels llibres *Risc de pluja*, de Miquel Bohigas i *Me'n vaig a l'Est*, de Laura Bohigas. Amb la col·laboració del grup de teatre Increixendo.

14/12/2016 a 9/1/2017 Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Joan Vinyoli (Santa Coloma de Farners).

15/12/2016 «Ictus i lesions medul·lars i cerebrals traumàtiques», conferència-col·loqui amb el Dr. Fabià Màrquez, neuròleg. En el marc de la Marató de TV3.

11/1/2017 a 2/2/2017 Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Ramón Bordas i Estragués (Castelló d'Empúries).

Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants

6/2/2017 a 28/2/2017 Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Pública (Banyoles).

9/2/2017 «La crisi dels refugiats. Què hi pots fer?», amb Oriol Amorós, Quim Roca i Marta Rubau. Moderadora: Olga Rodríguez.

19/2/2017 Ruta lecturitzada pels voltants de Sant Gregori. Activitat anul·lada.

29/3/2017 a 24/4/2017 Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Octavi Viader i Margarit (Sant Feliu de Guíxols).

4/4/2017 a 24/4/2017 Projecte BiblioArt (Quaderns 27 a 51) a la Biblioteca Pública Maria Barbal (Trepç).

25/4/2017 a 12/5/2017 Projecte BiblioArt (Quaderns 27 a 51) a la Biblioteca Municipal (La Pobla de Segur).

7/5/2017 Festa de l'Ateneu. Assemblea General, presentació del Casal d'estiu. Espectacle *Pols màgica* de Sílvia Cadanet.

20/5/2017 Conferència sobre Guillem Galceran de Cartellà, a càrrec de la Dra. Maria Mercè Homs, en el marc de la VIII Festa Remença.

24/5/2017 Club de Lectura, amb el poeta Joan Margarit.

3/6/2017 a 30/6/2017 Projecte BiblioArt (Quaderns 27 a 51) a la Biblioteca Sant Agustí (La Seu d'Urgell).

26/6/2017 Inici del Casal 2017 (fins al 28/7/2017).

4/7/2017 a 27/7/2017 Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Francesc Balagué (Sant Jaume d'Enveja).

8/7/2017 Enrondallémena, amb el suport de l'Ateneu.

19/7/2017 Club de Lectura. Tertúlia amb Albert Jubany, autor d'*El silenci del far*.

29/7/2017 a **29/8/2017** Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Municipal (Masdenverge).

31/8/2017 a **27/9/2017** Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Comarcal Sebastià Juan i Arbó (Amposta).

24/9/2017 Manifest sobre el Referèndum de l'1 d'octubre.

25/9/2017 a **13/10/2017** Projecte BiblioArt (Quaderns 27 a 51) a la Biblioteca Josep Lladonosa i Pujol (Alguaire).

26/9/2017 Club de Lectura. Presentació del curs.

29/9/2017 a **16/10/2017** Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Pública de Campredó - Manel Pérez Bonfill (Campredó).

18/10/2017 a **6/11/2017** Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Municipal (l'Ampolla).

08/11/2017 a **29/11/2017** Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Popular (Ulldecona).

25/11/2017 Assemblea General de socis.

28/11/2017 «Com fer front a la incertesa que estem vivint», xerrada-taller dirigida per Mariana Lozano (psicòloga i *coach*). Organitzat per l'Associació de Dones de la Vall amb el suport de l'Ateneu. A la Biblioteca Miquel Martí i Pol de Sant Gregori.

30/11/2017 Conferència sobre Aurora Bertrana a càrrec de Neus Real, professora de la UAB.

Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants

1/12/2017 a 28/12/2017 Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Marcel·lí Domingo (Tortosa).

04/12/2017 a 29/12/2017 Projecte BiblioArt (Quaderns 27 a 51) a la Biblioteca Salvador Espriu (Linyola).

30/12/2017 a 24/1/2018 Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Pública Comarcal (Móra d'Ebre).

21/1/2018 a 15/2/2018 Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Municipal Dolors Cabré (Riba-Roja d'Ebre).

16/2/2018 a 5/3/2018 Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 26) a la Biblioteca Artur Bladé i Desumvila (Flix).

22/2/2018 Club de Lectura. Conferència de Laura Borràs «Frankenstein, quan els monstres són humans».

06/4/2018 a 14/4/2018 Projecte BiblioArt (Quaderns 1 a 51) a la Biblioteca Antònia Adroher (Girona).

14/4/2018 Punt final del Projecte BiblioArt. Centre Cívic Ter de Girona. En el marc del Dia Internacional de l'Art.

12 i 13 /5/2018 Jornades temàtiques: «La caricatura del cant dels ocells». Taller a càrrec de Pere Alzira Bilbeny.

19/5/2018 Conferència «Els molins tradicionals», a cura de l'historiador Xavier Solà, en el marc de la IX Festa Remença.

27/5/2018 Jornades temàtiques: «Les Orquídiades de la Vall de Llémèna». Taller a càrrec de Josep Barberà, naturalista.

25/6/2018 Inici del Casal 2018 (fins al 27/7/2018).

30/6/2018 i 1/7/2018 Jornades temàtiques: « Els insectes de la Vall de Llémèna i com fotografiar-los», taller conduït per David Estany.

19/9/2018 Club de Lectura. Presentació de la temporada.

19/10/2018 Presentació del llibre *La bassa de les granotes*, d'Agnès Padró, a càrrec de Cesc Compte, president de l'Ateneu.

12/12/2018 Lliurament dels premis Ateneus 2018. Assisteixen Cesc Compte i Jordi Rubió en representació de l'Ateneu.

31/5/2019 Conferència «El món de les auques», a càrrec de l'escriptor Jordi Dalmau. Presentació de *l'Auca de la mort de Pere Joan Sala*, amb textos de Miquel Bohigas i il·lustracions de Xavi Vegas.

1/6/2019 Conferència «La Vall de Llémèna i el sindicat remença del 1448», a càrrec de la historiadora M. Mercè Homs Brugarolas.

25/6/2019 Inici del Casal 2019 (fins al 2/8/2019).

16/7/2019 Club de Lectura. Cloenda de la temporada amb un recital de la Cia. La Minúscula, amb poemes de M. Mercè Marçal.

25/9/2019 Club de Lectura. Presentació del curs.

30/11/2019 Jornades temàtiques: «Vivim sobre antics vestigis: Arqueologia a la Vall de Llémèna». Amb Albert Aulines, prehistoriador de l'Associació Arqueològica de Girona.

30/1/2020 Club de Lectura. Tertúlia amb Lluís Muntada, autor de *L'elegància del número zero*.

Cronologia de les activitats programades i d'altres fets rellevants

11/4/2020 Club de Lectura. Primera tertúlia en línia amb *Canto jo, la muntanya balla*, d'Irene Solà.

27/6/2020 Premi Ateneu a Treballs de Recerca. Lliurament del Premi 2020 a Àngel Marimón pel treball «Anàlisi de la gestió de l'Agrupació Esportiva Sant Gregori i oportunitats de millora».

1/7/2020 Inici del Casal 2020 (fins al 14/8/2019).

26/9/2020 Club de Lectura. Inici de curs amb la representació a Cartellà de *La vida secreta de Tennessee Williams* per Martí Peraferrer.

11/10/2020 Club de Lectura. Entrevista a Carme Callejón a Ràdio Sant Gregori amb motiu dels 10 anys del Club.

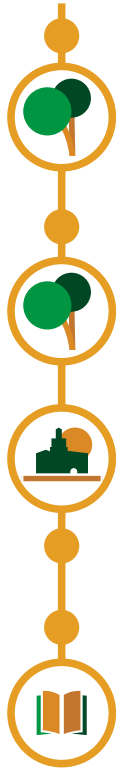
15/10/2020 Xerrada-col·loqui en línia: *Què és la COVID-19? Eines per a la lluita contra la pandèmia*. Amb el Dr. Pere Joan Cardona del Servei de Microbiologia, Hospital Universitari Germans Trias i Pujol, Badalona. Moderador: Dr. Joan Brunet. Servei d'Oncologia Mèdica, Institut Català d'Oncologia, Girona. Cicle «Pandèmia: la humanitat en crisi?».

22/10/2020 Xerrada-col·loqui en línia: «La nostra relació amb la natura com a causa de la pandèmia», amb el Dr. Fernando Valladares del Museo Nacional de Ciencias Naturales, CSIC, Madrid. Moderador: Dr. Marcel Llaveró Pasquina, Departament de Biologia Vegetal, Universitat de Cambridge. Cicle «Pandèmia: la humanitat en crisi?».

12/11/2020 Xerrada-col·loqui en línia: «Salut pública i desigualtats en la COVID-19», amb la Dra. Carme Borrell de l'Agència de Salut Pública de Barcelona. Moderadora: Dra. Neus Camps del Servei de Vigilància Epidemiològica i Resposta a Emergències de Salut Pública, Girona. Cicle «Pandèmia: la humanitat en crisi?».

L'Ateneu de la Vall de Llémèna: 30 anys

15/12/2020 Club de Lectura. Tertúlia amb Miquel Martin, autor de *La dreuera*.

20/12/2020 Participació en La Marató de TV3 dedicada a la pandèmia de la COVID-19, amb l'Auca de la Vall de Llémèna.

17/3/2021 Club de Lectura. Tertúlia amb M. Baixauli, autor d'*Ignor*.

27/5/2021 Premi Ateneu als Treballs de Recerca. Lliurament del premi 2021 a Ferran Noguer Auguet, autor del treball «Forns de calç a la Vall del Llémèna».

28/6/2021 Inici del Casal 2021 (fins al 30/7/2021).

21/7/2021 Club de Lectura. Fi de curs amb la poesia de Josep Carner.

2/10/2021 Participació d'un equip de l'Ateneu a la 8a. Oncotrail.

12/2021 Publicació del llibre *L'Ateneu de la Vall de Llémèna: 30 anys*, per commemorar aquesta efemèride.

Annex I

Les Junes Directives de l'Ateneu

Comissió promotora (1990)

- Jordi Artigal (Ginestar).
- Narcís Canadell (Sant Gregori).
- Loli Jiménez (Canet d'Adri).
- Salvador Oliva (Sant Gregori).
- Paqui Piedra (Ginestar).
- Toni Ruiz (Sant Martí de Llémèna).
- Toni Rusalleda (Sant Gregori).
- Carles Sapena (Sant Gregori).
- Remei Teixidor (Sant Gregori).
- Anna Vaquer (Sant Martí de Llémèna).

Socis fundadors (Acta fundacional de 14/12/1990)

- Joan Beltran Payarols (Sant Gregori).
- Josep Caballé Llobet (Sant Gregori).
- Pere Llauger Dalmau (Sant Martí de Llémèna).
- Joan Canadell Plana (Sant Gregori).
- Francesc Millán Fuertes (Sant Martí de Llémèna).
- Remei Teixidor Carreras (Sant Gregori).
- Jordi Artigal Valls (Sant Gregori).
- Carles Sapena i Aznar (Sant Gregori).
- Anna Vaquer i Alañà (Sant Martí de Llémèna).
- Antonio Ruiz López (Sant Gregori).
- Dolores Jiménez Moráquez (Canet d'Adri).

• **Primera Junta Directiva (provisional)
(Acta fundacional de 14/12/1990)**

- Joan Canadell Plana, president.
- Dolors Jiménez Moráguez, vicepresidenta.
- Antoni Ruiz López, secretari.
- Pere Llauger Dalmau, tresorer.
- Joan Beltran Payarols, vocal.
- Carles Sapena Aznar, vocal.
- Anna Vaquer Alañà, vocal.

Primera Junta Directiva elegida a l'Assemblea del 14/12/1991

- Joan Canadell, president.
- Loli Jiménez, vicepresidenta.
- Carles Sapena, secretari.
- Jordi Artigal, tresorer.
- Joan Beltran, vocal.
- Anna Vaquer, vocal.
- Antoni Ruiz, vocal.

Junta Directiva elegida a l'Assemblea del 16/12/1994¹³⁶

- Francesc Millán Fuertes, president.
- Carles Sapena Aznar, secretari.
- Jordi Artigal, tresorer (?).

¹³⁶ No hi ha constància documentada d'aquesta junta, però gairebé segur que també en van formar part alguns membres de la junta anterior, així com alguns dels tertulians més assidus a les tertúlies dels divendres. Joan Canadell fou nomenat president honorari de l'Ateneu.

• **Junta Directiva elegida a l'Assemblea del 6/4/2001**

- Francesc Millán Fuertes, president.
- Narcís Canadell Ramos, vicepresident.
- Carles Sapena Aznar, secretari.
- Miquel Bohigas Costabella, tresorer.
- Pil Amat Oliva, vocal del Casal d'estiu.
- Àngel Cubarsí Canal, vocal d'infraestructures.
- Florenci Teixidor Fàbrega, vocal de la carbonera.
- Anna Vaquer Alanyà, vocal d'exposicions i ONG.
- Pep Caballé Llobet, vocal de comunicació.
- Antonio Navas González, vocal d'equipament.
- Toni Rusalleda Nadal, vocal d'animació.
- Manel Moya Gómez, vocal de la Llémèna Nord.

Junta Directiva elegida a l'Assemblea del 8/11/2002

- Francesc Millán Fuertes, president.
- Francesc Xavier Massó Ferrés, vicepresident¹³⁷.
- Josep Tur Badia, secretari.
- Miquel Bohigas Costabella, tresorer.
- Lluís Vilà Costa, vocal de joventut.
- Miquel Millán Vaquer, vocal de joventut.
- Jordi Ruiz Farrés, vocal de música.
- Indra Vila Cusí, vocal de música.
- Pilar Pujol Boada, vocal del Casal d'estiu.
- María Jose Fustel Larreategui, vocal del Casal d'estiu.
- Antonio Navas González, vocal d'equipament.
- Àngel Cubarsí Canals, vocal d'equipament.
- Florenci Teixidor Fàbrega, vocal de la carbonera.

¹³⁷ Al cap d'uns mesos, el sotspresident Francesc Xavier Massó va presentar la seva dimissió per incompatibilitats personals.

Junta Directiva elegida a l'Assemblea del 27/02/2004

- Antoni Ruiz López, president.
- Aniol Duch Oliveras, vicepresident.
- Narcís Canadell Ramos, secretari.
- Antoniu Castaño Muñoz, tresorer.
- Santiago Gómez Segura, vocal.
- Jordi Esteban Fuentes, vocal.
- Núria Negre Herzing, vocal.
- Paco Millán Fuertes, vocal.
- Francesc Mir Pibernat, vocal.

Junta Directiva elegida a l'Assemblea del 9/01/2005

- Antoni Ruiz López, president.
- Josep Tur, secretari.
- Antoniu Castaño Muñoz, tresorer.
- Helena Guasch, vocal de medi ambient.
- Oriol/Antonio (DINAMIS), vocal del Casal d'estiu.
- Núria Negre Herzing, vocal d'arts.
- Aniol Duch Oliveras, vocal de joventut.
- Narcís Canadell, vocal de cultura.
- Anna Vaquer Alanyà, vocal de cultura.

Junta Directiva elegida a l'Assemblea del 10/10/2005

- Antoni Ruiz López, president.
- Josep Tur, secretari.
- Ferran Mier, tresorer.
- Santi Gómez, vocal de medi ambient.
- Jordi Esteban, vocal d'educació en el lleure.
- Núria Negre Herzing, vocal d'arts plàstiques.
- M. Àngels Nadal, vocal d'activitats musicals.

Junta Directiva elegida a l'Assemblea del 2/12/2006

- Antoni Ruiz López, president.
- Josep Tur, secretari.
- Jordi Vila, tesorero.
- Santi Gómez, vocal.
- Jordi Esteban, vocal.
- Aniol Duch, vocal.
- Miquel Bohigas, vocal.
- Cesc Compte, vocal del Casal d'estiu.
- Josep Anguera, vocal del CST.

Junta Directiva elegida a l'Assemblea del 9/05/2008

- Antoni Ruiz López, president.
- Jordi Esteban Fuentes, secretari.
- Josep Tur Badia, tesorero.
- Narcís Canadell Ramos, vocal.
- Carles Camps Riffier, vocal.

Junta Directiva elegida a l'Assemblea del 6/11/2009

- Joan Brunet, president.
- Cesc Compte, vicepresident primer.
- Jordi Fàbregas, vicepresident segon.
- Enric Forés, tesorero.
- Jordi Rubió, secretari.
- Pilar Àvila, vocal.
- Pau Bassols, vocal.
- Pere Casamitjana, vocal.
- Narcís Canadell, vocal.
- Pau Cases, vocal.
- Jordi Corominas, vocal.
- Aniol Duch, vocal.
- Ricard March, vocal.

Les Juntes Directives de l'Ateneu

- Marta Masó, vocal.
- Miquel Millán, vocal.
- Jordi Recasens, vocal.
- Antonio Ruiz, vocal.
- Fina Sirvent, vocal.
- Josep Suñer, vocal.
- Josep Tur, vocal.
- Jordi Vila, vocal.

Junta Directiva elegida a l'Assemblea del 23/11/2013

- Joan Brunet, president.
- Cesc Compte, sotspresident.
- Enric Forés, tresorer.
- Jordi Rubió, secretari.
- Ricard March, vocal.
- Pere Casamitjana, vocal.
- Marta Masó, vocal.
- Jordi Fàbregas, vocal.
- Carme Callejón, vocal.
- Genoveva Noguera, vocal.
- Josep Tur, vocal.
- Miquel Bohigas, vocal.
- Rosa Maria Tornabells, vocal.

Junta Directiva elegida a l'Assemblea del 25/11/2017

- Cesc Compte, president.
- Ricard March, sotspresident.
- Genoveva Noguera, tesorera.
- Jordi Rubió, secretari.
- Joan Brunet, vocal.
- Jesus Busquets, vocal.
- Carme Callejón, vocal.
- Pere Casamitjana, vocal.
- Marta Masó, vocal.
- Jordi Fàbregas, vocal.
- Xavier Parellada, vocal.
- Mar Pujol, vocal.
- Rosa Maria Tornabells, vocal

Annex II

Treballs de recerca sobre la Vall de Llémèna

1998

- «La llegenda del Pla de Sant Joan i les relacions natura-societat», de Salut Ametller, Emma Codina, Cristina Gamero, Anna Sureda, Sònia Tardío i Sandra Vinyoles.
- «Sectorització de la vall. Contaminació física i acústica», de Xavier Gener, Joan Gómez, Elies Martí, Raül Ortiz i Xavier Punsí.
- «Les gorgues de Canet i el seu ús social», de Ketty Pallí, Carme Teixidor, Sílvia Vicens i Isabel Vilagran.
- «La visió del medi des de dues situacions: població concentrada i dispersa», de Sandra Fernández, Marta González, Maribel Martín, Mireia Pons i Anna Vihé.¹³⁴
- «Les ocupacions laborals a la vall», d'Anna Belen García, Olga Malagrida, Annabel Serrat i Meritxell Torroella.
- «Oficis i cultura popular: ahir, avui i demà», d'Anna Bagó, M. Antònia Barceló, Elsa Bassa, Mar Bazàn, Maria del Roure del Campo, Luciano García, Sílvia Sargatal i Elisabeth Vila.
- «Com investiguem aspectes del medi ambient?», de Rosa Astor, Anna Juandó, Belen Olivares, Pilar Parreño i Margarida Viñas.¹³⁵

134 Un resum d'aquest treball es publicà a la revista *7EN1* del mes de juliol de 1998.

135 Un resum d'aquest treball es publicà també a la revista *7EN1* del mes de juliol de 1998, però amb el títol «Les llúdrigues a la Vall de Llémèna».

Treballs de recerca sobre la Vall de Llémena

- «Investiguem l'agricultura de la vall», de Susanna Màrquez i Mercè Vila.
- «La planta embotelladora de Sant Aniol», d'Irene Burch, Cristina Comas, Neus Martí, Esther Pagès i Bibiana Trapero.

1999

Tot i que sembla que es va tornar a repetir l'experiència, no s'han trobat referències documentals.

2000

- «El bosc: què hi ha i qui hi treballa», de Marta Peracaula, Patricia Rios, Elisabet Fuster, Sandra Macias i Ester Gonzàlez.
- «Taialà: un poble castigat», de Carolina Chamorro, Sílvia Delgado, Elisabet Hostench, Leat Levi i Sònia Martínez.
- «El mas», de Tarek Arafah, Moisès Dubé, Jordi Gonzàlez, César Martin i Antoni Vidal.
- «Un recorregut per les ermites», de Maria Cabezas, Esther Roman, M. Salomé Petit i Beatriz Domínguez.
- «Les fonts de Sant Gregori i Canet d'Adri», d'Isabel Cabaña, Susanna Rodríguez i Anna Pujolàs.
- «L'impacte humà al bosc de ribera», de Marta Morcillo, Imma Juanola, Sílvia Santos, Susanna Ortiz i Mònica Pujol.
- «Propostes educatives a partir de l'Agenda 21 per a Sant Gregori», de Susanna Hernández, Núria Méndez, Núria Vela i Sònia Pedraza.
- «L'aigua de Sant Aniol», de Maria Carrillo, Tània Esteve, Lourdes Reig, Ester Vilar i Lourdes Zarzuela.
- «L'alimentació», d'Eva Vidal, Glòria Yàñez, Laura Villar i Maria de la Guerra.

Annex III

Cicles temàtics

Jornades temàtiques

Resum de les Jornades temàtiques sobre el medi natural de la Vall de Llémèna.

A la Font de can Verdaguer

- «Jornades sobre l'aigua» (2010). La sessió teòrica va anar a càrrec de Pere Giró, que va explicar com funciona un ariet hidràulic,¹³⁸ i com aquest enginy podria ser de molta utilitat en països empobrits. La sessió va continuar amb la projecció d'un vídeo d'en Pep Caballé sobre l'ariet de Can Geca de Ginestar, construït per l'ateneista Angel Cubarsí. Tot seguit es va projectar un altre vídeo d'en Pep: *Salus Aquae*.¹³⁹ L'endemà els participants van assistir a una classe magistral sobre l'aigua a càrrec de la limnòloga de l'Ateneu Helena Guasch, al paratge de la Font de can Verdaguer de Sant Gregori.

138 Fer pujar aigua des d'un sot fins a dalt d'una carena amb l'única ajuda de la mateixa aigua, sense electricitat ni carburants de cap mena. Això és el que fa un ariet, una màquina totalment mecànica que aprofita l'energia d'un petit salt d'aigua per fer pujar una part del cabal a una altura superior.

139 *Salus aquae* és un documental de Pep Caballé sobre la gestió de l'aigua: «L'accés a l'aigua potable és el primer requisit per a la vida, per a la salut i per assolir tots els drets humans. Tots necessitem aigua potable, però malauradament, per a una gran part de la població mundial disposar d'aigua neta i potable és un problema de salut diari. L'actual model de desenvolupament, les desigualtats i la gestió privatitzada fa que l'accés a l'aigua potable i als serveis de sanejament bàsics no sigui gestionat ni com a recurs bàsic per a la salut ni com a dret fonamental sinó convertit en l'oportunitat d'un gran negoci».

Jornades temàtiques

- «El vulcanisme de la Vall de Llémèna» (2010). El 2 d'octubre l'ateneista Albert Pujadas, geòleg i autor del llibre *El vulcanisme a la Vall de Llémèna*, va explicar el funcionament dels volcans i en va fer una demostració pràctica per a la mainada. La jornada es va completar l'endemà amb una visita al Puig d'Adri, amb el guiatge de l'Albert.
- «Els fòssils de la Vall» (2011). Una cinquantena de persones van seguir les explicacions d'Àngel Canyigueral sobre fòssils i paleontologia, i van poder examinar una mostra de fòssils de la seva col·lecció. El diumenge, Canyigueral va acompanyar a una colla d'ateneistes als jaciments paleontològics que hi ha a prop del puig de Lena.
- «Jornada boletaire» (2012). Conduïda per Anna Corominas, que va fer una introducció al món dels bolets, per passar tot seguit a recol·lectar-ne pels boscos de l'entorn de la rectoria.
- «Les dues cares del riu Llémèna» (2013). Al matí, a les Escoles de Cartellà, taller per a la mainada amb investigadores de la UdG, que van fer un taller pràctic d'iniciació a l'estudi de l'estat ecològic d'un riu, amb mostres d'aigua de diferents punts de la Llémèna. Al mateix temps, a la rectoria, taula rodona per als més grans: «Les dues cares de la Llémèna», on es va posar a debat l'estat ecològic i de conservació de la riera, per intentar entendre'n les causes i proposar-hi solucions.¹⁴⁰ L'endemà es va fer una sortida per visitar diferents punts de la riera, des de la capçalera fins a l'aiguabarreig amb el Ter, amb explicacions sobre el seu estat de conservació.
- «Els nostres ocells» (2013). Xerrada sobre «El món dels ocells i els ocells del nostre món» a càrrec d'Hubert Mas i Cesc Compte. El diumenge al matí, a prop de la riera, anellament d'ocells amb l'ornitòleg Hubert Mas.

Mostra de fòssils a Cartellà

Les dues cares de la Llémèna

Anellament d'ocells

¹⁴⁰ A la taula rodona, hi participaren representants de La Llémèna Espai Natural, el regidor de Medi Ambient de l'Ajuntament de Sant Gregori Anton Sunyer i Helena Guasch, professora d'ecologia de la Universitat de Girona.

Nit astronòmica

*Fotografiant orquídiess
a la Barroca*

El cant dels ocells

Insectes llemencs

Jornada arqueològica

- «Jornada astronòmica» (2014). La sessió va començar amb una introducció a l'astronomia a càrrec de Xavier Nieto i David Fernàndez, per passar tot seguit a observar la Lluna amb un telescopi.
- «Les orquídiess de la Vall de Llémèna» (2017). Taller a càrrec de Josep Barbarà, naturalista, autor del llibre «Esperit salvatge», amb una mostra de fotografies d'orquídiess. El diumenge una colla d'ateneistes van anar fins a la Barroca per descobrir i fotografiar orquídiess.
- «La caricatura del cant dels ocells» (2018). Taller per aprendre a conèixer i a distingir el cant dels ocells a càrrec de Pere Alzina Bilbeny. El diumenge, la sortida pels volts de la riera, a Sant Gregori, va quedar interrompuda per la pluja.
- «Els insectes de la Vall de Llémèna i com fotografiar-los» (2018). Taller a cura de David Estany, biòleg i fotògraf, amb sortida fotogràfica el diumenge al matí.
- «Vivim sobre antics vestigis: Arqueologia a la Vall de Llémèna» (2019). Xerrada d'Albert Aulines, prehistoriador de l'Associació d'Arqueològica de Girona, i sortida de camp als jaciments arqueològics de Domeny.

Pandèmia: La humanitat en crisi?

- «Eines per la lluita contra la pandèmia». El Dr. Cardona va explicar les característiques i l'origen del coronavirus, descobert el 1967, i el mecanisme de transmissió en fomites i aerosols; detallà exhaustivament les principals pautes i accions per a evitar-ne el contagi: la distància, l'ús de mascareta i el rentat de mans, així com el paper de la immunitat entrenada. També va explicar com es tractava en aquells moments la patologia COVID-19, i quines vacunes estaven en fase de desenvolupament. Finalment valorà com estaven els indicadors i com es podia preveure la situació sanitària dels mesos següents.
- «La nostra relació amb la natura com a causa de la pandèmia». El Dr. Valladares va parlar de la salut del planeta, que a més de les pandèmies, pateix els efectes de la contaminació (atmosfèrica i de les aigües) i del canvi climàtic. L'escalfament del planeta aguditza els períodes de sequera, i la contaminació atmosfèrica afecta al comportament i distribució de malalties infeccioses i al subministrament i qualitat de l'aigua, causant de moltes migracions forçoses. Mentre que la presència de l'home ha anat sempre lligada a l'aparició de malalties, la biodiversitat i la conservació dels ecosistemes tenen un efecte oposat.¹⁴¹

141 A tall d'exemples, el Dr. Valladares comentà l'efecte positiu dels llops sobre els porcs senglars amb tuberculosi, ja que si el llop controla la població de porcs senglars, disminueix el nombre de porcs senglars amb tuberculosi. També va explicar que la biodiversitat d'ocells ajuda a controlar l'expansió del virus de l'oest del Nil, reduint la transmissió del virus de l'hoste primari (ocells) al secundari (cavalls i humans) i l'efecte de la conservació dels boscos en el control de la transmissió de la malaltia de Lyme, ja que la fragmentació dels boscos està relacionada amb una major proporció de paparres portadores de la malaltia. En contraposició, els mercats d'animals vius sense condicions sanitàries, el tràfic il·legal d'espècies i la ramaderia intensiva, caracteritzada per l'empobriment genètic de les espècies, afavoreixen l'evolució dels virus i dels seus hostes i l'aparició d'epidèmies i de pandèmies com la causada pel virus SARS-COV-2.

En definitiva, el Dr. Valladares va concloure que els «espais naturals protegits» són en realitat «espais protectors».

El Dr. Marcel Llaveró va introduir el concepte d'antropocè, entès com la nova era geològica en la que s'evidencien els efectes de l'home a escala planetària. Remarcà que es tractava d'un fenomen recent, que s'havia accelerat durant les últimes dècades i que era el resultat d'un canvi en la manera d'organitzar l'economia. El model econòmic del darrer segle, relacionat amb el consum i amb l'individualisme, es basa en *l'extractivisme* i porta a la desforestació i a l'exhauriment de matèries primeres, amb greus perjudicis per a la salut del planeta. Cal establir noves prioritats en relació amb el consum de matèria i d'energia, gaudir més de la cultura i de l'entorn, i rebutjar un consum energètic excessiu. Segons Llaveró, la pandèmia va posar en evidència l'efecte multiplicador de la globalització i de la injustícia social.

A la ronda de preguntes, es va qüestionar fins quan duraria l'antropocè, i si érem a temps de minimitzar-ne els efectes. Segons els ponents, malgrat que hi pot haver solucions tecnològiques i socials, i que la vacuna de la natura filtra moltes coses, el principal impediment per resoldre el problema som nosaltres mateixos. Si l'any 2000 s'hagués començat a reduir les emissions entre un 2 i un 4% anual, s'hauria pogut assolir l'objectiu de mantenir l'escalfament del planeta a nivells poc perillosos, però com que en lloc d'això es va seguir augmentat les emissions de CO₂, a partir de l'any 2000 la reducció hauria d'haver estat almenys del 7% anual, percentatge que es preveia que s'assoliria el 2020 a causa de les restriccions de mobilitat imposades per la pandèmia, però encara caldria veure si la possibilitat d'iniciar la transició cap a un model més sostenible, amb més cura del nostre entorn, seria una realitat o tornaria a ser una altra oportunitat perduda, tal com havia passat en les nombroses epidèmies precedents.

Els ponents van plantejar la necessitat de canviar el concepte d'emergència (climàtica, sanitària...), que porta implícit el concepte d'urgència i la justificació de mesures ràpides, poc meditates i amb poc consens, pel concepte de crisi, fent-hi front amb accions ràpides i concretes, combinades amb d'altres a llarg termini. A més d'exigir a la classe política un posicionament clar respecte a la crisi, també cal seguir fent accions individuals per reduir l'impacte ambiental, que portin a l'empoderament de la societat i refermar-nos en les reivindicacions per assolir un món sostenible i un futur digne per a les generacions venidores. El col·loqui va acabar amb una reflexió sobre la possibilitat i necessitat de portar totes aquestes idees a la pràctica a escala local, convidant a les institucions locals de Sant Gregori a compartir aquestes reflexions i recomanacions.

- «Salut pública i desigualtats en la COVID-19». La Dra. Borrell va començar la seva ponència parlant sobre les desigualtats que va crear la pandèmia, focalitzant-les en les diferències en el nivell socioeconòmic i en les condicions de l'habitatge, amb especial atenció a la bretxa digital i a la desconexió entre l'economia real i la en línia, una en descens i l'altre en augment. També parlà de les desigualtats de gènere, d'edat i de territori, que calia tenir en compte en l'algoritme per avaluar l'impacte de la pandèmia. Explicà la feina que es feia a Barcelona des de l'Agència de Salut Pública i també com es va intentar pal·liar l'efecte de les diferències socials abans esmentades i donar suport als sectors més vulnerables. Va reflexionar sobre la dificultat en la recollida de dades, i explicà les diferències entre les dades de la primera i la segona onada, on la possibilitat de fer més proves va definir millor la distribució epidemiològica. Al debat posterior, que es va perllongar més d'una hora, es va fer esment de la necessitat d'informar amb claredat, tant pel que fa a les dades d'afectació de la pandèmia com a les mesures a

seguir per controlar-la. També es va reflexionar sobre la planificació escolar que es va fer en el seu moment, així com de la validesa dels índexs emprats pels tècnics i polítics a l'hora de prendre decisions, i de les conseqüències finals de la pandèmia.

Annex IV

Enllaços vinculats amb l'Ateneu

- **Pàgina web de l'Ateneu**

<<https://ateneuvalldellemena.wixsite.com/ateneu>>

- **Facebook de l'Ateneu**

<<https://www.facebook.com/ateneucartella>>

- **Les fotos de l'Ateneu**

<<https://www.flickr.com/photos/ateneucartella>>

- **Antic blog de l'Ateneu (2009-2015)**

<<https://ateneudecartella.blogspot.com/>>

- **DeLectura. Blog del Club de Lectura**

<<https://delecturablog.wordpress.com/>>

Enllaços vinculats amb l'Ateneu

- **Blog del Club de Lectura (2011-2014)**

<<https://clubdelecturasantgregori.blogspot.com/>>

- **Projecte BiblioArt**

<<https://projectebiblioart.wixsite.com/biblioart>>

- **Imatges del Projecte BiblioArt**

<<https://www.flickr.com/photos/projectebiblioart>>

Annex V

Els Festivals de la Carbonera, dia a dia

Primer Festival de la Carbonera (2000)

Dissabte:

- Tallers d'instruments: Tamborí per a flabiolaires (Alícia Portella), acordió diatònic (David Ripoll), txalaparta (Olatz Garde), gralla (Toc de Xarel·lo i l'Aujam Musical), construcció de ximbombes de Mallorca (Sebastià Sansó) i respiració circular (Olatz Garde).
- Tallers de dansa: iniciació a les sardanes (Quatre Rius), iniciació a les danses occitanes (Ives Gras), borrèias d'Arieja (Sofia Negre).
- Ball acústic a les antigues escoles amb tots els músics presents: catalans, occitans, bascos i mallorquins.

Diumenge:

- Tallers de dansa: iniciació als boleros mallorquins (Sa Sargantana), punts variats de sardana (Quatre Rius), jotes i boleros de Mallorca (Sa Sargantana), mateixes del llevant de Mallorca (Miquel Àngel Muñiz Picornell).
- Taller de cançons (coordinat per Caterina Canyelles).
- Nit de la dansa: Escampillem (Girona), Música Nostra (Mallorca) i Tercet Treset (Barcelona).

Dilluns, Aplec de la Carbonera:

- Taller de dansa: Euskal fandango tailerra, taller de fandangos bascos (Aitana Lertxundi i Oihane Cabezas).
- Sardanes amb la cobla Principal d'Olot.
- Dinar popular.
- Fi de festa: sardanes i jocs de cucanya per a la mainada.

Les sardanes van estar presents al Segon Festival de la Carbonera

Segon Festival de la Carbonera (2001)

Dissabte:

- Tallers d'instruments: de gralla amb Quim Boix i l'Aujam Musical, de txalaparta amb Olatz Garde i d'acordió diatònic amb Matias Mazarico.
- Tallers de danses occitanes amb Ives Gras.
- Ball de tarda amb els Ministrils del Rosselló.
- Ball acústic de nit: escenari obert a tots els músics.

Diumenge:

- Tallers de danses: de danses basques (Euskal dantza tailerra) amb Iratzarri, Aitana Lertxundi i Oibane Cabezas; de l'Empordà amb Cristina Barceló; boleros i jotes de Mallorca amb Sa Sargantana; de sardanes amb Mon Cardona.
- Taller de cançons de ximbomba i de treball (Mallorca) amb Catalina Canyelles.
- Exhibició de balls d'Euskal Herria amb Iratzarri.
- Concert amb el Nou Romancer de Mallorca.
- Ball de nit amb Bitayna (Osona) i Iratzarri (País Basc).

Dilluns:

- Tallers de danses: per a la mainada amb Eva Ribas i David Ripoll; ball de bot amb Sa Sargantana; mateixes de Llevant amb Miquel Àngel Muñoz; mixers amb Mon Cardona.
- Nit de la dansa, amb la Cobla els Rossinyolets (Castellò d'Empúries), el Groullers (Sarrià de ter) i Al-Mayurka (Mallorca).

Dimarts, Aplec de la Carbonera:

- Audició de sardanes amb la cobla Foment de la Sardana.
- Presentació del llibre *Rocacorba* de Lluís Willaert.
- Dinar popular i jocs de cucanya.
- Ball de comiat, amb Espigasons de la Celler de Ter.

Festa de la Carbonera (2002)

Dimarts:

- Sopar popular a les escoles de Cartellà.
- Ball amb la participació lliure dels músics presents.
- Ball occità amenitzat per Au Son de Votz.

Dimecres, Aplec de la Carbonera:

Construint la carbonera

- Tallers matinals de jotes i boleros mallorquins.
- Dinar popular de l'aplec de la Carbonera.
- Mostra de dansa contemporània amb Globus trio.
- Ball a càrrec dels Ministrils del Rosselló.
- Jocs de cucanya per a la mainada.

Annex VI

Els llibres del Club de Lectura

Curs 2011-2012

- *La nevada del cucut*. Tertúlia amb Blanca Busquets, autora de la novel·la.
- *El silenci dels arbres*, d'Eduard Màrquez, que també va participar en el debat.
- *La maternitat d'Elna*, d'Assumpta Montellà. Més endavant el club va organitzar una vista guiada a la maternitat.
- *Quatre germanes*, de Jetta Carleton. Tertúlia amb l'editor Luís Solano.
- *Una terra solitària*. Tertúlia amb l'autora, Bel Olid.
- *Emma*, de Maria Barbal. Membres del club (Doro Acero, Anna Vaquer, Antònia Montaner, Veva Noguera i Carme Callejon) van anar a Barcelona convidades per Catalunya Ràdio per participar en la tertúlia del programa *El club de la bona lletra* dirigit per Blanca Busquets, on van poder parlar del llibre amb l'autora.
- *El port de les aromes*, de John Lanchester, amb Carme Ferrer de la Llibreria Empúries de Girona.
- *Ficciones*, de Jorge Luis Borges.
- *Mil sols esplèndids*, de Khaled Hosseini. Amb Sàgar Malè, co-operant de l'ONG ASHDA i Jordi Xuclà, diputat al Congrés.

Curs 2012-2013

Per celebrar el primer aniversari del Club, el 28 de setembre es va organitzar una vinoteca a Cartellà. L'activitat va estar conduïda per l'escriptor Miquel Martín, l'actriu Olga Cercós i l'Alba Sala, sommelier d'Empordàlia. Durant la trobada, les persones participants van gaudir de la lectura i del comentari de textos literaris dramatitzats tot degustant vins.

L'any 2013 membres del Club de lectura van participar com a jurat en la XLIII edició del Premi Crexells que atorga anualment l'Ateneu Barcelonès.

- *En lloc segur*, de Wallace Stegner.
- *El setè camió*. Tertúlia amb l'autora Assumpta Montellà. Uns dies més tard, l'autora va fer de guia a la gent del club, tot resseguint el camí del setè camió.
- *Sostiene Pereira*, d'Antonio Tabucchi. Tertúlia amb l'escriptor Jaume Benavente.
- *El sistema periòdic*, de Primo Levi. Amb companyia d'una filòloga i un químic.
- *Jo confesso*, de Jaume Cabré. La tertúlia amb l'autor va tenir lloc al club de lectura de Sant Narcís.
- *La cançó de Salomón*, de Toni Morrison.
- *Les closes*, de M. Àngels Anglada.
- *Bones intencions*. Tertúlia amb l'autora M. Mercè Roca.
- *La historia del silencio*. Tertúlia amb l'autor Pedro Zarraulki.

Curs 2013-2014

L'any 2014, membres del club van participar com a jurat en la XLIII edició del Premi Crexells que atorga anualment l'Ateneu Barcelonès.

- *Mentira*. Tertúlia amb l'autor Enrique de Hérz.
- *Poesia*, de Salvador Espriu. Tertúlia amb Lluís Freixas, director de la Casa de Cultura de Girona.
- *La Suite francesa*, d'Irene Nemirowsky.
- *Mirall trencat*, de Mercè Rodoreda.
- *Plans de futur*. Tertúlia amb l'autor Màrius Serra.
- *A Sang freda*, de Truman Capote.
- *Un matrimonio feliz*, de Rafael Yglesias.
- *Climent*. Tertúlia amb l'autor, Josep Maria Fonalleras.
- *Poesia*, de Joan Vinyoli, amb Lluís Freixas.

Curs 2014-2015

En aquest curs el club va participar en el projecte Llegir el teatre en conveni amb el TNC i el Servei de Biblioteques de la Generalitat de Catalunya.

- *Liceístes i cruzados*, de Serafí Pitarra.
- *El president*, de Thomas Bernhard.
- *El somni d'una nit d'estiu*, de William Shakespeare.
- *Cien años de soledad*, de Gabriel García Márquez.
- *L'art de la comèdia*, d'Eduardo de Filippo.
- *Mots de ritual per a Electra*, de Palau i Fabre.
- *Dies de frontera*. Tertúlia amb l'autor de l'obra Vicenç Pagès.
- *L'hort de les oliveres*, de Narcís Comadira.
- *El carrer Franklin*, de Lluïsa Cunillé.
- *Ànima*, de Wajdi Mouawad. Tertúlia al pati de Cartellà amb Aniol Rafel, editor de Periscopi i Anna Casassas, traductora de l'obra.

Curs 2015-2016

Laura Borràs, directora de la Institució de les Lletres Catalanes, va inaugurar el curs parlant de la vigència dels clàssics en l'era digital:

«Els clàssics connecten amb nosaltres mateixos i amb el nostre temps perquè són textos que exerceixen de caixes de ressonància i ens permeten fer-nos preguntes que tenen a veure amb el nostre ara i amb el nostre aquí.»

- *Dora Bruder*, de Patrick Modiano.
- *La dona de Martin Guerre*, de Janet Lewis.
- *Gegants de gel*. Tertúlia amb l'autor de l'obra, Joan Benesiu.
- *Maria Rosa*, d'Àngel Guimerà.
- *El cinquè en discòrdia*, de Roberston Davies.
- *La mort del pare*, de Karl Ove Knausgard. Tertúlia amb Eugènia Broggi, editora de l'Altra Editorial.
- *Camí de Sirga*, de Jesús Moncada.
- *El carrer estret*, de Josep Pla. Tertúlia amb Xavier Pla, director de la càtedra Josep Pla de la Universitat de Girona.
- *Els nois*. Tertúlia amb l'autor Toni Sala.
- *Poesia*, de Montserrat Abelló. A Cartellà, Mirna Vilasís i Xavi Múrcia van posar música a l'obra de la poetessa, posant així punt final al curs.

Presentació del curs 2015-2016

Curs 2016-2017

El 16 de setembre a Cartellà, l'actor Joel Minguet va presentar l'espectacle *Lorca, retratos de juventud*.

El poeta Joan Margarit al Club de Lectura

- *Últimas tardes con Teresa*, de Juan Marsé.
- *Martin Dressler, historia de un soñador americano*, de Steven Millhauser.
- *Espíritu festivo*, de Robertson Davies.
- *Família*, de Ba Jin.
- *Des d'on tornar a estimar*, de Joan Margarit. El poeta va participar en la vetllada recitant els seus poemes.
- *Las uvas de la ira*, de John Steinbeck.
- *La pregària de Txernòbil*, de Svetlana Aleksievitx.
- *Els nostres noms*, de Dinaw Mengestu. Tertúlia amb Ernest Riera, traductor de l'obra al català.
- *Senyoria*, de Jaume Cabré. Tertúlia a Cartellà.
- *El silenci del far*. Tertúlia al pati de Cartellà amb l'autor Albert Juvany i Blanch.

Curs 2017-2018

- *Seda*, d'Alesandro Baricco.
- *Frankenstein*, de Mary Shelley. Conferència de Laura Borràs sobre el llibre i la seva autora.
- *El ferrocarril subterrani*, de Colson Whitehead. Tertúlia amb l'editor del llibre Aniol Rafel i el seu traductor Albert Torrescasana.
- *L'acabadora*, de Michella Murgia.
- *Josafat*, de Prudenci Bertrana. Tertúlia amb Josep Pujol, especialista en Bertrana.
- *Ali y Nino*, de Kurban Said.
- *L'última trobada*, de Sandor Marai.
- *L'acusació*, de Bandi.
- *Poemes de l'alquimista*, de Josep Palau i Fabre. Tertúlia amb Anna Maluquer, directora de la Fundació Palau.
- *Cada color d'un riu*. Tertúlia amb l'autor Manel de la Rosa.

Curs 2018-2019

- *Nosaltres en la nit*, de Kent Haruf.
- *El carrer de les camèlies*, de Mercè Rodoreda.
- *Dublínesos*, de James Joyce.
- *Els morts*, de James Joyce.
- *Acte de violència*, de Manuel de Pedrolo.
- *Afanys d'amor perduts*, de William Shakespeare. Membres del club van assistir a la representació de l'obra al TNC.
- *Istanbul Istanbul*, de Burhan Sönmez.
- *Teoria general de l'oblit*, de José Eduardo Agualusa.
- *Un rodet de fil blau*, d'Anne Tyler.
- *La senyora Dalloway*, de Virginia Wolf.
- *Les hores*, de Michael Cunningham.
- *Contraban de llum*, de Maria Mercè Marçal. Com a cloenda de curs, la Cia. La Minúscula va oferir un recital de poemes de l'autora, a Cartellà.

Curs 2019-2020

- *L'aquari*, de David Vann. Tertúlia amb Aniol Rafel, editor de Periscopi.
- *Magda*, de Meike Ziervogel.
- *Madame Bovary*, de Gustave Flaubert.
- *L'elegància del número zero*. Tertúlia amb l'autor Lluís Muntada.
- *Les tristes recances*, de Miriam Toews. Amb Manuel Gòmez, assessor de l'editorial *Les hores*.
- *Canto jo, la muntanya balla*, d'Irene Solà. Primera tertúlia virtual, a causa de les restriccions imposades per fer front a la pandèmia del COVID-19.
- *Àlice Grace*, de Margaret Atwood.
- *Canteu, esperits, canteu*, de Jesmyn Ward. Amb Aniol Rafel, editor de Periscopi.
- *Vam ser nosaltres*, de Golnaz Hashemzadeh Bonde.
- *Estellés, de mà en mà*, de Josep Andrés Estellés.

Curs 2020/2021

El curs es va inaugurar a les escoles de Cartellà, on l'actor Martí Peraferrer va representar l'obra *La vida secreta de Tennessee Williams*, autor de *La noche de la iguana*, una de les novel·les escollides per llegir aquest any. Les tertúlies del curs foren virtuals a causa del COVID-19.

- *La campana de vidre*, de Sylvia Plath.
- *Les amistats perilloses*, de Pierre Choderlos de Laclos.
- *La dreuera*. Tertúlia virtual amb l'autor Miquel Martín i Sierra.
- *Un, ningú i cent mil*, de Luigi Pirandello. Tertúlia virtual amb Oriol Ponsatí i Murlà, director de la Institució de les Lletres Catalanes, fundador i editor d'*Edicions de la ela geminada* i doctor en filosofia per la Universitat de Girona.
- *La noche de la iguana*, de Tennessee Williams.
- *Ignot*. Tertúlia virtual amb l'autor Manuel Baixauli.
- *Verdad y mentira en la política*, de Hannah Arendt.
- *Els nois de la Nickel*, de Colson Whitehead.
- *La veïna del costat*, de Yewande Omotoso.
- *Poesia*, de Josep Carner.

Annex VII

Panells de l'exposició «El món de la carbonera»

El carbó vegetal

La qualitat del carbó vegetal depèn:

- De la fusta: les fustes pesants (aulina) donen millor carbó que les lleugeres (pi, pollancre...).
- De la temperatura de la pila: a més temperatura, més poder calorífic (tot i que s'obté menys carbó).
- Del mètode de carbonització: amb les carboneres tradicionals s'obté millor carbó que amb les industrials.
- De la traça del carboner.

L'alt contingut de carboni fa que el carbó vegetal tingui un rendiment calorífic molt superior al de la fusta:

- Carbó vegetal: 7.400 kcal/kg
- Llenya d'alzina: 3.700 kcal/kg

En el procés de carbonització la llenya perd un 80% del seu pes, però només el 60% de les seves calories.

*Esquema del procés
d'una carbonera*

Vocabulari i conceptes

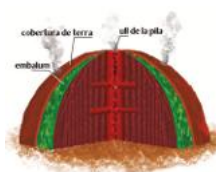
Empilar: Els troncs més grossos es posen al voltant de l'ull de la pila. La pila ha de quedar atapeïda, però amb espais entre la llenya perquè l'aire hi pugui circular. A mesura que la pila va creixent, va agafant la típica forma arrodonida, amb els buscalls més primos a l'exterior.

L'embalum: Abans d'enterrar la pila, cal posar-hi l'embalum, per tal que la terra no s'empassi. Per embalumar es poden fer servir les rames dels arbres o bé ginestell o algun altre arbust de la zona.

Enterrar la pila: La pila es tapa amb terra per evitar que la llenya estigui en contacte directe amb l'aire, i així poder-la coure de forma controlada. Amb l'ajuda de cabassos o de l'enterradora, es va posant una capa de terra d'una mà de gruix damunt l'embalum, fins que s'ha tapat tota la pila.

Bitllar la pila: Un cop encesa la pila, durant els primers dies s'ha d'anar bitllant sovint per torrar la llenya. Al cap de dos o tres dies, quan la llenya ja està torrada, la pila comença a fer molt de fum. Llavors el carboner hi fa uns forats a la part superior, omple l'ull de bitllots fins a dalt i fa pujar el foc fins a coronar la pila. A partir d'aquest moment comença la carbonització.

El llenguatge del fum: Quan es comença a carbonitzar, la llenya treu un fum espès, de color blanc marronós. A mesura que avança la cuita, el fum es torna menys blanc i comença a enlairar-se. Quan el fum es torna blavós, la llenya ja és cuita. Llavors el carboner tapa els forats i n'obre uns altres més avall per tornar a començar de nou el procés, que es va repetint fins arribar a la base de la pila.

Secció d'una pila carbonera

El procés de carbonització: La carbonització té lloc quan la llenya crema sense flama, amb dèficit d'oxigen. Les altes temperatures eliminen l'aigua i altres productes volàtils de la llenya, però no les matèries combustibles. Per això, el carbó vegetal pot tornar a cremar, sense flama. El principal component del carbó és el carboni. Com més carboni contingui, millor serà el carbó.

Rescaldar: Amb l'aixada, el carboner fa baixar la terra i deixa el carbó al descobert. Un cop enretirat, torna a tapar la pila amb terra per evitar que el carbó de l'interior s'encengui.

Esmatassar: Un cop el foc ha arribat a terra, i quan tota la llenya s'ha convertit en carbó, abans de treure'l, cal deixar-lo refredar. Per refredar el carbó més superficial, el carboner trenca la «crosta» de terra cuita i d'embalum cremat i amb el raspall la fa baixar per treure'n les pedres grosses i els terrossos, deixant només la terra més engrunada que, en escolar-se ajuda a refredar la pila. El carboner va deixant el carbó al descobert i tot seguit el torna a reabrigar amb la terra engrunada per evitar que el carbó, en contacte amb l'aire, s'encengui.

Annex VIII

Actes de les Festes Remences

En verd les activitats organitzades per l'Ateneu.

I Festa Remença. Sant Aniol de Finestres. Maig de 2010

- **Local social de Sant Esteve de Llémèna:**
 - **Taula rodona: «Els remences de la Vall de Llémèna», a càrrec dels historiadors Albert Reche, Joan Llinàs i Miquel Freixa.**
 - **Inauguració de l'exposició sobre el Fet Remença a la Vall de Llémèna.**
- Sant Aniol de Finestres:
 - Festa Remença: danses, escenes costumistes,¹⁴² berenar remença.
 - Representació teatral *Recordau els passats*.¹⁴³
- Espai La Pineda de Sant Gregori, 1 d'octubre de 2010:
 - Presentació del vídeo de la I Festa Remença.
 - Exposició sobre el Fet Remença a la Vall de Llémèna. Incorporació del plafó dedicat a Canet d'Adri.

142 Les escenes costumistes es van instal·lar al llarg d'un recorregut costerut que portava des de la plana on havien tingut lloc la recepció i les danses tradicionals fins a l'espai reservat per a la representació. L'assistència de públic va superar amb escreix les previsions i la representació teatral es va haver de fer dues vegades.

143 El títol de l'obra fa referència a la llegenda que hi ha a la llinda de can Sala de Granollers de Rocacorba.

II Festa Remença. Canet d'Adri. Juny de 2011

- **Ajuntament de Canet d'Adri:**
 - **Taula rodona: «Origen de la remença. Impostos als masos a l'edat mitjana i la revolta remença», a càrrec dels historiadors Lluís To i Joan Llinàs.**
 - **Exposició sobre el Fet Remença a la Vall de Llémèna. Incorporació del plafó dedicat a Canet d'Adri.**
- **Afores de l'església de Canet d'Adri:**
 - **Festa Remença: danses, escenes costumistes i berenar remença a càrrec dels restaurants de la Cuina de les Carboneres de la Vall de Llémèna.**
 - **Presentació del gegant de Pere Joan Sala i de dos capgrossos.**
 - **Representació teatral *Recordau els passats* (segona versió renovada).**
 - **Relleu de la forca remença. Caminada des de Canet d'Adri fins a Llorà.**
- **Barcelona, auditori CaixaFòrum (21/12/2011):**
 - **Premis Ateneus 2011, organitzats per la Federació d'Ateneus de Catalunya. El president de l'Ateneu va recollir el Primer Premi a l'Activitat Sociocultural per la Festa Remença de la Vall de Llémèna.**

III Festa Remença. Sant Martí de Llémèna. Maig de 2012

- Església de Sant Pere de Llorà:
 - «La Catalunya del segle XV: una societat en crisi», conferència a càrrec de Joaquim Nadal.
 - «Què implicava a les famílies ser remença», conferència a càrrec de Rosa M. Lluch.
 - Exposició sobre el fet remença. Incorporació del plafó dedicat a Sant Martí de Llémèna. Recuperació de la maqueta de la Vall de Llémèna.
- Can Sala (Granollers de Rocacorba):
 - Inauguració de l'escultura commemorativa de la història dels remences de la Vall, al camí de can Sala, obra de Jaume Servosa.
 - Festa Remença: danses (Sardanistes de la Vall de Llémèna, alumnat de l'escola Agustí Gifre dirigit per M. Teresa Micaló) amb l'acompanyament musical de Festinamus.
 - Escenes costumistes, a càrrec del pessebre de Granollers de Rocacorba i de l'Espai Jove Cal Bolet.
 - Berenar popular amb coca remença i botifarra dolça.
 - Representació teatral *Recordau els passats* (tercera versió renovada i adaptada).
 - Relleu de la forca remença. Caminada des de Sant Martí de Llémèna fins a Santa Afra.

IV Festa Remença. Sant Gregori. Maig de 2013

- **Castell de Sant Gregori:**
 - «Les negociacions per a la resolució del conflicte remença i Sant Gregori», conferència a càrrec de Joan Llinàs, historiador i arqueòleg.
 - «La cuina en temps de remences», conferència a càrrec de David Llenas, cuiner i director de l'escola Bell-Art.
- Veïnat de l'església de Sant Gregori:
 - Festa Remença: danses (Sardanistes de la Vall de Llémèna, alumnat de l'escola Agustí Gifre dirigit per M. Teresa Micaló, amb l'acompanyament musical de Festinamus), jocs remences de la Vall, escenes costumistes i berenar remença.
 - Representació teatral «Recordau els passats» (quarta versió renovada i adaptada)
- Relleu de la forca remença. Caminada des de Sant Gregori i Llorà fins a Sant Esteve de Llémèna.

V Festa Remença. Sant Esteve de Llémèna. Maig de 2014

- **Església de Sant Esteve de Llémèna:**
 - «Nivells de vida dels remences a la Catalunya baixmedieval», conferència a càrrec de Pere Orti Gost de la UdG.
 - «Els matrimonis remences al segle XV. El cas de la Vall de Llémèna i d'Amer», conferència a càrrec de Lluís To Figueres de la UdG.
- Parada de la Torre:
 - Mercat artesà, mostra ramadera de la Vall, jocs remences, espai remença amb jocs tradicionals infantils, tallers artesanals (cistelleria, feltre, ceràmica, sabó, ungüents naturals), demostració de treball de forja, titelles infantils, concursos de rams silvestres, danses, cercavila, passejades amb poni, taverna del pagès, tastets de cuina tradicional.
 - Recorregut eqüestre pels entorns del poble.
- Entorn de l'església de Sant Esteve de Llémèna:
 - Representacions teatrals (matí i tarda) i escenes costumistes, amb acompanyament de la coral de Sant Gregori.

VI Festa Remença. Canet d'Adri. Maig de 2015

- **Ajuntament de Canet d'Adri:**
 - «Els sabers de les dones medievals», conferència a càrrec de Teresa Vinyoles, medievalista i professora jubilada de la Universitat de Barcelona.
- Can Heras d'Adri:
 - Mercat artesà, escola de remences (Espai Jove Cal Bolet, AFA Institut Vall de Llémèna, AMPA Escola Agustí Gifre), mostra ramadera, tallers artesanals (de melmelades, per l'Associació de Dones de la Vall; d'ungüents naturals amb Rosa Boyero; de feltre amb Aurora Morales; de ceràmica), animació circense amb David Gonzàlez i alumnes, passejades amb poni, tastets de cuina tradicional.
 - Danses tradicionals (Sardanistes de la Vall de Llémèna, de l'escola Agustí Gifre).
 - Representació teatral de l'obra *Ànimes remences*, amb guió i direcció de Marta Parramón i acompanyament de la coral de Sant Gregori. Es van fer 11 representacions teatrals amb aforament limitat.
 - Nit de remences: caminada nocturna de Canet d'Adri a can Heras.

VII Festa Remença. Sant Martí de Llémèna. Maig de 2016

- **Escoles de Sant Martí de Llémèna:**
 - «La cura de la salut a l'època remença», conferència a càrrec del Dr. Carles Vela Aulesa de la UdG.

- Llorà:
 - Nit de remences: caminada nocturna de Llorà a Sant Martí.

- Plaça de Sant Martí de Llémèna:
 - Inauguració de l'escultura *La força remença*, obra d'Alexis Ayala.

- Can Nerós (el mal temps obligà a suspendre els actes previstos per la tarda):
 - Mercat artesà, escola de remences (Espai Jove Cal Bolet, AFA Institut Vall de Llémèna, AMPA Escola Agustí Gifre), mostra ramadera, tallers artesanals, passejades amb poni, tastets de cuina tradicional.
 - Danses tradicionals (Sardanistes de la Vall de Llémèna, alumnes de l'escola Agustí Gifre)
 - Representació teatral de l'obra *Filmant el passat*, amb guió i direcció de Marta Parramón, amb acompanyament de la coral de Sant Gregori.

VIII Festa Remença. Cartellà (Sant Gregori). Maig de 2017

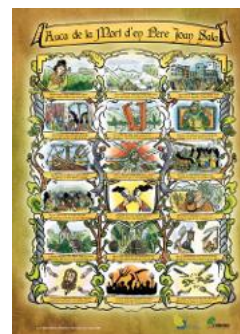
- Castell de Cartellà:
 - Nit de remences: caminada nocturna de Sant Gregori al castell de Cartellà, amb escenes costumistes pel camí (la pluja va obligar a suspendre algunes escenes).
 - **Conferència «Guillem Galceran de Cartellà», a càrrec de la Dra. Maria Mercè Homs.**
 - Visites guiades al castell.
 - Concert instrumental a càrrec d'Antoni Madueño.
 - Representacions teatrals de l'obra *Res és el que sembla* de la directora Marta Parramón.
 - Escola de remences (Espai Jove Cal Bolet), passejades amb poni, danses tradicionals, cercavila, tastets de cuina tradicional, jocs remences de la Vall.

IX Festa Remença. Sant Esteve de Llémèna. Maig de 2018

- Mas el Molí de Sant Esteve:
 - Conferència «Els molins tradicionals», a cura de l'historiador Xavier Solà.
 - Representació teatral de l'obra *L'herència* de la directora Marta Parramón. Es van fer quatre representacions (dissabte i diumenge).
- Sant Esteve de Llémèna:
 - Nit de Remences. Recorregut nocturn pel poble de Sant Esteve i al voltant de la riera, amb micro-escenes teatrals i performance final (actors i actrius de la Vall, Club de Gimnàstica de Sant Gregori, Coral de Sant Gregori, grup de percussió PercuArt).
- La Planta de Sant Esteve
 - Mercat d'artesans, escola de remences (Espai Jove Cal Bolet), granja d'animals, passejades amb poni, danses tradicionals, música popular amb Festinamus, tastets de cuina tradicional, jocs remences de la Vall. Intervenció d'actors i actrius amb micro-escenes teatrals.

X Festa Remença. Canet d'Adri. Maig i juny de 2019

- Sala 1 d'octubre de Sant Gregori:
 - Conferència «El món de les auques», a càrrec de l'escriptor Jordi Dalmau.
 - Presentació de l'Auca de la mort de Pere Joan Sala, amb textos de Miquel Bohigas i il·lustracions de Xavi Vegas.
- Nit de Remences. Recorregut nocturn pels boscos de Montbó, amb escenes de teatre intercalades i performance final (actors i actrius de la Vall, Club de Gimnàstica de Sant Gregori, Coral de Sant Gregori, el grup de percussió Sübitus, Mas Suro, efectes especials del Grup Bombolla, voluntaris i voluntàries de Canet d'Adri).
- Masos de can Bassiu i can Birulesc, església de Montbó:
 - Conferència «La Vall de Llémèna i el sindicat remença del 1448», a càrrec de la historiadora M. Mercè Homs Brugarolas.
 - Representacions teatrals: *Lletres i espases*, *Creences paganes i religió* i *Conte breu de remences*, amb direcció de Marta Parramón. Es van fer representacions dissabte i diumenge, amb prop de 700 espectadors en total.
 - Mercat d'artesans, escola de remences (Espai Jove Cal Bolet), granja d'animals, passejades amb poni, danses tradicionals (alumnes de l'escola Agustí Gifre dirigits per l'escola Mediterrània), tastets de cuina tradicional, jocs remences de la Vall.

Annex IX

Relació de quaderns i artistes del Projecte Biblioart

Projecte

Biblio Art

1. *Silenci* (Miquel Bohigas).
2. *Flip Book* (Pep Caballé).
3. *El temps persisteix, el moviment canvia* (Antoni Castaño).
4. *Tot de coses que m'agraden* (Laura Bohigas).
5. *Rostres de la Mediterrània* (Josep Bamala).
6. *Quotidianitat* (Concepció Morera).
7. *Captures* (M. Rosa Sánchez).
8. *Todo comenzó en un solsticio de verano* (Irma Julià).
9. *Dringar* (Lluïsa Giménez Duch).
10. *Finestres, portes, edificis, escriptura, llibres i biblioteques* (Manel Bielsa).
11. *Notes i apunts* (Jordi Camós).
12. *Voluptuosidad* (Víctor Morcillo).
13. *Inspire, expire* (Xavi Vegas).
14. *Inventari* (Anna Bohigas).
15. *Estiu 2015* (Tònia Bauçà).
16. *Quadern d'estiu* (Joan Colomer Valls).
17. *Només Mira. Formes i colors. Mil i una històries* (Fina Morera).
18. *Èuq rep?* (Miquel Carreras).
19. *El llibre de l'Ermot* (Berta Llenas).
20. *Tinc paper i llapis* (Núria Batllori Guardiola).
21. *Imatges entre línies* (Catherine Gleeson).
22. *Escenes quotidianes* (Montserrat Fando).
23. *Poesia muda* (Clàudia Carabellido, Marc Vilalta).
24. *A primera vista* (Mechu Lòpez).
25. *Colors i Paraules* (Gemma Llopart).
26. *La vida és com un joc d'escacs* (Núria Aguiló Sampelayo).

Relació de quaderns i artistes del Projecte Biblioart

27. *Estoy fuerte* (Felipe de Leonardo Fígols).
28. *Retalls de la ment d'un il·lustrador incipient* (Fabià Sans Roset).
29. *Pepe Raja Verdú* (Kevin Sabariego).
30. *Els llibres no es guixen* (Núria Llosas).
31. *Fenómenos mediterràneos* (Juanita Sierra).
32. *Tot negre* (Núria Milà).
33. *Biblioteca il·lustrada* (Rebeca Díaz Gallegos).
34. *No sé* (Fabio Castro Jiménez).
35. *Ruta literària* (Minerva Aurora Ciruela).
36. *La meva casa* (Juana Maria Delgado, JUMA).
37. *Girona Urban Sketchers* (Manel Molina, Carme Simon, Àngels Prats, Xose Pais, Marta Gispert, Bernardo Olivas, Amadeu Rey, Pere Carmaniu, Roser Bullic, Toni Cases, Marisa Bisbe, Teresa Gimenez, Montse Gispert, M. Antònia Barros, Teresa Ortega, Josep Hostench, Alicia Maronna, Nuria Batllori, Amparo Carretero, Josep M. Masalleres, Montse Fando, David Pradas, Montserrat Mallorquí, Juana Maria Delgado, Toni Xifre).
38. *Quixotades* (Lluís Pradas).
39. *Llegir és cultura* (Jaume Coll).
40. *Dibuixos 2015* (Joan Escribà).
41. *El sentido de la vida, el Universo y todo lo demás* (Roberto Pla Aragonés).
42. *Retrats d'estranyis* (David Pradas).
43. *Petites mirades a una ciutat* (Montserrat Mallorquí).
44. *Poemes fets música* (Titon Frauca).
45. *Diari d'apunts* (Ferran Blancafort).
46. *La biblioteca* (Natàlia Isern Planas).
47. *552H* (Elisabet Sánchez).
48. *Impressions: els meus primers llibres i els darrers* (Joan Rimblas).
49. *Quan només penso, només sóc* (Carla València).
50. *Blanco y negro* (Moni Mbarki).

Apèndix documental

ACTA FUNDACIONAL

A la localitat de SANT GREGORI, el dia 14 de Desembre de 1990, es reuneixen:

Joan Beltrán Payarols-39108520-C.Montseny,16-Sant Gregori

Josep Caballé Llobet-40278255-Avda.Girona,28-Sant Gregori

Pere Llauger Dalmau-40269498-Can Fontanelles-S.Martí Ll.

Joan Canadell Plana-Avda.Girona,42-Sant Gregori-40192849

Francesc Millán Fuertes-22632131-Can Peradalta-S.Martí Ll.

Remei Teixidor Carreras-40287185-Avda,Girona,28-S.Gregori

Jordi Artigal Valls-37312850-Can Ramonet-S.Gregori

Carles Sapena i Aznar-77999024-C.Jacint Verdaguers-S.Gregori

Anna Vaquer i Alaïà-40910737-Can Peradalta-S.Martí Ll.

Antoni Ruiz López-39113371-Avda.Girona,93-S.Gregori

Dolors Jiménez Moráquez-40274497-Mas Quelot-Canet d'Adri

.....
i acorden:

- 1r. Constituir l'Associació denominada ATENEU DE LA VALL DEL LLÉMENA.
- 2n. Aprovar els Estatuts pels quals s'haurà de regir.
- 3r. Procedir a l'elecció de la Junta Directiva, que ha quedat composta pels membres següents:

PRESIDENT: Joan Canadell Plana

VICE-PRESIDENT: Dolors Jiménez Moráquez

SECRETARI: Antoni Ruiz López

TRESORER: Pere Llauger Dalmau

VOCALS: Joan Beltrán Payarols

Carles Sapena Aznar

Anna Vaquer Alaïà

ATENEU DE LA VALL DE LLEMENA

Biblioteca Miquel Martí i Pol - Carrer Montseny - 17150 Sant Gregori

gener de 1994

Amic, amiga,

És un goig poder adreçar-me a la vostra llar fent-vos present un exemplar del núm. 1 de *La Llemenenca*, l'òrgan lliure d'expressió i comunicació de la vall.

L'Ateneu és a punt de celebrar el seu tercer aniversari i fins el darrer curs havia assolit ja l'organització d'un elenc de 159 actes, oberts a tothom per principi i sense considerar en cap cas el fet d'estar-ne associat: tertúlies setmanals, conferències-col·loquis, música, arts escèniques, iniciatives locals i excursionisme.

Dinamitzar una entitat cívico-cultural, amb clara vocació de servei comunitari, és una tasca engrescadora, però esdevindrà estèril si no arrela vertaderament entre els seus conciutadans. Els homes i dones de la vall cal que reconeguin l'Ateneu, fent-se'l seu i participant-hi mitjançant la prestació personal desinteressada i/o la col·laboració econòmica.

Els ateneistes llemenencs, en aquesta ocasió, ens volem adreçar ben especialment als pares i mares de la vall perquè entenem que són precisament les famílies joves les que han de donar sentit a l'Ateneu.

La vall de Llémèna no ha tingut mai una tradició associativa d'aquest caràcter i és una exigència històrica el que aquesta generació de pares de família en faci possible la consolidació d'aquesta (també) escola de ciutadania.

Quan en tants àmbits de la societat s'evidencien símptomes d'esgotament i desorientació ens adonem que cal vertebrar novament estructures unitàries, participatives i populars per a servir amb dignitat i ganes tota la col·lectivitat sense personalismes ni afanys de cap mena. Només per la necessitat de ser ciutadans i ciutadanes -i pares- conscients de la nostra responsabilitat.

L'Ateneu, per a mantenir la seva dinàmica de servei civil i cultural, necessita de l'estímul i el suport de tots plegats i per això us encoratgem a que en formeu part activament i independent.

Amb els millors desitjos de pau i bé per a tots us regreïem la vostra atenció i us convidem una vegada més a que feu cap a l'Ateneu.

Joan Canadell i Plana
President de l'Ateneu de la Vall de Llémèna

Ecomuseu de la Vall de Llèmena

L'any 1990 un grup de ciutadans i ciutadanes varem fundar l'Ateneu de la Vall de Llèmena, com a plataforma de participació a la realitat local amb el propòsit d'unir el treball per la cultura amb el compromís cívic.

L'Ateneu de la Vall de Llèmena en aquest temps ha desenvolupat una decidida tasca de difusió i de promoció territorial de la Vall, situant com a nord de la seva actuació la necessitat de contribuir a la identificació del veïnatge amb el seu patrimoni cultural i natural.

Arribada la consolidació plena de l'entitat -ja s'ha assolit el 5^è curs d'activitats-, aquesta estona condicions i disposició per a emprendre una segona etapa en la vida social, aprofundint aquesta vocació Labor i voluntat que fa temps que es preparen per a madurar el projecte de formació d'un iniciativa comunitària: *l'Ecomuseu de la Vall de Llèmena*.

Plantejament que pot ser un revulsiu de futur a partir d'una manera d'entendre i de fer diferent. A més *l'Ecomuseu de la Vall de Llèmena* s'impulsa amb la voluntat d'aplegar i assumir del tot l'esperit primigeni que va concebre Georges-Henri Rivière, l'ideòleg de la nova museologia, que precisament es basa en el propòsit de la participació ciutadana activa i organitzada en la construcció del model museològic.

Aquest projecte aposta doncs, sense reserves, per a concretar desde la democràcia cultural i per la via del patrimoni cultural i natural a través d'un ecomuseu una experiència de dinamització social i comunitària innovadora, al servei d'un territori i oberta a les xarxes compromeses d'expressió plural. En definitiva assajar una experiència dins la línia del propòsit de pensar global i actuar local.

L'objecte darrer que persegueix l'Ecomuseu, museu integral, museu comunitari, museu d'identitat, és contribuir al desenvolupament de la comunitat en la que està ubicat. En aquest sentit *l'Ecomuseu de la Vall de Llèmena* cal que es dediqui a la interpretació del present i la seva transformació més que a la exaltació del passat: un museu destinat a crear consciència de patrimoni, més centrat en les persones que en els objectes.

Un concepte integral del museu implica que els seus agents posin al servei del desenvolupament social, el patrimoni i la memòria col·lectiva. El programa museològic no ha de basar-se en els objectes que posseeix, sinó en les idees que vulgui transmetre. En lloc d'un museu "de", un museu "per a" i en funció d'una comunitat.

Museu de temps i d'espai, el seu principal camp d'investigació és la història d'un habitat, és a dir, la relació dialèctica existent entre una població i l'espai que ocupa, d'on neix el sentit de la identitat.

Un centre transmissor de cultura, integrat a la comunitat, que garanteixi la continuïtat i la creació de nous hàbits culturals.

Un museu que generi comunicació i que intensifiqui la vida social, que cerqui la participació ciutadana i movilitzi a una part considerable de la població en el seu disseny, planificació i evaluació.

Un museu que, a fi de comptes, conservi els elements fonamentals de l'entitat "museu", però variant els continguts en funció de les necessitats de la comunitat: identificació, confrontació, integració, valoració, coneixement i conscienciació.

Pensem que una entitat com aquesta no es pot permetre el luxe d'acabar essent un "magatzem expositiu" encarat a turistes i visitants foranis. L'Ecomuseu ha de ser un projecte pensat per a donar uns serveis a la població i al territori llemenc, per la qual cosa els seus afanys s'orientaran a assolir els següents objectius generals:

- 1 PROMOURE UNA INICIATIVA CIVIL, INDEPENDENT I AUTOGESTIONÀRIA, AMB VOLUNTAT PÚBLICA I AL SERVEI DEL FET SOCIAL.
- 2 COHESIONAR L'ESPAI GEOCULTURAL, PATRIMONIAL, NATURAL I PAISATGÍSTIC DELS MUNICIPIS LLEMENCIS.
- 3 IMPLANTAR ORIGINALMENT UNA INICIATIVA COMUNITÀRIA INÈDITA FINS AL MOMENT PRESENT EN EL CONTEXT DE LES TERRES DE GIRONA.
- 4 DOTAR UN CENTRE DE RECURSOS QUE ASSUMEIXI UN ROL GESTIONADOR I PROPULSOR DE SERVEIS IDENTITARIS.
- 5 POSSIBILITAR LA REUTILITZACIÓ I OPTIMITZACIÓ DE DETERMINATS EQUIPAMENTS DE LA VALL EN DESÚS, DINS D'UN CONTEXT GLOBALITZADOR.

ATENEU DE LA VALL DE LLEMENA

Sant Gregori, 20 de juliol de 1996

En Sireni de la Vall

Avui, a la claror ocellera de l'Alba, els dimonis esfèrics que havien rodat i rodolat de nit per les estances de casa, i que, flamarejants, havien plantat cara al Senyal, s'han fos, pudents com els escarbats, al fons de la carbonera.

J.V. Foix

Fins ara els heu pogut veure, afables i solidaris, amb la falç a la mà netejant les feixes del rector o esbardissant de matinada el camí ral. Ben aviat però hauran d'aprendre també a fer anar el mall: parlen de reconstruir la casa i d'obrir-la a la gent de la Vall.

Són els de l'ateneu, novinguts de sempre i llemenencs d'altres llars que, a les estones de lleure, a redós del campanar i a contracorrent, trafiquen amb idees noves i amb pensaments forans. Preparen papers succulents mentre redacten, sense capteniment, decòlegs recents per a un millor enteniment.

Díamagat, pinten greques a les parets de les estances i posen llum on planeja el ratpenat. Com qui no vol, han poblat el soterrani d'innombrables escultures i d'imatges inversemblants.

Finalment, i amb grans afanys, a la sala gran, hi han encabit tota la Vall. Tenen per costum parlar dels grans afers i de les foteses més actuals. De les febleses d'altres temps i d'històries terrenals. de preocupacions personals, de testimoniatges, d'aventures i viatges. De l'enyorança d'algun indret irreal. Solen discutir, a la vesprada, de l'existència, en general. I del bé i del mal.

Desenmascaren sovint, amb tècniques gens habituals, les allargassades ombres del poder en els fets més actuals, i surten, delerosos, a sadollar-se diestels quan recorden qui sap quin desengany.

Però quan arriben les fosques i el silenci els neguiteja, des del més pregon dels fondals se'ls apareix, etern i abismal, un estrany personatge que hi ha qui diu que és virtual, curull de romanços i regals. Ell és qui els prediu, fill de l'oracle medieval, utopies inquietants i projectes cabdals. És el primer ateneista, l'original: en Sireni de la Vall.

Tant se val que, de matinada, quan les paraules curtegen i a la mirada tot es confon, tothom agafi els trastos i s'eni torni cap al seu món. En Sireni, com cada divendres, astut i generós, desaprofitant les restes de la festa i els acompanyar com si no fos.

Miquel Bohigas, de l'Ateneu (1997)

Ateneu de la Vall de Llémèna
c/ Rectoria de Cartellà
17199 CARTELLÀ
www.ateneullemena.org
NIF. G-17167602
Tel. 972 443113

REHABILITACIÓ DE L'ANTIGA RECTORIA DE CARTELLÀ COM A SEU DE L'ATENEU DE LA VALL DE LLÉMENA I DEL CASAL INFANTIL I JUVENIL

MEMÒRIA DELS TREBALLS REALITZATS

En aquests moments ha finalitzat l'actual fase de les obres de rehabilitació de l'antiga rectoria de Cartellà, part de les quals han estat executades amb el suport de la Secretaria general de la Joventut de la Generalitat de Catalunya dins de la convocatòria de 2005 per inversions en béns immobles, expedient 2005 / 04927.

El projecte d'obra ha estat dirigit pel tècnic de l'Ajuntament de Sant Gregori Sr. Pere Batllori, i executat per diferents empreses: Obricons Puigdemont, SL, i Fusteria Fàbrega de Sant Gregori, i Taller Batista, ubicat a Sarrià de Ter.

Les obres s'han desenvolupat segons el pla previst, entre els mesos de juliol i octubre de 2005, segons la següent relació:

- Construcció i instal·lació de les noves escales de ferro, per a unir les 3 plantes de l'edifici
- Accés a la nova sala de la 1a planta (antiga cisterna), obertures en mur de pedra al semisoterrani i 1a planta.
- Reforma de la cuina i serveis, col·locació de bastiments, etc.
- Treure envà de la biblioteca i unió de dues sales
- Construcció i col·locació de fusteries noves a sala de la cisterna

Amb les obres realitzades l'edifici ha guanyat en funcionalitat, s'ha ampliat en prop de 200 m². la superfície útil per a activitats d'infants i joves, i especialment s'han solucionat els problemes més urgents de seguretat, bàsicament amb la nova escala i nou forjat de la primera planta, que lliga estructuralment el conjunt de murs de càrrega i evita els perills d'esfondrament del paviment atès el mal estat anterior de la bigues de fusta.

Els adjuntem les factures corresponents a la part subvencionada del projecte.

Junta Directiva de l'Ateneu de la Vall de Llémèna
Antoni Ruiz
President

Sant Gregori, 10 de novembre de 2005

Ateneu de la Vall de Llèmena
c/ Rectoria de Cartellà
17199 CARTELLÀ
www.ateneullemena.org
NIF. G-17167602
Tel. 972 443113

REHABILITACIÓ DE L'ANTIGA RECTORIA DE CARTELLÀ COM A SEU DE
L'ATENEU DE LA VALL DE LLÈMENA I DEL CASAL INFANTIL I JUVENIL

MEMÒRIA DELS TREBALLS REALITZATS

En aquests moments ha finalitzat la segona fase de les obres de rehabilitació de l'antiga rectoria de Cartellà, part de les quals han estat executades amb el suport de La Secretaria general de la Joventut de la Generalitat de Catalunya dins de la convocatòria de 2004 per inversions en béns immobles.

El projecte d'obra ha estat dirigit pel tècnic de l'Ajuntament de Sant Gregori Sr. Pere Batllori, i executat per dues empreses: Obricons Puigdemont, SL, de Sant Gregori, i Taller Batista, ubicat a Sarrià de Ter; la primera pels capítols d'obra de paleta i estructura, i la segona per la construcció de la nova escala de ferro.

Les obres s'han desenvolupat segons el pla previst, amb un bon nivell de qualitat i seguretat, segons la següent relació:

- enderrocament de les antigues escales de les dues plantes de l'edifici i de l'estructura de cairats en mal estat de la primera planta
- realització de nou forjat a la primera planta (noves bigues amb bovedilles en volta, mallasso i capa de formigó), al sector rehabilitat i zona de la cisterna
- obertura de portes en mur de pedra al semisoterrani i la planta per accés a la sala de la cisterna (espai recuperat)
- reforma de la cuina i serveis, col·locació de bastiments, etc.
- treure envà de la biblioteca i unió de dues sales
- col·locació de fusteries noves a sala de la cisterna
- eliminació de degoters zona nord
- arrebossat o enguixat de les parets afectades per l'obra
- construcció i col·locació de la nova escala de ferro entre semisoterrani i la planta, amb barana de protecció

Actualment l'entitat està continuant amb mitjans propis la renovació de les instal·lacions elèctriques de les zones afectades per l'obra, així com la instal·lació d'aigua calenta i aixeta de peu a la cuina, i d'altres acabats per condicionar l'edifici de cares al casal d'estiu.

Queden pendents per una altra fase el segon tram de l'escala, la col·locació de fusteries a la segona planta i cisterna, el reforçament estructural i restauració general de la segona planta, la col·locació de baixants i canals d'evacuació d'aigües pluvials, l'arranjament dels accessos, pati, pàrquing, etc.

Amb les obres realitzades l'edifici ha guanyat en funcionalitat, s'ha ampliat en prop de 200 m². la superfície útil per a activitats d'infants i joves, i especialment s'han solucionat els problemes més urgents de seguretat, bàsicament amb la nova escala i nou forjat de la primera planta, que lliga estructuralment el conjunt de murs de càrrega i evita els perills d'esfondrament del paviment atès el mal estat anterior de la bigues de fusta.

Amb això es possibilita l'ús de la planta principal per grups nombrosos, com és el cas del grup de joves (uns 15-20), i de nens i nenes del casal (uns 95). A més, dignifica i evita altres problemes sanitaris a la cuina i serveis, així com les humitats degut al mal estat d'un sector de la coberta, que s'ha revisat encara que manca una restauració definitiva a mig termini.

Junta Directiva de l'Ateneu de la Vall de Llémena
Antoni Ruiz
President

Sant Gregori, 13 de maig de 2005

Ateneu de la Vall de Llémèna
c/ Rectoria de Cartellà
17199 CARTELLÀ
www.ateneullemena.org
NIF. G-17167602
Tel. 972 443113

CONDICIONAMENT DE L'ANTIGA RECTORIA DE CARTELLÀ COM A SEU DE L'ATENEU DE LA VALL DE LLÉMENA I DEL CASAL INFANTIL I JUVENIL.

MEMÒRIA DELS TREBALLS REALITZATS

Durant l'any en curs l'Ateneu ha enllestit una nova fase de les obres de rehabilitació de l'antiga rectoria de Cartellà, part de les quals han estat executades amb el suport de La Secretaria general de la Joventut de la Generalitat de Catalunya dins de la convocatòria de 2006 per inversions en béns immobles.

Les obres han estat executades segons el pla previst o bé estan actualment en curs a càrrec de l'empresa Obricons Puigdemont, SL, de Sant Gregori, i d'altres auxiliars, segons la següent relació:

- Reparació de degoters de la coberta, canvi de iates i teules de la sala central de la 1a planta.
- Instal·lació de xarxes de seguretat en la mateixa sala (actes, cinema, menjador del casal) per evitar els efectes de possibles desprendiments.
- Construcció i col·locació de noves obertures de fusta a la mateixa sala.
- Tancament d'obertura de la biblioteca al campanar i eliminació d'humitats.
- Instal·lació de sistema de calefacció independent a les sales centrals de les dues plantes.
- Reformes a la cuina per protecció del sostre, extracció de fums, etc.

L'entitat està continuant amb mitjans propis la renovació de les instal·lacions, col·locació de baixants de les aigües pluvials, la redistribució de la biblioteca i sala de reunions, mobiliari, etc. per millorar la funcionalitat de l'edifici de cares a les activitats ordinàries i al casal d'estiu.

Queden pendents per una altra fase el reforçament estructural i restauració general de la segona planta, i la restauració total de la coberta.

Amb les obres realitzades l'edifici ha guanyat en funcionalitat, s'ha habilitat la sala de la biblioteca, s'han eliminat provisionalment degoters de diferents zones, s'ha millorat la seguretat de la sala menjador i de la cuina, i amb la calefacció es podran realitzar activitats durant l'hivern.

Junta Directiva de l'Ateneu de la Vall de Llémèna
Antoni Ruiz
President
Sant Gregori, 18 de juny de 2007

L'ACAMPADA

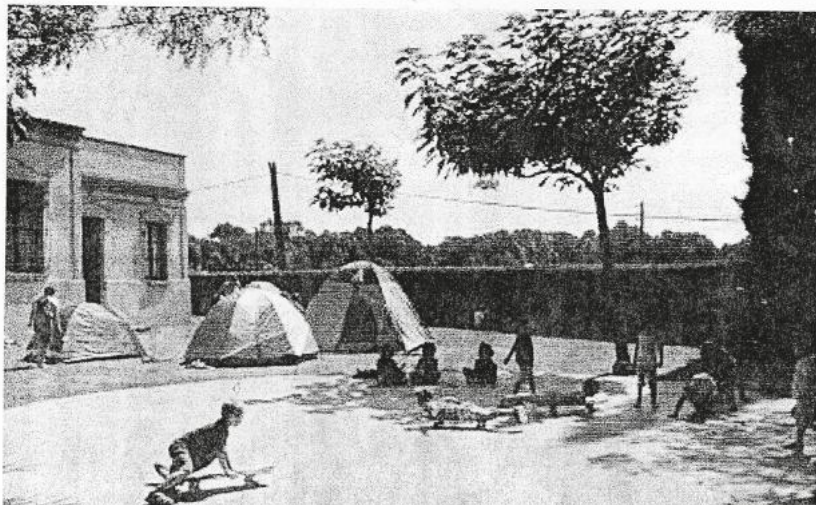
El passat dia 17 (dijous) vam fer la tradicional acampada de cada any. Tothom qui podia va portar tendes i després les vam muntar.

Aquest any, per sort no vam haver de suspendre-la per culpa de la pluja.

Els petits van acampar al costat de les escoles, els mitjans i els joves al prat i els grans en el bosc. Els monitors van preparar un joc de nit per a cada grup, però abans vam sopar, la Núria, en Jony, l'Isaac i els seus companys ens van fer un espectacle de foc i música que ens va deixar al·lucinats.

L'acampada ens va agradar molt, alguns van dormir poc, i d'altres no van dormir. Al dia següent la gent que no va dormir estava molt cansada i tenien ulleres de son. Per esmorzar ens van servir xocolata calenta amb pa.

Ens ho vam passar molt bé, va ser un èxit, esperem que es repeteixi.

La revista del Casal (2003)

Manifest sobre el Referèndum de l'1 d'Octubre

Des de l'Ateneu de la Vall de Llémèna, i com a entitat que ens vàrem adherir al Pacte Nacional per al Referèndum, volem fer constar el nostre total rebuig a la resposta del govern de l'estat espanyol cap als organismes i institucions catalanes així com a les persones que defensen drets democràtics bàsics.

Considerem que les accions que estan duent a terme vulneren drets fonamentals i les considerem inadmissibles en un estat democràtic.

A la vegada ens refermem en la nostra defensa del dret a decidir del poble de Catalunya, i demanem que s'aturin les accions coercitives per a que puguem expressar d'una forma democràtica i amb totes les garanties aquesta voluntat.

La Junta de l'Ateneu de la Vall de Llémèna

Cartellà, 24 de setembre del 2017

Bibliografia

AMADES, Joan. *Costumari Català. El curs de l'any*. Salvat. Barcelona, 1986.

AMICS DE LES DEVESES DE SALT. *La Farga, Revista de Salt*, 116 (1999).

ANGLADA, Lola. *Les meves nines*. Proa-Columna. Barcelona, 1995.

ANÒNIM. *Tallers per a la Festa «Vall de Llémèna, refugi remença»*. [Document en format PDF]. Ajuntament de Sant Gregori (2008).

ARAGÓ, Narcís-Jordi. «Ateneus». *El Punt* (17/1/1994).

ARNABAT, Ramon; FERRÉ, Xavier. *Ateneus. Cultura i llibertat: Associacionisme a la Catalunya contemporània* (pàg. 318 i 320). Federació d'Ateneus de Catalunya. Barcelona, 2015.

ARTIGAL, Jordi. «Una biblioteca a l'època del vídeo-clip?» *Revista 7EN1*, 2 (1989).

—. «Trobada d'Ateneus i moviments cívics». *Revista de Girona*, 177 (1996).

ARTIGAL, Jordi; SAPENA, Carles. «Informe. Dedicació titular de la biblioteca pública de Sant Gregori i premises per a la formació d'un centre de documentació especialitzat. Aportacions per a un debat». Sant Gregori, 11/1/1994. Fotocòpia (Arxiu de l'Ateneu).

BERGER, John. *Sobre el dibuix*. Viena edicions. Barcelona, 2016.

Bibliografia

BOHIGAS COSTABELLA, Miquel. *Projecte BiblioArt* [en línia] <<https://projectebiblioart.wixsite.com/biblioart>> (2015).

BOLÒS, Jordi; HURTADO, Víctor. *Atles del Compat de Girona (785-993)*. Rafael Dalmau Editor. Barcelona, 2000.

BOLÓS, Jordi. *Catalunya Medieval*. ECSA. Barcelona, 2000.

BORIS, Francina. «El Festival dels Països catalans». *Diari de Girona* (16/5/2003).

BORRÀS, Laura. *Per què llegir els clàssics, avui?* Ara Llibres. Barcelona, 2011.

BOSCH MARTÍ, Lluís. «Llémena, una vall per estudiar i protegir». *Diari de Girona* (9/5/1993).

BROSSA, Joan. «Valer i valor de Morgan». *Anafil*. Edicions 62, col·lecció L'Alzina. Barcelona, 1987.

BUSQUETS, Gemma. «Posant en valor la Vall de Llémena». *El Punt-Avui* (2/1/2018).

CABALLÉ, Pep. *Salus aquae*. [Documental en línia] <<https://vimeo.com/12529372>> (2010).

—. *L'ariet de l'Àngel*. [Documental en línia] <<https://vimeo.com/12318964>> (2010).

—. *La Font de can Verdaguer*. [Documental en línia] <<https://vimeo.com/12289232>> (2010)

—. *Arcadi Oliveres*. [Documental en línia] <<https://vimeo.com/29141716>> (2011).

—. *Joan Manuel del Pozo. L'educació en crisi*. [Documental en línia] <<https://vimeo.com/37240774>> (2012).

—. *Josep M. Terricabres. La crisi de les idees*. [Documental en línia] <<https://vimeo.com/63849979>> (2013).

—. *escltxes03. Elionor*. [Documental en línia] <<https://vimeo.com/89243086>> (2013).

—. *Trobada de sketchers i «biblioartistes» a Cartellà*. [Documental en línia] <<https://vimeo.com/142821687>> (2015).

CALLEJÓN, Carme. «Benvinguts al Club de Lectura». *DeLectura* [en línia] <<https://clubdelecturasantgregori.blogspot.com/2011/09/benvinguts-al-club-de-lectura.html>>. [Consulta 22/03/2021].

—. «Primera trobada del Club de lectura». *DeLectura* [en línia] <<https://clubdelecturasantgregori.blogspot.com/2011/10/primera-trobada-del-club-de-lectura.html>> [Consulta 22/03/2021].

CALLÍS LEWIS, Clara; COSTA MARTÍN, Afra. «Proposta de Centre d'Educació ambiental a la Vall de Llémèna». Document en format PDF. Universitat de Girona, 2007/08.

CALZADA I OLIVERAS, Josep. *Sant Gregori, fulls d'història de la parròquia i del poble*. Ajuntament de Sant Gregori. Sant Gregori, 1986.

CANADELL PLANA, Joan. *Apunts d'una silenciosa dissidència*. Edicions l'Aulina. Ecomuseu de la Vall de Llémèna. Cartellà, 1997.

CANADELL, Narcís [i altres]. *Artesans a la Plaça del Sol, una aproximació al Patrimoni cultural de Sant Gregori*. Ateneu de la Vall de Llémèna. Sant Gregori, 2006.

Bibliografia

CANAL i MORELL, Jordi. «El conflicte remença vist pels historiadors dels segles XIX i XX». *Revista de Girona*, 118 (1986).

CAPMANY, Aureli. *Costums i tradicions catalanes*. Editorial Laia. Barcelona, 1982.

CASTANYER, Quim. «La darrera creuada. El castell de Cartellà». *La Llemenca*, 3 (1995).

CASTELL GRANADOS, Pau. *Història d'un molí. L'origen del Comú de Particulars de la Pobla de Segur (1820-1835)*. Associació de Cultura Comú dels Particulars, Garsineu edicions. La Pobla de Segur, 2015.

CATALÀ i ROCA, Pere. *Llegendes de Castells catalans*. Rafael Dalmau, editor. Barcelona, 1983.

CLARA, Josep. *Introducció a la Història de Girona*. Edicions del Pèl. Salt, 1983.

—. *Els pirineus*. Quaderns de la Revista de Girona 26. Diputació de Girona/Caixa de Girona. Girona, 1990.

COMADIRA, Narcís. «Vénen temps dolços». *El verd jardí*. Edicions 62. Barcelona, 1984.

COROMINAS, Joan. *Onomasticon Cataloniae* [en línia] <<https://oncat.iec.cat/veuredoc.asp?id=23559>> [Consulta 14/01/2021]. Institut d'Estudis Catalans. Fundació Pere Corominas.

CORTADELLAS, Xavier; COSTA, Ernest. *El temps del carbó. De les Gavarres al Montseny i a la Vall de Llémna*. Associació d'Acció pel Patrimoni. La Bisbal d'Empordà, 1995.

DALMAU, Jordi. «A l'oest, La Llemenenca». *Diari de Girona* (14/3/1996).

—. «L'Ecomuseu de la Vall de Llémèna». *Revista de Girona*, 187 (1998).

DEPLAN (Desenvolupament i planificació ambiental). *Agenda 21 Local de Sant Gregori*. Ajuntament de Sant Gregori, 2007. Disponible en línia a <<https://www.santgregori.cat/ca/arees-municipals/medi-ambient-i-entorn-natural/agenda-21/>>.

—. *Pla Especial de Dinamització de l'espai Natural i Cultural de la Vall de Llémèna (PEDENC)*. Ajuntament de Sant Gregori, 2007. Disponible en línia a <https://www.cilma.cat/wp-content/uploads/2011/04/PEDENC-Vall-Llemena.-Diagnosi_Pla-Accio.pdf>.

DIARI DE GIRONA [Girona](19 -). També disponible en línia a <<https://www.girona.cat/sgdap/cat/premsa.php>>.

DUCH PLANA, Montserrat; NADAL FARRERAS, Joaquim. *Els Ateneus de Catalunya: Sociabilitat i catalanisme popular*. ICRPC. Girona, 2018.

EL PUNT [Girona] (1979-2011). També disponible en línia a <<https://www.girona.cat/sgdap/cat/premsa.php>>.

EL PUNT/AVUI [Girona](2011-). També disponible en línia a <<https://www.girona.cat/sgdap/cat/premsa.php>>.

ESTEBAN, Ramon. «L'esperit i la feina de relligar un territori, l'Ateneu de la Vall de Llémèna», *Les Garrotxes*, 6 (2010).

FABRA, Pompeu. *Diccionari general de la llengua catalana*. Llibreria Catalònia. Barcelona, 1932.

Bibliografia

FAC. «IV Jornades de Debat de Lloret de Mar». *Lleure i Cultura* (1995).

FOIX, J.V. *Sol i de dol*. Quaderns Crema. Barcelona, 1993.

FREEDMAN, Paul. «Catalunya nova i Catalunya vella a l'edat mitjana: dues Catalunyaes?». *Revista de Girona*, 118 (1986).

FREIXA, Miquel. *Francesc de Verntallat, Cabdill dels remences*. Base. Barcelona, 2010.

GABARRE, Talita; GARCIA, Samuel; MARTÍNEZ, César. «Projecte comunitari de construcció d'un ecomuseu urbà gitano de Barcelona des d'una perspectiva de gènere (EMUGBA)». *Canemàs*, 19 (2012).

GIL i BONANCIÀ, Miquel. «Passat i futur del Castell de Cartellà». *Diari de Girona* (19/6/1994).

HUGOUNENQ, Sarah. «Georges Henri Rivière, inventeur du musée moderne». *La Gazette-Drouot*, [en línia] <<https://www.gazette-drouot.com/article/georges-henri-riviere-inventeur-du-musee-moderne/3226>> [consulta 9/4/2021].

IGLÈSIES, Josep [i altres]. *L'excursionisme a Catalunya 1876-1976 (Cent Anys del centre Excursionista de Catalunya)*. Fundació Carulla-Font. Barcino. Barcelona, 1975.

LA LLEMENENCA [Sant Gregori] (1993-1996). També disponible en línia a <<https://ateneuvalldellemena.wixsite.com/ateneu/la-llemenenca>>.

LLINÀS I POL, Joan; MERINO SERRA, Jordi. *Guia del Patrimoni del Gironès*. Consell Comarcal del Gironès. Girona, 2007.

MADRENYS, Pere. «Un paradís al seu aire». *El Punt* (14/1/1993).

MANEGAT, Julio. «Cultura en una vall». *Diari de Girona* (21/2/1993).

MARGARIT Joan. «El nebot de Van Gogh». *Càlcul d'estructures*. Proa. Barcelona, 2005.

MARTÍ I POL, Miquel. «I, sobretot, no oblidis que el teu temps...». *Altres poemes*. Vol. 1 de l'Obra poètica de Miquel Martí i Pol. Edicions 62. Barcelona, 2004.

MARTORELL, Joanot. *Tirant lo blanc*. Versió completa en català actual per Màrius Serra. Proa. Barcelona, 2020.

MEDIR i HUERTA, Rosa Maria [i altres] (Gabinet d'estudis Geogràfics). «Vall de Llèmena». *Plecs de la Vall de Llèmena, Suplements d'Estudis Locals, 1* (1988).

MORAN GIMENO, Neus, «L'habitació sense res: espoliar ateneus per buidar Catalunya». La Mira [en línia] <<https://www.lamira.cat/histories/1480/lhabitacio-sense-res-espoliar-ateneus-per-buidar-catalunya>> [consulta 25/2/2021].

PAGÈS i ROMANÍ, Aleix. *Memòria gràfica 1939-1979, Sant Gregori*. Ajuntament de Sant Gregori, 2006.

PARAREDA, Albert. *Via fora, lladres*. Barcanova. Barcelona, 2003.

PLA, Josep. *Un petit món del Pirineu*. Obra completa. Destino. Barcelona, 1992.

PONS i GURI, Josep. «Relació jurídica de la remença i els mals usos a les comarques gironines». M. *Revista de Girona, 118* (1986).

Bibliografia

PRIOR CANALES, Ramon. *La Llémèna dibuixada*. Ramon Prior Canales. Girona, 1993.

PUJADAS, Albert. *La Vall de Llémèna*. Col·lecció Estanislau Vayreda i Vila - El Medi Natural a les Comarques Gironines 4. Diputació de Girona, 1995.

PUJADAS, Albert; MALLARACH, J.M. «Els volcans de la Vall de Llémèna». *Revista de Girona*, 174 (1996).

PUJADAS, Albert; PALLÍ, Lluís, BRUSI, David; ROQUÈ, Carles. *El vulcanisme de la Vall de Llémèna*. Universitat de Girona, Dept. de Ciències Ambientals, Àrea de Geodinàmica. Girona, 1997.

PUJADES, Pius. «Una vall al seu aire». *El Punt* (gener 1993).
PUJADÓ PUIGDOMÈNECH, Judit. «Amagada, volcànica i fèrtil». *Descobrir*, 273 (12/2018).

QUINTANAS i BOSCH, Josep. «L'Aulina». *Diari de Girona* (18/12/1994).

RAMIRO, Emili. «Homes de fum a la Llémèna». *Les Garrotxes*, 1 (2008).

RASPALL, Joana. *Pinzellades en vers*. Baula, 1998.

ROIG, Montserrat. *Digues que m'estimes encara que sigui mentida*. Edicions 62, Grup del llibre. Barcelona, 1991.

SAMPERE, Màrius. «Estudi d'expressió». *L'home i el límit*. Proa. Barcelona, 1968.

SAPENA, Carles. «La Vall de Llémèna, un debat pendent». *Revista de Girona*, 151 (1992).

—. «Pròleg». *La Llémèna dibuixada*. Ramon Prior Canales. Girona, 1993.

—. «L'ateneu l'Aulina. Reflexió entorn de les primeres passes d'una experiència en curs (1990-1993). Comunicació al 4t Congrés d'Ateneus i Associacions de Catalunya - 1994». *La Llemenenca*, 2 (1994).

—. «El patrimoni cultural de la Vall de Llémèna II». *Plecs de la Vall de Llémèna*, 11 (1994).

—. «Un itinerari inèdit del romànic llemenenc». *Plecs de la Vall de Llémèna*, 10 (1994).

SERRA i PUIG, EVA. «El 500è aniversari de la sentència de Guadalupe: els usos polítics d'una commemoració». *Revista de Girona*, 118 (1986).

SERRET, Marisa. *Blocteca de Sant Gregori*. (2009-) [en línia] <<https://bibliotecadesantgregori.blogspot.com/>>.

SOBREQUÉS i VIDAL, Santiago. *Catalunya al segle XV*. Base. Barcelona, 2001.

SOLDEVILA, Carles. *Què cal llegir?*. Llibreria Catalonia. Barcelona, 1928.

SOLDEVILA, Ferran. *El Compromís de Casp*. Rafael Dalmau editor. Barcelona, 1965.

SÒRIA RÀFOLS, Ramon (Dr.). *Diccionari Barcanova d'Història de Catalunya*. Barcanova. Barcelona, 1989.

TEIXIDOR, Florenci. «La plaça». *La Llemenenca*, 2 (1994).

Bibliografia

VARINE, Hugues de. «Museologie» *Encyclopaedia Universalis* [en línia] <<https://www.universalis.fr/encyclopedie/museologie/>> [Consulta 24/01/2021].

—. «L'ecomuseu, una paraula, dos conceptes, mil pràctiques». *Mus-A, Revista de los museos de Andalucía*, 8 (2007) [en línia] <https://www.jerez.es/fileadmin/Image_Archive/Museo/_musa_n8.pdf> [Consultat 16/5/2021].

VERDAGUER, Jacint. *Canigó*. Edicions 62/Orbis. Barcelona, 1985.

VIGUÉ i VIÑAS, Jordi (Director) «La Garrotxa. Sant Aniol de Finestres». *Catalunya Romànica*. Enciclopèdia Catalana. 1a. edició 1990 Tom IV, pàg. 315)

VINYOLI, Joan. «Cap força de la natura no m'empорта». *Les hores retrobades*. Edicions 62/Orbis, Barcelona, 1984.

WILLAERT GARCIA, Lluís. *Serra de Finestres, Les Medes, La Barroca*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 2001.

—. *Rocacorba*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 2001

7EN1 [Sant Gregori] (1998-). A partir de 2011, també disponible en línia a <<https://www.santgregori.cat/ca/arees-municipals/cultura-i-patrimoni/revista-7-en-1/>>.

© Joan Blarriés

Miquel Bohigas Costabella, nascut a la Tor de França, a la Fenolleda rossellonesa, va passar la seva infantesa i joventut a Salt, fins que l'any 1992 es va establir amb la família a Sant Gregori. La seva vinculació amb la Vall és ancestral: el seu segon cognom prové de can Costabella, una masia centenària a la capçalera de la Vall. A Sant Gregori ben aviat va entrar en contacte amb l'Ateneu; primer, com a soci i tertulià, i més tard formant part de la junta. Els darrers anys ha participat en diverses iniciatives de l'entitat (pàgina web, Festa Remença, Projecte BiblioArt) que han culminat amb la redacció d'aquest llibre.

L'any 2016 va publicar el recull de relats *Risc de pluja*. És autor del *Romanç de la mort de Pere Joan Sala* i de *l'Auca de la Vall de Llémèna*. Actualment col·labora amb el grup de teatre Increixendo. Aficionat des de jove al dibuix i a la fotografia, mira de fixar amb la càmera imatges per al record, mentre que amb el bolígraf fa dibuixos per esbrinar el perquè de tot plegat.
